

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שנר
חמישי

היכל
תשיעי

אגרות-קודש

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקל"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

כרך ט

קיץ תשי"ד

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ז

הוצאה חמישית

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ותשע לבריאה

IGROIS KOIDESH

Volume IX

Copyright © 1988

Second Printing 1992

Third Printing 1995

Fourth Printing 1996

Fifth Printing 1999

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

Orders Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form, without prior permission, in writing, from the publisher.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994

Igrot-Kodesh.

(Kovets Shalshet ha-or; hekhal 9., sha'ar 5.)

(sifriy. Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh)

Title on t.p. verso: Igrois Koidesh.

Includes bibliographical references and index.

Contents: Kerekh 1. 688-704. ..Kerekh 9. 721.

1. Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994—Correspondence. 2. Habad. 3. Rabbis—Correspondence. I. Title. II. Title: Igrois Koidesh. III. Series: Kovets Shalshet ha-or' hekhal 9., sha'ar 5.

IV. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh.

BM198.S33528 296.8'33 87-16855.

ISBN 0-8266-5800-8 (set)

ISBN 0-8266-5809-0

Manufactured in the United States of America

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מדפיסים אנו בזה כרך תשיעי מסדרת
אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבו אגרות קיץ תשי"ד.

בראש הספר בא מפתח האגרות, ובסופו:

(א) מפתח ענינים.

(ב) מפתח מוסדות וארגונים.

(ג) מפתח אנשים.

(ד) מפתח מקומות.

כן נוספו, ציונים והערות בשוה"ג^י.

כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ת ר' שלום דובער שי לויז.

מערכת „אוצר החסידים“

ד' מרחשון, תשמ"ט
ברוקלין, נ"י.

(*) עד עתה יצאו לאור בסדרה זו 27 כרכים: אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר הזקן, כ"ק אדמו"ר האמצעי
וכ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק, נדפסו (בכרך אחד) בשנת התש"מ. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע,
ומילואים לכרך הנ"ל — בשנת התשמ"א. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע (שני כרכים) בשנת
התשמ"ב. כרך ג — בשנת התשמ"ז. כרכים ד"ה — בשנת תשמ"ז. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע,
כרכים א"ה — בשנת התשמ"ג. כרכים ו"י — בשנת התשד"מ. כרכים יא"יב — בשנת התשמ"ה. אגרות-
קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א, כרכים א"ג — בשנת תשמ"ז. כרכים ד"ה — בשנת תשמ"ח.
(**) כדי להבדיל בינם לבין הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א, באות הערות העורך באותיות קטנות יותר
ושונות מהפנים.

מפתח כללי

3	פתח דבר
5	מפתח האגרות
א	אגרות קודש
שלה	מפתח ענינים
שמה	מפתח מוסדות וארגונים
שמז	מפתח אנשים
שנ	מפתח מקומות

מ פ ת ח

		תשי"ד	
א	מחיצה כחתונה	ב'תרכג	אדר"ח אייר
ד	תספורת בימי הספירה — בל"ג בעומר	ב'תרכד	אדר"ח אייר
ד	אופן הלימוד של חסיד ומתנגד	ב'תרכה	ב' אייר
	התחלת לימוד בחדר. בשנה הרביעית גו'	ב'תרכו	ב' אייר
ח	קדש הילולים		
ט	עבודת צאי"ח בירושלים	ב'תרכז	ג' אייר
י	הרחבת מוסדות רבותינו	ב'תרכח	ד' אייר
יא	השפעה על סביבתו	ב'תרכט	ד' אייר
יא	בהנהלה יכנס ב"כ המורים	ב'תרל	ד' אייר
יב	התעסקות במוסדות אדמו"ר	ב'תרלא	ד' אייר
	שד"רות. ניתוח שקדים. העבודה בכרם	ב'תרלב	ד' אייר
יב	חב"ד		
	לקבלת ברכות צ"ל כלים. אמריקה אינה	ב'תרלג	ד' אייר
יג	שונה		
	כשמוסיפים בבריאות רוח' של מושפעיו	ב'תרלד	ד' אייר
טו	נוסף בבריאותו הגשמית		
	מ"ש בתניא בענין החנוך. לוח התיקון	ב'תרלה	ו' אייר
טו	ותניא כת"י		
יז	מעלת נסיון העקדה — הזריזות	ב'תרלו	ו' אייר
	נס צריך לעורר הוספה בתומ"צ. פאה	ב'תרלז	ו' אייר
יח	נכרית		
	סגולות. בדיקת תפלין ומזוזות. צדקה	ב'תרלח	ז' אייר
יט	מגינה		
כ	התקשרות לנשיאים ע"י לימוד תורתם	ב'תרלט	ז' אייר
כא	מאמר על חב"ד בס' וויטבסק	ב'תרמ	ז' אייר
	הבאת חל' לישיבה בימי החופש. קניית	ב'תרמא	ח' אייר
כב	מצות בלשכה הקשורה לאדמו"ר		
כד	הערות לס' טהרת יו"ט. שמירת הברית	ב'תרמב	ח' אייר
	כיסוי הראש באשה. מי מקוה שעוברים	ב'תרמג	ט' אייר
כו	ע"י כלי המודד		
	שמירת בריאות הגוף — מצוה שצ"ל	ב'תרמד	י' אייר
כו	בשמחה		
כח	יגעת ומצאת	ב'תרמה	י' אייר
	מצות מאה"ק. תו"מ לחטים שנמרחו	ב'תרמו	י"א אייר
כח	בארץ		

כט	משלוח ס' קה'ת לאה"ק. כל אנ"ש חלקים מקומה שלימה	מו"ה אברהם פריז	י"א אייר	ב'תרמז
ל	מה ענין הל' צדקה להל' שחיטה		י"א אייר	ב'תרמז
לא	אמיתיות מכתבי הגניזה החרסונית חלוקת מצה שמורה. מיכלא דמהימנותא. אמונה ושכל	מו"ה דוד הלמן	י"ג אייר	ב'תרמח ב'תרמט
לה	כשמוציאים ס'ת אחרת באמצע הקריאה עבודה מחקרית בכתבי ותולדות אדה"ז קושי הבנת השפה בין הר"מ והתל'. יגעת ומצאת	מו"ה בצלאל ווילשנסקי מוהרש"ז שזר	י"ג אייר	ב'תרנ
לו	שמירת הבריאות		ט"ז אייר	ב'תרנא
לז	הערות לקונ' פי' התורה להרמב"ן והצעה לתיקון עירובין	מוהרצ"ה אייזנשטט	ט"ז אייר	ב'תרנב ב'תרנג
לח	גודל זכות הלימוד עם תשב"ר		ט"ז אייר	ב'תרנג
לט	השגח"פ על כל פרט. ה' לי לא אירא קירוב אנשי הקהלה. מ"מ החכ' הולכים אל העשירים כו'		ט"ז אייר	ב'תרנו ב'תרנז
מג	להשתדל שתהי' החופה טהורה. אפי' באדר"ח		ט"ז אייר	ב'תרנז
מד	אהבת ישראל כלי לאהבת ה', שהיא שרש כל מ"ע	מו"ה דן בנגרדן	ט"ז אייר	ב'תרנח
מה	מסיבות שבת. יותר ממה שבעה"ב עושה עם העני כו'		ט"ז אייר	ב'תרנט
מז	לימוד בישיבה ובביה"ס למלאכה ספרו נעים זמירות ישראל. עסקנותו בצ"צ	מו"ה יצחק גרשטנקורן	ט"ז אייר	ב'תרס
מח	ס' זכרון לתומכים. אז נדבר גו' מחדו"מ עבודתם — תכלית כל סדר ההשתלשלות העבודה בכרם חב"ד	בית רבקה צרפת צא"ח ירושלים	ל"ג בעומר י"ח אייר	ב'תרסב ב'תרסג ב'תרסד
מט	קירוב ישראל לאשב"ש בהיותו בצבא נפשות חסידי או"ה, גרים	מוהרי"י לוי	כ' אייר	ב'תרסה
נ	השפעה על הסביבה. תומ"צ לכ"א בשווה אין דן יחידי אלא א' — הקב"ה	מו"ה אהרן כץ	כ' אייר	ב'תרסו ב'תרסז ב'תרסח
נא	סידור ביכלאך מעזבון הרד"צ	מוהר"א חן	כ"א אייר	ב'תרסט
נב	שמירת הבריאות מצוה		כ"א אייר	ב'תער
נג	תספורת בימי הספירה, בל"ג בעומר	מו"ה יוסף גולדברג	כ"א אייר	ב'תרעא
נד	הפצת ס' חב"ד באה"ק		כ"א אייר	ב'תערב ב'תרעג
נז	כל המוסיף בתומ"צ מוסיפין לו בפרנסה. מקוה — לא ממימי העיר		כ"א אייר	
נח	השקידה בלימודים ועבודת ההפצה. עצה לגרות החשק ללמוד	תלמיד	כ"א אייר	ב'תרדע
נט				
ס				
סא				

סב	הערות לס' הנועד גם לאיש הפשוט		כ"א אייר	ב'תרע"ה
סו	התועדות עם התל'. ניצול ימי החופש	מוהר"ח אזימוב	כ"א אייר	ב'תרע"ו
סז	הלימוד בישיבה ובביה"ס למלאכה		כ"ג אייר	ב'תרע"ז
סח	קירוב בניי לאשכנ"ש		כ"ד אייר	ב'תרע"ח
סח	מצות הנאפות ע"י לשכת אדמו"ר		כ"ד אייר	ב'תרע"ט
סט	אין זה מעניני להקפיד		כ"ה אייר	ב'תר"פ
ע	הצלחת הישיבה באוסטרליה	מוהריש"ז סרברנסקי	כ"ח אייר	ב'תרפ"א
עא	הלימוד בישיבה. השכל שליט על הרצון		כ"ח אייר	ב'תרפ"ב
עב	בטחון דכל מה דעביד רחמנא לטב עביד		כ"ח אייר	ב'תרפ"ג
	חסיד ע"י לימוד חסידות. הקדמת נעשה		כ"ט אייר	ב'תרפ"ד
עב	לנשמע			
עג	מס'ג ההורים לחנוך הבנים. חובת הרב		כ"ט אייר	ב'תרפ"ה
	נסיעת בנות ממרוקו ללמוד בבית רבקה	מו"ה שלמה מטוסוב	כ"ט אייר	ב'תרפ"ו
עד	בפריז			
	ד"ה להבין מ"ש בתניא פכ"ג. לימוד מס'	מו"ה גרשון חז	כ"ט אייר	ב'תרפ"ז
עה	סוטה ושכועות בספה"ע			
עו	הרחבת הפעילות	צא"ח תל-אביב	כ"ט אייר	ב'תרפ"ח
עז	הערות לספרו אשל אברהם	מוהר"א ניימרק	כ"ט אייר	ב'תרפ"ט
	לקשר נסיעת התל' עם הוספה בתו"ע	מוהר"מ גרינגלס	כ"ט אייר	ב'תרצ'
פ	וגמ"ח			
פא	לימודי קודש בביה"ס למלאכה בכפ"ח	מו"ה שלמה גרינוואלד	כ"ט אייר	ב'תרצ"א
פא	התועדות פועלת בעצמו ובסביבה		כ"ט אייר	ב'תרצ"ב
פב	לימודי חובת הלבבות — מוסר וחסידות		כ"ט אייר	ב'תרצ"ג
פג	תניא — לימוד השייך לכ"א		א' סיון	ב'תרצ"ד
	יחד עם הוצאות החתונה — הדפסת ס'		א' סיון	ב'תרצ"ה
פג	אדה"ז			
פד	הקדמת נשים לאנשים במ"ח	מרת דבורה גרינברג	א' סיון	ב'תרצ"ו
פד	שיעורים דיניי ומנהגי ישראל	מוהר"א פרידריך	א' סיון	ב'תרצ"ז
פה	התועדויות. תעמולה בימי החופש	מו"ה ניסן נמנוב	א' סיון	ב'תרצ"ח
	במ"ח נעשו כולם בריאים. חוזר וניעור		א' סיון	ב'תרצ"ט
פו	בכל שנה ושנה			
	בנה ימשיך בלימודיו בישיבה וימתין		א' סיון	ב'תש'
פז	בלימוד אומנות			
פח	ההשפעה על נער שיתחיל להניח תפילין	מו"ה אלחנן קאווען	ב' סיון	ב'תשא
פט	לימוד הס' תניא קדישא. השתטחות	מוהרש"ז רובין	ב' סיון	ב'תשב
	הל' התלויות בארץ. רכוז המחשבה. יום		ג' סיון	ב'תשג
צ	הולדת			
צא	רפואה גשמית ורוחנית. סהרת המשפחה		ג' סיון	ב'תשד
צב	צדקה — רגל		ג' סיון	ב'תשה
צב	שהחיינו כר לזמן — הלמ"ד בחיריק	מוהר"א נאה	ה' סיון	ב'תשו
צג	חיזוק ביהכ"ג חב"ד בפתח תקוה	מר א. שקלובסקי	ה' סיון	ב'תשז

צד	השפעה על הסכיבה	מו"ה חיים הערמאן	ה' סיון	בתשח
צה	השפעה על הנשים — אמירה רכה. ועשה טוב	מוהרש"מ ליברוב	ה' סיון	בתשט
צז	אין כהנים מחזירים פניהם עד שיתחיל ש"ץ שים שלום	מוהרא"א יאלעס	ה' סיון	בתשי
צח	לימוד פני' התורה מביא חיות גם בנגלה	מו"ה סלימן ששון	ערב חה"ש	בתשיא
צט	עסקנות ושקידה בתורה		ח' סיון	בתשיב
ק	שלום בית		ח' סיון	בתשיג
קא	טהרת בני' מקרבת הגאולה	מוהר"ש דווארקין	ח' סיון	בתשיד
קא	מצוה לגלות זאת החכ'	מו"ה דן בנגרדן	ח' סיון	בתשטו
קב	הכנסת ס"ת	מו"ה שלמה אפלבוים	ח' סיון	בתשטז
קג	בטחון בהקב"ה עצם הטוב		ח' סיון	בתשז
קד	תיקון לח"ג		ח' סיון	בתשיח
קד	טהרת המשפחה. תיקון על העבר		ח' סיון	בתשיט
קה	חיות הגוף תלוי בחיות הנשמה. תומ"צ.		ט' סיון	בתשכ
קו	תפילין			
קו	נשואי בת אצל בחנם. קביע בדא"ח		ט' סיון	בתשכא
קז	קבלת פנסיה והגדלת חלקו בתמיכת עניני תומ"צ		ט' סיון	בתשכב
קח	שידוך אחותו והסתדרותם. דחיית מרה שחורה ועצבות		ט' סיון	בתשכג
קט	שמירת הבריאות		ט' סיון	בתשכד
קי	כיבוד אב ולימוד תורה		י' סיון	בתשכה
קיא	הסכמה לשידוך רק כשהוא ע"פ שו"ע.		י' סיון	בתשכו
קיג	כיסוי הראש	מוהריש"ז סרבנסקי	י' סיון	בתשכז
קיד	ביסוס הישיבה באוסטרליה. ספריה בישיבה		י' סיון	בתשכח
קיד	שמחה ובטחון מביאים הצלחה בעבודה.			
קטו	בדיקת הזרע	ר"א דרייזין, ר"א וולף	י"ב סיון	בתשכט
קטז	לימודי קודש ומלאכה בביה"ס למלאכה בכפ"ח		ט"ז סיון	בתשל
קטז	יוקר זמן הלימוד בישיבה. לע"ע ידחו רעיון הנסיעה לכאן			
קיח	הגדלת מספר התל'. סניפים נוספים	תורת לוד	ט"ז סיון	בתשלא
קיט	וקניית הבנין			
קכא	שלום בית תלוי יותר באשה		י"ז סיון	בתשלב
קכא	תורת חיים — מכניסה חיים גם בעניני העולם		י"ז סיון	בתשלג
קכב	ניצול הכחות בעבודה בכרם חב"ד		י"ז סיון	בתשלד
קכב	השכירות ותוספת ברכה שמקבלים עבור העבודה במוסדות		י"ז סיון	בתשלה

קכג	תפלה כשמר שותתין אצלו עיי כלי ניצול כל הכחות המתאימים. יום עיון למורים	מוהרייז סגל רשת אהליי אה"ק	י"ט סיון כ' סיון	ב'תשלו ב'תשלז
קכד	הגדלת מספר התל' בישיבה	מו"ה ניסן נמנוב	כ' סיון	ב'תשלז
קכה	נסיעה באניה ישראלית בשבת	אגו"ח אה"ק	כ"א סיון	ב'תשלח
קכו	י"ב תמוז — חגיגה מיוחדת לחב"ד מצב בהכ"נ חב"ד באה"ק. כתי" דא"ח		כ"א סיון	ב'תשלט
קכז	חת"ת — תקנה לכ"א מאתנו		כ"ב סיון	ב'תשמ
קכח	מנהגי יום הולדת. התקשרות כאילנא דחיי		כ"ב סיון	ב'תשמא
קכח	מניעת ההתרגזות עיי התבוננות בהשגח"פ		כ"ד סיון	ב'תשמב
קכט	הכרח לימוד החסידות בדורותינו		כ"ד סיון	ב'תשמג
קכט	ארגון נשי ובנות חב"ד נוגע ביותר		כ"ד סיון	ב'תשמד
קל	הכרח לימוד פני' התורה בדורותינו. ה' ה' — קודם ואחר שיחטא	מוהרא"ח לוינזון	כ"ד סיון	ב'תשמה
קל	פרנסת כ"ב מצות הבורא — וברכך ה"א בכל אשר תעשה		כ"ד סיון	ב'תשמו
קלב	התענינות ותיקון בעניני הגיור בעיר		כ"ז סיון	ב'תשמו
קלב	השפעה על הבן. אחריות מצב הישיבה על כ"א מחברי ההנהלה		כ"ז סיון	ב'תשמח
קלג	ההסתדרות בסביבה של שומרי תומ"צ דוקא		כ"ז סיון	ב'תשמט
קלג	וברכך ה"א בכל אשר תעשה דוקא. בטחון		כ"ז סיון	ב'תשנ
קלד	העתקת עניני דא"ח לשפות אחרות	מוהרצ"ה צאלער	כ"ז סיון	ב'תשנא
קלה	קריאת שם הילד שייך להורים	מוהרמני"א חנון	כ"ז סיון	ב'תשנב
קלו	נסיעה באניה ישראלית בשבת		כ"ח סיון	ב'תשנג
קלז	ספריו ודא"ח מלוקט משיחות	מוהרמ"י גוטמן	כ"ח סיון	ב'תשנד
קלז	קירוב ילדי ישראל לאשב"ש	מוה"ר יצחק אוחנה	כ"ח סיון	ב'תשנה
קלח	כל ההעלמות — מקורם הלעו"ז, עיי תיקונו יתקנו השאר		כ"ט סיון	ב'תשנו
קלט	בתר גאולת רישא גופא אזיל	מוהרא"א יאלעס	כ"ט סיון	ב'תשנז
קמ	שמא מילתא — יוסף ה' לי בן אחר, האחר נעשה בן	בהכ"נ בית יוסף ירושלים	כ"ט סיון	ב'תשנח
קמא	ע"ד האגרת שלפנ"ז	מוהרנ"ש ששונקין	כ"ט סיון	ב'תשנט
קמב	לא לאחר התחלת זמן התפלה		כ"ט סיון	ב'תשס
קמב	מנהגי יום הולדת		כ"ט סיון	ב'תשסא
קמג	ס' התולדות לאדהא"מ והצ"צ ועוד	מוהרא"ח גליצנשטיין	כ"ט סיון	ב'תשסב
קמג	לימוד החסידות		כ"ט סיון	ב'תשסג
קמד	מניעת הפזיזות ובלכול המחשבה		כ"ט סיון	ב'תשסד
קמה	יום הולדת. הנהגת מס"נ בבתי החסידים		כ"ט סיון	ב'תשסה
קמו				

קמו	הנהגה עם התל' — בתוקף ובדרכי נועם	מוהרי"א הרצוג	כ"ט סיון	ב'תשסו
קמז	התוועדותיות, תפלה ולימוד דא"ח ונגלה משניות תניא ותהלים בע"פ — בזמנים הפנויים	מוהרש"ח קסלמן	כ"ט סיון	ב'תשסז
קמח	יגדיל תורה ויאדיר — בתשב"ר ובלמוד שלמע' ממצוות	מוהרר"ש ברוק	כ"ט סיון	ב'תשסט
קמח	מעלין בקודש — גם בבריאות הגוף		כ"ט סיון	ב'תשע
קמט	עצה להגברת כח המחדו"מ		כ"ט סיון	ב'תשעא
קנ	הוראות בביטוס הישיבה באוסטרליה	מוהריש"ז סרברנסקי	כ"ט סיון	ב'תשעב
קנא	לימוד דא"ח בביהכ"נ	מו"ה משה שאיעוויטש	א' תמוז	ב'תשעג
קנג	התקשרות. מצות של לשכת אדמו"ר		א' תמוז	ב'תשעד
קנג	אמירת תהלים אחר התפלה	מו"ה יעקב פרידמן	א' תמוז	ב'תשעה
קנד	כניסת הנפש במילה, ועי"ז נפעל גם ברוח נשמה ח"י	מו"ה שמואל יאלאו	א' תמוז	ב'תשעו
קנה	הפצת ספרי קה"ת. כתי" דא"ח	מו"ה אברהם פריז	א' תמוז	ב'תשעז
קנו	בתר גאולת רישא גופא אזיל ע"י התקשרות		א' תמוז	ב'תשעה
קנז	יסיח דעתו מהשקו"ט במצבו ויתמסר ללימוד		ג' תמוז	ב'תשעט
קנח	זכות תל' תו"ת. מניעת התעניות. תיקון ח"נ		ג' תמוז	ב'תשפ
קנט	פתגם הצ"צ: מאך דא א"י		ג' תמוז	ב'תשפא
קס	מחיצה בביהכ"נ. זקן		ג' תמוז	ב'תשפב
קסא	נחיצות חנוך הבנות		ג' תמוז	ב'תשפג
קסב	בית מלון קיץ — הבראה בגשמיות וברוחניות		ד' תמוז	ב'תשפד
קסג	טבילת נדה במים חיים	מו"ה ניסן טלושקין	ד' תמוז	ב'תשפה
קסג	תיקון עירובין במנהטן	מוהרי"ד מאסקאביטש	ד' תמוז	ב'תשפו
קסד	לפני הבחינה לרבנות — להגדיל מדת יראת שמים		ו' תמוז	ב'תשפז
קסה	בר מצוה. חזרת תהלים משניות ותניא בע"פ		ו' תמוז	ב'תשפח
קסו	גירסא בתניא. ביהכ"נ נוסח אר"י בחיפה	מו"ה גרשון חן	ו' תמוז	ב'תשפט
קסז	הוראות בעבודתם	רשת אהלי"י אה"ק	ו' תמוז	ב'תשצ
קסח	קיטנה בכפר חב"ד	ביה"ס חב"ד יפו	ו' תמוז	ב'תשצא
קע	קירוב החיילים. בתר רישא גופא אזיל		ו' תמוז	ב'תשצב
קע	שוי"ב צ"ל יר"ש ביותר		ו' תמוז	ב'תשצג
קעא	חזרת דא"ח בע"פ ומכתבים	מוהרמ"ז גרינגלס	ו' תמוז	ב'תשצד
קעב	ההצלחה שעד עתה מעוררת רצון לפעולות נוספות	מוהרש"ז שזר	ז' תמוז	ב'תשצה
קעב	חנוך הבנים ללימוד התורה		ז' תמוז	ב'תשצו
קעג				

ב'חשצז	ז' תמוז	עבודה שבלב. הצעות שידוכים. הנהגת יום הולדת	קעד
ב'חשצח	ח' תמוז	מוהרש"י זיין	קעו
ב'חשצח	תחלת תמוז	הכנס' הגדולה אגו"י	קעז
ב'חשצט	י"א תמוז	תוספת בשיעורי לימוד — הכנה לעלייתו לאה"ק	קעז
ב'תת	י"א תמוז	מוהרש"א סניעג	קעח
ב'תתא	י"א תמוז		קעט
ב'תתב	י"א תמוז	מוהר"ד גורביץ	קפ
ב'תתג	י"א תמוז		קפא
ב'תתד	י"א תמוז		קפא
ב'תתה	י"ב תמוז	מז"ה יצחק דובאוו	קפב
ב'תתו	י"ב תמוז	מוהר"א ניימרק	קפג
ב'תתז	י"ג תמוז		קפד
ב'תתח	י"ג תמוז	מוהרש"ז קצנלבויגן	קפה
ב'תתט	י"ד תמוז		קפו
ב'תתי	ט"ז תמוז	ביה"ס למלאכה כפ"ח	קפז
ב'תתיא	ט"ז תמוז		קפח
ב'תתיב	ט"ז תמוז		קפט
ב'תתיג	ט"ז תמוז		קצ
ב'תתיד	י"ח תמוז		קצא
ב'תתטו	י"ח תמוז		קצא
ב'תתטז	י"ח תמוז		קצב
ב'תתזי	י"ט תמוז	מז"ה גד פרומקין	קצג
ב'תתיח	י"ט תמוז		קצד
ב'תתיט	י"ט תמוז		קצה
ב'תתכ	כ' תמוז		קצו
ב'תתכא	כ' תמוז		קצו
ב'תתכא	כ' תמוז		קצז
ב'תתכב	כ"א תמוז	מוהרמ"ז גרינגלס	קצח
ב'תתכג	כ"א תמוז	מז"ה עקיבא זילברברג	קצט
		בפיטסבורג	ר

רא	לקרב תל' מרוקו לחב"ד	מו"ה ניסן נמנוב	כ"א תמוז	ב'תתכד
רב	תק"ש בריה שחל בשבת. הערות לס' אבן יעקב על ר"ה	מו"ה יעקב מעסקין	כ"א תמוז	ב'תתכה
רו	תרגום השמועסן לצרפתית ולה"ק. מכירת ספרי קה"ת. שליחות תל' לאה"ק. השגת ס' מו"לים באה"ק. כפ"ח שני	מוהרב"א גורודצקי	כ"ד תמוז	ב'תתכו
רח	מעלת הזריות בצדקה עניני שידוכים. יחסי חו"כ לפני הנישואים		כ"ד תמוז	ב'תתכז
ריא	התפתחות הישיבה בספרו	מו"ה סעדי ליברוב	כ"ד תמוז	ב'תתכט
ריב	לימודי חול לבנות		כ"ה תמוז	ב'תתל
ריג	פרנסה גשמית ורוחנית. טהרת האויר מעלת משיח על משה. לבישת טלית ע"י ש"ץ בתור. הריגת מי שלא נתחייב מיתה ביד"ש ע"י בעל בחירה	מוהרח"מ ובר	כ"ז תמוז	ב'תתלא
ריז	השפעה על הנמצאים אתו בבית הרפואה — שליחותו שם		כ"ז תמוז	ב'תתלב
רטו	תלבושת המורות. ליקוט עניני חנוך מהשיחות	מוהרא"מ זילברשטרום	כ"ז תמוז	ב'תתלג
רטז	אחר מדה"ד מתעוררת מדה"ר		כ"ח תמוז	ב'תתלה
ריז	אם בחקותי תלכו — שתהיו עמלים בתורה — ונתתי גשמיכם		כ"ח תמוז	ב'תתלו
ריח	עוסק בתורה — כמו עסק גשמי פנימי אינו מבקש ברכה על העבודה לחיות בסיבה שהשפעתה טובה	מוהרא"ס נעמצאוו	כ"ח תמוז	ב'תתלז
ריט	התקרבות לחסידות	מוהרד"מ שולמן	כ"ט תמוז	ב'תתלח
רכ	אישור תשובתו — כת"י	מו"ה יהודה שמוטקין	כ"ט תמוז	ב'תתלט
רכא	תק"ש בריה שחל בשבת. נתוח הפרוסטט	מו"ה יעקב מעסקין	כ"ט תמוז	ב'תתמ
רכב	בטחון ושמחה מביאה להגשמת הדברים		כ"ט תמוז	ב'תתמא
רכג	א"ב — אהבה ברכה	תושבי כפ"ח	כ"ט תמוז	ב'תתמב
רכד	קביעות החתונה בחדש הרחמים. אוא"ס והמשכת הקו	מוהרא"א יאלעס	כ"ט תמוז	ב'תתמג
רכה	נישואים עם גרושה		כ"ט תמוז	ב'תתמד
רכו	הסיבה שנאבדו בניו		כ"ט תמוז	ב'תתמה
רכז	ההשתדלות ע"פ התורה לישא אשה		כ"ט תמוז	ב'תתמו
רכח	כניסה לדירה החדשה — אחר ט"ו באב.		כ"ט תמוז	ב'תתמז
רכט	הכנסת סדור וחת"ת לבית		כ"ט תמוז	ב'תתמח
רל	אמירת תהלים בכ"י. לא לשחק בהימורים		כ"ט תמוז	ב'תתמט
רלא	הוראות בעבודתו בקסבלנקה	מו"ה ניסן פינסון	כ"ט תמוז	ב'תתנא
רלב	ההשפעה על הסביבה ועל עצמם	צא"ח סניף לוד	כ"ט תמוז	ב'תתנב

רלא	פסירת הגרא"ח נאה. ביאת חל' ללמוד	מוהרע"ז סלונים	י' מנ"א	ב'תתנב
רלב	בני. ד"ר ליפשיץ	מוהר"נ בליניצקי	י' מנ"א	ב'תתנג
רלג	סיפור הסבא משפאליע ואדה"ז	מוהרמ"ז גרינגלס	י"א מנ"א	ב'תתנד
רלד	צורת האותיות כתב חב"ד. הזכרת ס'	מוהרש"ח קסלמן	י"ב מנ"א	ב'תתנה
רלה	חב"ד בס' הגדפסים	מור"ה ניסן נמנוב	י"ב מנ"א	ב'תתנו
רלו	מיעוט ימי החופש בימי תשרי			
רלז	תל' שנגע בזקנו. נתוח. עשר בשביל			
רלז	שתתעשר			
רלז	בטחון וצדקה		י"ב מנ"א	ב'תתנז
רלז	אדמו"ר עומד ומשמש במרום להשפיע		י"ג מנ"א	ב'תתנח
רלז	למשחתפים בעבודתו			
רלז	המשך העבודה בשיבה		י"ז מנ"א	ב'תתנט
רלח	בחירת המס' ללמוד בשיבה. יום ההולדת	מור"ה ניסן נמנוב	י"ז מנ"א	ב'תתס
רלט	שינה קודם התפלה כשניעור כל הלילה.	מוהרר"נ הכהן	י"ז מנ"א	ב'תתסא
רמ	סיפור ר' יעקב משלם			
רמ	להתנהג בצבא ע"פ התומ"צ. תפילין		י"ח מנ"א	ב'תתסב
רמא	פתחו לי כפתחו של אולם — שפתוח		י"ח מנ"א	ב'תתסג
רמב	תמיד			
רמג	לא לדאוג ממיעוט הפרנסה		י"ח מנ"א	ב'תתסד
רמג	מורים שאינם מתאימים לתפקידם		י"ט מנ"א	ב'תתסה
רמג	זכות העבודה במוסדות אדמו"ר		י"ט מנ"א	ב'תתסו
רמד	השלמת לימוד חומש ופרש"י		י"ט מנ"א	ב'תתסז
רמד	חזרת משניות ותניא בע"פ. חילוק מעות		י"ט מנ"א	ב'תתסח
רמה	צדקה			
רמו	עידוד בעבודתו	אגודת נשי ובנות חב"ד	כ' מנ"א	ב'תתסט
רמז	עבודת אלול		כ' מנ"א	ב'תתע
רמז	זקן		כ"ה מנ"א	ב'תתעא
רמח	הלימוד בהתמדה וסידור מסיבות שבת		כ"ה מנ"א	ב'תתעב
רמח	הליכה על קברי צדיקים		כ"ז מנ"א	ב'תתעג
רמט	הסיבות להגברת השכחה		כ"ז מנ"א	ב'תתעד
רנ	עצות להסרת מח"ז		כ"ז מנ"א	ב'תתעה
רנ	תק"ש ברי"ה שחל בשבת. ניתוח	מור"ה יעקב מעסקין	כ"ז מנ"א	ב'תתעו
רנב	הפרוסטט. הערות לס' בית יעקב			
רנב	העבודה נגד המסיון. פני' ענין התפילין		כ"ז מנ"א	ב'תתעז
רנג	טבילה במקוה ולימוד החסידות		כ"ז מנ"א	ב'תתעח
רנג	צידה לתל' לימי תשרי	מור"ה מיכאל ליפסקר	כ"ח מנ"א	ב'תתעט
רנד	כת"י דא"ח שבספריית סינסינטי	מור"ה מיכאל ווילנסקי	כ"ח מנ"א	ב'תתפ
רנה	רשימת תל' תורת	מור"ה משה דרייזין	כ"ח מנ"א	ב'תתפא
רנה	יגיעת ומצאת תאמין		כ"ח מנ"א	ב'תתפב
רנו	המנעות מנסיעה לארה"ב	מוהרש"י זיין	כ"ח מנ"א	ב'תתפג
רנו	עצות לשכחה	אדר"ח אלול		ב'תתפד

רנח	קיום התומצ'צ כאכילה לגוף	ב'תתפה	אדר"ח אלול
רנט	התפלה מקובלת עם הטבילה. לימוד פני' התורה	ב'תתפו	אדר"ח אלול
רס	הכרח לימוד החסידות — אף דלית מח' תפיסא ב'	ב'תתפז	אדר"ח אלול
רסא	אגונ"ח באוסטרליה	ב'תתפח	אדר"ח אלול מו"ה בצלאל ווילשנסקי
רסב	משלוח ס' לספריה והכרח קבלת ההוצאות	ב'תתפט	אדר"ח אלול מו"ה יעקב גנזבורג
רסב	צוואת רי"ח — וקריאת שמות יהודה ושמואל. תו"א הוצ' תרצ"ט	ב'תתצ	אדר"ח אלול מו"ה יהודה שמוטקין
רסג	לא להתפעל מההעלמות ולהתמסר לעבודה	ב'תתצא	אדר"ח אלול
רסד	המשכת האמונה בהשי"ת בהרגש הלב תביא השמחה	ב'תתצב	א' אלול
רסד	גידול זקן ועמידה נגד הזרם	ב'תתצג	א' אלול
רסה	הימנעות מלימודי חול	ב'תתצד	א' אלול
רסו	שיעורים פרטיים בלימודי חול לבנות	ב'תתצה	א' אלול
רסז	האב זוכה לבן כו' ובחכמה	ב'תתצו	מוהרשא"א שפירא
רסח	ספרות קריאה לנוער ע"י המל"ח	ב'תתצז	ב' אלול
רסח	תיקון לח"ג	ב'תתצח	ב' אלול
רסט	לימוד אומנות שו"ב, דינים ודא"ח	ב'תתצט	ג' אלול
ער	השפעה על הסביבה	ב'תתק	מוהרא"ס נעמצאוו
רעא	זכרון ימי קדם	ב'תתקא	מוהרש"ז בעזפאלאוו
רעא	לא ליפול ברוחו מהמצוקה הכספית	ב'תתקב	ג' אלול
רעב	רק הרופא צריך להעמיק בעניני רפואה	ב'תתקג	ג' אלול
רעג	שמירת הלשון ובדיקת תפילין ומזוזות	ב'תתקד	ג' אלול
רעג	מניעת לימודי חול בבית רבקה בכפ"ח	ב'תתקה	ד' אלול ועד כפר חב"ד
עדר	בית רבקה בצרפת	ב'תתקו	מוהר"ד גורביץ
ערה	לימודי יהדות והשפעה על הצעירים	ב'תתקז	ד' אלול
רעו	בריאות הגוף	ב'תתקח	ד' אלול
רעז	השתלמות בלימודי יהדות — לא במסגרת הישיבה	ב'תתקט	ד' אלול
רעח	ההשפעה על המשפחה, קביעות החתונה	ב'תתקי	ה' אלול
רעט	באור ליי"ד כסלו	ב'תתקיא	ה' אלול
רפ	קבלת תלמידים	ב'תתקיב	ה' אלול
רפ	שיעורי לימוד התניא	ב'תתקיג	ה' אלול
רפ	ע"י הצדקה — מוחו ולבו זכים כו'	ב'תתקיז	ה' אלול
רפא	קב"ע לתורה תמעט טרדות אחרות	ב'תתקטו	ז' אלול
רפב	חיות בלימוד החסידות	ב'תתקטז	ז' אלול
רפג	עצות לח"ג	ב'תתקיז	ז' אלול
רפד	לימוד הל' טהרת המשפחה		

רפד	השתתפות בחוברת תורנית		ב'תתק"ח ח' אלול
רפה	קירוב מכרו ליהדות ולחב"ד	מוהרמ"ש בליונסקי	ב'תתק"ט ח' אלול
	התפתחות הישיבה באוסטרליה. שליחות	מוהריש"ז סרברנסקי	ב'תתקכ' ח' אלול
רפו	הרי"ד גרונר		ב'תתקכ"א ט' אלול
רפז	לימוד התניא ברבים. ההורים אינם רואים		
רפח	מצב הבנים לאשורו		ב'תתקכ"ב ט' אלול
רפט	הרופא כגרון ביד רופא כל בשר		ב'תתקכ"ג ח' אלול
רצ	ואבדתם מהרה — המהירות		ב'תתקכ"ד י"א אלול
רצ	הדרכת התל'. נסיעת התל' ללמוד בני.	מוהרש"ח קסלמן	ב'תתקכ"ה י"א אלול
רצא	מטות כפולות לתלמידים	מריה סעדי' ליברוב	ב'תתקכ"ו י"א אלול
רצא	התקרבותו והקושיות שיש לו על חב"ד		ב'תתקכ"ז י"ד אלול
רצב	הגדלת הישיבה במדינתו		ב'תתקכ"ח ט"ז אלול
רצג	ביאתו לבית חיינו לחודש החגים	מריה ניסן נמנוב	ב'תתקכ"ט ט"ז אלול
רצג	לא לחבול בעצמו בעזיבת הישיבה		ב'תתקל' ט"ז אלול
רצד	פרנסה רוחנית — ההשפעה על סביבתו		ב'תתקל"א ט"ז אלול
רצה	התבוננות בתפלה ופעולתה על המדות		ב'תתקל"ב ט"ז אלול
רצו	סידור ת"ת לילדים		ב'תתקל"ג ט"ז אלול
רצז	דרכי פעולות היצה"ר להסית את האדם		ב'תתקל"ד ח"י אלול
רצח	ח"י אלול — חיות ושמחה. קב"ע לתורה		ב'תתקל"ה ח"י אלול
רצט	גם הטבת הבריות — עבדו א"ה בשמחה		ב'תתקל"ו ח"י אלול
ש	תיקון עירוב במנהטן	מוהרי"ד מאסקאוויטש	ב'תתקל"ז ח"י אלול
	הלואה מקופת אדמו"ר תביא הצלחה.		
	ביקור בקבר אביו בתוך י"ב חודש. תיקון		
שא	ח"נ		ב'תתקל"ח י"ט אלול
שב	שלום בית וטהרת המשפחה		ב'תתקל"ט י"ט אלול
	אמריקה אינה שונה. דיבור בעת התפלה.		
שג	שמו ושם אמו בברכה		ב'תתקמ' כ"א אלול
דש	הו"ל בטאון חב"ד. שיעורי דא"ח	צא"ח תל-אביב	ב'תתקמ"א כ"ב אלול
שה	שיעורי דא"ח ובהל' הצריכות		ב'תתקמ"ב כ"ב אלול
שו	עיקר וטפל בחיי האדם	קבוצת נערות	ב'תתקמ"ג כ"ב אלול
	אודים מוצלים — נצלו למלא תפקידן —		
שח	השפעה		ב'תתקמ"ד כ"ג אלול
	כשהשי"ת שומר ממקרה רע — להוסיף		
שי	בתומ"צ		ב'תתקמ"ה כ"ג אלול
שיא	יחס המורים למוסד ה"רשת"		ב'תתקמ"ו כ"ג אלול
	ניצול ימי אלול ותשרי עם התל'. התל'	מריה מיכאל ליפסקר	ב'תתקמ"ז כ"ג אלול
שיב	העולים לאה"ק		ב'תתקמ"ח כ"ג אלול
	בדיקת הסכין ע"י שני שו"בים. שחיטת		
שיג	ליובאוויטש		ב'תתקמ"ט כ"ג אלול
	אהבת הקב"ה לכ"א מישראל — כמו לבן		
שיד	זקונים		

שטו	מגיעת התעניות. תיקון ח"נ	מ"ה ראובן מרגליות	ב'תתקמח כ"ג אלול
שטז	חוב' הרמב"ם והזוהר	מ"ה רח"ד שעוועל	ב'תתקמט כ"ד אלול
שיז	ס' החינוך שהו"ל	מ"ה אהרן גופין	ב'תתקנ כ"ד אלול
שיח	הת"ת בספריא — כפר חב"ד		ב'תתקנא כ"ד אלול
שיט	הדרך לבוא לשמחה	מ"ה יוסף גולדשטיין	ב'תתקנב כ"ד אלול
	לעשות דירה לו ית' בתחתונים. הר"מ		ב'תתקנג כ"ד אלול
שיט	ווילנסקי		
שכ	יחס הבנים להורים	מ"ה מכלוף קריספין	ב'תתקנד כ"ה אלול
שכא	התרחבות הישיבה בקסבלנקה	מ"ה ריש"ז סרברנסקי	ב'תתקנה כ"ה אלול
שכב	הכרח הפצת המעיינות גם באוסטרליה	המתעסקים בת"ת במקסיקו	ב'תתקנו כ"ה אלול
שכג	התפתחות הת"ת		ב'תתקנז כ"ה אלול
	זכות ההתעסקות עם בני ובנות ישראל —		ב'תתקנח כ"ה אלול
שכד	מדה כנגד מדה		
	האדם שלוחו של אדם העליון וא"כ יש לו		ב'תתקנט כ"ה אלול
שכז	כחות		
שכה	לבישת פאה נכרית שתכסה את כל הראש		ב'תתקס כ"ה אלול
שכו	שמחה ובטחון. עבודת הכלל של כ"א		ב'תתקסא כ"ה אלול
שכו	שימוש במוך		ב'תתקסב כ"ה אלול
	חשבון הנפש מהשנה. התורה צריכה	כללי	ב'תתקסג ימי הסליחות
שכז	לחדור בחיי יום יום — בלי פשרות		
	עריכת ס' על הרדיפות נגד היהדות	מ"ה רא"א גרשוני	ב'תתקסד ערב ר"ה
שכט	ברוסיא		

אגרות קודש

אדמו"ר שליט"א

— כרך תשיעי —

ב'תרכג

ב"ה, אדר"ח אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין צוזאמענהאנג מיט די פערשידענע קלאנגען וועלכע האבען
דערגרייכט צו מיר און וועלכע וואונדערן מיר זייער, איז ניט רעכענענדיק זיך
מיט מיינע פילע טרדות, שרייב איך די פאלגענדע שורות.

לויט ווי מען האט מיר איבערגעגעבען (און וואס איך האף אז סוף כל
סוף וועלען זיי זיך ארויסווייזען פאר ניט ריכטיג) אז אייער משפחה איז מען
געגען איינארדנען די חתונה פון אייער טאכטער . . . לויט דער פאדערונג פון
שולחן ערוך אז עס מוז זיין א מחיצה בעת דער חתונה צווישען מענער און
פרויען.

ווייל איך דערמיט ערקלערין אייך דעם מצב לויט ווי איך זעה עס. און
דאס איז פאלגענדעס:

ווען מען ארדענט איין א חתונה מיט א מחיצה לויט ווי עס פאדערט
תורתנו הק', פסק'נט די תורה אז מען זאל זאגען "שהשמחה במעונו" ד.ה. אז
ווען מען דערמאנט דעם אויבערשטענס ברוך הוא נאמען דערמאנט מען עס

ב'תרכג

רוב האגרות הן מהעתק המזכירות, וחלק מצילום האגרת. לא נסמן בהערות אלא אם מקורה אחר, או
שנדפסה כבר.
האגרת שלפנינו נדפסה בלקריש ח"ט ע' 332, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

אז עס זאל זיין שמחה און ממשיך זיין דאס אין וועלט און צום אלעם
ערשטען צו דעם חתן און די כלה.

זיכער איז איבעריג צו באשרייבען וואס האט פאסירט אין די לעצטע
יארען אין דער וועלט אין אלגעמיין און בא אידען בפרט, און אויב אין אלע
צייטען האט מען געמוזט אנקומען צו הקב"ה פאר ברכה והצלחה און נאך
מער צו א געזונטען און פרייליכען לעבען, איז אין אונזער דור איז דאס נאך
פיל מער נויטיגער, און דער איינציגער וועלכער קען דאס באווארענען איז
דאס דער וועלכער איז דער בעל הבית פון דער גאנצער וועלט הוא הקדוש
ברוך הוא.

זייער צייט ווען הרה"ח . . . ש"י האט מיר געפרעגט מיין מיינונג וועגען
דעם שידוך און ווען עס איז אנגעקומען צו מיר אייער אנפראגע אין דעם,
האב איך געפונען פאר מיין פליכט און זכות צו באווארענען אז ווען אייער
טאכטער און הרב . . . שיחיו הויבן אן א צוזאמענלעבען, זאל דאס זיין אין א
אופן וואס מען קען ערווארטען די מאקסימום ברכות פון השי"ת, אז זיי
זאלען האבען א געזונטע פרייליכע הויז, וואס ווי געזאגט האט מען אויף דעם
א צושטימונג פון תורתנו הק' ווען מען קען זאגען בא דער חתונה **שהשמחה**
במעונו, און אז די תורה פסקינט אפ אזוי, און ניט אנדערש, איז זעלבסט
פארשטענדליך אז קיינער קען דאס ניט ענדערען. און דעריבער האט מיר
געוואונדערט, אז עלטערען וועלכע טוען אלץ אז קינדער זאלען זיין גליקליך,
אין דעם וואס ווענדעט זיך נאר אן זיי, זאלען גאר וועלען אנווענדען כחות
ניט צו דערלאזען, אז בא אייער טאכטער'ס חתונה זאל זיין שמחה, וואס
בדרך ממילא פעלט דאס ח"ו דערנאך אין זייער לעבען, ר"ל.

חתונה האט מען בכדי צו בויען א הויז אויף צענדליגער יארן איז רעכט
בא עלטערען צו ריזיקירען דאס וואס עס רירט אן דער טאכטער אויף
צענדליגער יארען, בכדי אז אויף די פאר שעה וואס עס געדויערט די חתונה,
געפעלען ווערען פאר די מענשן וועלכע ווייסען ניט די דינים פון שולחן ערוך
אדער וועלכע רעכענען זיך ניט מיטן שולחן ערוך, אדער פאר די לייכטזיניגע
וועלכע בא זיי איז רעכט ריזיקירען א זאך פון צענדליגער יארען צוליב א
מאמענטאלען געדוכטען פארגעניגען. און עס וואונדערט מיר פון וואנען נעמט
זיך בא עלטערען אזא ברייטקייט, צו נעמען אויף זיך אזא פאראנטווארט-
ליכקייט.

עס איז ניט מיין ענין צו שיקען פאליס צווינגען טאן ווי מיין מיינונג
איז, עס איז ניט מיין ענין צו נייטען מענשן בכלל, טאן לויט מיין מיינונג, און

עס איז אויך ניט מיין ענין צו זאגען שווערע ווערטער, און דעריבער וויל איך שליסען מיין בריף צו ריידען נאר אין דער גוטער זייט. אז ווען איך האב געגעבן מיין הסכמה אויף דעם שידוך בין איך געווען זיכער אז אויך די עלטערן פון זייער זייט וועלען טאן אלעס וואס עס ווענדעט זיך נאר אן זיי, אז זייער טאכטער און צוקונפטיגער איידים זאלען זיין פארזיכערט אויף וויפיל עס לאזט זיך נאר אויף די צענדליגער יארען וואס זיי וועלען זיין צוזאמען, און זעלבסט פארשטענדליך אז עס וועט ניט פארנעמען קיין ארט דאס וואס אירע חבר'טעס וועלען יע זיין צופרידען אדער ניט צופרידען, אויב נאר די תורה הק' וועט זיין צופרידען פון אזא סדר בא דער חתונה, און נעמענדיג דאס אין חשבון האב איך געגעבן מיין הסכמה אויף דעם שידוך, און ווי געזאגט פריער, אויב מען וויל אויף א אמת אז בא דער חתונה זאל די תורה הק' פסק'נען אז מען קען זאגען **שהשמה במעונו** און דורך דעם זאל מען דערנאך זיין צופרידען דעם גאנצען לעבען, זאגט דער שולחן ערוך* אז די חתונה דארף זיין מיט א מחיצה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

נ.ב.

איך גיב איבער צו הרב . . . ש"י אז ער זאל זיך מער ניט מישען אין דער פראגע פון דער מחיצה, און אויב בא אייגענע עלטערען קומט אויס אז זיי האבען ברייטע פלייצעס און קענען איינשטעלען שמחה-לעבען פון זייער טאכטער תחי' אויף זייער אייגענע אחריות אנדערש ווי עס שטייט אין שולחן ערוך, קען איך ליידער צו דעם גארניט טאן.

איך ווייס אויך אז עס זיינען געווען פילע חתונות און אויך פון פרומע און ליידער אן מחיצות, אבער איך ווייס אויך די צרות וועלכע זיינען ליידער געקומען שפעטער, און השי"ת זאל אייך בענטשען אז איר זאלט שטענדיג קענען אנזאגען נאר גוטע בשורות סיי בגשמיות און סיי ברוחניות.

(*) בי"ח ובית שמואל — בשו"ע אה"ע סימן ס"ב סק"א. ומה שכתב בלבוש (במנהגים סוף חלק אורח חיים) דדמיי כקאקי חיזורי — בעזונותינו הרבים רואים אשר, לעת עתה אין הדבר כך.

ב'תרכד

ב"ה, אדר"ח אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו מודיע אשר מלאו לבנו יוסף יצחק שי שלש שנים
בכ"ג בניסן.

והנה אף שיש למצוא היתר לעשות התספורת בימי הספירה, ובמכש"כ
[מ]מה שהתירו לעשות זה בחול המועד (עיין שערי תשובה או"ח סי' תקל"א)
(בכ"ז ובפרט עפמ"ש בפע"ח בביאור גזירת השערות בימי הספירה) לדעתי
כדאי לעשות התספורת בל"ג בעומר ובפרט שמנהג בניי לגזוז שערות תינוקות
ביום זה, והשי"ת יצליחו שביחד עם זוגתו – שיחיו – יגדלו את כל ילדיהם
שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבת הדעת.

בברכה.

ב'תרכה

ב"ה, ב' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו שואל אודות מה שהוקשה לו במכתב כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"יע הנדפס בבטאון חב"ד.

הייתי בספק אם בכלל לענות על המכתב, כיון שמלבד קושיא שיש לו על
כ"ק מו"ח אדמו"ר – לא מצאתי במכתבו דבר אודות לימודיו בתורת

ב'תרכד

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 349, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
למצוא היתר: ראה גם לעיל ח"ח אגרות ביתקלט. ביתקפו. לקמן ביתרעא.

ב'תרכה

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 264, והוגהה ע"פ העתק המזכירות.
במכתב: אג"ק שלו ח"י אגרת גיתלח.

החסידות וגם לא בתורת הנגלה. והרי לא זהו דרך לימוד בחלק תורה, איזה שיהי' להתחיל בקושיא. ורק לאחר שלומדים משך זמן במקצוע-התורה המתאים וכו' ורוכשים איזה ידיעות, הרי אז יש מקום להקשות קושיות, או – יותר נכון – לא קושיות, אלא ביאורי דברים, שאינם מובנים בהשקפה ראשונה.

בכל זה, ברצוני להעמידו על החזקה חזקת כשרות, שבדאי אין כוונתו אלא לטובה, וסיוע לזה ממה שכנראה עוסק ומסייע בהי"ל של ספרים בפנימיות התורה, הוא הזהר ותקוני זהר וכו', ולכן באתי בשורתי דלקמן.

שאלה:

במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע הנדפס בבטאון חב"ד חוברת רביעית בעמ' ל"ז, מבאר ההבדל בין דרכי לימוד של חסיד למתנגד. אשר שניהם לומדים בעיון ושניהם מחפשים את הטעות ומייגעים עצמם לתקנו, רק ההבדל ביניהם: החסידים יודעים שהאמור בספר הוא טוב ואמת, והטעות הוא בעצמו ובדעתו, והמתנגד מוכיח כי ידיעתו ופלפולו הוא האמת, והטעות הוא בהספר וכו'.

ותמה הוא על ביאור זה, כי איך אפשר לומר על גדולי המתנגדים שלימודם הי' באופן הנ"ל וכו'.

מענה:

בכדי להבין הנ"ל, יש להקדים תחלה ביאור ענין נוקב ופלאי יותר, והוא בספר הפרדס להרמ"ק, ומובא במאמר (כנראה לרבנו הזקן, בעל התניא והשו"ע). וז"ל במאמר: להבין... מבואר בפרדס דכל מי שאינו לומדה (חכמת הקבלה) הוי אפיקורס. ומבאר – במאמר – הפירוש – הגם שעדיין אינו אפיקורס, אם הוא חקרן בטבעו בודאי סופו להיות אפיקורס, כי עפ"י חקירות הפילוסופים לא יתכן בשום אופן בריאת העולם והפרטי פרטים שבו, מאחדות הפשוטה, ואח"כ ההשגחה עליהם, ושלא יהי' שום שינוי בעצמותו וכו', ויבוא סו"ס לידי דיעות של כפירה, כי רק על יסודות תורת הקבלה יש לתרץ את כל הנ"ל בהתאם לאמונתנו הק' וזוהי כוונת הפרדס.

– כנראה הכוונה למשי"כ בפרדס שער א' פ"ט. ושם איתא **כופר**, (חילוקם – ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ג). – אבל, נוסף על מה שבמאמר זה

לא נחית להחילוקים דכופר, מין ואפיקורוס, הנה רבנו הזקן – וכן הנשיאים שלפניו ושל אחריהם – אמר מאמריו "בל"א ולא בלה"ק" (אגרת הקדש סכ"ה, קמא, ע"א) – ולא תמיד כיוון המעתיק הלשון בדקדוק בהעתקתו ללה"ק. –

וה"ה בענינו :

הגם שבתחלת הלימוד אין המתנגד באופן המבואר במכתב הנ"ל, אם רק בעל שכל תקיף הוא – סופו להיות כן. כי ידוע כלל התורה, אשר לא בשמים היא, וניתנה לבני אדם, ועל כה"א להתייגע בה להבינה בשכלו. ומי שזכה להוראה – הרי אין לדיין אלא מה שעניי שכלו רואות. וכידוע בענין דתנור של עכנאי (ב"מ נט, ב), קמפלגי במתיבתא דרקיע (שם פו, ע"א), נצחונו בני, ועוד.

ובמילא – מי שחננו השי"ת בשכל ושוקד הוא בזה, כשגשג ללמוד תורה, והלימוד הוא ע"פ כללי התורה, וכללים הנ"ל בתוכם, הרי ההנחה והגישה שלו הן, אשר ניתן הדבר לרשותו הגמורה. וכיון שאין הקב"ה מבקש אלא לפי כחו של כה"א, עליו ללמוד כפי שכלו, ואיך שיבין – הרי ניתן הדבר לרשותו לפסוק. זאת אומרת, אשר ידיעתו ופלפולו הם האמת. ואם ימצא סתירה לזה בספר, הרי אין זה מחייב אותו, וע"פ הנ"ל. וידוע מרז"ל שקל הכתוב שלשה קלי עולם כשלשה חמורי עולם לומר לך ירובעל בדורו כמשה בדורו כו' (ר"ה כה, ע"ב).

אחד החילוקים העיקרים אשר בין חסיד למתנגד הוא – יסוד השקפת עולמו של החסיד הוא אשר נשמתו (וכן נשמות חבריו), ניצוץ וענף הוא מנשמה יותר כללית, היא נשמת האדמו"ר שלו. וכתוצאה מזה, הרי הן בענינים בגשמיים והן בענינים רוחניים, יש ביניהם קשר חזק. והנעשה באחד, הרי זה קשור במדה חשובה עם השני, וכנ"ל – אם בענינים גשמיים אם בענינים רוחניים, אשר גם לימוד התורה וקיום המצות בכלל זה, כמובן.

– ובזה מובן פתגם הידוע דנשיאי החסידות: וצדיק באמונתו יחי' אל תקרי יחי' אלא יחי', אשר מחי' הוא הצדיק ע"י אמונתו ועבודתו נפשות אלו השייכים אליו והקשורים אליו. –

מזה מובן ג"כ, שאין נשמה פרטית הפוסק-אחרון גם בהבנתו בתורה, כיון שאין הוא אלא פרט מהכלל. וישנם עוד כמה פרטים שיכולים להבהיר

את אופן הבנתה של נשמה פרטית זו, ועאכו"כ שהנשמה כללית יכולה להבינה ולהאירה בתוספות שכל – שאז גם הנשמה פרטית עצמה תבין בשכלה בטוב יותר ובעומק יותר.

וכמו שבהבנת פרטים נוספים בסוגיא נתוסף גם בהבנת הפרטים האחרים של הסוגיא, הנה, כמו שהוא בהשכל כן הוא גם בהמשכיל, כשיתוספו עוד פרטים משכילים – יתוסף גם בהבנת פרטים משכילים אחרים.

ידיעה זו גופא, אשר אף שמחובתו לייגע א"ע בלימוד התורה ובקיום המצוות, ואין הוא יוצא ידי חובתו, בזה שנשמה אחרת פרטית, או אפילו נשמה כללית, עוסקת בהנ"ל, כי ה"ה מצווה עליו, הנה ביחד עם זה, ואע"פ שניתנה התורה לבני אדם, הוא עצמו אינו אלא פרט אחד והבנתו אינה אלא הבנה של פרט אחד של המשכיל, ובמילא עלולה לטעות ושאר הפרטים ביכולתם לתקן ולהשלים הבנתו הוא, ועל אחת כו"כ שהבנת הנשמה הכללית תבהיר את כל השכל באור שכל גדול,

עצם ידיעה זו משנה את הגישה גם בתחלת הלימוד, וכנ"ל במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר ברור לו שהאמור בספר הוא טוב ואמת, – כיון שנתפרסם בתוככי בני ישראל, ונתאשר ע"י כמה וכמה פרטים – והטעות הוא בעצמו ובדעתו – כיון שהוא אינו אלא פרט אחד, ושאר פרטים, שמוכרח הוא לבקש עזרתם כנ"ל, בודאי יעמידוהו על הטעות.

* * *

לא באתי בזה אלא בקוטב הענין, כי קשה לבאר באריכות בכתב, ובפרט שאינו כותב מדת הבנתו בנגלה דתורה וגם במה עסק ובאיזה אופן בלימוד פנימיות התורה, הנקראת אילנא דחיי דלית תמן לא קשיא מסטרא דרע ולא מחלוקת מרוח הטומאה – וכמובא ברעיא מהימנא (זהר ח"ג קכד, ע"ב), ונתבאר בארוכה באגרת הקדש לרבנו הזקן סי' כ"ו.

וזאת להעיר ולהאיר, אשר כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו הנ"ל מדבר ע"ד איש שתוארו מתנגד, ולא עולמישער וכיו"ב, אשר גם זה בדיוק הוא, וגם זה מסייע בהבנת תוכן מכתבו, כמובן.

וכמו שבקבלה הכללית של כללות התורה על ידי כלל ישראל – מוכרחת היתה הקדמת נעשה לנשמע, שאז דוקא תומת ישרים תנחם, ולולא זאת הרי ע"ז נאמר וסלף בוגדים ישדם, כביאור רז"ל (שבת פח, ע"ב), הרי

מעין זה הוא גם בקבלת כל חלק וחלק שבפרדס התורה, שהתחלה צ"ל הקדמת נעשה לנשמע, ורק אז מקבלים חלק זה ותומת ישרים תנחם.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תרכו

ב"ה, ב' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

נהניתי לקרות בסיום מכתבם אשר בר"ח אייר מתחיל בנו יוסף יצחק
ש"י ללמוד בחדר. וידוע מאמר המדרש תנחומא עה"פ בשנה הרביעית יהי' גו'
קדש הילולים ועיין ג"כ ה"ל תלמוד תורה לרבנו הזקן בתחלתו ויה"ר
מהשי"ת שיגדל לבן חמש למקרא לבן עשר וכו' כפסק תוה"ק והוא וזוגתו
שיחיו ירוו מכל יו"ח שיחיו רוב נחת חסידותי.

בברכה.

ב'תרכו

קדש הילולים: ראה גם לעיל ח"ד אגרת תתנה.

ב'תרכז

ב"ה, ג' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר שמואל מנחם מ' שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ"ה ניסן ובתחלתו מודיע אשר בנו ראובן שלמה
שי התחיל ללמוד חומש, ויה"ר מהשי"ת אשר מלימוד המקרא יגדל לבן עשר
למשנה וכו' והוא וזוגתו שיחיו ירוו ממנו רוב נחת חסידותי מתוך פרנסה
טובה והרחבת הדעת.

נהניתי ממ"ש אודות העסקנות של צעירי אגו"ח בירוש"ת בפורים העבר
ובודאי גם על להבא ינהג מנהג טוב זה להודיע ע"ד הני"ל וכל המפרט בזה ה"ז
משובח. ולפלא שעד עתה לא קבלתי ידיעות מפעולותיהם הטובות מפורים
ועד עתה ובפרט ע"ד השתתפות בכינוס צעירי אגו"ח אשר בודאי היתה במדה
המתאימה ואחכה לבשוי"ט.

מקריאת ידיעותיו נשאר רושם אשר עבודת צעירי אגו"ח כשמבקרים
בבתי כנסיות ומושבים אין להם תכנית מפורטת מראש וסומכין על המצב
כשיבואו על אתר וכו' ואף שבודאי אי"א לקבוע הפרטי פרטים קודם בואם על
אתר אבל צריך שתהי' תכנית די מפורטת בכדי שלא יהי' בלבולים ואי סדר
וכו' והרי צריך להזהר בכל מקום שבאים ביותר כיון שמביטים עליהם כעל
דוגמא מהו צעיר חסיד חב"די וכשמוצאים איזה גרעון יש מקום לחשש
שיתלו זה בהכלל ולא באיש פרטי זה וד"ל, וכבר ידוע מרז"ל כגון אנא דאי
שקילנא וכו' (יומא פו, א).

בברכה שיזכה לבשר תמיד טוב בגו"ר הן בנוגע לעצמו והן בנוגע לחבריו
בעבודתו בקדש.

מ. שניאורסאהן

ב'תרכז

נדפסה בלקי"ש חכ"ג ע' 430, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוה"ר שמואל מנחם מ' שי: שניאורסאהן. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ה ארמב.
בכינוס צעירי אגו"ח: דלעיל ח"ה אגרת בתקצו.

ב'תרכח

ב"ה, ד' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו מכ"ז ניסן, והשי"ת יצליח את כאו"א מאתנו לראות במהרה ממש בקיום בקשת כאו"א מישראל ג"פ בכל יום, ולמלשינים אל תהי תקוה כו', ולעבוד את השי"ת בלימוד התורה וקיום המצות בהידור, וביותר השתדלות להרחיב ולהגדיל את מוסדות הק', ובפרט אלו הקשורים בנשיאי חב"ד כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב וכ"ק מו"ח אדמו"ר – זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע – ככל האפשרי. וכל המקבל עליו עומ"ש ועוסק במרץ אליבא דנפשי בכל הנ"ל – הרי מסלקים ממנו כל טרדות ובלבולים, וכידוע המשל בזה שכל המוסר עצמו גם למעלה מטו"ד לעבדות הנשיאים הרי פרנסתו ופרנסת ב"ב מזונותיו ומנוחת נפשו וגופו על הנשיאים, וכמבואר בכמה שיחות הק'...

והשי"ת יברך אותו באריכות ימים ושנים טובות, ויוסיף אומץ בעבודה בכרם חב"ד, אשר זה ימשיך תוספת ברכה והצלחה בעסקנות הצבורית ובעניניו הפרטים.

בברכת הצלחה.

ב'תרכח

נדפסה בלקרש ח"כ ע' 620, והוגהה ע"פ העתק המזכירות.

ב'תרכט

בי"ה, ד' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר יצחק שי' הכהן

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מח' למ"ט מונים בו כותב ע"ד התועדות דחג
הפסח ותוכן דבורו אז, ויה"ר מהשי"ת אשר לאיוש"ט ימשיך בהשפעתו על
סביבתו לקרב את לבם לתורה ולמצות ולמאור שבתורה זוהי פנימיות התורה
אשר מובן שזה מוסיף ג"כ בפנימיות החיות בגשמיות כי הרי אצל איש
הישראלי הגשמיות והרוחניות יחד ילכו ובמילא נתוסף ג"כ בחיצוניות חיות
הגוף, וכיון דאשתו כגופו דמיא ה"ז מוסיף תוספת בריאות גם בהנוגע לאשתו
של אדם והשי"ת יצליחו לבשר טוב גם בזה.

בטח מקבל ג"כ קונטרסים כבקשתו ובודאי תה"י עינו טובה בשל
אחרים לזכותם בתוכנם של הקונטרסים גם אותם.

בברכה לאריכות ימים ושנים טובות ולהוסיף אומץ בהרמת קרן ישראל
סבא מתוך בריאות הנכונה והרחבת הדעת.

ב'תרל

בי"ה, ד' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... וזאת להעיר אשר כיון שיש כמה תלונות מהמורים והמורות, כדאי
ה"י לחשוב ע"ד הצעה שבהנחלה יכנס בא כח המורים עכ"פ בתור מייעץ
בענינים הקשורים עם המורים. ואחכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

בברכה.

ב'תרכט

מוה"ר יצחק: הוברמן. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ו אתשלב.

ב'תרלא

ב"ה, ד' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר זלמן טובי' שי' הכהן

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו מכ"ד ניסן, ובודאי יוסיף אומץ בעבודתו בקדש ברשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר באה"ק ת"ו ככל האפשרי, והרי כבר ראה במוחש אשר אם רק מתעסקים במוסדות אלו, הנה נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר מעורר ר"ר ונשפעת הצלחה מופלגה לאותם המקומות שהם מתעסקים בהם אבל כיון שאין פתיחה כחודה של מחט הרי אין וכו', וכאשר יטיל עצמו בהעבודה כדבעי הרי תהי' העבודה בהצלחה, ואין להתפעל ממה שבתי ספר אחרים יש להם רהיטים וכו' ובהשתדלות הראוי' הרי לאט לאט יתוסף גם זה, כיון שבבתי ספר אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש העניינים הפנימיים יהיו מסודרים. ובלי ספק אשר התעסקות זו תמשיך ג"כ תוספת ברכה והצלחה בעניינים הפרטים שלו ושל זוגתו וילידי' שיחיו ואחכה לבשוי"ט.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל.

ב'תרלב

ב"ה, ד' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו מר"ח אייר בו כותב אשר לפי"ע הזמן והמצב הצליח בשליחותו במדינת ... ולפלא שאין כותב יותר פרטים ובכל אופן בודאי יודע ושמע על הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

ב'תרלא

מוה"ר זלמן טובי' שי' אבלקסי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ו איתתו, ובהנסמן בהערות שם.

לשד"רים צו קלייבען גשמיות און זייהען – לזרוע – רוחניות אשר מלשונו זה מובן שהא בהא תליא.

מה שכותב אשר יש רופאים מייעצים לנתח את השקדים של . . . שי ומחכים לקריאה מהרופא לעשות הנתוח. הנה בטח קודם שיעשו ישאלו את דעתו עוד הפעם כיון שתלוי זה במצב האויר בעת ויום שאומרים שצריך להסיר השקדים נוסף על מה שכמה רופאים אין דעתם כ"כ בהחלט לנתח שקדים כמו שהי בשנים שעברו, ואיך שיהי יה"ר מהשי"ת שיהי בשעה טובה ומוצלחת ויגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

בהנוגע לענייני פרנסתו. הנה בכלל צריך להשתדל בכל תוקף שתהי גם הפרנסה בגשמיות קשורה עם עבודה בכרם חב"ד, שמלבד שזה קרוב יותר ללבם של אנ"ש אם ביודעים או בלא יודעים ובמילא העבודה בהצלחה יותר, הנה גם מצד רוחנית הדבר מובן כי נשיאנו הק' הם המשפיעים לתלמידי ולאנ"ש בכלל כל השפעות הנצרכים להם וע"ד מה שנאמר במשה רבנו מאין לי בשר וכו' שלא הי' זה במדריגתו כלל כמבואר בלקו"ת ובמילא הוכרחה השפעת הבשר להיות באמצעות השבעים זקנים, אבל בכ"ז רק ע"י משה רבנו.

וכשהפרנסה קשורה בכרם חב"ד הרי הצד הרוחני והגשמי מסייעים זל"ז. ומה שכותב שעסקנותו עד עתה בכרם חב"ד מזיקה לבריאות כו' הרי בטח יש לסדר באופן שלא ללכת בהקצוות, היינו אם לעשות נסיעות הרי אין זה מוכרח להיות כל השנה או רובה אבל לאידך גיסא שלא למשוך את ידו מזה לגמרי, והשי"ת ימציא לו פרנסתו ופרנסת ב"ב שיחיו בהרחבת הדעת ויוסיף אומץ גם בכמות בהפצת המעיינות חוצה ובלימוד הנגלה וחסידות גם לעצמו.

בברכה.

ב'תרלג

ב"ה, ד' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

עס איז מיר אנגעקומען א פ"נ בקשת ברכה פאר אייך און אייער פאמיליע שיחיו, און ווען איך וועל זיין אויף דעם ציון הק' פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, וועל איך ליענען דעם פ"נ, און זיכער

וועט ער מעורר זיין רחמים רבים פאר יעדערן וועלכען איר דערמאנט אין דעם פֿײַן צו דעם וואס ער נויטיגט זיך.

זיכער איז איבעריג צו אויפמערקזאם מאכען אז בכדי צו אויפנעמען די ברכות פון השם יתברך יעדערער אין זיין ענין, דארפמען מאכען די פאסענדע כלים צו דעם וואס דאס זיינען די ענינים פון תורה ומצות. און וויבאלד הקדוש ברוך הוא מאנט דאס פון יעדער אידן, איז זיכער אז ער – ברוך הוא – האט געגעבען די מעגליכקייט און די כחות אויף צו מקיים זיין דאס. און עס ווענדעט זיך נאר אן דעם גוטען ווילען פון יעדער איינעם באזונדער. און עס איז פארשטאנדיק אז דער געדאנק אז אמעריקא איז אנדערש איז דאס א דיעה פון כפירה ר"ל. און דער וועלכער גלויבט, גלויבט אז הקב"ה איז דער באשעפער פון דער גאנצער וועלט און איז דער בעל הבית פון דער גאנצער וועלט, וואס בא אידען מאמינים בני מאמינים איז דאך בא זיי ניטא קיין שום ספק אין דעם, און אויב אפילו אז אויף א קליינע צייט פארגעסטן אויף דעם, דערמאנט דער נפש האלקית וועלכע איז פראן בא יעדער אידען, וועגען דעם. און ווען מען הערט זיך נאר צו העלפט השי"ת אז מען קומט איבער די פארפירעניש פון דעם יצר הרע און מען פירט זיך אויף ווי א איד דארף זיך אויפפירען, וואס נאר דענסטמאל קען מען זיין זיכער צו באגליקט ווערען סיי בגשמיות און סיי ברוחניות. און השי"ת זאל אייך העלפען צו האבען אמת'ן נחת פון אלע אייערע קינדער און אייניקלעך און אויפנעמען דאס מיט גוטען געזונט בגשמיות וברוחניות.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

נ.ב.

זיכער זאגט איר תהלים יעדער טאג נאכן דאוונען און גיט אויך א פאר מאל א וואך אויף צדקה לכל הפחות עטליכע סענט והשי"ת יצליחו.

ב'תרלג

אז אמעריקא איז אנדערש: ראה לקמן אגרת ב'תתקל"ט, ובתוספת בהערות שם.

ב'תרלד

ב"ה, ד' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל הפ"נ שלו אודות זוגתו הרבנית מרת . . . תחי' וכשאה"י
על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אזכירה
לרפואה קרובה ויה"ר מהשי"ת אשר יבשר טובות בזה.

ובודאי לדכוותי' אך למותר להעיר על מרז"ל שמדתו של הקב"ה מדה
כנגד מדה וכשמוסיפים בבריאות מושפעיו היינו סביבתו וקהלתו בריאות
ברוחניות ע"י קירוב לבם יותר ויותר לאבינו שבשמים הרי הקב"ה מוסיף
בריאות הגשמי והרוחני (אשר אצל איש הישראלי יחד ילכו והא בהא תליא)
בהמצטרך לו ולאשתו דאשתו כגופו דמיא וזהו נוסף על ענין זה שגדול ערכו
בפ"ע וכמובא הביאור במרז"ל שכר מצוה מצוה, אשר עצם היכולת לעשיית
המצוה בפועל זהו שכר היותר גדול שנברא יכול לקבל בחסד חנם של הקב"ה
המאפשר לאדם קרוץ מחומר למלאות רצון ממה"מ הקב"ה בכבודו ובעצמו.

בכבוד ובברכה לבשר טוב בכל הני"ל.

ב'תרלה

ב"ה, ו' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר שניאור זלמן אליעזר שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג ניסן, בו מעיר על מ"ש בתניא בחנוך לנער
במוסגר, ומצות החינוך היא ג"כ במ"ע כמ"ש בא"ח סימן שמ"ג.

ב'תרלה

מוה"ר שניאור זלמן אליעזר: גורביץ.

החינוך . . . במ"ע: ראה גם לעיל ח"ח אגרת בשלה סי'. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בפלח הרמון ע"ס
בראשית ע' 294.

הנה בהנ"ל מצ"ע יש לפרש מ"ש ג"כ במ"ע בשני אופנים. שההדגשה היא על התיבות במ"ע, היינו ומכש"כ במל"ת (אשר כן הם דברי רבנו הזקן בשולחנו הטהור ס"י שמ"ג) או שההדגשה היא על התיבות ג"כ וקאי אדלעיל מניי, שכמו שהאהבה היא שרש ויסוד למ"ע הרי מצות החינוך היא ג"כ במ"ע (כי הרי אין נוגע כאן אם מצות החינוך היא במצות ל"ת או לא), ואז מובן יותר בפשטות התיבה כן, כי לפירוש הראשון ה"י מספיק שיאמרו גם במ"ע, ומסיום ההקדמה, אך עיקרה מאהבה שנתחנך וכו' מובן פירוש מאמר המוסגר הנ"ל שרוצה להדגיש שבאהבה ישנה ג"כ מצות החינוך.

ובזה יומתק עוד כי בכלל מאמרים המוסגרים הרי מובן שמוסיפים דבר שאינו עיקרי כ"כ בהבנת הענין וה"ה בנדון דידן, כי הכתוב חנוך לנער אין פירושו דוקא קודם שנעשה גדול במצות ואדרבה (ראה קידושין ל' ע"א) משיתסר כו' מתמניסרי כו' (בדא"ג יש להעיר אשר בהל' ת"ת פרק א' סעיף ט' לרבנו הזקן לכאורה ארכב"י אתרי רכשי. ואכ"מ) ומוסיף במאמר המוסגר שיש לפרש הכתוב גם כפשוטו בזמן שיש למצוה החינוך היינו בגיל חינוך ממש וק"ל.

והנה יש להעיר עוד בהמשך להנ"ל דלכאורה מתחיל בשרשי עבודת ה' דו"ר ומסיים רק באהבה (ואין זה שייך להנ"ל כי גם היראה היא מצות עשה) ויש לפרש זה ע"פ המבואר בכ"מ אשר באהבה נכלל ג"כ דחילו, ולא רק באהבה המסותרת כמבואר בתניא פ"ח אלא גם באיזה אהבה שתה"י כי מפני האהבה ירא למרות רצונו וכמ"ש גם כאן כי האהבה היא יסוד ושרש לקיום כל מ"ע אשר גם היראה נכללה.

במה שהעיר בחילוק דעת התוס' אם ישנו לחינוך במצות ל"ת, בטח יעיין בב"ח לאו"ח סימן שמ"ג.

במה שהעיר בלוח התיקון בדרך אפשר במה שתקנתי בנוגע לדי' יסודות שצ"ל ארבעה (להעיר ג"כ מה' יסוה"ת להרמב"ם פרק ד') ומוסיף שעפ"י יש לתקן ג"כ בפרק ז' ועד"ז מאחת לאחד בדף ט"ו.

הנה כן הוא והן מההשמטות בלוח התיקון מפני החפזון בעריכת הדפוס. וכמו שנתוספו ג"כ איזה ענינים בין ההו"ל דתניא בפורמט הרגיל להו"ל בפורמט כ"ס, ועוד כמה תיקונים נשארו שלא נכנסו גם בהאחרון ועוד חזון למועד.

מזכיר במכתבו כת"י של התניא מהדו"ק, ומטובו להודיעני בהקדם יותר פרטים אודותיו וכן אפשריות להשיגו על משך איזה זמן ות"ח מראש. בברכה.

ב'תרלו

ב"ה, ז' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יוסף שי

שלום וברכה!

בנועם הנני מאשר קבלת מכתבו מדי אייר עם המוסגר בו ההמחאות לכולל חב"ד באה"ק ת"י שנשלחים ימים אלו למטרתם, ונהניתי גם מזריזותו דמר בשילוח הנ"ל מבלי לחכות על השאר.

ומה נפלאו דברי רבנו הזקן בנוגע לענין העקדה מאורע המשמש דוגמא וסמל לא רק לבני ישראל אלא גם לאו"ה ועמא דבר מפרש תוכן הענין שאב זקן מוסר לעקדה את בנו יחידו על פי ציוויו של הקב"ה. ובא רבנו הזקן ומעמיק לבאר שלא זהו פנימיות הדברים, ובלשונו הק' "העקדה עצמה אינה נחשבה כ"כ לנסיון גדול לערך מעלת אברהם אבינו ע"ה בשגם כי ה' דיבר בו קח נא את בנך כו' רק שא"א ע"ה עשה זאת בזריזות נפלאה להראות שמחתו וחפצו כו' וממנו למדו רז"ל לקיום כל המצות בכלל ובפרט מעשה הצדקה העולה על כולנה" (עיין אגרת הקדש סי' כ"א) ומזה מובנת מעלת הזריזות אשר עוד יותר גדולה רבה ונפלאה היא אפילו ממעלת העקדה, והאריכות לדכוותי בודאי אך למותר.

מכתבי הקודם בטח קיבל במועדו.

בברכת הצלחה בכל ענינו.

ב'תרלו

מוה"ר יוסף: פלייזר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח כ"ש, ובהנמנן בהערות שם. ומה נפלאו כו' ראה גם לקמן אגרת ב'תתכז.

ב'תרלז

ב"ה, ז' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

מיט אייניגע וואכען צוריק האט השי"ת געוויזען זיין חסד אין דעם וואס עס האט געטראפען מיט אייך וואס מען קען דאס אנרופען מיטן נאמען **נש** נארמאלערהייט דארף דאס ארויסרופען דאנקבארקייט צו השי"ת וועלכער איז דער רופא כל בשר ומפליא לעשות. און דער דאנק דארף זיך אויסדריקען אין דעם וועג וואס השי"ת וויל, און זיין ווילען איז דייטליך אנגעזאגט געווארען צו אלע אידען אן אונטערשייד פון מאן און פרוי אין זיין הייליקער תורה. און דעריבער האב איך געהאפט אז דאס וועט ערוועקען בא אייך א ווילען צו אנטאן א גאנצען פאָרוק־שייטעל; וואס מיט דעם איז מען מקדש השם **ברבים**, און אויב עס דאכט אז עס איז שווער, איז דאך דער דאנק אויסדרוק צו השם יתברך דערמיט נאך גרעסער, במילא דארפמען דאס טאן נאך מיט מער שמחה.

איך האב אויך געהאפט אז אויך בנוגע צו אנדערע וועט זיך אויסדריקען אייער דאנקבארקייט צו השי"ת לויט ווי ער — ברוך הוא — פאדערט אין זיין תורה הקי' צו איינווירקען אויך אויף אייער אומגעבונג אז זיי זאלען זיין מער אידישער און בפרט אין זאכען וועלכע ווערן געטאן בפרהסיא, ד.ה. אז מערערע מענשן זעהען דאס.

עס האט מיר דעריבער זייער געוואונדערט דער קלאנג וואס האט דערגרייכט צו מיר, אז דער **נש** וואס האט פאסירט מיט אייך, איז אנגענומען געווארען ווי א נארמאלע ערשיינונג, און ניט נאר אז דאס האט ניט מיטגעבראכט קיין דאנקבארקייט און אנערקענונג פון חסד השי"ת צו ווערען אליין ווארימער און נעהענטער צו אידישקייט, נאר מען ניצט נאך אויס דעם איינפלוס וואס מען האט אויף נאהענטע אז זיי זאלען זיך געגען שטעלען דעם שולחן ערוך, אז ווען מען גייט חתונה מאכען א טאכטער וואס א חתונה איז דאס א פונדישאן אויף דעם גאנצען לעבען, זאל מען וועלען טאן דאס פארקערט ווי עס זאגט השם יתברך אין זיין שולחן ערוך. און מורא

ב'תרלז

שי"ט:2: ראה גם לעיל ח"ז אגרת איתחצב, ובהנשמך בהערות שם. ח"ה אגרות כ"תלד. כ"תסג. כ"תקנה.

האבענדיק טאמער וועט די כלה אליין יע וועלען טאן ווי דער שולחן ערוך
הייסט, זוכט מען צו איינווירקען אויף די עלטערען אז זיי זאלען טאן
פארקערט פון דעם שולחן ערוך, און דאס איז די דאנקבארקייט נאך דעם נס
וואס השי"ת האט געטאן.

איך וויל האפען אז דער קלאנג איז ניט ריכטיג און עפעס שטימט ניט.
אבער אזוי ווי דער קלאנג איז אנגעקומען צו מיר און יעדער זאך איז דאך
בהשגחה פרטית, געפין איך פאר מיין חוב צו שרייבען די אויבענדערמאנטע
שורות און איך האף אז איך וועל באקומען פון אייך א גוטע בשורה, אז איר
האט שוין אנגעטאן א פולען פארוק אמווייניגסטן פון היינט אן און ווייטער
לויטן מנהג פון אידישע כשריה טעכטער און אויך אז איר נוצט אויס אייער
איינפלוס צו איינווירקען אויף אייער סביבה בכלל אויף אייער נאהענטע
בפרט אז זיי זאלן זיך אויפפירען לויט ווי דער שולחן ערוך ווייזט אן און
השם יתברך זאל אייך באגליקען.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תרלח

ב"ה, ז' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' אמור אשר קרא שם בנם הנולד להם . . . שי.
הנה יה"ר מהשי"ת שכשם שהכניסוהו לברית כן יכניסוהו לתורה ולחופה
ולמעשים טובים.

ומה שכותב בענין סגולה, הנה יבדקו המזוזות בביתם שיהיו כולן כשרות
וכן את התפילין שלו, ובדאי מניח או עכ"פ יניח מעתה תפילין דרבנו תם
ובמילא יבדוק גם אותם, והוא וזוגתו שיחיו יפרישו בכל יום שני וחמישי
בבקר איזה פרוטות לצדקה נוסף על מה שבדאי זוגתו תחי' מפרישה לצדקה
קודם הדלקת הנרות בכל עש"ק וערב יום טוב. והרי צדקה סגולה היא

שמגינה בפני כל וכמ"ש וילבש צדקה כשריון וידוע דרז"ל על זה שנתבארה גם
כן באגרת הקדש לרבנו הזקן סי' ג'. והשי"ת יזכהו לבשר טוב תכה"י.
בברכת מז"ט.

ב'תרלט

ב"ה, ז' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר דוד שי

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייער בריף פון ח"י לעומר בקשת ברכה פאר הרב
... שי, און ווען איך וועל זיין אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע וועל איך עם מזכיר זיין לרפואה קרובה.

אבער איר דארפט עם ערקלערען, און זיכער וועט איר געפינען די
פאסענדע ווערטער צו דעם, אז די נשיאים רבותנו הק' האבען מערערע מאל
געזאגט אז דער פארבונד מיט זיי איז דורך זייער תורה, וכמאמר אסתכל
באורייתא וברא עלמא, וואס די כוונה איז אויף דעם עולם בכללות, איז אין
דעם נכלל אויך דער עולם קטן וואס איז דער אדם, במילא וואלט ער
באדארפט גלייך באשליסען, און דערנאך אויך טאן צו האבען א קביעות אין
לערנען די תורת הנשיאים וועלכע איז א חלק פון תורתנו הק' וועלכע איז
געגעבען למשה מסיני, און זאל אנהויבען פון לערנען תניא, וואס זיכער וועט
איר קענען מיינען זיין עם אין דעם,

ויהי רצון אז לאריכות ימים ושנים טובות זאל הרב הנ"ל לערנען תורת
הנגלה ותורת החסידות ...

בברכה המחכה לבשו"ט.

ב'תרלט

מוה"ר דוד: טגנהויז.

ב'תרמ

ב"ה, ז' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוהר"ש שי

שלום וברכה!

... מ"ש אודות השתתפות בספר וויטעבסק שמתכוננים להו"ל באה"ק
ת"ו ואחיו ברצונו להשתתף במאמר אודות פעולת חב"ד שמה.

הנה לדעתי נכון הדבר, אלא שבהתאם לשאר המשתתפים ואופי הכללי
של הספר — תלוי אם השתתפותו תהי' בגלוי (ביחד עם מי מעסקני אנ"ש שם
ומהחסידיים) או לא. ואם ספק בדבר, והרי לפי המצב שם, אי אפשר להיות
בטוח שיהי' הספר כדבעי עד שיודעים שמות אנשי חברי המערכת, אז
האחריות קטנה יותר כשבא על החתום איש שאינו מעסקני חב"ד, ולכן
הצעתי, שיכתוב לאנ"ש באה"ק ת"ו היודעים אודות תולדות וויטעבסק
בהנוגע לחב"ד, שהם יעמדו שם בקישור עם אחיו שי, ויסדרו הדברים
בהתאם להנ"ל. מובן שיכול לכתוב לאנ"ש שעושה זה ע"פ הצעתי.

נוסף על זה — יעורר את אחיו שישגחו שידפיסו את הדברים בלי
סילוף, כי, בכללות, הדבר נכון הוא, וכנ"ל. ...

המחכה לבשו"ט וחותם בברכת הצלחה בגו"ר.

מ. שניאורסאהן

ב'תרמ

מוהר"ש ש"י: מסומב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ב'רעג, ובהנמנן בהערות שם. לקמן ב'תרפ"ו.
השתתפות בספר וויטעבסק: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב'שכט.

ב'תרמא

ב"ה, ח' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוהרנ"ן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מבי אייר, ותי"ח על הבשוי"ט אשר הבחינה של
התלמידים הראתה אז זיי לערנען גאנץ גוט ובודאי גם בענינים דיראת שמים
... והשי"ת יצליחו ויצליחם שעי"י פתיחה שהיא בערך דלמטה כחודה של
מחט יפתחו מלמעלה כפתחו של אולם שגם בערך דלמעלה נקרא זה כפתחו
של אולם ...

בודאי למותר לעוררו על ההכרח הגמור להתחיל בעוד מועד במרץ
שיבואו תלמידים ללמוד בימי הוואקאנס ואולי באפשר גם קודם לזה וכן
בנוגע לתלמידות דבית רבקה אם יכול לזרום בזה בטח יעשה אף שכתבתי
להם גם באופן ישר, ואל יהי הדבר קל בעיניו כי מלבד פתגם הבעשי"ט הידוע
שבשביל פעולה אחת טובה בגשמיות או ברוחניות לאדם אחד כדאית ירידת
הנשמה למטה למשך ע' פי שנה ועומק הענין מתבאר עפמ"ש רבנו הזקן בתניא
סוף פרק כ"ה ויחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד, הנה בודאי כשישתדלו
במרץ הראוי חלק חשוב מהבאים לוואקאנס ימשיכו גם אחרי כן בדרכי
התורה והמצוה וחלק מהם גם בלימודם בכותלי תו"ת ואחכה לבשוי"ט בכל
הני"ל ובענין זה ביחוד.

ואתאפק לא אוכל להביע תמהוני ופליאתי ביותר והוא:

מובן ע"פ המובא בכ"מ בדא"ח ובפרט בהענין דתמיהת משה רבנו מאין
לי בשר כי לא הי' זה במדריגתו כלל ואעפ"כ אף שטענתו חזקה היתה והראוי

ב'תרמא

מוהרנ"ן: מוה"ר גיסן נמנוב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ב'רעה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן
ב'תרמא. ב'תשל"ו. ב'תתכ"ד. ב'תתנ"ו. ב'תתס". ב'תתקכ"ה.
התלמידים: ב'שיבת תורת בצרפת.
בימי הוואקאנס: ראה גם לקמן אגרת ב'תרע"ו.
דבית רבקה: . . שכתבתי: ראה לקמן אגרת ב'תתב".
פתגם הבעשי"ט: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב'רעה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ב'תרנ"ה.
מאין לי בשר: ראה גם לעיל אגרת ב'תרל"ב.

שאמרו לו אספה לי שבעים איש וגו' הרי בכ"ז גם השפעת הבשר היתה על ידו (אלא שהי' גם ממוצע בדבר) שמזה מובן שכל השפעות המקושרים והחסידיים צריכה להיות קשורה באיזה אופן שהוא עם נשיאם וכו' מוכרח מזה שדורנו שזכה שכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הוא מנהיגו ורועו, הרי כל הענינים צריכים להיות קשורים באיזה אופן שהוא עמו ועאכו"כ שכן צריך להיות אצל אנ"ש והתמימים וב"ב שיחיו ועאכו"כ שכן צ"ל בענינים הקשורים בתומ"צ ובפרט בענינים הכלליים שבהם ובפרטיות – בענינים הקשורים באמונה וכמ"ש ויאמינו בה' ובמשה עבדו ואיתא במכילתא שכל מי שמאמין ברועה נאמן כאילו מאמין במאמר מי שאמר והי' העולם. ולכן גדלה תמיהתי כשנודע לי אשר דוקא במיכלא דמהימנותא הנה חלק מאנ"ש בחרו לקבלו ממקום אחר בה'בשעה שהיתה אפשרית לקבלו ע"י לשכה שנתיסדה מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אשר פעולות צדיק עומדים לעד ובמילא גם עתה היא לשכתו.

בטח יש ע"ז איזה תירוצים ואולי גם תירוצים חזקים שאפשר הי' ביוקר או שלא היו אפוייות טוב כ"כ או שהי' איזה פירוד לבבות בין מוכר הנ"ל ואנ"ש או שכמו שאמרו אחרים שזהו רק בשביל ב"ב משא"כ הם בעצמם (וכאילו אפשר לחלק באמונה בין הגדול בישראל להקטן בישראל ובפרט בהנוגע לחג המצות שזהו קטנות אבא והמשל ע"ז הוא מתינוק אוכל מאכל דגן), אבל אחרי כ"ז תמיה בעיני, איז כדאי איינצושטעלען עוד ענין של קישור עם כ"ק מו"ח אדמו"ר? ולו יהי' שזה רק בספק ספיקא בשביל ענינים שגם הם מידי ספק לא יצאו ולקבל מצה שמורה מיכלא דמהימנותא במקום אחר.

– כיון שאיני רוצה לפרש בשם מי שעשה כנ"ל לכן כותב הנני הדברים אליו כיון שבודאי הוא ומושפעיו לקחו שמורה דוקא מהבעקעריי הקשורה עם הלשכה, ובמילא בנקל יותר יהי' לו לבאר הדברים בעת התועדות כידי ה' הטובה עליו, ובודאי ידוע גם בצרפת פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אז אונוערע זיבורית טוב מעידית שלהם. והשי"ת יזכנו ויצליח את כאו"א להמשיך המשכות דפסח על כל השנה בגלוי בחיי היום יומים.

בברכה.

גדלה תמיהתי: ראה גם לקמן אגרות כתרעט. ב'תשעז.

לשכה: לעזרת הפליטים באירופה.

פחגם כ"ק מו"ח אדמו"ר: ראה גם לעיל ח"ג אגרת תרעג. ח"ז ברג.

ב'תרמב

ב"ה, ח' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נוי"מ רב פעלים לתומ"צ
צמ"ס וכו' מוהר"ר חנני יום טוב ליפא שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי ספריו טהרת יו"ט – ה' חלקים – וכן הידיעה אשר
הולך ומדפיס חלק ששי מספריו.

מיוסדים על הס' יסוד יוסף המדבר בענין שמירת הברית, תיקון הפגם,
ח"ו, בזה וכו',

ואף אשר לא הורגל בתוככי אנ"ש להדפיס ספרים מיוחדים לביאור
סיבת העון, וגם אפילו לא לייחד הדבור ע"ז ברבים ובפרסום, וי"ל הטעם
ע"ז, ע"פ דברי כ"ק אדמו"ר הצ"צ נ"ע, כי ההרהור והפחד מהחטא יוכל
לפעול, בטבע, הקרי כמו הרהורי עבירה (שו"ת צ"צ שער המילואים סי' סב.
עיי"ש),

הנה במדינה זו, אשר נעשה פרץ גדול בעוון זה בחוגים ידועים, וכבקעה
הדבר בעיניהם, ולא עוד אלא שאחדים מהרופאים, רופאי אליל ומתירי
איסורים, מצווים על הבאים אליהם לעשותו ולנהוג בו ברגילות, מלעיגים על
הנמנעים מזה ומסבירים שלא לבד שהיתר נעשה הדבר, אלא שמצוה, ר"ל,
הוא. ובעוה"ר אין פוצה פה ומוחה ומגלה קלון, וגם לא מבאר, עכ"פ כליון
הגוף וכחותיו ואבדן החיים הבא ע"ז, נוסף על טומאת הנפש וירידתה, אשר,
כלשון רבנו הזקן נ"ע, בעל התניא והשו"ע, חמור עוון זה וגדול מעוון ביאות
אסורות בבחי' הגדלות ורבוי הטומאה והקליפות שמוליד ומרבה במאד מאד
(תניא ספ"ז, עיי"ש. ובלקו"ת פ' שלח בתחלתה בדיוק ה' מאד מאד).

הרי מקום לומר, אשר יש להדפיס ולפרסם ע"ד גודל העוון והפגם, וגם
לייחד הדבור אודות זה, ובלבד להציל נפש בחורי ישראל מרדת כו', ובעיקר

ב'תרמב

חלקה נדפס בלקו"ש ח"ז ע' 312, וחלקה שם ע' 315, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוהר"ר חנני יום טוב ליפא שי: דייטש.
דברי כ"ק אדמו"ר הצ"צ נ"ע: אניק שלו אגרת כו.

— לחזק ולהגדיל גם עי"ז את שימת לב המלמדים, הר"מ והר"י שליט"א להמצב בזה, כי במדה ידועה וחשובה בהם הדבר תלוי לתקן המצב הפרוע, ומתאים למדה זו — הקולר תלוי בצווארם, ומי שיש בידו למחות וכו'.

וחפץ ה' בידו יצליח, לזכות את הרבים ולעוררם לעשות משפט (איהו רחמי) לעשוקים, הניצוצות דקדושה שנעשקים ע"י מעשה הרע דבני"א (אדמו"ר האמצעי נ"ע בסידורו עה"פ עושה משפט לעשוקים. עיי"ש), עדי יקבץ הוי' נדחי עמו, ישראל, ע"י מ"צ בבי"א.

בברכת הצלחה.

כיון שבספרו זה עוסק בעניני מקואות ג"כ, מוסג"פ העתק רשימת הוראות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, אביו של כ"ק מו"ח אדמו"ר — זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע — בעת בנית המקוה בעירו.

לחביבותי דמילתא, באתי באיזה הערות בעברי בין דפי ספריו.

ח"א ע"א. לראש הגוי'. להעיר ולהאיר ממרז"ל אין קישוי אלא לדעת (יבמות נג, ב) כי יש שייכות והתחברות להאבר עם מוח שבראש, והטעם ידוע שיש גידים דקים אשר ע"י מתחבר החוט שבאבר עם המוח והיו לאחדים עד כי כאבר א' נחשבו. — ועיין בס' תורה אור לרבנו הזקן בחוספות ס"פ ויחי שהאריך.

שם עפ"ז. להעיר מסי' אור השנים (להרא"ל הלוי עפשטיין, גאון ומקובל, אבי"ד קעניגסברג) שמנה הוצאת ז"ל במל"ת שנא' לא תנאף. — ולע"ע לא מצאתי לו חבר.

ח"ב על"ד. טעם שלא נכתב בתורה עון מז"ל (ראה לעיל מסי' אור השנים). — בתניא ספ"ז כתב הטעם, מפני שבעון זה אפשר להעלות החיות שירדה בקליפות ע"י תשובה נכונה כו' משא"כ בשאר איסורין שבתורה. וע' פנים לתורה.

שם. עפ"ח. ע"ד עונש הגלגול. לפלא שאחרי שנתגלה תורת האר"י ז"ל ותלמידיו, לא העתיק משם. ובפרט אשר שער מיוחד ע"ז — בשמונה שערים להאר"י — והוא שער הגלגולים, מלבד המובא בכ"מ בכתהאר"י ז"ל. וראה הקדמת הרח"ו ז"ל לשער ההקדמות קרוב לסופה.

ח"ג. בתחלתו. תיקוני החטא. ראה תניא פ"ז. אגרת התשובה לרבנו הזקן פ"ג. שם פ"ט.

שם עק"א. הסוד הטבעת מהלולב בהו"ר אחר אמירת הלל. וצ"ע. ומנהגנו להסיר קודם אמירת הלל. וכ"מ בב"ח שו"ע או"ח סתרס"ד עיי"ש הטעם. וכ"כ גם בדרכי חיים ושלום סתשצ"א.

ח"ד. בתחלתו. יעסוק בסודות התורה והיא תקון כו'. ומזה עוד טעם (נוסף כיודא ועוד לקרא) למש"כ האריז"ל דדוקא בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה (הקבלה). וכבר האריך הרח"ו בהקדמה הנ"ל, וז"ל: הכל תלוי בעסק החכמה הזאת, ומניעתנו מלהתעסק בה היא גורמת איחור ועיכוב בנין ביהמ"ק כו' וכל הרעה הזאת היא מפני כו' שאין מתעסק בה כו' כי אין הנאה להקב"ה מכל מה שברא בעולמו רק בהיות בניו למטה עוסקים ברזי התורה כו' כי בפשטי התורה כו' שלא נברא האדם אלא כדי שילמוד חכמת הקבלה כו'. ומביא ומפרש דברי זוה"ק ח"א כ"ו וכ"ז. שם קיח, א. ח"ב רמז, א. ועוד עיי"ש שהאריך.

שם. עס"ז ואילך. ראה בכ"ז שו"ת הצ"צ חאה"ע סקל"ט. שם שער המילואים סמ"ה. בחידושי לברכות פ"ג (ה, א).

ח"ה. בתחלתו. עה"פ ויבוא יוסף. ראה דרך מצותיך לאדמו"ר הצ"צ ח"ב ד' רעז, ב ואילך, שהאריך בכ"ז.

שם. עקנ"ט. סנ"א סק"א. ראה בזה שו"ת צפנת פענח להגר"י ראזין מרגצוב סכ"ה.

שם. בסופו עקפ"ב. תמים הי' כו' אפילו בשביל הרהור, וצ"ב היכן מרומז. י"ל שהוא ע"פ הזח"ג רל, סע"א: תוכו כברו בכל איברין פנימאין וחיצונין כו' תמים תהי' כו'. וראה שם קסה, ב דלמד מכתוב זה על נח איש צדיק תמים הי'.

אדמו"ר שליט"א

ב'תרמג

ב"ה, ט' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מג' אייר בו כותב אודות בת דודו ובעלה שיחיו.

והנה נחוץ הי' א' שמכאן ולהבא תזהר בכיסוי הראש כפסק דין תורתנו הק'. ב' מכאן ולהבא תשתמש בהמקוה שהיא ממי גשמים או מי מעיין, ולא ממים העוברים דרך כלי מודד המים וכו' וכל הוספה בענינים דתורה ומצות ממשיך תוספת בברכות השי"ת בהמצטרך לאדם וביתו שי'.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מוזכיר

ב'תרמד

ב"ה, יו"ד אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מאדר"ח אייר, עם המוסגר בו.

הנה בהנוגע לבריאותו, בכלל צריך להתנהג כפי הוראת הרופא, ובודאי אפשר לסדר זה באופן כזה שלא תהיי סתירה לעבודתו בקדש ובפרט שגם בריאות הגוף היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא במילא קען דאך ניט זיין אז איין מצוה זאל סותר זיין די צווייטע מצוה און ביחוד ווען מען טוט דאס מיט שמחה, איז שמחה פורץ גדר פון דעם חומר און נעמט דאס אראפ. וואס דענסטמאל איז גשמיות ניט ווייט פון רוחניות. והשי"ת זאל העלפען אייך צוזאמען מיט אייערע בני בית צו אנזאגען שטענדיג בשורות טובות ויצליח בעבודתו בקדש מתוך בריאות הנכונה.

בברכה ופ"ש כל אנ"ש שיחיו.

נ.ב.

מוסג"פ קטע משיחת ש"ק מברכין סיון דאשתקד שבאמת בכל השנה ושנה זמנו הוא.

ב'תרמה

ב"ה, יו"ד אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעשי"ק, בו כותב אודות מצב רוחו שאינו כדבעי ועל מיעוט החיות בלימודו וכו' ומסיים שאינו יודע לשית עצות בנפשו.

והנה אינו צריך לשית עצות, כי כבר ידועה עצה היעוצה מתורתנו הק' בכל הני"ל אשר יגעת ולא מצאת אל תאמין ובו הדבר תלוי להצליח בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות וגם שיהי' הלימוד בחיות כדבעי, אלא שכמו שלכל דבר צריך סייעתא דשמיא שגם הני"ל בכלל זה, צריך הוא לשמור את שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע והם בחומש תהלים ותניא הידועים, וכן מהנכון שבכל יום מימות החול קודם תפלת הבקר יתן איזה פרוטות לצדקה שזהו סגולה שתקובל התפלה, ובטח למד בעיון ומקיים מ"ש בלקו"ת סד"ה תחת אשר לא עבדת כו'.

בברכת הצלחה בכל הני"ל.

מזכיר

ב'תרמו

ב"ה, י"א אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

מה שכותב אודות התכנית למצה שמורה. הנה כיון שקשור זה בעניני תרומות ומעשרות, עדיין לא באתי לידי מסקנא בענין מסובך זה. כיון שנמרחו בארץ (צבי לצדיק בשו"ע יו"ד [סי' שלא סייב]). ואף שלהנמצאים

ב'תרמו

התכנית: לקצור חטים, לשמרם לבררם ולטחנם באה"ק במיוחד בשביל כ"ק אדמו"ר שליט"א.

בארץ יש הנהגה ברורה ופשוטה בזה הרי בודאי בדאי אפשר שאני, משא"כ להנמצאים בחו"ל וד"ל ובל"נ כשתהי' איזה החלטה בזה אודיע.

בברכת הצ' בגו"ר.

ב'תרמז

ב"ה, י"א אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר אברהם שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מגי, טי י"ב כ"ו ניסן, ותקותי אשר נתקבלו המברקים שלי לחג הפסח וכן לכינוס צעירי אגו"ח בזמנם. ובודאי יכתוב בפרטיות המתאימה איך שעבר הכינוס, מהות וכמות המשתתפים, והעיקר בנוגע להפועל ממש, שצמח ממנו . . .

מצער אותי מה, שכנראה, אין ידוע במחנם הטעם שלע"ע דחו נתינת הרשיון להביא הספרים, כי אז הי' בנקל לערער עליו. כי בפה אמרו הטעם — כמעט באופן רשמי — כי ספרי קה"ת מתחרים עם הספרים הנדפסים באה"ק ת"ו. ומובן אשר אין לזה שחר, כי זהו היפך המציאות. וכיון שתקותי חזקה שיאשרו הקאנטראקט, הנה נשלחה רשימה, כבקשתו, מהוצאות קה"ת בתור הצעה למשלוח חדש.

. . . להחדיר באנ"ש הרעיון אשר כולנו הננו חלקים מקומה שלימה אחת, וכאשר האחד רוצה לעשות "שבת פאר זיך" אין התוצאה מזה שמקבלים חלק יותר גדול בלוייתן ושור הבר וכבוד יותר גדול בעוה"ז הגשמי וביותר בעוה"ז החומרי, אלא אדרבה, ואי אפשר שחלק אחד מקומה שלימה יהי' כדבעי ובתוספת בה בשעה שהוא משתדל ארויסצוחאפען בא א צווייטען חלק או עכ"פ שלא להניחו למקומו השייך אליו ושיטה כזו מביאה לקלקולים

ב'תרמז

מוה"ר אברהם: פריז. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז בקמה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ב'תשעז.
לכינוס צעירי אגו"ח: דלעיל ח"ח ב'תקצו.
הספרים: ס' קה"ת שנשלחו לאה"ק. ראה גם לקמן אגרת ב'תערב.

הן מצד חשבון מוטעה הנ"ל והן מפני החפזון והסודיות הבלתי רצוים כלל וכלל, ועיין ג"כ באגה"ק סי' ל"א . . .

בברכה לבריאות הנכונה לו ולכל ב"ב שיחיו — המחכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

מ. שניאורסאהן

ב'תרמז*

ב"ה, י"א אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו המהיר מכ"ה למנין בני ישראל, בו כותב אודות המצב בעניני שו"ב. וכבר קבלתי מזה שאלה . . . ובאמת הנה כל השאלה כולה אין לה טעם כששואלים דבר אחד כו"כ פעמים. והרי ממ"נ אם רוצים לשמוע בחוות דעתו של מי שהוא די ומספיק בהמענה בפעם הראשונה, ואם אינם רוצים מהי התועלת לשאול כו"כ פעמים. ובכל זה מפני הכבוד הנה מוסגר פה העתק מהמענה שלי להנ"ל שממנו מובנת ג"כ עמדתי בשאלה זו, ועוה"פ אכפול, שאם יעמדו בתוקף אמיתי יצליחו. ובכלל אינו מובן מה ענין של הלכות צדקה להלכות שחיטה ואין לערב דבר בחבירו, אלא שהרצון מטעה את השכל, ואם ח"ו לא יתנהגו בתוקף בזה כמו שלדעתי אינם מתנהגים בתוקף בעניני רבנות הרי יש ללמוד בנין אב מענין אחד על חבירו, והשי"ת יצליחו ביחד עם כל אנ"ש שי' להתנהג בתוקף שדרשו נשיאנו הק' וואס דענסטמאל גייט מען אויף אייזערנעם בריק ועל אחריותם.

בכבוד וברכה בגשמיות וברוחניות.

ב'תרמח

[י"ג אייר תשי"ד]

... ובהמשך לענין מכתבי הגניזה, הנה אף שאין הזמן גרמא לבוא באריכות הדרושה ובפרטיות, בכ"ז אענה על איזה נקודות, והן:

רובם המכריע של מכתבי וכו"י הגניזה נכתב על קלף ולא על נייר. וכוונתי ב"רובם המכריע" אינו לקצת יותר מחצי אלא להרבה יותר משלשה רביעים.

המכתבים שנדפסו בקובץ "התמים", הנה מובן שלהמסדר בדפוס (הזעזער) לא נתנו מכתבי הגניזה עצמם אלא העתקתם. והיתה מוכנת מלפני כמה שנים, והעתקה זו נעשתה ע"י אברך ד.ג. הי"ד בריגא, אשר הי' ירא שמים אבל לא דייקן, ובפרט בענינים שלא תפסו מקום כ"כ אצל החסידים כמו התאריכים וכו"ב.

בנוגע לסגנון המכתבים. הנה נפלאה הטענה, "שכולם נכתבו בסגנון אחד ממש". כי הנחה זו מופרכת לגמרי מעיקרא כיון שבין הכתבים ישנם: סיפורי מעשיות, צוואות, פ"י, קבלות וכו' וכו' ואי אפשר לכ"ז שיהי' בסגנון אחד ועוד להוסיף בזה מלת "ממש". ואולי הכוונה להמכתבים ממש שבהם. וגם בזה לא יצדק הטוען, כי אחדים מהמכתבים נדפסו עשירות שנים קודם גילוי גניזה זו ונמצאים ג"כ במכתבי הגניזה, וא"כ מובן שאדרבה, אלו האומרים שכל הגניזה מזויפת, הרי א"א שיהי' הסגנון שוה בין המכתבים שנדפסו ואמיתתם בלי ספק ואותם שזויפו גם התוכן וגם הלשון לפ"ד הטוענים. מובן מעצמו שיש שיווי ביניהם ובפרט בין חסידים לרבותיהם, שמשתדלים בסגנון מכתביהם והליכותיהם בכלל, להדמות לרבים. וכבר ידוע הצחות בזה, ע"פ מרז"ל (סוטה י"א ע"א): אחרי ה' אלקיכם תלכו — וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה וכו', משא"כ תלמיד אחר רבו. ודוגמא אופינית בזה הוא מהידוע, שמעתיקים של כתבים ומאמרי דא"ח לדורותיהם השתדלו לחקות בכתב ידם את כתב ידו של הרבי, עד שלפעמים תכופות הנה גם מבלי לעיין בגוף המאמר, יש להכיר מכתב-היד עצמו, אם הי' זה מעתיק בדורו של אדמו"ר האמצעי או אדמו"ר הצמח צדק וכו'.

במה שהעירו שנמצאו כו"כ שגיאות. הנה כבר כתבתי (במכתבי מאדר א')

ב'תרמח

נדפסה ב"הספרי" (תשט"ז). בהוצ' שני של "התמים" (ע' 852). אג"ק אדה"ז ע' תעו. והיא בהמשך לאגרת דלעיל ח"ח ביתצו.

תשי"ד) אשר אם רק נכונה ההשערה שנעתקו המכתבים מגוף כתבי-היד בשביל פקידי הממשלה הצארית, ובמילא נעשה הדבר בחפזון ולא דוקא ע"י מעתיקים מומחים וביותר שכנ"ל חסידים לא הקפידו מעולם על התאריכים, הרי אין פלא על רובא דרובא של השגיאות שנפלו. ובמכש"כ ממעתיק עתה מכת"י, שקודם ההגהה ישנו אחוז גדול של שגיאות, ובפרט אם מעתיק מכת"י מסולסל שאות אחת נמשכת לחברתה וכו', ובפרטי פרטיות אם המעתיק רוצה לפרש את הראשי תיבות וגם זה עושה בחפזון, אשר עי"ז יגדל לא רק מספר השגיאות אלא גם סוג השגיאות (ויבקשו נא את מי שהוא שאינו מומחה להעתיק מבלי אריכות זמן אחד מגוף כ"י"ק דזמן ההוא, כמו מכתב הבעש"ט או הרה"צ כו' הרמ"מ מהורודוק שנדפסו בקובץ "התמים" (חוברת א' וב') ויבחנו נא אח"כ את השגיאות שיהיו אצלו!). ובפרט שבנדון דידן, ע"פ השערה הנ"ל, לא הקפידו מלכתחילה על הדיוק מההעתקה.

ע"פ השערה הנ"ל שההעתקה מגוף הכ"י נעשתה בשביל אנשי הממשלה בכדי ובמטרה להטעותם שזהו הכ"י, במילא מובן מפני מה מראם החיצוני ה"י מוכרח להיות כשל אגרות מקוריות, וכן כמעט על כל אחד ואחד מעבר לדף באה הכתובת ברוסית של הפקיד. מפני מה האחוז של מכתבים תוכניים הוא קטן כ"כ ובפרט מכתבים בדברי תורה כו"ז – קושיא זו מתורצת במכתב כ"י"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע אודות מכתבי הגניזה בקובץ "התמים" חוברת א' – וז"ל בסיום מכתבו: "ישנם דברים כאלו כמו עניני קבלה מעשית צרופי שמות והדומה לזה ענינים עמוקים בקבלה שא"א למסרם רק ע"י כו"ז" [קטע זה הושמט ב"אגרות בעל התניא ובני דורו" וכן גם הקטע העיקרי שבמכתב כ"י"ק מו"ח אדמו"ר בו כותב דעת אביו לאחר בקורת "כל הכ"י וקריאת כל סיפורי המעשיות והכתבים, הפליג בשבחם וגילה דעתו הק', אשר כל הכתבים והמכתבים הם רק העתקות וכו', אבל תוכן הכתבים והמכתבים אמיתי הוא. ואם המצא תמצא איזו סתירת דברים קלי ערך הם לגבי הפלאת תוכנם ואינם אלא שגגת המעתיקים" עכ"ל].

ובמילא לא לפלא שאחוז מכתבים תוכניים קטן הוא לגבי מכתבים האחרים כיון שכהנ"ל לא נמסרו להדפיסם בקובץ "התמים".

מי שיש לו ידיעה קלה ביותר בהנהגת נשיאי החסידים בדורות ההם, יודע הוא אשר לא כתבו את תורתם. ואדרבה נוהרו מלכתוב מפני כו"כ טעמים, ורק במקרה יוצא מן הכלל ביותר, וכשלא ה"י באפשרי לאמר המענה בע"פ, באו בכתובים בזה, וגם אז רק בקיצור נמרץ. וכל המקשה, מפני מה בין כתבי אחד הנשיאים והאדמו"רים בדורות שעברו נמצא אחוז קטן ביותר של דברי תורה וכו', הרי אין זה אלא הוראה שאין לו ידיעה כלל בהנהגתם. ולא

עוד אלא שאפילו בזמן כ"ק מו"ח אדמו"ר ואביו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, שענו לשואליהם דבר גם בענינים דגלה דתורה ובתורת החסידות הרבה יותר מנשיאי חב"ד שלפניהם, ועאכו"כ מהאדמו"רים בדורו של הבעש"ט והרב המגיד, וארכיונם נשמר וידוע ברור שזהו כתב ידם או העתקה מגוף כת"י, הנה בכ"ז אחוז קטן הנם המכתבים בד"ת וכו'. והוא מובן, כיון שמרובים צרכי עמך וכו', הרי רבו יותר ממרחק השואלים בענינים גשמיים או מבקשים ברכה וכו', מאשר השואלים בד"ת בנגלה ובתורת החסידות, אשר רובם ככולם היו שואלים אותם בע"פ, כשהיו נוסעים להאדמו"רים לרגלים ולמועדים ונכנסים אז ליחידות כיון שאין שאלות אלו ענין דחוף שא"א לחכות בפתרון איזה שבועות וחדשים.

מה שכמה מהכתבים נחתמים בצירוף שם האם כמו בפ"נ ולא בצירוף שם האב? מי שיש לו ידיעה במנהגי החסידים בכתבם לרבים יודע, אשר לפעמים תכופות ביותר חותמים בצירוף שם האם ואפילו במכתבים ולא דוקא בפ"נ.

ההנחה, שאם רק יוכיחו שמכתב אחד מזויף ה"ז הוכחה גמורה שכל הגניזה מזויפת — הנה פשיטא שהנחה זו מופרכת מעיקרא. כי א"כ הרי אפשר להוכיח זיוף של כל ספרינו ח"ו על היסוד שנמצאו בהם טעויות הדפוס ונמצאות הוספות מזמן מאוחר וכו'. והרי ידוע, שבש"ס יש הוספות מרבנן סבוראי ועד"ז בכמה מהספרים שלאח"ז. ואדרבה אם ימצאו בין המכתבים ואפילו רק מכתב אחד שה"י ידוע במסורה סודית רבי מפי רבי, הרי אין זה ענין שיכול מי שהוא לזייף ולהמציא כסומא בארובה וצ"ל שהעתיקו מגוף כת"י אלו שידעו ממסורה סודית זו. ואין נ"מ אם זהו צרופי שמות, או עניי קבלה עמוקים, השבעת מלאכים וכו', ככל הדברים והסוגים שמונה אותם כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו הנ"ל. ויש לתמוה שנעלם "המזייף", ואיננו וגם לא נודע לפני זה, הנה בעיני פלא הדבר ביותר, כי בכדי לזייף מכתבים אפילו רק אלו שנדפסו ועאכו"כ אלו שלא נדפסו, שכפי המבואר במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר הנ"ל למדו אביו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב הרבה פעמים והפליג בשבחם, הרי צריך להיות לא רק בעל כשרון של זיוף אלא גם בעל ידיעה חשובה בעניני קבלה וחסידות, נוסף על ידיעה פנימית ביחסי האדמו"רים אחד לחבירו ובני ביתם הנזכרים במכתבים. ופלא גדול שאיש בעל כשרונות כאלו לא יפרסם מה שהוא בשנים שלפני גילוי הגניזה ולא אחרי כן. והרי כבר ידוע בדורות שעברו, כשפקפקו במחברו של איזה ספר, הרי הסבירו ג"כ את מי יש לחשוד בחיבורו של ספר או כתב וראוי לכך מפני ידיעותיו. ולמותר להזכיר אשר בנוגע ל"הזהר" הזכירו את שם הר"מ דיליאן. בנוגע לכמה

תשובות הראשונים הנה החליפו את הרמב"ן והרשב"א והריטב"א זה בזה וכו'. וכן גם בדורות האחרונים, בהנוגע לשו"ת "בשמים ראש", המצבות שמצאו בקרים, הירושלמי ס' קדשים וכו' וכו' והאריכות בדבר הפשוט אך למותר.

תקנה היתה מלפנים שלא ידפיסו ספרים – יהי מי שיהי המחבר – מבלי הסכמות, והטעם פשוט, כי כל בן אדם עלול לטעות, ועל כל פשעים ושגיאות תכסה אהבת עצמו והאמונה בשכל עצמו. ואפילו גדולי ישראל וחד-בדרא אמיתיים (סנה' ז' ע"ב) היו מתייעצים ושואלים חו"ד אחרים קודם שיפסקו פסק דין.

ובדורנו עלוב זה, אין צורך כבר בהסכמות, וכל הרוצה אומר, אשר גם הוא ביכלתו להיות דן יחידי, במקצוע שלו בודאי, ואם המקצוע אינו שלו – הרי הוא משער השערות ועל פיהן יקום דבר. והמדפיס מדפיס והקורא מחליט, שאין אחר מעשה דפוס ולא כלום.

הרבי ממונקאטש – בעהמ"ס "מנחת אלעזר" ועוד – אשר בסופה וסערה היתה דרכו ולא נחת מביטויים חריפים וכו' בכתבו ע"ד כללות מכתבי גניזה זו כותב בזהירות ידועה: "ידי זרים המזייפים שלטו בהם", "השמר והזהר מבלי תאמין בם", "המכתבים האלו החשודים בזיוף" (דברי תורה מהדורא ה', ס"ט).

כ"ק מו"ח אדמו"ר מודיע החלטת אביו, לאחר שבחנו כל כתבי הגניזה (מלבד מכתבים בודדים שבאו לאחרים) במשך כמה חדשים, אשר תוכן הכתבים והמכתבים אמיתי הוא והסתירות שימצאו קלות ערך הן לגבי הפלאת תוכנם.

והם היחידים שראו את חלק כתבי גניזה זו שתוכנם: עניני קבלה, כינויים שונים משמותיו של הקב"ה, שמות מלאכים ושירתם, צירופי שמות והשבעתן ועוד.

ואף על פי כן הנה כותב בעל "אגרות בעל התניא ובני דורו": "שכולם (החוקרים בדבר אמיתות הכתבים) לא נחתו לבדיקה כללית ויסודית של תוכן הכתבים. והגעתי למסקנה שכל (!!!) מכתבי הגניזה שראו אור הדפוס הנם מזוייפים. ומהם שנדפסו והופצו גם בהסכמתם של גדולי ישראל שטעו בזה".

ומי קורא תמים שיטיל ספק בוודאות פשוטה כזו?

מ. שניאורסאהן

ב'תרמט

ב"ה, י"ג אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר דוד שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק אמור ונהניתי במה שגרמתי לו נחת
במכתבי אף שכתבתי הדבר כמו שהוא מבלי הוספה כדי לגרום נחת . . .

נהניתי ממ"ש אודות חלוקת המצה שמורה, ואשר עינו היתה טובה בשל
אחרים לזכותם ג"כ, ולו ידעתי מראש הייתי שולח יותר, אבל אין צועקים על
העבר והכל תלוי במזל, ויה"ר אשר לשנה הבאה, הנה כל העניינים שמקבלים
אנו אותם עדיין באמונה, ובמילא סיוע בזה מיכלא דמהימנותא, יתיישבו אז
בשכל ודעת, וישתמשו בכח האמונה לעניינים יותר נעלים. וע"ד המבואר בכ"מ
בדא"ח שכמה דרגות באמונה, וכשתעלה האדם בכח שכלו, הרי תופס בשכל
מה שאתמול הי' עדיין אצלו רק באמונה, ואעפ"כ נשארו אצלו כמה עניינים,
שלע"ע קצר שכלו להשיגם ומאמין בהם באמונה פשוטה. והוא ע"ד הנראה
גם עתה, שילד קטן אמיתית כמה דברים הוא אצלו באמונה, מה שהגדול
מבינים ויודעים. ובמילא מובן שאצל הגדול יותר מגדול זה — מובן בשכל מה
שהגדול נזקק לאמונה שלו.

נהניתי ממ"ש שממשיך בהדפסת לקוטי מאמרי רז"ל במכתבי עתים
שונים ובטח ישלח גם לכאן קטעים אלו ות"ח מראש . . .

בברכה לברי הנכונה ולנחת מכיו"ח שי.

ב'תרמט

נדפסה בלקריש ח"ז ע' 246, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר דוד: הלמן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח בשנ"ד, ובהנסמן בהערות שם.
במכתבי: דלעיל שם.

ב'תרנ

ב"ה, י"ג אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"מ עוסק בצ"צ מוה"ר בצלאל שי" שד"ר

שלום וברכה!

... ובמ"ש בהשאלה כשמוציאים ס"ת אחרת באמצע הקריאה איך
היא ההנהגה בענין הברכה.

הנה לא שמעתי בזה שמועות מיוחדות ובמילא אין בזה אלא הנדפס
באחרונים ובפרט בשער אפרים ונ"כ. — הועתק בשעה"כ שי"ה ס"ב.

המחכה לבשו"ט אודות הצלחת המגבית בשביל הבנין החדש של ישיבת
אהלי יוסף יצחק במעלבורן ופ"ש כל אנ"ש שיחיו.

ב'תרנא

ב"ה, פסח שני, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"מ עוסק בצרכי ציבור בעל מדות
תרומיות ענף עץ אבות וכו' מהרש"ז שי

שלום וברכה!

נעמה לי הזדמנות ביקורו בשבוע העבר, והרב חדקוב שי" מסר לי
ממהלך הדברים בענין תכנית עבודתנו המחקרית באוצר כתביו מאמריו

ב'תרנ

מוה"ר בצלאל: ווילשנסקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ב'תקטו, ובהנסמן בהערות שם. לקמן
ב'תתפח.
הבנין החדש: ראה בזה לעיל ח"ח אגרת ב"שי, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ב'תרפא. ב'תשכו. ב'תשסו.
ב'תשעב. ב'תתקכ. ב'תתקנ.

ב'תרנא

מהרש"ז: שור. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ב'שמג, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ב'תשעה.

וספריו של אדמו"ר הזקן. ובטוח אני שיקויים בו מרז"ל המתחיל במצוה אומרים לו גמור, ויגמור הענין לפועל טוב. ובפרט אשר שמא גרים, שמע"כ שי נקרא ע"ש אביו זקנו שנקרא ע"ש רבינו הזקן. והאריכות בגודל הזכות שקשור בזה למותר הוא לדכותי.

על פי הצעת מע"כ שי, מוסג"פ המכתב למר שפירא בצירוף רשימת תכנית מחקרנו זה. כפי שראה, הכנסנו לתכנית זו, לשלימות הדבר, גם פרק מחקרי בתולדות ימי אדמו"ר הזקן וביבליאוגרפיה של ספרים ופירושים שנחברו על ספרי אדמו"ר הזקן על ידי נשיאי חב"ד הבאים אחריו וחסידיו.

וחפץ ה' בידו יצליח להוציא הענין לפועל ממש, וליום ההילולא דרשב"י נעשה התחלה טובה למלוי תכנית נעלה זו בעזר השי"ת.

בכבוד ובברכה.

ב'תרנב

בי"ה, י"ד אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"א אייר, בו כותב אשר מתקשה בהבנת לימוד הנגלה ולדעתו זהו מפני שמגיד השיעור לא התרגל כ"כ להסביר בלשון הקדש, והנה ידוע פסק רז"ל, לא יגעת ומצאת אל תאמין יגעת ולא מצאת אל תאמין.

ולדעתי גם בנוגע אליו כן הוא, כי כשיש הרצון לאיש ישראלי ללמוד תורה, ובפרט אם הלימוד הוא ביראת שמים, הרי היצר הרע מתקומם נגד זה בתחבולות שונות ומשונות, ומובן אשר משתדל להסביר להאדם שאין העניינים תלויים בו כלל אלא בזולתו, ובמילא אי אפשר לעשות דבר בזה, כיון שהוא מצדו כבר עשה המוטל עליו, ואם ח"ו פיתוי זה מתקבל הרי זה עלול להביא היזק גדול לא רק בלימוד התורה אלא גם בקיום המצות ואפי' מצות מעשיות כי כנ"ל בא היצר ומוכיח בראיות שונות ומשונות, איך שגם בהנוגע לקיום המצות המצב הוא כנ"ל, וכמו שבכל מלחמה, הרי קל יותר לנצחה בתחילתה מאשר לאחר זמן שכן נתחזק השונא. וכלשון הזוהר הקדוש (ח"ג

ב'תרנב

נדפסה בלקריש חכ"ד ע' 360, והוגהה ע"פ העתק המזכירות.

דפ"ז ב' על הפסוק מפני שיבה תקום שמזדקן בו היצר הרע ולכן עצת התורה **מפני** שיבה תקום, הרי גם בנידון ידיה כן הוא, היינו שבהקדם היותר אפשרי עליו לבטל טענות יצר הרע הנ"ל ולבטשו, כמבואר הדרכים בזה בספר תניא קדישא בפירוש מאמר רז"ל לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, ואז יצליח הן בלימוד התורה והן בקיום המצוות וביראת שמים שהיא היא אוצרו.

אפשר שמפני אי התרגלות דהראש ישיבה והתלמידים — ישנם איזה קישורים בההבנה ההדדית, אבל כלא וכאין נחשב הוא, נגד האושר שבא לאיש הישראלי ע"י לימוד תורתנו הקדושה, חכמתו ורצונו של הקב"ה, ולפום צערא אגרא.

אפשר הדבר שגם בין חבריו נמצאים כאלה שנדמה להם ג"כ שהמניעה בלימוד התורה ושקידה הדרושה היא מפני טעם הנ"ל וכיו"ב, הרי מטובו להסביר גם כן אותם כל הכתוב בזה, ובודאי ימצא אותיות המתאימות הדרושות.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תרנג

ב"ה, ט"ו אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... וענין עיקרי והוא נוסף על מה שמסר לו הרה"ח כו' מוהרחמ"א ש"י חדקוב ע"י הטלפון, אשר אינני מבין הנהגתו כלל וכלל במה שנמסר לי אודות העדר האכילה הדבור כו' וכו'.

בטח יש לו איזה טעם בזה אבל כיון שהאשה דמעתה מצוי ונשים דעתן קלה, וגם להשתנות להנהגה טובה יותר הלא לא בכפי' בדבור ובשוטים חפץ ה' וזה נוסף על ציווי הבעש"ט הרב המגיד ורבנו הזקן וכו' בהכרח שמירת בריאות הגוף וכמבואר ג"כ במאמר דיו"ד שבת האחרון והאריכות בזה אך למותר, וכבר ידוע המובא בדא"ח במה שאפשר ה"י ליעקב לבחור למנחה גם בהמות טמאות אף שזהו ע"ד הקרבת קרבנות, כי קודם מתן תורה כמה

לט

אדמו"ר שליט"א

דרכים ישנם אבל לאחר מעמד הר סיני הרי מה שנאסר נאסר ואין מקום להוראת היתר (מלבד נביא ששמע ציווי ה' נגד זה ובדרך הוראת שעה, ומובן שאין אני חושדו בזה), ואחכה לבשו"ט שמכאן ולהבא השלום במעונם ומוסיפים הם בבריות הגוף ובריות הנשמה והשי"ת יצליחם.

בברכה — המחכה לבשו"ט.

ב'תרנ"ד

ב"ה, ט"ו אייר, ה'תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נוי"מ עוסק בצרכי ציבור בעל
מרץ ורב פעלים וכו' מוהרצ"ה שי

שלום וברכה!

קבלתי הגליונות של הספר פירושי התורה להרמב"ן בצירוף הערות
כת"ר שי, ות"ח על טרחתו לשלחם אלי. ונהניתי בעברי על הדפים ובראותי
כמה מלאכה וחכמה השקיע בהערות אלו, ועל פי המנהג, הנני מצרף בזה איזו
הערות משלי בהנוגע להתחלת פתיחת הרמב"ן.

כן מוסג"פ איזה הערות על קונטרסו "הצעה לתיקון עירובין". וכבר
ידוע פירוש רז"ל על הפסוק ואת והב בסופה.

ובהזדמנות זו עה"פ אביע את איחולי לכת"ר שי לנסיעה כשורה
ובהצלחה ולנצל את השפעתו בהיותו באה"ק ת"ו להרמת קרן ישראל סבא
בגאון וביד רמה.

בכבוד וברכה.

הערות לקונטרס פי' התורה להרמב"ן וכו'.

שורה ג. הא' — והנורא. יש להעיר: מלה"כ דברים י, יז. וראה יומא
סט, ב.

ב'תרמ"ד

נדפסה בלקריש ח"כ ע' 547, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוהרצ"ה: אייזשטט.

שם. אתחיל וההערה ע"ז. גם בהקדמת הי"ד משתמש בלי עתיד ואחלק
ההלכות ... אחלק אותן. ובכלל תמוה קצת לומר שנכתב הספר קודם
להקדמה. – והסתירה שבין השנים, בהלי שמיטה ויובל (פ"י ה"ו) אלף ק"ז
לחורבן ובהקדמה – אלף ק"ח – הרי כבר העיר שבלאה"כ צריך בירור, מה
שבהלי קדה"ח (פ"י א הט"ז) נמצא אלף ק"ט (כצ"ל) לחורבן.

ויש להוסיף ע"ז מה שבהלי קדה"ח עצמן משמע קצת, שנכתבו בשנת
אלף ק' לחורבן (פ"ט ה"ה).

וכל הנ"ל מובן ע"פ הידוע, שהרמב"ם כתב ספר היד ותקנו וחזר ותקנו
וכו' – (וראה בזה רמב"ם הוצאת שולזינגער סוף כרך חמישי) – , ומובן
שלא שינה במהדורא ב' אלא הלכות הצריכות תקון, אבל לא כל הכת"י,
ובפרט שכבר נתפשטו ההעתקות ממהד"ק וכמובא באגרות הרמב"ם ובנו
וכו'.

ולכן אפשר, אשר פ"ט מהלי קדה"ח נכתב במהד"ק בשנת אלף ק' ונכנס
הפרק כמו שהוא במהדורות שאחריו. ופ"י חלו בו שינויים או תיקונים
לאחר זמן, ועריכתו הסופית הייתה בשנת אלף ק"ט.

וההקדמה הרי נכתבה לאחר שכבר יכול הי' הרמב"ם לקבוע לא רק
מספר הספרים, אלא גם ההלכות והמצות שנת' בכל ספר וספר, וכמו
שמפרט בסוף ההקדמה – היינו שכבר הי' כל ה"חומר" מוכן אצלו, אבל –
קודם לכתיבת הספר, וכמו שמסיימה: **ועתה אתחיל** לבאר משפטי כל מצוה
וכו'.

וע"פ כהנ"ל מובן ג"כ, שיש מקום לכל הדעות ע"ד שנת **התחלת** עסק
הרמב"ם בספרו משנה תורה (הובאו בסה"ד ובכ"מ. והמוקדמת שבהם –
שנת אלף ק'. וכנ"ל).

שם. באימה ... בזיע. יש להעיר: מלשון הגמרא ברכות כב, א. – ומה
שהוסיף הרמב"ן כאן **במורא** – צ"ע, כי ע"פ תורת הסוד ד' ביטויים אלו
מדויקים, והם כנגד ד' אותיות שם הוי' (לקוטי הש"ס להאריז"ל למס' מו"ק.
דרך אגב: יש שם – בכל הדפוסים שראיתי – השמטה דמוכה, ותוכנה,
ביאור ענין זיע, שהוא באיברים החצונים בסוד ה' שבשם, מלבוש החיצון כו'.
ודלג המעתיק מ"שבשם" השלישי ל"שבשם" הרביעי, ול"ע, ל"מ מי שהעיר
בוה"ו. – והי' יכול לשמור גם סיום החרוז (אות קמוצה) ע"י שינוי הסדר

ולכתוב בזיע . . . באימה. — ואולי אפ"ל, אשר במורא הוא כנגד קוצו של יו"ד, שבכמה ענינים בא רמז עליו בפ"ע ולא נכלל בהיו"ד. וכמו במרז"ל הי' שמות נקראו לה (ב"ר פ"ד, ט), אף שבזהר (ח"א עט, ב) כוללם בדי' שמות. — ובברכות לא מנה אלא די' דברים, וע"ד כמו בזהר הנ"ל, דמורא נכלל באימה. ואכ"מ.

שם. שורה ד. סליחה . . . מחילה וכפרה. להעיר מירושלמי סוף יומא. אחרונים לשו"ע או"ח סתר"ז. שו"ע רבנו שם ס"ז, ובסידורו.

שם. שורה ה. בקידה. בבריכה. בחשתחוי'. להעיר: מלי' הגמרא ברכות לד, ב.

שם. שורה ו. ביצת הנמלה. לע"ע, לא מצאתיו במ"א. וצ"ע ובירור, אולי נשתבש ע"י המעתיקים, וצ"ל **ביצת הכינה**, אשר הוא מין בע"ח היותר קטן שבעולם (שבת קז, ב), ומקביל ל"גלגל העליון" — בריאה היותר חשובה שבעולם. — ולהעיר מרמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"ט. שער היחוד והאמונה — לרבנו הזקן — פ"ז (פג, א).

הערות לקונטרס הצעה לתיקון עירובין.

ע"א. ס"ב. שיטת רש"י. כ"פ רבנו הזקן בשולחנו סשמ"ה ס"א. ובכ"מ. ובשו"ת בית אב תנינא ס"ה ובמפתחות מונה שלשים פוסקים מהראשונים דס"ל כרש"י.

שם. אא. הטעם שבמספר ס"ר — גם א"י בכלל, י"ל, כי שבת במרה נצטוו (ראה תוד"ה אתחומין שבת פז, ב), ועדיין דין ב"נ להם (וכידוע דעת כמה ראשונים בזה). וגם לאח"כ, במ"ת, נגדרו עניני שבת "כאשר צוד" — במרה.

ע"ב. ס"ג. לכו"ע רה"ר מה"ת. צ"ע ובירור, דכמדומה הרחובות כולם מסתיימות, סו"ס, בגשרים ומנהרות הסתומות ע"י צוה"פ או גם מחיצה ו"שראנקען" כדי לגבות מס וכיו"ב. — לעיין א"א להר"א מבוטשאטש סשמ"ה.

ע"ג. גדר ים ונהר. (נפ"מ בכתיבת גט וכיו"ב) לכאורה י"ל אם מימיו מיקווי וקיימי במקומם (אף שישנם גלים), או שוטפים (מקואות פ"ה מ"ד. מכות ד, א. יבמות קמא, א. ועוד. וראה שו"ת צפנת פענח להגר"י מרגצוב

סני'ח"נט) — אבל אליב"י דאמת נ"ל, שבכ"מ הוא לפי ענינו. ובהל' עירובין תלוי במה שרואים הבפועל אם (לפעמים עכ"פ) מעלה שרטון ונקרש. א"ל. — ובוזא מבואר מה שבראשונים ואחרונים נפרטו כמה דינים וחילוקים בחששות הנ"ל, בנהרות שונים, בעוקי וכו' — אף שאינם מבוארים בש"ס —

ועפ"ז יש לברר כל חלקי היקף מנהעטאן המובאים כאן. — ויל"ע בספרים שהובאו בזה בארחות חיים (החדש) סש"ג.

ע"ג. חשש שמא יעלה הים שרטון אליבא דחד ס"ד. צ"ע כי כ"פ הרמ"א (ראה יד מלאכי כללי הרמ"א חי). והעתיקו לפסק הלכה אדה"ז שש"יג סלי"ח.

שם. דעת החת"ס. דעת אדה"ז (שם) שטוב לחוש לדברי האוסר.

ע"ד. ס"ח. דאפשר לראות מראש הבתים הגבוהים וכו'. — אין נפלענ"ד כלל לומר, דע"י בנין מגדל וראשו בשמים באמצע שטח גדול ביותר מוקף יהפך כל השטח מרה"ר דאורייתא לרה"י. ואין לומר דכל הראוי לראות ההיקף ע"י בנין וכיו"ב — רה"י הוא מה"י, דא"כ קושית הש"ס דכו"ע מקיף לי אוקינוס (עירובין כב, ב, לפי הפי' המובא בקונטרס שצ"ל ההיקף) במקומה עומדת, וכמסופר בשלמה (ירושלמי). הובא בתוד"ה ככדור ע"ז מא, א).

ועכצ"ל דלפי הנ"ל צריך שיראה בעמדו בשטח הארץ. ובבכורות (נד, א) שהוא טז מיל. ואולי בנדו"ד הוא יותר ע"ז כי שם צ"ל שלטא בה עינא לשמור ולמנות משא"כ בהיקף מחיצות.

— ולהעיר להנ"ל מפסחים (צד, א) יכול ליכנס בסוסים ובפרדים כו'. ועיי"כ בשיעור מקום קרוב (מו"ק כב, א), בימינו דנוסעים במסה"ב, באוירון וכיו"ב — דשקו"ט בזה בספרים הובאו בס' כל בו — להרב גרינוואלד — ח"א ע' של.

ע"ה סוסי"א. יל"ע בשו"ע רבנו הזקן סש"ג סמ"ג.

שם. סי"ב. אא. יעוין ביאור הלכה לבעה"מ משנ"ב ששנ"ח ס"ט.

שם. גג. בפלוגתא שנוי' — ראה ס' הובאו בהגהות מהרש"ם שבארחות חיים (החדש) ששנ"ח.

* * *

בענין שמצוה היא לתקן עירובין. — ראה עירובין כח, א. טושו"ע או"ח

סשס"ו ס"ג. שט"מ ביצה (טז, ב). שו"ת הרא"ש כלל כא. רשב"ץ (ח"ב, סל"ז). חת"ס חאו"ח סצ"ט. שו"ת בית אב תנינא סי' א.

ולחעיר, אשר כל הספר האחרון דן בעניני עירובין, ושקו"ט שם בכמה פרטים המובאים בקונטרס זה.

ב'תרנה

ב"ה, ט"ו אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו, בו כותב אודות אשר עבר עליו ומתאונן על מצבו עתה שמלמד הוא תינוקות של בית רבן וחושב שעל ידי זה נפל בלימודו ובמילא רוצה או לנסוע לאה"ק ת"ו או שיתנו לו כתה גבוה ללמוד.

והנה בכלל ענינים כמו אלו שייכים להנהלת מוסדות אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר במרוקה ובמילא מסרתי בקשתו להם ויבואו בקשר אתו.

אבל מה שמפליאני ביותר הוא מה שמצטער על עסקו עתה ועל סיומו במכתבו שכותב שהוא בצער עצום ע"י ואומר אשר ע"י התעסקותו הנ"ל נפל בלימודו. והרי ידוע ומפורסם תורת הבעש"ט ששמענוה כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע אשר כדאית ירידת הנשמה למטה ולהיות כאן בגוף גשמי משך שבעים שמונים שנה בשביל לעשות טובה פעם אחת במשך ימי חייו לאיש או אשה הישראלים בגשמיות או ברוחניות והנשמה הרי היא חלק אלקה ממעל ממש וחצובה מתחת כסא הכבוד, ובכל זה אומרת השכינה אשר כדאי שתדך ממקום כבודה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא בשביל עשיית טובה פעם אחת, וכאשר זיכהו השי"ת והצליחו שבכל יום ויום עושה מה בקירוב לבם של בני ישראל לאבינו שבשמים שעל ידי זה יש לו חלק בשמחת ה' במעשיו ושמחת ישראל בעושיו, הרי אומר הוא שאפשר ליפול בלימודי התורה ע"י ונמצא הוא בצער עצום, וכשהדבר ברור ופשוט כ"כ מאין באים טענות אלו הרי כנראה שספק הוא אצלו וקס"ד שהוא טענות היצר טוב.

ב'תרנה

חורת הבעש"ט: ראה גם לעיל אגרת ב'תרמא, ובהנסמן בהערות שם.

כלך מדרך זה לגמרי וימסור את עצמו לעבודתו בקדש ללמד את בני ישראל תורה, שהלומד מתחיל מלימוד אלי"ף בי"ת וכו' ואין אתנו יודע עד מה מה נחשב יותר לפני המקום נוסף על מרז"ל אל תהי' יושב ושוקל במצותי' של תורה כו' שנאמר אורח חיים **פן תפלוס**. ומובן אשר צריכה להיות עבודה זו בשמחה על שזכה לזה ואז יצליח גם בעניניו הפרטים שיעשו מוחו ולבו — כלשון רבנו הזקן — זכים אלף פעמים ככה ויעלה בלימוד תורת הגולה ובתורת החסידות.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תרנו

ב"ה, ט"ו אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מטי' אייר, הנה ידוע תורת הבעש"ט שהוא יסוד תורתנו הק' אשר כל הענינים שבעולם הם בהשגחה פרטית ממנו ית' אשר הוא המשגיח על כל אחד מבני ישראל לא רק בכללות אלא גם בכל הפרטים ופרטי פרטים שבחיי היום יומים ובמילא על כל אחד ואומר הכתוב, ד' לי לא אירא, ואף שלפעמים מסיחים דעת מזה הרי אין זה אלא עצת היצר שרוצה להפחיד ח"ו את ישראל מאבינו שבשמים ע"י טענות של שטות וכמרז"ל בזה. כי הרי האמת הוא כנ"ל אשר כל אחד ואחת מישראל בנים הם לאבינו שבשמים ואי אפשר להפריד בין אב לבן ובת. היוצא מזה שאין כל מקום לפחד ח"ו כלל כיון שה' צלך על יד ימינך והוא ית' שומר ומשגיח על כל אחד ואחד מאתנו. ותקותי ששורותי אלה המעטים בכמות יספיקו שיהיו חזקים בבטחונם בהשי"ת בחיי היום יומים ובבטחה ובשמחה יתעסקו בעניניהם.

מה אדמו"ר שליט"א

והשי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד זחוי"ק בעתה ובזמנה
כשורה ובקל.

בברכה.

נ.ב.

מהנכון הי' לבדוק את המזוזות בביתם שכנראה יש בהם שצריך
להחליפם, וכן גם לבדוק את התפילין שלו.

ב'תרנז

בי"ה, ט"ו אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק, ובתור מאמר המוסגר הנה פלא על
השתדלותו להיות רק – כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר – פון די צרות חסידים,
היינו אשר כותב בעת צרה לי"ע ולי"ע, ולולא זאת הנה נסתם כל חזון ממנו.

ובהנוגע לשאלתו הנה מלפני זמן רב עוררתי וכתבתי לו על הנחיצות
הכי גדולה להיות בקירוב הדעת עם בע"ב ובפרט כאלו שאם נדמה שסובלים
מהם הוא לא מפני העדר היר"ש שבהם ולכל היותר רק מפני חסרון ידיעה
ובמילא במכש"כ וק"ו שצריך לקרבם באופנים המתאימים ובפרט בהנוגע
... שלא ישרה כלל בעיני היחס שביניהם וכיון שהוא הצעיר והשי"ת זיכהו
ללמוד בשיבת תו"ת ולקבל כמה הדרכות מכ"ק מו"ח אדמו"ר בענייני הנהגה
בכלל ובענין דאהבת ישראל שבזה בפרט הרי היזמה בזה והצעדים הראשונים
ואולי עוד יותר מזה צ"ל מצדו, ואין בזה ענין של מיעוט הדמות או עלבון
דכבוד התורה כו' וכו' כמובן. וכבר ידוע סיפור החכם כמדומה מובא בס'
מבחר הפנימים להבדרשי בביאור הענין מפני מה הולכים החכמים אל
העשירים ולא העשירים אל החכמים שהטעם בזה הוא שהעשירים כשאינם
חכמים אינם יודעים מעלת החכמה ואשר חסרה אצלם. משא"כ החכמים
הנה מוצאים המעלה שיש בעשירות ושיש לנצלה, והי"ה בנדון דידן ...

בברכת הצלחה בכל הנ"ל.

ב'תרנז

צרות חסידים: ראה גם לעיל ח"ג אגרת תשי"ג, ובהנסמן בהערות שם.

ב'תרנז'

ב"ה, ט"ו אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

עס איז ערהאלטען געווארען אייער בריף פון ה' בהר.

א) בנוגע צו אפשטעלען דעם זמן החתונה, איז כדאי משתדל זיין זיך אויב עס איז נאר מעגליך אז עס זאל זיין א חופה טהורה, און אויב דאס קען זיין ראש חדש אפילו דעם ערשטען טאג — ווען ראש חדש איז צוויי טעג — איז אויך גוט. זעלבסט פארשטענדליך ניט ראש חדש סיון וועלכער איז אין די ספירה טעג אבער עס קען זיין ר"ח תמוז אדער ר"ח אלול. און אויף ווען איר וועט באשטעלען זאל דאס זיין בשעה טובה ומוצלחת ולמזל טוב . . .

בברכה ובפ"ש כל אנ"ש המחכה לבשו"ט.

ב'תרנח

ב"ה, ט"ז אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר דן שי' הכהן

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מ"א אייר, וכבשנתו אזכיר את כל אלה שכותב אודותם בהיותי על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, בעת רצון. ולפלא שאינו מזכיר במכתבו אם כותב הוא בשליחותם וע"ד מאמר רז"ל ששלוחו של אדם כמותו או שכותב מדעת עצמו מצד הענין דאהבת ישראל שהוא כלל גדול בתורה וכמאמר רבנו הזקן בעל התניא — פוסק בנסתר דתורה — והשולחן ערוך — פוסק בנגלה דתורה — שזהו כלי לואהבת את ה' אלקיך, אשר מצות אהבת השם היא שרש לקיום כל מצות

ב'תרנח

מוה"ר דן: בנגרדן. אגרת נוספת אליו — לקמן ביתשטו.
וכמאמר רבנו הזקן: ראה גם לעיל ח"ו אגרת איתקמא, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ב'תרסה.

עשה שבתוכה גם מצות יראת ה' שרש לקיום כל מצות לא תעשה ונמצא אשר אהבת ד' היא שרש לכל המצות בכלל. ובודאי כשיהי' אצלו בשורות טובות אודות המוזכרים במכתבו יודיע ות"ח.

בהנוגע לסיום מכתבו אודות שכר טרחה. הנה שכר מצוה ומצוה, ובעד כל הנ"ל עליו להוסיף אומץ בקירוב לבם של בני ובנות ישראל לאבינו שבשמים על ידי השפעה דימין מקרבת ומתוך אהבת ישראל וכשיעשה בזה במסירה ונתינה המתאימה בודאי יצליח והי' זה שכרי.

בודאי יש לו קביעות עתים ללמוד גם בפנימיות התורה, וכיון שבא בקישור מכתבים אתי לא אפונה אשר יקבע שיעור בלימוד ספרי חב"ד מתחיל מספר התניא קדישא.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

נ.ב.

במכתבו מזכיר שאלו שכותב אודותם נמצאים בעיר גירבה ובטח כוונתו להעיר טשרבה וק"ק דשם. ואתענין לדעת על דבר לימוד פנימיות התורה, האם מתקיים הוא שם ובאיזה אופן.

ב'תרנט

ב"ה, ט"ז אייר, תשי"ד
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען דיין בריף פון אנהויב וואך, אין וועלכען דו שרייבסט אז דו האסט אנגעהויבען טאן אין א מסיבת שבת וועלכע איז ארגאניזירט געווארען דורך די אנשי ליובאוויטש.

ווארום אז מען טוט א טובה וועלכע טובה עס זאל ניט זיין מיט א צווייטען זאגען אויף דעם רבותינו זכרונם לברכה יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית, און ווען די טובה איז א רוחניות'דיקע, וואס מען איז מקרב לאבינו שבשמים לתורה ולמצות, איז די

טובה וואס מען באקומט אליין דורך דעם נאך פיל גרעסער, און בפרט דריקט זיך דאס אויס אין דער ברכה פון השם יתברך אז ער העלפט דעם וואס טוט די טובה ברוחניות אז ער אליין זאל זיך קענען אויפפירען לויט דער פאדערונג פון תורתנו הק' אן שטערונגען און אויך אין די פריוואטע ענינים זיינע זאל ער שטייגען מחיל אל חיל.

און השם יתברך זאל דיר העלפען אז דו זאלסט טאן אין דער אויבען דערמאנטער מסיבת שבת מיט א איבערגעבענהייט וואס עס ווערט ערווארטעט פון א אידישער טאכטער און זאלסט מצליח זיין אין דעם צו זעהען גוטע פעולות פון דיין ארבעט אין דעם און זאלסט קענען אנזאגען גוטע בשורות אין דעם און אויך פון דיין הצלחה אין דינע לימודים און מעשים בכלל.

בברכת הצלחה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב.ב.

בקשתי — איבערגעבען א גרוס צו די וועלכע באטייליגען זיך מיט דיר אין דער ארבעט און אויך איבערגעבען זיי דעם אינהאלט פון דאס אויבען געשריבענע און ווינש זיי אלעמען ברכה והצלחה.

ב'תרס

בי"ה, ט"ז אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מאדר"ח אייר. בו כותב אשר לפנים למד בישיבת תומכי תמימים . . . ואח"כ נתרשל בלימודו ועבד חלק מן[ז]מנו בעבודות שונות בכפר חב"ד, ושואל דעתי מה עליו לעשות בחדשים הקרובים.

הנה לדעתי יכנס בהקדם להשיבה וילמוד שם במסירה ונתינה

ב'תרס

להשיבה . . . לבית ספר למלאכה: ראה גם לקמן אגרות בתרעז. בתשכט. בתתי.

ובשקידה אשר זה יהי הכנה טובה בכלל וגם בענין הכניסה לבית ספר למלאכה, כי מובן אשר דין קדימה יותר בקבלה לתלמיד בבית ספר זה לאלו האברכים שיראו אשר המוח שלהם שליט על רצונם ויכולים הם למלאות תפקידם שנמסר להם כדבעי, ואלה שעושים את העולה במחשבתם אינם שייכים למשמעת ולהנהגה דקבלת עול והקדמת נעשה לנשמע.

בודאי אומר בכל יום אחר התפלה בבקר את השיעור תהלים וגם עתה יש לו קביעות בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות והשי"ת יצליחו.

המחכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ב'תרס"א

ב"ה, ט"ז אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ איש בעל מרץ ורב פעלים חרב מוה"ר
יצחק שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי פ"ש ממנו ואחרי כן גם ספרו נעים זמירות ישראל חלק רביעי, וכמעשהו בראשונים מעשהו בזה להגדיל תורה ולהאדירה עיי ענינים דיראת שמים ודברי התעוררות בזה אשר אז יראת ה' היא אוצרו של הלומד תורה. ולמרות מה שמסר לי הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר ליב שי זלמנוב, תקותי שיוסיף אומץ גם בעסקנותו בצ"צ וכידוע פסק הירושלמי במעלת הענין וחפץ ד' בידו יצליח להוסיף אור בלבב כל אלו הנמצאים בסביבתו שיוכלו להתגבר על החשכה חשכת הגלות דדורנו דרא דעקבתא דמשיחא ולקרב עייז היעוד המקווה דלילה כיום יאיר בגאולה האמיתית והשלימה עיי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכת הצלחה.

ב'תרס"א

מוה"ר יצחק: גרשטנקורץ. אגרת נוססת אליו — לעיל ח"ח ברנא.

ב'תרסב

בי"ה, ל"ג בעומר, ה'תשי"ד
ברוקלין.

הנחלת בית הספר והסמנריון "בית רבקה" יערש, צרפת
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הידיעה על דבר תיקון ספר זכרון לתומכי מוסדות
האמורים, והריני גם אני משתתף בו בחפץ לב.

ואני תפלה אשר ספר זכרון זה יתאים למה שנאמר: אז נדברו יראי ה'
גוי ויכתב ספר זכרון לפניו גוי ולחושבי שמו. שבפסוק זה כלולים ג' הלבושים
של הנשמה, הן שלש דרכי הפעולה של האדם: מחשבה דיבור ומעשה.

ומעשה עיקר, שכל ענין הקשור במעשה בפועל — יש לו המשך וקיום,
ועל אחת כמה וכמה בעיניי טוב אמת וקדושה, שכללות ענינם היא — שהם
נצחים,

ובפרט ענין הקשור בחינוך על טהרת הקדש, ועל כולנה מוסד חינוך
"בית רבקה", שמטרתו לא רק לחנך בנות ישראל שתהיינה ראויות לשמן,
בנות שרה רבקה רחל ולאה אשר בנו את בית ישראל, אלא — הוא גם מוסד
המחנך מחנכות, מחנכות באופן של גידולי פירות ופירי פירות, מוסיף והולך
מוסיף ואור.

ויהי רצון שכל הנרשמים בספר זכרון זה, יעלה זכרונם ופקדונם לפני ה'
לטובה לחן ולחסד ולרחמים ולחיים טובים ולשלום, בגשמיות וברוחניות גם
יחד.

בברכה.

ב'תרסב

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 429.

ב'תרסג

בי"ה, י"ח אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד בעיה"ק ירושלים ת"ו
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מיי"ג אייר, אשר נתקבל בהיום הבהיר הוד שבהוד
הילולא דרשב"י פתח את צנור ההשפעה דהענין דועלי תשוקתו בשני
הפירושים אשר על ידי פתיחה שלו ביכולת ובכח כל אחד מישראל להגיע לזה
(עיין הקדמת קונטרס ל"ג בעומר תשי"י קונטרס ע"ח) וע"פ הידוע בשייכות
דרשב"י אחי השילוני הבעש"ט ורבנו הזקן ה"ז נוגע ביחוד לכאוי"א מאתנו
המקושרים לרבנו הזקן ע"י ממלאי מקומו הם נשיאי חב"ד לדורותיהם עד
ועד בכלל דכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בו כותבים ע"ד השקו"ט שהיתה אצלם בהנוגע להנהלת צעירי אגו"ח
אשר בירושלים ת"ו אשר הנהלה הקודמת אמרה שקשה עלי' העבודה כו'
וכו'.

ומוכן אשר ע"פ הני"ל בהענין דל"ג בעומר שענינו נמשך על כל השנה
כולה וע"פ הודעת הבעש"ט בשם משיח צדקנו אשר ביאתו תלוי' לכשיפוצו
מעיונותיו חוצה, הנה פליאה גדולה אשר אותם שזכו לעמוד בהנהלת עבודה
כזו יאמרו שקשה עליהם העבודה וכו' בה בשעה שזהו תכלית כל סדר
ההשתלשלות ובריאת העולם הזה בפרט כמבואר בתניא פרק ל"ו. מוכן
שהחוב והזכות על כל אחד מהחברים לסייע להנהלה בעבודתה ככל
אפשריותם, אבל להשתמט מזכות גדול כזה מלהשתדל בזה בתוספת אומץ,
לכאורה הוא נגד השכל. מוכן שאין פירוש מכתבי זה להתערב בהני"ל ואפילו
לא בדרך הצעה, כי הרי כל עבודה כדי שתהי' כדבעי ובהידור צריכה להעשות
בלב שמח ולא בדרך קבלת עול בלבד, אלא לעורר על פנימית עבודתם כמו
שהנני רואה אותה שצריכה להיות ועל היחס שצריכה לעורר עבודה כזו.
והשי"ת יברך ויצליח את כל חברי ההנהלה בעבר ובעתיד להוסיף אומץ

ב'תרסג

נדפסה בלקריש ח"ו ע' 512, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

בעבודתם בשמחה אשר זה גופא ימעט העלמות והסתרים וההצלחה תעלה מעלה מעלה.

בברכה להתקרב עכ"פ לאט לאט לפתיחת רבי שמעון בעל ההילולא דבחד קטירא אתקטר ב"י בקוב"ה ובגין כך ועלי תשוקתו.

ב'תרסד

ב"ה, י"ח אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ומי"ש מה היתה כוונתי אודות פעולותיו בכרם חב"ד — הנני נהנה מזה שנמצא הוא בעולם המסחר, ופשיטא שלא היתה כוונתי על משרה בתור מלמד וכו', אלא שישתתף בפעולות חב"ד בהפצת החסידות הדרכותי ומנהגי, מתוך אהבת ישראל ובסדר מסודר, וכפי דרישת מדינה זו, אשר אין מורגלים למה שנקרא בלשונם "ווילדקייט" בהנהגה חיצונית, וכיון שווילדקייט כזו אין זה ענין של יראת שמים יש לוותר עלי' כיון שזה יועיל לקרב לבם של בני ישראל הנמצאים כאן לחסידות ועניני. והשי"ת יצליחו בכל הנ"ל מתוך פרנסה בהרחבה ובריאות הנכונה...

ב'תרסה

ב"ה, כ' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר ישראל יהודא שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מג' אייר, בו כותב אשר אתמול חזר הביתה. הנה

ב'תרסד

נדפסה בלקי"ש חכ"ג ע' 516, והוגהה ע"פ צילום האגרת.

ב'תרסה

מוה"ר ישראל יהודא שי: לוי. אגרת נוספות אליו — לעיל ח"ה ארלג.

לפלא שאין מזכיר דבר ע"ד פעולותיו בקירוב לבס של בני ישראל לאבינו שבשמים בהיותו בצבא המילואים והרי ידוע פסק דין הבעש"ט ששמענוהו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע שבכל ענין שאיש היהודי רואה או שומע יש בזה חוראה בעבודתו את בוראו ועאכו"כ כשנתגלגל יהודי בסביבה חדשה למשך זמן שבודאי עליו לנצל הזדמנות זו בעבודתו את בוראו מתאים להסביבה והתנאים החדשים והרי ואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה וכלי למצות ואהבת את ה' אלקיך שהיא היא היסוד לכל המצות עשה שגם מצות יראת ד' בכללם והרי היראה היא יסוד לכל מצות לא תעשה. נמצא שואהבת לרעך כמוך היא כלי והכנה יסיבה לקיום כל המצות, וק"ל ואין לך דבר העומד בפני הרצון והשי"ת יצליחו.

בברכה לבריאות הנכונה הן בגשמיות והן ברוחניות.

ב'תרסו

ב"ה, כ' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על שאלותיו במכתבו:

(א) בלמדו תניא סוף פרק א' אודות מקור נפשות האומות אינם יהודים ושואל בהנוגע לנפשות חסידי אומות העולם.

נפשות חסידי או"ה נלקחים מנוגה כמבואר בכמה מקומות בדא"ח ומהם בהנדפסים בלקוטי ביאורים על קונטרס התפעלות דף מ"ז עמוד ד'. וראה ג"כ זח"ב צה: ואילך.

(ב) איך הוא בגר שנתגייר, אם נשמתו נשארה כמו שהי' בגויותו.

הנה ח"ו לומר כן כי פשיטא אשר נמשכה לו נשמה דקדושה וזה ג"כ אחד הפירושים בלשון רז"ל גר שנתגייר כקטן שנולד דמי וראה בהקדמת ספר הזהר דף י"ג סע"א וריש עמוד ב' במקור נשמת הגרים.

בודאי יודע מהתקנה השוה לכל נפש לאמר בכל יום אחר התפלה שיעור

תהלים — כפי שנחלק התהלים לימי החודש — וכן ללמוד פרשה חומש עם פירוש רש"י מפרשת השבוע ושומר תקנות אלו שהם סגולה גם להצלחה בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות.

בברכה.

מזכיר

ב'תרטז

ב"ה, כ' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר אהרן שי' הכהן

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען א גרוס פון אייך דורך אייער ברודער הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"מ באמונה מוה"ר יעקב שי' הכהן, ער שרייבט מיר אבער ניט קיינע פרטים וועגען אייך און איך האף אז אויך דאס וועט איר מיר מודיע זיין.

און השי"ת זאל אייך מצליח זיין אז דאס זאל זיין נאר גוטע בשורות וועגען זיך און אויך וועגען אייער השפעה אויף אייער אומגעבונג אויף צו מקרב זיין אידען לאבינו שבשמים יעדערען נאך זיין אופן נאך. ווארום תורה ומצות זיינען פאר אלע אידען גלייך מדארף אבער צו האבען א פאסענדע פאר עם התחלה אין דעם. איז ער א סוחר דארף ער האבען געוויסע אפגעשטעלטע צייטען אויף לערנען און דער עיקר עבודה זיינען איז אין ענינים וועלכע זיינען פארבונדען מיט מסחר, געבען צדקה, זיין אפגעהיט פון השגת גבול, גזילה וכו'.

און די וועלכע זיינען מיט א כלי קדש שטעלע ווי א רב שו"ב מלמד אדער ישיבה תלמידים דארפן אויך געבען צדקה און זיין אפגעהיט פון השגת גבול גניבה וכו'.

ב'תרטז

מוה"ר אהרן: כז. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ו א'תשי, ובהנסמן בהערות שם.

און דער עיקר ארבעט זייערע איז צו זיין אפגעהיט אין לערנען תורה און עבודת התפלה און נאך אזעלכע ענליכע חילוקים בא פערשידענע קלאסען מענשען, חאטש ווי געזאגט פריער זיינען אלע אידען מחויב גלייך אין אלע מצות, אן קיין שום אויסרייד אז די מצוה וויל ער יע און די אנדער מצוה איז עס שווער און וויל יוצא זיין מיט א אנדערער.

פון דעם איז פארשטענדליך אז דער וועלכער האט א רעדנער קראפט אדער בכלל בעשאנקען מיט איינפלוס אויף באקאנטע און פריינד מוז זיין עבודה זיין צו אוועקגעבען זיך אויף פראפאגאנדע צו מאכן זיי פאר אידען לומדי תורה ומקיימי מצות.

און וויבאלד אז מען מאנט דאס פון א אידען, איז זיכער אז השם יתברך גיט כחות אויף דעם צו קענען דאס אויספירען, און צאלט פאר דעם מיט ברכה והצלחה אין דעם וואס מען נויטיגט זיך אליין און די פאמיליע שיחיו און השי"ת זאל אייך מזכה זיין צו אנזאגען גוטע בשורות אין דאס אלעס אויבען דערמאנטע.

בברכת הצלחה.

ב'תרסח

ב"ה, כ' אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

ידוע פסק המשנה אין דן יחידי אלא אחד, אשר, לדעתי — האחד הזה הוא הקב"ה ולא בן אדם יהי מי שיהי . . . איך רעכען, אז אויב רב אשי וועלכער איז געווען א גרויסער גביר און א גדול בישראל וחד בדרא, איז ווען ער האט גע'פסק'נט א שאלה פון א בהמה, האט ער געפרעגט בא יעדער קצב פון זיין שטאט זיין מיינונג. על אחת כמה וכמה — אז דער וואס איז ניט קיין חד בדרא מעג עס אנשטיין צו הערען א מיינונג פון נאך א אידען, און ניט דרייען און פארדרייען, אז ער זאל זיין א דן יחידי אין א ענין וואס עס איז נוגע הונדערטער אידישע קינדער, און אין א ענין וואס עס איז פארבונדען

ב'תרסח

רב אשי: סנהדרין ז, ב.

מיט כ"ק מו"ח אדמו"ר והרביים שלפניו — זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. וואס במילא קען זיין אז מען איז פארבונדען מיט די רביים, אדער, ח"ו, להיפך.

... וכבר ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר ידוע פסק המשנה שכאוי"א צריך לדונו לכף זכות, אבל יש להזהר שלא יחריבו עי"ז ענינים דקדושה.

המחכה למענה בהקדם על כל הנ"ל.

מ. שניאורסאהן

ב'תרס"ט

בי"ה, כ"א אייר, תשי"ד
ברוקלין.

מחותי הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ ענף עץ אבות
מוה"ר אברהם יהודא שי

שלום וברכה!

... בשאלתו מי מאנ"ש הנמצאים בסביבתו מוכשרים ומסוגלים להעבודה בסידור הביכלעך, הנה צריך לברר את זה על אתר כי ההיכירות שלי אתם הוא עי"י מכתבים ובמילא אינני מכירם בהנוגע לענין הנ"ל ובדאי למותר להעיר לדכוותי שכיון שכמה הרפתקאות עברו על כתבי יד אלו בודאי שיש לשמור עליהם אפילו בעבודה הנ"ל שלא ישמשו בהם ידי זרים, ולא עבד קוב"ה נסא במגנא, היינו סטרא דלעו"ז ששם הענין דחנם בלא מצות ואפילו לא זר כפירוש המבואר בהמשך והחרים תרל"א היינו זר בענין זה עי"י שסדי"ה והחרים.

ובפרט אתענין כיון שמוציאים עתה לאור דרושי הרה"צ כו' ר' הלל מפאריטש על ס' שמות שנמצא כאן ביכל מסודר כתבנית פלח הרמון על ס' בראשית, הנה אם יש בין מאמרים הנ"ל שבביכלעך שכותב אודותם גם

ב'תרס"ט

מוה"ר אברהם יהודא: חן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ב'שלט, ובהנסמן בהערות שם.
בסידור הביכלאך: מעובדו אביו הרד"צ. ראה לעיל שם.

מאמרים הנ"ל על ס' שמות אפשר שיש בהם מילואים וכו' אף שבכלל הביכעל שתחת ידי כאן מסודר הוא לדפוס ולא עוד אלא שעבר עליו גם בקורת הצנורה מלפנים כנראה מהתיקונים השונים שבו . . .

בבקשתו אזכירו ואת כל אלו שכותב אודותם בהיותי על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע והשי"ת יזכה את כאו"א מאתנו להודיע טובות בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה מחות'.
בכבוד ובברכה מחות'.

בי'ער

בי"ה, כ"א אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . בקשר עם מ"ש במכתבו, הרי בטח למותר לעוררו עוד הפעם על המצווה בתוה"ק לשמור על בריאות הגוף וכמבואר ג"כ בהמאמר דיו"ד שבט דהאי שתא ובכמה מקומות, ודבר פשוט כזה אין צריך ראיות נוספות ובמילא אופן הלימוד שלו או המחשבה בדברי תורה בודאי יש לסדרם באופן שלא יגעו במצב בריאותו, ולא יטעה א"ע לאמר כי טענת הבריאות הם באים מצד היצה"ר, אף שלפעמים כן הוא אבל בכלל בהציווי בכל דרכיך דעהו ה"ז עיקר גדול שיהי' הגוף בריא ושלם, ובמילא כשמרגיש עיפות בלימודו או כשחוזר במחשבה על לימודו, הרי או שיחליף את הלימוד ללימוד מסוג אחר או שיפסיק לשם מנוחה לאיזה זמן, שמלבד שזהו מצוה וכנ"ל הרי גם בענין הת"ת עצמה ה"ז הכנה כדי שאפשר יהי' הלימוד לאח"כ ובכמה ענינים הכשר מצוה כמצוה.

בודאי עלה לתורה בסמיכות ליום הולדתו וכן נתן לצדקה ביום הולדתו לפני תפלת הבקר ותפלת המנחה וכל הנ"ל ימשיך לו תוספת ברכה והצלחה בעניניו הפרטים ובעסקנותו בכרם חב"ד.

בברכת הצי' ופ"ש אנ"ש שי'.

בי'ער

בהמאמר דיו"ד שבט דהאי שתא: כותי לגני תשי"ג (אות ו), שנדפס בתחלת שבט תשי"ד, כדלעיל אגרת בתרג. ח"ח בתעו. בתקסא. לתקסד. לקמן בתשכד. בתשס. בתתקפ. וראה גם לעיל ח"ז אגרת בינה, ובהגסמן בהערות שם.
יוס הולדתו: ראה גם לעיל ח"ח אגרת בי"ש, ובהגסמן בהערות שם. לקמן בתשמא. בתשסא. בתשצו.

ב'תרעא

ב"ה, כ"א אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר יוסף שי

שלום וברכה!

... ולהודעתו אשר ביום ג' אייר נמלאו לו שלש שנים לבנם יצחק שי,
הנה יה"ר מהשי"ת שהוא וזוגתו שיחיו יגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים
טובים מתוך בריאות הנכונה ומנוחת הנפש והגוף.

בברכת הצלחה בעבודתו הקי' ולבשו"ט בכל הנ"ל.

נ.ב.

במה שכותב אודות עשיית התספורת. הנה כבר כתבתי דעתי בזה שאף
שע"פ תורת הנגלה יש להתיר ועוד יותר ע"פ המבואר בשערי תשובה לאו"ח
סי' תקל"א. הנה בכ"ז נשען על מנהג ישראל לעשות במירון תספורת תינוקות
בלי"ג בעומר וכמובא בכ"מ, והרי פשיטא שכל אלו שמסתפרים אז לא כולם
נולדו ביום זה במכוון, ובכ"ז מגלגלין ענין זה ליום זכאי, ויש לבארו ע"פ
המובא בכתבי האריז"ל ובפע"ח וכו', על אודות השייכות דנטילת שערות
דוקא עם ימי חספירה, שמזה גופא מובן ההידור בתספורת בלי"ג בעומר (וצ"ע
קצת מהמובא באיזהו מקומן שהאריז"ל לא הי' מסתפר אפילו בלי"ג בעומר)
לכן נראה לי שהתספורת תעשה בלי"ג בעומר ויהי' בשעה טובה ומוצלחת.

ב'תרעא

מוה"ר יוסף: גולדברג.

כבר כתבתי: לעיל בתרכ"ד, ובהנמנן בהערות שם.

ב'תערב

ב"ה, כ"א אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו מג' בהר וכן הקודם לו . . . וכיון שבידי אני"ש להפיץ ספרי חב"ד בממדים גדולים באה"ק ת"ו והדרישה עליהם רבתה ג"כ והמחיר לפי"ע אינם גדולים וגם בעיני בשר נראית בזה הצלחה למעלה מדרך הטבע הרי יושבין בחיבוק ידים! וכמעט בכל מכתב ומכתב מסתפק בהודעה אשר העסק חלש והחוב במקומו עומד אף שתומ"י מסיים שיש על מה שתחול הברכה.

והרי עתה בעשירות מקומות באה"ק ת"ו נמצאים אני"ש או מגזע אני"ש או גם מצעירי אגו"ח או עכ"פ כאלו שעמהם עומדים בקישור בזמן האחרון ופשיטא שע"י טובת הנאה היינו באופן של סרסרות וכיו"ב היו מפרסמים וגם משמשים ממוצעים למכירת הספרים והקונטרסים לחוגים היותר רחבים ובלבד שלא יעלו המחירים יותר מכפי ההכרח ויעבדו בהנ"ל במרץ הדרוש ובסדר מסודר, והרי יש בזה גם ענין רוחני גדול במאד שיגיעו הספרים והקונט' לכאלו שעד עתה לא היתה מציאות שיגיעו אליהם או שיעיינו בהם.

מובן שכיון שהוא המו"ס צריך לקחת חלק בראש כל עבודה הנ"ל אבל לאידך גיסא מובטחני שאני"ש הצעירים והזקנים יסייעו בכל זה, והרי הפצה היא אחד מהסניפים העיקרים בעבודת אני"ש בכל מקום ומקום והאריכות אך למותר. מבלי רצוני לכפול את כל זה הרי טוב וכדאי שיפרסם דברי או גם יציעם באסיפה הקרובה של אגו"ח וצעירי אגו"ח ותשועה ברוב יועץ.

בברכה לבריאות הנכונה לו ולכל ב"ב שיחיו המחכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

ב'תערב

ספרי חב"ד . . . באה"ק: ראה גם לעיל אגרת ב'תרמז.

ב'תרעג

ב"ה, כ"א אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מג' אייר. בו כותב אודות מצבו והקישויים השונים
בהשגת משרה.

הנה מה שתולה זה בדתיותו שע"ז החפשים רודפים אותו. הנה כבר
ידוע ברכות המזון שהוא מן התורה אשר דוקא הקב"ה הוא זן ומפרנס את
הכל ובמילא גם הוא בכלל ומה יעשה לו אדם כשהקב"ה רוצה לפרנסו,
ובמילא מובן שאם ישנם קישויים בפרנסה הרי זה תלוי במעשיו ולא ברצונו
של בן אדם שאין לו תשועה, וכשמוסיפין בלימוד התורה וקיום המצות אזי
מוסיף הקב"ה ברכותיו הן בגשמיות והן ברוחניות וכמרו"ל כל המוסיף
מוסיפין לו, ואף שכל הנ"ל פשוט הוא בכל זה העליתי זה על הכתב כיון
שכנראה ממכתבו לפעמים יש אצלו מחשבה שאחרים שליטה להם עליו בנוגע
לפרנסתו.

בהנוגע ל . . . תח"י הנה צריך הי' לברר בהקדם הנהגתה בדיני טהרת
המשפחה והעיקר בנוגע למקוה שתח"י מקוה כשרה בהידור ע"י מי גשמים או
מי מעיין, אבל לא מממי העיר ח"ו, הם העוברים דרך כמה כלים מודדי מים
וכו' וכשתזהר בהנ"ל כדבעי בטח יוטב ג"כ מצבם המשפחתי והשי"ת יזכהו
ויצליחו לבשר טוב בכל הנ"ל.

לפלא שאינו מזכיר ע"ד שיעוריו בלימוד תורת החסידות נוסף על
לימודו בנגלה דתורה.

בברכה המחכה לבשו"ט.

ב'תרדע

ב"ה, כ"א אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ז אייר.

(א) בהנוגע לעסקנותו בעניני הרישום הפצת וכו', הנה מובן שצ"ל זה בהסכמת הנחלת הישיבה ובודאי יש למצוא אופן לסדר את הני"ל שלא יבלבלו ויפריעו מלימודו בתורת הנגלה ומלימודו בתורת החסידות, ואף אם לפעמים רחוקים לא יתאימו הזמנים הרי בטח ימלא בשעות הפנויות מה שחיסר באקראי בלימודו בנגלה ובחסידות.

(ב) מ"ש אודות נסיעה לארצות"י ללמוד כאן, הרי עוד רבות יש לעשות ולהשתלם בשיבתו באה"ק ת"ו, וילמוד במסירה ונתינה ושקידה המתאימה ומבלי לבלבל את עצמו במחשבת נסיעה וכו' וכו' לעת עתה.

(ג) במ"ש אודות אי התמדתו בלימודו בתורת הנגלה כו' הרי ידוע עד כמה הקפידו רבותינו נשיאנו הק' על השקידה בלימוד הנגלה וכבר ארז"ל יגעת ולא מצאת אל תאמין ובמילא בידו הדבר שאם רק ירצה באמת ילמוד בשקידה וגם יצליח, מובן אשר לאחר ההפסק בזה כל התחלות קשות אבל מזמן לזמן יהי לו זה בנקל יותר ובלבד שישתדל בזה אליבא דנפשי, וה"ה גם בנוגע ללימוד החסידות שבטח גם לימוד זה יכול להשתפר יותר, ובהסכם הר"מ והמשפיע שלו הנה יש לחלק זמני חזרתו על הלימודים באופן שלא יוצרך ללמוד משך שעות בענין אחד כי אם בסרוגין אשר עכ"פ בזמן הראשון יגרה זה את החשק ללמוד וכבר ידוע מרז"ל לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ.

בודאי שומר שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, ולקח ג"כ מסכת בחלוקת השי"ס ומזמן לזמן נותן לצדקה איזה פרוטות והשי"ת יצליחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תרעה

ב"ה, כ"א אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ד' . . . הנה מצורף בזה הערותי, ומובן שאין זה בתור הסכמה שאין מדרכי בזה, ומובן ג"כ שאם לא יושמטו מהדפוס מה שלפי דעתי יכול להביא למכשול הרי אין רשות גם להזכיר שראיתי את הכתב יד בכדי שלא יתפרש הדבר שגם לי חלק בהמכשול.

בברכה.

הערות:

ובהקדמה, (א) בספרים הנכתבים בשפה המדוברת, היינו שהם נועדים גם בשביל האיש הפשוט, יש להשמיט כל העניינים שלפי הבנת איש הפשוט יעוררו אצלו רגש של זלזול בעניינים דתורה ומצות.

(ב) יש להשמיט כל העניינים הדורשים ביאור רחב או עמוק, שבמילא אי אפשר להביאם בספר זה.

(ג) יש להשמיט כל עניינים שאצל הקוראים הפשוטים מתפרש זה אשר ישנן שתי תורות או כמה תורות אצל בני ישראל, היינו כל ענייני מחלוקת וכו'.

(ד) יש לברר התבן מן הבר, היינו שלא לערב עניינים חילוניים לגמרי, כיון שהקורא משווה להם את שאר העניינים שבספר.

(ה) יש להשמיט כל העניינים התלויים במפלגה. היינו שמפלגות השונות בישראל דנים ומחולקים בהם. ובהתאם לכל הנ"ל הנני בא על סדר העמודים.

עמוד ב': להשמיט השורות המדברות במנהג מבטל הלכה וכו', כי עמא דבר באמריקה יבטלו עשירות הלכות מהשו"ע מפני המנהג שנהגו, ופשיטא שלא יעינו בספרים המבארים מפני מה ומה הם המנהגים שעליהם אמרו מנהג אותיות גהני"ם (שד"ח כללים מעי מנהג).

עמוד ד' ושלאחריו: בכל מקום שכתב שם הבורא באידיש וה"ה באנגלית, יש לכתוב ג"ט, ולא בשלימות, שלפ"ד כמה מאחרונים חל על זה קדושת השם.

עמוד ז': דריי שטערן. הנה עמא דבר שאין מבחינים בין גדולים לקטנים וכו' ובמילא יש לכתוב "ווען עס ווערט נאכט" וכו'.

עמוד ח': קידוש על חלב, הנה אף שיש למצוא סמיכות לזה, אבל דבר תמוה הוא ביותר, ובברכי יוסף ושערי תשובה – והובאו במשנה ברורה בסימן ער"ב – פסקו בפירוש שאין לעשות קידוש והבדלה על חלב.

עמוד יו"ד: עיין בסי' רפ"ה, שהמצוה היא להעביר הסדרה בעש"ק, ורק באונס עושים זה בשבת.

בעמוד הנ"ל: הנה יש שבתים בשילהי קייטא שאומרים שני פרקים בשבת אחת.

עמוד י"א: להשמיט ע"ד הבדלה על חלב, וכן להוסיף בסדר הבדלה שאומרים הנה א"ל ישועתי.

עמוד י"ג: איסור הוצאה היא גם מכרמלית ולא רק מרשות הרבים. כן מה שהוא מפרש אופן עשיית העירוב יש להשמיט. כי הלכות עירובין מסובכים ביותר ולא כמו שיבין הקורא במה שכתב, וה"ה בנוגע לערובי תחומין שכיון שאין ענינו כ"כ בספר הזה יש להשמיט, כיון שלהעיר מצרפין ג"כ הבתים שמחוץ לעיר וכו' וכמה פרטים בזה.

עמוד י"ד: מה שכותב ששמאי הזקן הוא בית שמאי, אינו מובן, כי המדובר הוא בהלל ושמאי עצמם ולא בתלמידיהם.

עמוד ט"ו: שהשבת הוא לכל בני אדם, הנה זהו היפך הדין דעכו"ם ששבת חייב מיתה, ולכן יש להשמיטו, וכן את הסיפור דתבלין יש לנו ושבת שמה שאיש הפשוט לא יבינו.

עמוד ט"ז ו"ח: יש להשמיט כל הענין דסמבטיון, כיון שמקומו תלוי במחלוקת גדולה ולא כמו שכותב בפשיטות שזהו בדרום דמדינת עטיאפי וגם בהספורים דמסעות ר' גרשון, הרבה מערערים עליו, ובפרט במה שמסיים לא תבערו אש ומפרשו כפירוש הקראים.

עמוד כ': למחוק מלת "גענויע" כי מולדנו הוא מולד האמצעי ולא האמיתי. מפטיר דשבת ראש חדש מתחילין וביום השבת ולא ובראשי חדשיכם וכן להשמיט התיבה "פרומע" כיון שזהו מנהג המובא בשו"ע.

עמוד כ"א: קידוש הלבנה אין לקרותו בשם מנהג בעלמא, וכן אין לערבו עם מאמר הברייטא דמברכין על החמה לבנה וכוכבים, שאין זה קידוש לבנה

דכל חדש לרוב המפרשים. כן מה שכותב בסוף העמוד שם שבכל שלש שנים מוסיפים חדש העבור אינו, וכידוע הסימן: גוחאדז"ט.

עמוד כ"ב: מ"ש בעניני דקידוש החמה שחוזרת למקומה הראשון משם נוטלת אורה וחמימותה, אינו, וכן מ"ש שהתחלת התקופה הוא בלילה הרביעי דחדש ניסן, ג"כ אינו. כי הוא ביום ד' בשבוע ולא ביום ד' לחדש, וכן אין זה המקום שמשם נוטלת אורה וכו' וכמבואר בהלכות קידוש החדש להרמב"ם ועוד.

עמוד כ"ב/ב: במה שמפרש ירח בול שהעשבים הם יבשים או שיורדים גשמים חזקים. מובן שזהו סתירה מני' ובי'.

עמוד כ"ב/ג: יש להשמיטו כולו. כיון שפירושו – מחלוקת גדולה בזה.

עמוד כ"ד: בביאור ענין המלאכות האסורות ביום טוב, ה"ז דורש ביאור ארוך בחילוקי המלאכות וכמבואר במפרשי הש"ס ונ"כ מפני מה כמה מלאכות התירו וכמה מלאכות אסורות, ואין מתכלית ספר זה לברר.

עמוד כ"ה: שבארץ ישראל אין יו"ט שני של גליות וכו'. יבלבל זה את הקורא הפשוט ואתי לזלזולי וכחששת רז"ל וספר שנדפס באידיש או באנגלית אין להביא כלל את זה, כיון שאין נוגע לכל הארצות ויש להשמיט את כל החילוק דמנהגי ארץ ישראל בזה.

עמוד כ"ו: מ"ש דעירוב תבשילין הוא תקנת הגאונים. תמי' גדולה. כי נמצא זה במשנה. כן יש להשמיט החילוקי מנהגים בהנחת תפילין בחול המועד מפני טעמים הנ"ל.

עמוד כ"ז: שבאסרו חג אין אומרים למנצח בנגינות. תמי' גדולה, וכנראה צ"ל למנצח יענך.

עמוד כ"ח: הביאור דחמץ שזהו ענין שיש בו דבר חמוצי. הנה מלבד שאינו נכון עלול להביא כמה קלקולים ומכשולים וכן מ"ש אודות מי פירות ויין צמוקים.

עמוד ל': בסופו שספירת העומר ניתנה בשביל בני ישראל הדרים בארץ ישראל הוא תמוה ובפרט לדעת הפוסקים שגם עתה בחו"ל הוא דאורייתא.

עמוד ל"א: שבשבת חוה"מ קורין ששה קרואים בספר הראשון, תמוה.

עמוד ל"ב: ביאורו דל"ג בעומר שזהו תלוי במלחמת בר כוכבא וכו' הנה זהו היפך הש"ס, אף שנמצא בספרי המשכילים.

עמוד ל"ה: להשמיט הסיפור דר' חיים בריסקער וכן הסיפור דר' לוי"צ – זצ"ל בעמוד ל"ו מפני טעמים הנ"ל.

עמוד ל"ט: להשמיט החילוקי מנהגים אודות אילנות בחג השבועות, וכנ"ל.

עמוד מ"א: כמדומה שכבר בטלו בכל הקהלות לאמר יציב פתגם בתוך ההפטרחה.

עמוד מ"ב: להשמיט כל הענין דמואבי ולא מואבית (בהנוגע לדוד).

עמוד מ"ה: להשמיטו, כי אין מתפקיד ספר זה להחליש ענין אמירת תיקון ליל שבועות.

עמוד נו"ן: במה שהעתיק **מספרים שקדמוהו** שר' אמנון פסק דינו במה שיענישוהו הנה צריך עיון אם אמיתי הוא, כי אסור לחבול בעצמו. וידוע שכמה ענינים בשלשלת הקבלה מפוקפקים ולא אמיתיים, וכמובא בכמה מקומות.

עמוד נ"א ונ"ב: שגדלי נהרג ע"י בני משפחת צדקי הכהן וכן שברשי" שבת מובא מנהג כפרות **שלאגין**, תמיהה. ובעמ' נ"ב יש להשמיט דעת אלו שחוששין לדרכי האמורי במנהג דכפרות, וכנ"ל בהקדמה.

עמוד נ"ג: להתפלל מנחה באלד נאך 12. הנה יש אומרים שתפלה בטלה היא. ועל כל פנים צריך להיות חצי שעה לאחר זה. כן יש להשמיט בעמוד זה דעת אלו שהם נגד אמירת כל נדרי, כיון שעתה נתקבל מכל בני ישראל אשכנזים. כן מה שכותב לאמר בליל יום הכפורים לשנה טובה, תמיהה גדולה.

עמוד נ"ה: יש להשמיט הסיפור מר' דוד לעלעווער, דכיון שבכל ארצות"ב נתקבל הענין לילך לבית הכנסת ביום הכפורים, אין להורות היתר על ידי סיפורים כמו אלו. ומטעם זה יש להשמיט גם הסיפור שקדם לזה.

עמוד נ"ט: הנענועים צ"ל גם למעלה ולמטה ולא רק לד' רוחות.

עמוד ס"א: להשמיט פירוש רש"י דרגל בפ"ע שאין יושבין בסוכה – שזהו בעיקר לארץ ישראל שאין שם ספיקא דיומא.

עמוד ס"ד: מ"ש שחנוכה הוא תמיד עד יום השני בטבת, אינו מתאים, כי כסלו לפעמים כ"ט ולפעמים ל' יום.

עמוד ס"ו: אין לערב הפירוש בנגה"ש המובא בספרי גדולי ישראל דדורות הקודמים עם הר"ת דאידיש ואנגלית.

עמוד ע': בענין נטיעת עצים בטי"ו בשבט, הנה אין לערב את זה במנהגי שו"ע וכו' ויש להשמיטו מספר שצ"ל שזה לכל.

עמוד ע"ג: מחצית השקל צריך לתת לכתחלה עכ"פ בתענית אסתר ולא בפורים. כן יש להשמיט בעמוד הנ"ל העתקת מרז"ל דחייב אינש לבסומי וכו'.

עמוד ע"ד: בענין שושן פורים. הנה בכמה מקומות באה"ק ת"ו חל דין זה גם עתה ולא רק בירושלים.

נ.ב.

בכדי לחקל למצוא מקום הערותי נעשה בסימן בעפרון בהעתקת כתבו שיש להסירו בקל.

ב'תרעו

בי"ה, כ"א אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר חיים הלל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום הבהיר ל"ג בעומר ות"ח ת"ח על הבשוי"ט ע"ד התועדות שעשו בשביל התלמידים בקשר עם יום בהיר זה ובודאי גם על להבא ישתדלו בענינים כמו אלו וכבר ידוע פסק רז"ל גדולה לגימה שמקרבת ובפרט בהנוגע לילדים ולילדות שאמרו בזה לעולם תהא ימין מקרבת וכו'.

ב'תרעה

בנגה"ש: בנס גדול היה שם.

ב'תרעו

מוה"ר חיים הלל: אה"מ. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ב'תנ"ג, ובהנמנן בהערות שם.

בודאי משתדל ביתר שאת וביתר עז בקשר עם ימי החפש הממששים
ובאים אשר אז כמה ילדים פנוים מהלימוד בבתי ספר המלוכה ובמילא
רוצים ההורים שיהיו ילדיהם עסוקים עכ"פ איזה שעות ביום. ולכן זהו שעת
הכושר להודיעם ע"ד פעולות תו"ת והת"ת ולשדלם בדברים שילמדו באחד
המוסדות הנ"ל המתאימים וכשהיחס אליהם כשהיו בהמוסדות באופן
המתאים יש לקוות שמספר נכון מהם ישארו בד' אמות של חב"ד.

בקשתו אזכירו ואת כל ב"ב שיחיו בהיותי על הציון הקי' של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לבריאות הנכונה והשי"ת יצליחם בכל הנ"ל.

בברכת הצלחה.

ב'תרעז

ב"ה, כ"ג אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו מתאר מצבו ושואל חוות דעתי אם ילמוד בישיבת
תומכי תמימים בלוד או בבית ספר למלאכה והוא כבן ארבע עשרה וחצי
שנה.

הנה בכלל כדי להצליח בלימוד צריך להיות הענין דקבלת עול ומשמעת
וכסיפור רז"ל שדוקא עי"ז שישראל הקדימו נעשה לנשמע וכו' לקבלת התורה
שמוזה לומדים אנו לסדר קבלת לימוד איזה שיהי'. ולכן ילמוד בישיבת תומכי
תמימים בלוד במסירה ונתינה בשקידה ובהתמדה ואז בודאי יצליח וכפסק
רז"ל יגעת ומצאת הן בלימוד תורת הגלה והן בלימוד תורת החסידות וקיום
המצוות בהידור ובמשך הזמן כשיראה שיכול להתגבר על יצרו בלימוד תורת
ה' הרי יוכלו לחשוב גם ע"ד סידורו בבי"ס למלאכה, אבל לא קודם שיראה
בעצמו וגם יראה לאחרים שהמוח שליט על הלב בהנ"ל.

בטח אומר בכל יום אחר תפלת שחרית השיעור תהלים כפי שנחלק
התהלים לימי החדש ומזמן לזמן פרוטה לצדקה והשי"ת יצליחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ב'תרעח

בי"ה, כ"ד אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכי אייר. ומה ששואל מה כוונתי לפעולות
הטובות שעליו לעשות.

הנה פשוט הדבר בכמה מקומות בספרנו הקי' ולכל לראש בפסק דין
דר"ע אשר ואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה, ובמילא כמו שמחויב
להשתדל בעצמו בלימוד התורה ובקיום המצוות הנה צריך לעשות בזה
להשפיע גם על זולתו בכיוון זה, והוא בקביעות שיעורי לימוד ברבים (מובן
שהלימוד צריך להיות בדבר המובן לרבים, היינו קיצור שו"ע עין יעקב חומש
וכה"ג) וסידור שיעור תהלים לאמרו לאחר התפלה בבית הכנסת ולעורר ע"ד
קיום מצוות מעשיות וכו' וכו'. מובן שבכל מקום ומקום משתנים אופני
התעמולה בזה אבל השינוי הוא רק בהאופנים אבל לא במטרת התעמולה
שהוא קירוב לבם של בני ישראל לאבינו שבשמים ע"י זירוז בלימוד התורה
וקיום המצוות, ויגעת – ומצאת.

כבקשתו אזכירו ואת כל ב"ב שיחיו בהיותי על הציון הקי' של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע והשי"ת יצליחו בכל הנ"ל.
בברכה.

ב'תרעט

בי"ה, כ"ד אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל פ"נ שלו ע"ד בתו . . . תחי' וכבקשתו אזכירה לרפוי"ק ולרפוי"ש
ואחכה לבשו"ט.

ישתדל להמציא לה ושתאכלם עכ"פ ד' זיתים של מיכלא דאסוותא
(שהוא ג"כ) מיכלא דמהימנותא – אמונה (שהיא בחי' רגל, בחי' בת) בהוי'

סט

אדמו"ר שליט"א

ובמשה עבדו ובאתפשטותא דבכל דרא שבדורנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה"ה זי"ע — הנאפה על ידי לשכתו דוקא.

ויה"ר שמכאן ולהבא יראו השגחה פרטית רק בענינים של טוב הנראה
והנגלה.

בברכה.

ב'תרפ

ב"ה, כ"ה אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מטי' אייר וכן המברק, ובודאי קבל המענה שלי במברק,
רפואה קרובה המחכה לבשו"ט, ויה"ר שימלא בקשתי בהקדם האפשרי.

נבהלתי לקרות במכתבו אשר תולה הענינים בקפידא ח"ו שלי, כי אין
זה מעניני להקפיד כו' וכו' והלואי שיתלו בי כל המאורעות הטובים בגשמיות
וברוחניות, והשי"ת יצליחו שגם הוא יהי בין אלו . . .

המחכה לבשו"ט בכל הנ"ל ובברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ב'תרעט

על ידי לשכתו: ראה לעיל אגרת ב'תרמא. לקמן ב'תשע"ד.

ב'תרפא

ב"ה, כ"ח אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר יהושע [שניאור זלמן] שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיי"ט אייר, ולפלא עליו שלאחר שראה, הוא
וכן כללות אנ"ש, הצלחה מופלגה בענין הישיבה במציאות הבנין וקנינו כו',
הנה על כל צעד ושעל עדיין מלאים הם ספיקות, וכלשונו במכתבו, אין להם
שום ציור ובאיזה אופן לגשת אל העבודה — וזה לאחרי שמתעסקים בזה
איזה שנים, ונתקברו בע"ב כאלו שמראש לא פללו לזה, נוסף על הענין שגם
ילדי ה... נצטרפו אליהם כו' וכו'. וכ"ש וק"ו — ומה במדינתם לפנים,
שהי' הדבר קשור במס"נ, הרי התעסקו בחינוך ולא התנו תנאים עם הבורא
ית' שיראה נסים על כל צעד וצעד ובא"ל א"א להמשיך בעבודה, עאכו"כ
במדינתם עתה, שאפילו בדרך הטבע ישנה אפשריות להמשיך בהדבר,
ועאכו"כ שאין מקמצים בנסים — אלא שצריך להתבוננות קלה ופקיחת
עינים במקצת עכ"פ...

נהניתי ממ"ש אשר במשך ביקורו בסידיני נפגש עם כמה אברכים מי
שהיו תלמידי אהלי"י מלפנים, ובודאי גם להבא יעמוד עמהם בקשר מכתבים
ולשתדל ג"כ שיחזרו להישיבה לכה"פ על משך איזה זמן.

מ"ש אשר משפחת פייגלין שיחיו השאירו ההמחאות ששלחו מכאן
בשביל הישיבה אצלם לזכרון, והכניסו להבאנק ע"ח הישיבה חילופם ובאיזה
תוספת. הנה אם הנהלת הישיבה נתנה הסכמתה על כך הרי יישר חילם.

ב'תרפא

נדפסה בלקריש חכ"ג ע' 477, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוה"ר יהושע שניאור זלמן ש"י: סרברנסקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ב"שכח, ובהנסמן בהערות
שם. לקמן בתשכז. בתשעב. בתחקכ. בתחקנו.
הישיבה: במלבורן. ראה לעיל אגרת ב'תרנ"ג, ובהנסמן בהערות שם.

עא

אדמו"ר שליט"א

המחכה לבשו"ט בכל הנ"ל ובברכת הצלחה בעבודתו בקדש ובעניניו הפרטים, הוא וכל ב"ב שיחיו ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

מ. שניאורסאהן

ג.ב.

בטח התועדו במשך ימי חג הפסח ולי"ג בעומר ויעשו כן גם בחג השבועות. ותי"ח אם יודיע פרטים בזה.

ב'תרפב

ב"ה, כ"ח אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על שאלתו מאז שאינו רוצה ללמוד ושואל אם ללכת לנח"ל של פא"י וכו'.

הנה לדעתי ילמוד עוד שנה בישיבת תומכי תמימים בלוד במסירה ונתינה המתאימה, ומה שכותב שאינו רוצה, הנה הוא די מבוגר להבין אשר השכל צריך להיות שליט על הרצון ולא הרצון על השכל, אשר בגישה כזו יצליח בלימודו וכעבור השנה וירצה לעבוד בחקלאות או להסתדר באופן אחר יכתוב לי עוד הפעם. מובן שבכתבי שנה אין כוונתי ארבעה חדשים עד תום שנת תשי"ד אלא לשנה כפשוטה היינו לערך י"ב חדש.

בטח אומר אחר התפלה בכל יום בקר איזה קאפיטלעך תהלים אשר גם זה אחת הסגולות שינחהו השי"ת בדרך הטובה לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תרפג

ב"ה, כ"ח אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ל"ח לעומר און אויך די ידיעה דורכן
טעלעפאן.

עס איז מיר א וואונדער אויף אים, אז חאטש איר האט געזעהען אין
אייער פערזענליכען לעבען און על אחת כמה וכמה אין דעם לעבען פון
אנדערע נפלאות השי"ת, און צייטענווייז אפילו ווען עס האט זיך ניט געזעהען
קיינ עצה איז דאך דער מצב געענדערט געווארען צום גוטען אויף אזויפיל אז
מען האט זיך געוואונדערט און מצטער געווען פארוואס מען איז געווען
פריער אין א מרה שחורה. און עס איז ידוע דער פתגם החכם, אשר העבר הוא
מלמד העתיד, ובמילא דארף מען זיין שטארק אין בטחון אז כל מה דעביד
רחמנא לטב עביד, און במשך הזמן איז מען זוכה צו א העכערע דרגה אז גם זו
לטובה (אז דאס אליין איז א טובה און ניט נאר א סיבה לטב, ווי עס איז ידוע
דער הפרש צווישן דעם סיפור דכל מה דעביד רחמנא לטב עביד (ברכות ס,
ע"ב) און דעם סיפור פון גם זו לטובה (תענית כא, ע"א)) ...

המחכה לבשוי"ט וחיותם בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ב'תרפד

ב"ה, כ"ט אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' במדבר, בו כותב שרוצה להיות חסיד
ליובאוויטש וכן גם חבר שלו רוצה בכזה, ורוצים לדעת התנאים ומה יש
לעשות.

ב'תרפג

ידוע דער הפרש: ראה גם לעיל ח"ו אגרת א'תשדמ, ובהנסמן בהערות שם.

הנה התנאים הם ללמוד תורת החסידות ועי"פ מרז"ל לא המדרש עיקר
אלא המעשה להתנהג בהדרכותי ומנהגי. וכמובן שכמו שבקבלת התורה
שזכו לזה דוקא ע"י הקדמת נעשה לנשמע, הרי כן הוא ג"כ באיזה חלק
מפרד"ס שבתורה שגם בזה צ"ל הקדמת נעשה לנשמע וכבר ידוע פסק רז"ל
לא יגעת ומצאת אל תאמין יגעת ומצאת, ואם רוצים באמת הנה הבא לטהר
מסייעין אותו.

בטח לומד תניא גם עתה וכן אומר בכל יום אחר תפלת שחרית שיעור
תהלים — כפי שנחלק התהלים לימי החדש — והשי"ת יצליחו.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ב'תרפה

ב"ה, כ"ט אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

עס איז ערהאלטען געווארען אייער בריף פון ט"ז אייר אין וועלכען איר
שרייבט אז עס איז שווער צו אויפשטעלען א בית ספר אדער א חדר פון
חרדים און דעריבער לערנען די קינדער אין די ערטער וועלכע זיינען נגד דת
ישראל.

הנה נבהלתי צו לייענען אזא ידיעה, אין דער צייט ווען עס איז אלעמען
באוואוסט די מסירת נפש וואס אידען האבען געהאט אויף דעם אז זייערע
קינדער זאלען האבען א חינוך אזא וועלכער זאל זיין, ניט נאר ניט קעגען דת
ישראל, וואס דאס קען מיינען אז מען קען זיך באנוגענען מיט א נייטראלען
חינוך, נאר האבען געלייגט כחות ביו מסירת נפש אז דער חינוך זאל זיין דוקא
אין רוח דת ישראל, און בפרט לויט ווי איר שרייבט אז איר זייט דער רב פון
דעם כפר, וואס די פאראנטווארליכקייט פון א רב איז דאך ניט נאר אויף צו
פסקין שאלות ווען מען קומט פרעגען, נאר דער עיקר איז דאך צו משפיע זיין
אויף דער קהלה אז זיי זאלען וויסען אז מען דארף פרעגען שאלות. אין
אנדערע ווערטער, אז זיי זאלען וויסען אז די נשמה פון יעדער אידען איז
געשטאנען באס בארג סיני און האבען אנגענומען די תורה בהקדמת נעשה

לנשמע, און האבען מקבל געווען מפי הגבורה דעם ציווי פון אנכי הו"י אלקיד וועלכער איז כולל אלע רמ"ח מצות עשה, און דעם ציווי לא יהי' לך אלקים אחרים וועלכער איז כולל אלע שס"ה מצות לא תעשה. און השי"ת זאל אייך מצליח זיין אין דער ארבעט, און בפרט אין די טעג פון הכנה צו מתן תורה וואס די אלע ענינים וועלכע זיינען געווען בא מתן תורה ווערען נתעורר יעדער יאר אין די טעג.

בברכה.

ב'תרפ"ו

ב"ה, כ"ט אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר שלמה שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מבי וכו"ז אייר. כן נתקבלה הס"ת. ובטח יודיע אם צריך לכתוב מכתב תודה בזה. וכמדומה שהזכיר עד"ז באחד ממכתביו הקודמים, ובכ"ז כיון שעתה נוגע לפועל — הנה יודיע עוד הפעם **בפרטיות**, היינו מהות האיש או האנשים שצריך לכתוב עליהם, בהצעת תואר המתאים, היינו אם הוא עסקן צבורי או רב וכו', וכן אם יש מקום במכתב זה ג"כ לאיזה דבר תורה, ואם בפשטות או גם ענין הדורש הבנה יותר וכו'.

(ב) בהנוגע למה שיש רוצים לשלוח נערות ללמוד בבית רבקה אשר בפאריז. הנה צריך לברר המצב — הן אודות המשפיע הן אודות המקבל: אם המועמדות הן בעלי משמעת וכו' וכו'. מובן אשר ההשגחה בבית רבקה בפאריז אינה במילואה כ"כ כמו בהשיבה דתו"ת, ולאידך גיסא — בהנוגע נערות גדולה יותר האחריות מאשר בנוגע לבחורים. ובכל אופן זהו מענין — כשיש תועלת בנסיעה לצרפת דוקא, כי אי אפשר להמציא בשבילה חינוך המתאים במקומה עתה. ולכן בנערה כבת י"ב או פחות מזה, איני רואה הנחיצות שצריכה ללמוד דוקא בצרפת. ובהנוגע להמשפיע — כוונתי —

ב'תרפ"ו

מוה"ר שלמה שי"א: מטוסוב. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תרמ"ב, ובהנסמן בהערות שם.

עה

אדמו"ר שליט"א

שצריך לדעת המצב בבי"ר בצרפת ולתאר לפנייהם מהות ודרישת התלמידות ואופן השגחה שהם זקוקים לזה, ולשאלם אם ביכולתם לסדר את כל הדרוש, ובטח קודם ההחלטה — יודיע גם לכאן מהשקו"ט בזה.

ג) בהנוגע למשאלות לבבו לטובה להתראות באחד מזמנים המתאימים — הנה בכלל נכון הוא. ומובן שלכל לראש צריך להיות בטוח בשתי נקודות: א) שיהי' זה בהסכמתה המלאה — ומבלי כפי' — מצד זוגתו תחי'. ב) שלא יסבלו מזה העניינים במרוקה, אשר מפני נקודה הב' בודאי מוגבל הזמן דוקא לזמנים מיוחדים, ויודיע איזה הם.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש ובעניניו הפרטים — שלו ושל כב"ב שיחיו.

מ. שניאורסאהן

ב'תרפז

בי"ה, כ"ט אייר, תשי"ד
ברוקלין.

מחותי הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר גרשון שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מתפארת שביסוד בצירוף הפ"י שיקרא בעת רצון על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע והשי"ת יצליח לכת"ר לבשר טוב אודותו.

מ"ש אודות המאמר להבין מ"ש בתניא פכ"ג. הנה יש איזה מאמרים בהתחלה זו וכנראה שאחד מהם לאדמו"ר הצ"צ, אחד להרה"צ ר"ה מפאריטש וגם לבני או נכדי הצ"צ וקשה לקבוע למי מהם, כי בכללות כולם מיוסדים על מאמר הצ"צ.

מ"ש בענין הלימוד במס' סוטה בימי הספירה, י"ל הטעם ע"פ המבואר

ב'תרפז

מוה"ר גרשון: חז. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז ב', ובהנסמן בהערות שם. לקמן בתשפ"ט.
איזה מאמרים: נדפסו בלקרא עם מ"מ ליקוט מירושים וכו', קה"ת תשל"ח, ע' תלו ואילך.

בזח"ג צו, א השייכות שביניהם ומובא ג"כ בדא"ח בביאור הענין דהעומר
הוא מאכל שעורים וכמו מנחת סוטה.

מה שהעיר במספר הדפים שגם מס' שבועות יש לה מספר דפים מתאים
למס' סוטה, הנה נמצא בספרים המנהג דלימוד מס' שבועות בימי הספירה
— בספר זכרון יהודא מובא בלקוטי מהרי"ח סדר מנהגי ימי העומר בתור
מנהג בעהמ"ס אמרי אש — אבל מה ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר הוא
שלומדים מס' סוטה.

בברכה לבריאות הנכונה וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה
בשמחה ובפנימיות.

ב'תרפח

ב"ה, כ"ט אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו תל אביב
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם ובענג קבלתי מכתבם מט"ז אייר בצירוף העתק הנאומים שנאמו
בכינוס צעירי אגו"ח בכפר חב"ד, והתענגתי הן מתוכנם וגם מה שלאט לאט
מסתדרים בהעבודה, ובודאי ילכו גם בהסדר מעלה מעלה שבד"מ יוסיף גם
זה בהצלחת העבודה והשלישית והיא העיקר שכיון שהנאומים הדגישו
נחיצות הרחבת הפעולה תקותי חזקה שיגשימו את זה בפועל להגדיל עבודתם
בכל הסניפים הן בכמות והן באיכות ויה"ר שגם בזה יקויים שפתיחה כחודו
של מחט מלמטה (שיש לפרש בזה שגם בערך הלמטה הוא כחודה של מחט)
תפתח עי"ז מלמעלה כפתחו של אולם (שי"ל בזה שגם בערך של מעלה הוא
פתחו של אולם) וכבר באה העת שלא להסתפק בחרישה וזריעה לחוד אלא גם
לעשות ככל האפשרי שיבואו גם כן לקצירה ולאוסף הפירות. וכוונתי בזה
שאף שבתחלת התעמולה במקום או סביבה חדשה צריכה להיות הכנה כללית

ב'תרפח

בכינוס: בחוה"מ פסח. דלעיל ח"ח אגרת ב'חקצו. וראה גם לעיל אגרות ב'תרכו. ב'תרכז.

לקבלת הענין החדש והוא ע"ד צחצוח האור מקיף, הנה התכלית היא שיחדרו הדברים לפנימיותם. ובהנוגע לתעמולתם היינו קבי"ע לשיעור בתורה בכלל ובתורת החסידות בפרט ובאופן שידעו בין ביקור לביקור מהנעשה במקום או בסביבה כו' וכו' ומוכן ג"כ שאין להזניח בשביל זה את העבודה בשלב הראשון, כי הרי כמה מקומות ישנם וכמה סביבות שעדיין לא נכנסו בתוכם וזקוקים הם לעבודה דאור מקיף שיצחצח הכלי מבחוץ עכ"פ.

(ב) לפלא שאין מזכירים במכתבם אודות השתתפותם בהרישום ובפרט שבהמברק שלי הדגשתי שמם בהכתבת.

(ג) מוסג"פ העתק מכתבי מענה לאחד על שאלתו אשר כדאי לפרסמו בהבטאון הבא כיון שע"פ השאלות המתקבלות לכאן כנראה עורר מכתב זה תמהון וקושיות בחוגים שונים.

(ד) כן אם יופיע הבטאון לפני חג השבועות כדאי לפרסם הקטע דשבת מברכין סיון דאשתקד כיון שהוא מענינא דיומא.

המחכה לבשו"ט מפעולותיהם ביום הבהיר הוא ל"ג בעומר וע"ד הכנתם לפעולות טובות בזמן מתן תורתנו וחזקתם בברכת הצלחה מופלגה בעבודתם בקדש.

ב'תרפט

ב"ה, כ"ט אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ צמ"ס
מוה"ר אברהם יעקב שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הפ"ש ע"י הרה"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר ליב שי זלמנוב

בהרישום: תלמידים ברשת אהלי יוסף יצחק.
מכתבי מענה לאחד: דלעיל בתרכה. וראה גם לקמן אגרת ביתשסב.

ב'תרפט

מוה"ר אברהם יעקב: גיימארק. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז ב'קצ, ובהנסמן בהערות שם. לקמן
ב'תתו.

וכן תשורתו ספרו אשל אברהם ע"ס נשים חלק ב'. והשי"ת יצליח את כתי"ר להגדיל תורה ולהאדירה.

ונפלא הדבר אשר מובא זה בנוגע ללימוד תשב"ר שאף שהוא הבל שאין בו חטא הרי בכ"ז הוא תחלת הלימוד ממדרגות התחתונות שבלמוד (רמב"ם ת"ת ב, ז. יד מלאכי כללים ד') ולאידך גיסא בהנוגע ללימוד שאינו משנה בדין ורק מוסיף הידור ויופי בהלימוד (חולין סו, ב) היינו מדריגה עליונה שבלמוד. והוא מתאים ג"כ להידוע שלכאוי"א מישראל יש חלק בתורה. ומובן מזה שאפי' עם הארץ מחויב במצות תלמוד תורה ולו יהא באמירת פסוק אחד שבזה יוצא ידי חובתו ולאידך גיסא אפי' הגדול שבגדולים אם היתה שעה קלה שאפשר לו לעסוק בתורה ולא עסק עליו הכתוב אומר וכדרז"ל בסנהדרין (צט, א). והנקודה פנימית שבזה כי באמת התורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה אלא שבחסד חנם נתנה במתנה למטה כי לולא זאת הרי גם משה רבנו ה"י משכחה אף שלמדה מפי הקב"ה בהר שלא ה"י שייך לחומרית ואפילו לגשמיות כי לחם לא אכל ומים לא שתה, ובמילא היותר גדול והיותר קטן שוים בזה. והוא ע"ד המבואר בכ"מ שלגבי בלי גבול הנה אחד ואלף אלפין וריבו רבבן בשוה ממש.

בברכת הצלחה לכת"ר בכל הנ"ל ולאריכות ימים ושנים טובות.

נ.ב.

כדרכי ולחביבותא דמילתא אבוא עכ"פ באיזה הערות בספרו זה, והם: בתחלת הספר ונשנה בע' שנה במה דשקיל וטרי בש"ס קדושין ט"ז ע"א יש להעיר:

א) בספר העיטור הועתק ג"כ באוצר הגאונים על אתר, דמביא לשון הש"ס משמע דלא גריס התיבות אי נמי באפי בי דינא זיל.

ב) במה דמסיים בהשקו"ט דילי. יש להעיר מנדרים מ"ה ע"א, כדי שיהי' אחד זוכה ושניים מעידין, שבנדון דידן הוא אמירה באפי תרי, ומגיטין לג. מ' סע"ב.

ג) בהנוגע לדעת הנ"ב, אי גט בעי בי"ד, ראה שו"ת הצ"צ סי' קס"ב.

(ד) שם בתוס' למס' סוטה דף ע"ח ע"א, ד"ה במתניתין ובעשור שבחומש הפקודים במש"כ דברי התוס' ישנים. הנה י"ל בהענין דקריאת התורה דשני סוגים בזה א) חובת הצבור ולא חובת היחיד וכסברת המלחמות מגילה פ"א ד"ה ועוד אמר, וראה ג"כ צפנת פענח להגאון הרגצובי על הרמב"ם הלכות תפלה פ"ב הלכה ה'. וכיון שזהו חובת הצבור ה"ה בדוגמא דנתינת התורה שניתנה לכלל ישראל, ולכן דברים שנתנו בכתב אי אתה רשאי לאומרם בע"פ וכו' כי צריך להיות כנתינתה, עיין שו"ת הרדב"ז חלק רביעי סי' אירה. סוג ב) שזהו חלק מהתפלה וע"ד ונשלמה פרים שפתינו או הוספה להקרבנות הקרבן, וזהו כוונת התוס' ישנים דצורך עבודתו הוא, והוא מהירושלמי ובמילא אין זה בדוגמת נתינת התורה לכלל ישראל ולכן לא חל ע"ז הדין דדברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בע"פ, וה"ה בכל קריאת הקרבנות ביום טוב ר"ה ויוהכ"פ דמחולקים משאר קריאת התורה, וראה תוס' מגילה ל, ע"ב וכן ברמב"ם הל' תפלה דחילק ענין קריאת התורה בשני הלכות ולדכוותי יספיק הקיצור.

בסוף הספר בפ"י מרז"ל האידנא דדשו בה רבים ושואל בצדק באיזה אופן בא המצב דדשו בה רבים, ורוצה לבאר שה"י זה בזמן הגזירה על מצות מילה ולא ה"י בידם להמתין ליום בהיר כי דוקא אז השגיחו עליהם יותר ולכן עשו זה דוקא ביומא דעיבא היינו בזמן שלא הורגלו לעשות ברית מילה. אבל קשה לקבל את זה דכיון שסכנה יש בדבר איך מלו את בניהם ומגופא דעובדא ג"כ רא"י להיפך שהרי בהענין דדור המדבר הרי לאחר שידעו מהגזירה דארבעים שנה יהיו במדבר ובמילא יהיו ענני הכבוד מ' שנה ולא תנשב רוח צפונית — ובכ"ז לא מלו את הבנים ועאכו"כ בגזירה דגזירה עבידא דבטלה שלא ה"י להם למול את בניהם ולסכנם. ומה שנראה לי לומר בזה שהוא ע"ד פירוש התוספת שבה מבוארת קושיא כעין זו ואולי עוד יותר אי מובנת דאותיות מנצפ"ך שכחום (מגילה ב"ב) שה"י זה לאחר ששרף אמון את התורה ועד"ז יש לפרש בנדון דידן אשר דשו בה רבים ה"י זה בבבל אשר בקעה היתה בכמה עינים וכשירד רב לשם וכן שאר האמוראים מצא המצב דדשו בה וה"ה בהנוגע להקזת דם ביום ששי (שבת קכט, ע"ב) ועיין ג"כ באגרת רב שרירא גאון בהמצב בבבל קודם ירידת רב לשם.

דף עח: בספר, בהערותיו למס' סוטה מ, ב.
דקריאת התורה . . בע"פ: ראה גם לעיל ח"ח אגרת בחקב.

ב'תרצ

בי"ה, כ"ט אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר מנחם זאב
שיי הלוי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג אייר, בו שואל אודות נתינת רשות לתלמידים
כו'.

הנה כנראה ממכתבו כדאי לתת רשות אלא שיש לקבוע וכן לקבל
מהנ"ל נגד זה תוספת בענינים דשלושת העמודים שעליהם העולם עומד, ומפני
קוצר הזמן הנה התחלה בהתוספת תה"י קודם הנסיעה לכאן וסיומם אפשר
גם לאחרי זה, ואל בינתו אשען לסדר הנ"ל באופן המתאים.

מכתבי בטח קבל.

הלימוד בחה"ש הבע"ל — הצעתי מאמר חה"ש ה'תש"ד. ומטובו
לפרסם ות"ח.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש ולבשו"ט בקרוב גם בעניניו הפרטים.

ב'תרצ

מוה"ר מנחם זאב שי: גרינגלס. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ביתח, ובהנמון בהערות שם. לקמן
ב'תשצד. ביתחכב. ביתחנוד.

רשומ: לנסוע להתוועדות כ"ק אדמ"ר שלישיא בני.

לתלמידים: משיבת תורת מונטריאל.

לקבל . . תוספת: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ברפז.

ב'תרצא

ב"ה, כ"ט אייר, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר שלמה שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מיום הבהיר ל"ג בעומר הילולא דרשב"י אשר פתח
הצנור דפנימיות התורה עד שגם ינוקא דבימיו למדו ולימדו בזה (עיין ג"כ
הקדמת הקונטרס ל"ג בעומר תשי"י קונט' ע"ח).

ונהניתי לקרות במכתבו אשר לומד הוא לימודי קדש עם התלמידים
בבית ספר למלאכה, ומובן שבזה צריך להיות השתדלות יתירה כיון שאיזה
שעות ביום ילמדו לימודים אחרים, ובמילא בשעות העיקרים בלימוד הקדש
צריך להחדירם רוח יראת שמים טהורה ותורה תמימה באופן שיספיק גם על
שאר היום, אבל לאידך גיסא הרי לפוס גמלא שיחנא וע"פ מרז"ל שהקב"ה
אינו מבקש אלא לפי כחם, בודאי ישפיעו לו תוספת כח להצליחו בכל הני"ל
וגדול זכות ענין היותר נעלה זה להמשיך לו ברכה והצלחה בזה גופא וכמרו"ק
שכר מצוה מצוה וכן תוספת ברכה והצלחה בענייני הפרטים.

המחכה לבשו"ט מהצלחתו בכל הני"ל והתקדמות בכל הענינים.

ב'תרצב

ב"ה, כ"ט אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מ"ש שבעת התועדות ישנה התעוררות אבל אח"כ כשאין רואים
הצלחה הנה נופל מעט ברוחו וחסר בענין השמחה. הנה אין להנהגה כזו יסוד
כלל וכלל כי חזקה להתועדות חסידותי שפועלת, אלא שלפעמים ניכרת

ב'תרצא

מוה"ר שלמה: גרינוואלד. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ה א'שסג.

התועלת על אתר ולפעמים מתאחרים הדברים, אבל דבר בטוח הוא שסוכ"ס פועל זה הן בעצמו והן בחסביבה. והשי"ת יצליחו לעבדו מתוך שמחה ולהיות חזק במדת הבטחון כפשוטו ממש שיצליח בפרנסתו נוסף על עסקנות בצרכי צבור והוא וזוגתו שיחיו ירוו רוב נחת חסידותי מכל ילידי שיחיו.

בברכת הצלחה.

ב'תרצג

ב"ה, כ"ט אייר, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו משבוע העבר ונעם לי לקרות בו אשר בהשיבה בה מדריך נמצא "כל מה שצריכים באש"ל ובחינוך רוחני" אשר בודאי הודעה אחראית כזו נעשית לאחר התבוננות בהמצב בהשיבה ובחנדרש והעיקר בחינוך אברכים בזמננו זה ובפרט שכותב שהוא המדריך הרוחני והאחראי על שקידת הבחורים בתורתנו הק', ואם כמרז"ל (שבת לא, סוף ע"א) הרי בכל הזמנים אם יראת ה' היא אוצרו כו' ואם לאו מוטב שלא העלית, הרי בדורנו יתום זה ראו ורואים גם בעיני בשר ולאחר אמיתית פסק דינם,

ולכן לפלא הי' בעיני סיום מכתבו בו כותב שהאברכים לומדים גמרא חומש דינים ואינו מזכיר דבר ע"ד חובות הלבבות.

ותקוטי שאולי אין זה אלא השמטה בכתיבה אבל לא חסרון בפועל וכידוע שבעיני חינוך חסרון אפילו במשך זמן קצר יכול להעשות מעוות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות, ובודאי ראה ג"כ במוחש אשר אם בשנים מלפנים הי' קס"ד לומר שיש להסתפק בלימוד המוסר, הוכיחו החיים והפועל ממש אשר אברכים בעלי שכל והבנה מוכרח שיהי' הלימוד שלהם גם הלימוד דחובות הלבבות באופן שכלי ומה טוב בהדרך דריבוי האור ולא בהתבוננות דחשכת החשך אשר זוהי דרכה של תורת החסידות וכיון שכותב שלמד חסידות אקוה אשר גם שורותי אלה המעטים בכמות מבהירים את הענין די צרכו והשי"ת יצליחו להעמיד תלמידיו יראי אלקים באמת אשר אז חכמתו מתקיימת.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ב'תרצד

ב"ה, א' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... איך בין געווען צופרידען צו לייענען אין אייער בריף אז איר לערנט א שיעור תניא יעדער טאג, און עס איז באוואוסט דער ווארט פון די נשיאי חב"ד וועגען דעם תניא, אז אפילו דער גדול שבגדולים קען זיך ניט דערגרונטעווען צו די גאנצע טיפקייט פון תניא, און דאגעגען קען יעדער איד עפעס נעמען פון תניא, ווארום די כוונה פון בעל התניא איז געווען אז דאס זאל זיין א ספר פאר אלע אידען צו לערנען, וצדיק גוזר והקב"ה מקיים, און עס איז דא[ך] ידוע אז יגעת ומצאת, אז וואס מער מען איז זיך מייגע אין דעם אלץ מער נעמט מען אויף און מען פארשטייט די ענינים וועלכע ווערען דארט אין תניא גערעט.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות מתוך בריאות הנכונה.

ב'תרצה

ב"ה, א' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על המברק שנתקבל זה עתה, ותוכנו תמוה במאד ... ויתבונן בעצמו כשהי' כאן ונדבר ע"ד הכנות להחתונה בין שאר הדברים היי' ג"כ הענין שביחד עם הוצאות החתונה של כלי זמר ענינים של אכז"ש וכו' יכנס בזה ג"כ הדפסת ספרו של רבנו הזקן מייסד חסידות חב"ד ונשיא כל חסידי חב"ד לדורותיהם, ותיכף כשבא לכת"ר קס"ד לאחר התשלומין וכמה הסברות בזה, הרי רואה שהתחילו ענינים מוזרים וענין הנ"ל בכלל. ולפלא שגם עתה מפרשו בענינים שהם לא בדרי דאונא ואינו רוצה לבארו בענין שהי' צ"ל מושכל ראשון שלו.

והשי"ת יורהו ויוליכו בדרך הישרה והמאושרה בשבילו ובשביל כל ב"ב שיחיו.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ב'תרצו

ב"ה, א' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

ליידס אוקזילערי אוו בראנזויל ענד איסט נויארק,
ובראשה הפרעזד. מרת דבורה תחי גרינבערג

ברכה ושלוש!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען א גרוס פון אייך און אויך פון
דעם לעצטען צושטאנד געקומענעם יערליכען דינער פון דער אוקזילערי, און
איך האף אז עס איז געווען בהצלחה סיי בגשמיות און סיי ברוחניות.

און אין די טעג פון פאר שבועות דער זמן מתן תורתנו וואס דענסטמאל
האט השי"ת געזאגט צו משה רבנו, כה תאמר לבית יעקב — וואס דאס
מיינט — די פרויען, און ערשט דערנאך — ותגד לבני ישראל — וואס עס
מיינט — די מענער, איז אט דער זמן פון מתן תורה ווערט ווידערהאלט
יעדער יאר, זאל השי"ת מצליח זיין יעדערע פון אייך צו אנווייזען דעם וועג
אין איר פאמיליע און צו פריינד און באקאנטע ווי מען דארף זיך אויפפירען
אין דעם טאג טעגליכען לעבען לויט דער אנווייזונג פון אונזער הייליקער
תורה, וואס בתוך כלל ישראל גייען מיר מקבל זיין די תורה הק' אין דעם
קומענדען יום טוב שבועות הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.

בברכה לכל אחת ואחת מהן וב"ב שיחיו.

ב'תרצו

ב"ה, א' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יעקב אליעזר שי

שלום וברכה!

... איך בין געווען צופרידען צו באקומען די ידיעה פריער פון די

ב'תרצו

מוה"ר יעקב אליעזר: פרידריך, אנטווערפן.

איינטיילנעמער און יעצט אויך פון אייער שרייבען אז איר לערנט א שיעור פאר א גרופע פרויען, און האפענטליך וועט איר זיך משתדל זיין צו פארגרעסערען די צאל צוהערער פון דעם שיעור און אויך אז א טייל פון די לימודים זאל זיין אין די ענינים וועלכע זיינען פארבונדען מיט דינים ומנהגי ישראל אין דעם טאג טעגליכען לעבען, און עס איז דאך באוואוסט דער מאמר רז"ל לא המדרש עיקר אלא המעשה עיקר.

און צוגעפאסט צו דעם צושטאנד פון די צוהערער וואלט אפשר געווען ראטזאם געבען זיי די מעגליכקייט צו שטעלען פראגעס בכדי אויף אזא אופן צו פאראינטערעסירען זיי מער און צוציהען זיי מער צו דער גאנצער זאך והבא לטהר מסייעין בידו . . .

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות ובברכת מז"ט.

ב'תרחצ

ב"ה, א' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוהרני"ן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ה אייר, וחבל על אשר מאחרים כ"כ כשיש בשו"ט ואין טוב אלא תורה והתועדות חסידית שזהו טוב כפול לבריות ולשמים כמבואר בקדושין דף מ, ע"א, ועיין ג"כ מכתב כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע הנדפס בקונטרס ס"א. ומובן שכוונתי בזה להתועדות דל"ג בעומר שכותב אודותה. ואם בכל הזמנים היו משתוקקים לקבל בשו"ט הן בגשמיות והן ברוחניות, עאכ"כ בדורנו עקבת[א] דמשיחא שאין לך יום וכו'. בודאי יוסיפו אומץ בהתעמולה אודות זמן הוואקאנס, וכל המרבה

ב'תרחצ

מוהרני"ן: מוה"ר ניסן גמנוב. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תרמ"א, ובהנסמן בהערות שם.
מכתב כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע: אג"ק שלו ח"א אגרת מח (ע' קלט).

ומתאמץ בזה ה"ז משובח, וכבר ידוע דיוק כ"ק מו"ח אדמו"ר נדפס בהיום
יום י"ז ניסן.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

נ.ב.

מטובו לפרסם בין אנ"ש בהנוגע ללימוד בימי חג השבועות הבע"ל
במאמרים של כ"ק מו"ח אדמו"ר שהצעתי בזה הוא ללמוד מאמרי חג
השבועות תשי"ד שיצאו לאור זה מזמן בקופיר ונדפסים ג"כ עתה.

ב'תרחצ

בי"ה, אי סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ח אייר, וכבקשתו אזכירו על הציון הק'
של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, בכלל ובהנוגע לחלשות
שמזכיר במכתבו בפרט.

וימים אלו ימי הכנה למתן תורה וקבלתה שנעשו אז כל ישראל בריאים
גם בפשטות בגשמיות כמסופר בשמו"ר הרי ידוע המבואר בחסידות שכל
ההמשכות חוזרים ונעורים בכל שנה ושנה, וכמ"ש והימים האלה נזכרים (ואז
הם גם) ונעשים, הנה יצליחו השי"ת לבשר טוב בכל הני"ל.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

נ.ב.

בבקשה לפרסם בהנוגע ללימוד במאמרי כ"ק מו"ח אדמו"ר בימי חג
השבועות הבע"ל, שהצעתי בזה הוא מאמרי חג השבועות תשי"ד שנמצאים
בקופיר והולכים עתה ונדפסים.

ב'תש

ב"ה, א' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

עס איז מיר אנגעקומען אייער בריף פון כ"ב אייר, אין וועלכען איר שרייבט וועגען אייער זון . . . ש"י, אז איר וואלט וועלען זעהען א תכלית פאר עם סיי בגשמיות און סיי וועגען הייראטען, וועלכע זיינען פארבונדען איינס מיט דאס אנדערע, און דערפאר פרעגט איר מיין מיינונג צי זאל ער גלייך אנהויבען לערנען זיך א פאך.

אייער זון ש"י לערנט צווישען פילע בחורים פון זיין עלטער אדער נאך מיט א פאר יאר עלטער, דעריבער איז מיין מיינונג אז ער דארף זיך פירען אויך אין דעם ווי די אנדערע חברים זיינען, און בכלל איז דא דער סדר אז אין זיין עלטער איז נאך צו פריה צו אוועקגעבען זיך אויף תכליתים. און דעם ביישפיל וואס איר שרייבט אין אייער בריף, איז אויסער דעם וואס יענער איז פיל עלטער פון עם, זיינען פראן אנדערע ספעציעלע טעמים בא עם, אבער בנוגע אייער זון איז א שאד צו אפרייסען עם יעצט פון לערנען אין וועלכעס ער איז מצליח און האט חשק אין דעם.

יעצט בפרט איז די זאך פון שליפען דימענטען זייער שוואך, און לערנען זיך דעם פאך נעמט א צוויי דריי חדשים ווען מען האט באקאנטשאפט וואו צו לערנען דאס, דעריבער איז נאך פראן גענוג צייט, און עס איז זיכער אז זיינער צייט וועט השי"ת מצליח זיין עם מיט א גוטע איינארדנונג סיי בנוגע צו פרנסה און סיי בנוגע א גוטען שידוך, אבער דערוויילע דארף ער בעסער די צייט אויסניצען צו איינשאפען זיך מער וויסען אין לערנען וואס דאס וועט עם צוניץ קומען אויף דעם גאנצען לעבען סיי בגשמיות און סיי ברוחניות.

און אין איינקלאנג מיט דאס אויבענדערמאנטע דארפמען עם יעצט ניט שטערן מיט מחשבות פון תכלית און שידוכים וועלכעס איז נוגע ערשט א פאר יאר ארום, און זאל ער יעצט פארטזעצען זיין לערנען להצלחה.

לויט אייער בקשה וועט מען מזכיר זיין אייך אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע צום בעסערונג פון אייער געזונט און אויך צו פרנסה,

און דער זכות וואס איר האט אויפגעהאדעוועט א זון וועלכער לערנט

מיט התמדה די תורה פון השי"ת און פירט זיך אויף לויט אירע — תורה —
אנווייזונגען, זאל אייך ביישטיין אין דעם אלעס וואס איר נויטיגט זיך.
בברכה.

ב'תשא

ב"ה, ב' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר אלחנן שי' הכהן

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען א גרוס פון אייך דורך מר ניסן
שי' מינדעל וועלכער האט מיר אויך דערציילט וועגען אייער איינווירקונג
אויף א בחור אז ער זאל ווידער אנהויבען לייגען תפילין, נאכדעם ווי ער האט
דאס א צייט ניט געטאן,

און די גרויסקייט פון דער זאך איז דאך ניט צו משער זיין, און ווי עס
ווערט ערקלערט אויך אין אייער תפילין העפט אז דאס גלייכט אויס די קאפ
מיט דער הארץ, און ווי דער לשון פון שולחן ערוך וועלכעס ווערט אויך
אראפגעבראכט אין תניא פרק מ"א — זייט 112 — ליבטל וליכלל בחי'
חכמתו ובינתו וכו' וכן ליבטל וליכלל בחי' הדעת שבנפשו וכו' לשעבד הלב
והמוח וכו'.

און די טעג וואס פאר מתן תורה זיינע ספעציעל הצלחה טעג וואס מען
נעמט אויף זיך דעם ענין פון אהבת ישראל צו מקרב זיין זיי צו תורה ומצות,
זאל דאס אראפקומען לפועל און אין א גוטען פרייליכען אופן.

בברכה בנוסח כ"ק מו"ח אדמו"ר, לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות,
און מיט בעסטע גרוסען למרת כהן תחי' און אייערע קינדער און אייניקלעך
שיחיו.

ב'תשא

מוה"ר אלחנן: קאוועז. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז ברלא, ובהנסמן בהערות שם.
תפילין העפס: חוברת תפילין באנגלית שערך נדפס ע"י המליח.

ב'תשב

ב"ה, ב' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח והרה"צ נו"נ בנש"ק ענף עץ אבות כו' וכו'
מוה"ר חיים שמעון זאב שליט"א

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נעם לי לקבל מכתבו מל"ח למספר בניי מבשר טוב אשר השלום אתם, כן יזכה השי"ת את כאו"א מאתנו לבשר איש לרעהו אך טוב ואין טוב אלא תורה הנקראת תורת חיים היינו שהיא קשורה ומאוחדת עם החיים כפשוטו וכמשמעו דפשיטא שגם חיי עוה"ז בכלל זה, ובפרט ע"פ המבואר בתניא פרק ל"ו, ומוכרח מפסק רו"ל אשר התורה לא בשמים היא כ"א דוקא בעוה"ז הגשמי.

נהייתי ממ"ש אודות לימודו שיעור יום יום בספר תניא קדישא (נוסח הסכמת דתניא הוצאת זולקווא אף שנמצאה בריחוק מקום ממושב רבנו הזקן ועיי רבנים שלא ראו המחבר), וכבר ידוע מה שכתבו המסכימים הראשונים דספר התניא הם גדולי תלמידי הרב המגיד ממעזריטש שנדפסו בראש התניא והמפורסמות אין צריכים ביאור, ובודאי ראה ג"כ כת"ר רשימת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע שנדפסה בסוף ספר קיצורים והערות לתניא . . .

ת"ח ת"ח על מה שהזכירני על מקומות הק' ובודאי לדכוותי למותר להעיר מה שנתבאר בענינים אלו במאמרו של אדמו"ר האמצעי בנו של רבנו הזקן בעל התניא ד"ה להבין ענין השתטחות ותוספת ביאור בזה ג"כ במאמרי השתטחות להרה"ח ר' הלל מפאריטש זצ"ל.

בבקשתו אזכירו ואת כל ב"ב שיחיו בהיותי על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

ואחרון אחרון חביב בבשורתו הטובה אשר נולדה לו בת למזל טוב וקרא שמה בישראל סימא לאה, הנה יה"ר שיגדלה לתורה ולחופה ולמעשים

ב'תשב

מוה"ר חיים שמעון זאב: רובין. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ח ב'תמד.
תניא קדישא: ראה גם לעיל שם.

טובים והוא וזוגתו שיחיו ירוו ממנה ומכל יו"ח שיחיו רוב נחת חסידותי
לאריכות ימים ושנים טובות.

בברכה בנוסח כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ב'תשג

ב"ה, ג' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במ"ש אודות הלימודים בהכפר, הנה לפלא שאינו מזכיר ע"ד לימוד
הלכות במצות התלויות בארץ, ותקותי שאין זה אלא השמטה בכתובה אבל
לא בפועל, והרי ידוע פסק רז"ל שלא המדרש עיקר אלא המעשה ...

מ"ש אודות החלשות ברכוז המחשבה, הרי ידוע[ה] אחת העצות בזה
שכשמתעייפים מחליפים הלימוד ללימוד אחר ג"כ במקום שלבו חפץ ולא
לכוף על כח המחשבה להמשיך דוקא בהענין שנתייגע בו.

ולהודעתו מיום הולדתו ... הבע"ל, הנה יה"ר מהשי"ת שלאריכות
ימים ושנים טובות, טובות עם כל הפירושים, יוסיף אומץ בתורה ובמצותי
ולהחזיר גם בסביבתו התורה והמצוה והמאור שבה היא תורת החסידות
ובימיו ובימינו ימולא היעוד וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק
שכפירוש רש"י על אתר מדבר בזה בגאולה האמיתית והשלימה במחיית
עמלק ורוממות קרנות צדיקו של עולם, ולהעיר ג"כ מאור התורה לרבנו
הצ"צ דרושי חנוכה (ע' תר).

בברכה בנוסח כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע לקבלת
התורה בשמחה ובפנימיות.

ב'תשג

מחליפים הלימוד: ראה גם לעיל אגרת ב'תרדע. לקמן בחשעט. ב'תתפד.

ב'תשד

ב"ה, ג' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ז אייר, בו כותב אודות בתו תחי'.

והנה אצל איש הישראלי שעמנו נקרא גוי אחד בארץ וכדיוק רבנו הזקן
(אגרת הקדש ט"ו) שגם בענייני ארץ לא יפרידו מאחד האמת, הרי ביחד עם עשי'
ופעולה בדרך הטבע צריך לעשות מה בעניינים רוחניים המתאימים שבכלל זהו
תוספת בתורה ומצות'.

אינו כותב במכתבו מה עושים הרופאים לבתו תחי' לבד העצה דהחלפת
האקלים והתרופות שישתמשו בהם כאן למצב בריאותה ע"ד שמזכיר
במכתבו (אף שכמובן אי אפשר לדעת ברור המצב על פי שתי מלות שמזכיר
במכתבו). ההשתמשו בcortisone?

וכוונתי למ"ש לעשות מה בעניינים רוחניים היא ראשונה לברר אם נולדה
בתם בטהרה היינו ששמרו אז דיני טהרת המשפחה במקוה, ותקותי שלא
יקפיד על הערתי זו, כי כיון שאיני מכירו ובענין הנוגע לבריאות נפש מישאל
אין מקום לבושה שלא במקומה היינו בהדיעה בהנ"ל אם ח"ו לא הי' הענין
כך אז עליו ועל זוגתו שיחיו נוסף על הדיוק בשמירת מצות טהרה הנ"ל מכאן
ולהבא להוסיף אומץ בתעמולה בענין זה בפרט שזה תיקון במקצת עכ"פ
בהנ"ל.

ובכל אופן נכון שזוגתו תחי' תפריש לצדקה איזה פרוטות קודם הדלקת
הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב וכן ביום שני וחמישי בבקר, והוא ינהג
ככה לפני התפלה בכל בקר דיום שני וחמישי, ולאחר התפלה של שחרית יאמר
שיעור תהלים כפי שנחלק לימי החדש, וכן לבדוק את המזוזות בביתם שיהיו
כולן כשרות.

והשי"ת יזכהו לבשר טוב בכל הנ"ל וביחוד מהטבת מצב בריאות בתם
תחי'.

בברכה לנצל השפעתו בתור פקיד במועצה דתית להרמת קרן ישראל
סבא בסביבתו ומקומו בלי פשרות, וכל המוסיף בזה מוסיפין לו מלמעלה
בהמצטרך לו ולב"ב שיחיו.

ובברכה לבשו"ט.

ב'תשה

ב"ה, ג' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ב אייר, בו כותב אודות הכאב ברגלו הימנית. הנה
נוסף על מה שעושה בדרך הטבע למלאות הוראת הרופאים במקצוע זה, הרי
ע"פ המבואר בכ"מ אשר צדקה היא בחי' רגל בקומה הרוחנית של האדם
וענין הצדקה כוללת צדקה בממונו וצדקה בגופו היינו טרחת הגוף בעיניים
דאהבת ישראל, עליו להוסיף אומץ בשני ענינים אלו, והשי"ת יוסיף ברכתו
בהנוגע לבריאותו ברוחניות ובפרט בגשמיות.

המחכה לבשו"ט ובברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

נ.ב.

לפלא שאינו מזכיר דבר ע"ד השיעורים שלו בנגלה ובחסידות.

ב'תשו

ב"ה, ה' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ מוה"ר אברהם חיים שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז אייר, הנה כבקשתו נשלח לו קונטרס י"ט כסלו
בחבילה בפ"ע.

במ"ש אודות אמירת לזמן בחיריק, הנה כן נוהגים כל אנ"ש, וכמדומה

ב'תשה

צדקה היא בחי' רגל: ראה גם לעיל ח"ו אגרת א'תרפ"ח, ובהנסמן בהערות שם. ח"ו ב'קפ"א.

ב'תשו

מוה"ר אברהם חיים: נאה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ו א'תקפ"ב, ובהנסמן בהערות שם.
לזמן בחיריק: ראה גם לעיל ח"ה אגרת ב'תקפ"ח.

ברור שכן שמעתי אומר כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ושאלתי היתה אם ידוע לכהדר"ג איזה מקור או מסורה בזה. ומה שמקשים מכללי הדקדוק וכותבם ג"כ במכתבו, הנה בד"א שצריך להיות בפתי"ח כשמקצר הה"א הידיעה, אבל אם תיבת זמן היא מלכתחילה בלא ה"א הידיעה הרי הלמ"ד יכול להיות בחיריק גם ע"פ דקדוק, אלא שבכ"ז הנני מחפש מקור על זה אף שלע"ע לא מצאתיו.

ולקראת חג השבועות זמן מתן תורתנו וקבלתה, הבע"ל, הנני בזה להביע ברכתי בנוסח כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ב'תשז

ב"ה, ה' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ באמונה
מר א. שקלובסקי שי'

שלום וברכה!

זיינער צייט האב איך באקומען אייער בריף — אן דעם דאטום פון שרייבען — אין וועלכער איר באשרייבט דעם מצב אין דעם בית הכנסת חב"ד בפתח תקוה, און איך בין געווען צופרידען צו באקומען צוגאב ידיעות, אז דער מצב בעסערט זיך, און איך האף אז עס וועט גיין מחיל אל חיל.

זעלבסט פארשטענדליך אז צו יעדער זאך מאנט הקב"ה אז עס זאל געטאן ווערען אויך בדרך הטבע, וואס אין די ענינים פון בית הכנסת ובית המדרש ווענדעט זיך דאס אן די גבאים, און ווען מען טוט איז מען דענסטמאל זיכער, אז עס וועט זיין די ברכה פון השם יתברך, ווי עס איז זיין הבטחה, וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה,

און בפרט ווען עס האנדעלט זיך וועגען לזכות את הרבים, און בפרטי פרטיות, ווען עס רעט זיך וועגען א בית הכנסת חב"ד, וואס נשיאינו הק'

ב'תשז

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 613, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

האבען זיך מוסר נפש געווען אויף אנײַש, אז די בתי כנסיות חב״ד זאלן האלטען אין וואקסען און גרעסער ווערען, און זאלען דינען לויטן מאמר רז״ל אלעס א מקדש מעט, פון וועלכען עס זאל זיך אויך אויסשפרייטען ליכטיקייט און ווארימקייט אין די הייזער פון די בית הכנסת באזוכער. און עס איז גרויס דער זכות פון דעם וואס מן שמיא קא ממנו לײַ צו זיין א גבאי אין אזא בית הכנסת, צו קענען ממלא זיין דעם רצון פון נשיאנו הק׳ אין דאס אויבענדערמאנטע, און איך האף צו הערען פון אייך גוטע בשורות אין דעם.

און אין די טעג פון פאר מתן תורה, וואס דער מדרש זאגט אז עס האבען געמוזט זיין אלע ששים רבוא אידען, און ווען עס וואלט געפעלט אפילו נאר איינער, וואלט דאס געווען א אפהאלט צו געבען די תורה הק׳, זאלט איר זיך שטארקען אין אלע מינים פון השתדלות, צו מקרב זיין וועמען עס לאזט זיך נאר צו מקרב זיין צו תורה ומצות, וואס דורך דעם נעמט מען די תורה און אויך דעם נותן התורה, און לויט דעם מאמר רז״ל אז די התחלה פון מתן תורה איז דאך דער ציווי אנכי, וועלכע זיינען די ראשי תיבות: אנא נפשי כתבית יהבית (שבת ק״ה ע״א, תניא פרק מ״ז).

בברכה — בנוסח כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקלה״ה נבג״מ זי״ע — לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות, לו ולכל מתפללי בית הכנסת חב״ד. המוחה לבשו״ט.

ב'תשח

ב״ה, ה' סיון, תשי״ד
ברוקלין.

הרה״ח הו״ח אי״א נו״נ עוסק בצ״צ מוה״ר חיים שי

שלום וברכה!

זה מזמן קבלתי מכתבו בו מאשר קבלת הספרים שנשלחו מכאן, ולפלא שאין מזכיר אם משתמשים בספרים הנ״ל להחזקת והפצת היהדות התורה והמצוה,

ב'תשח

מוה״ר חיים: הערמאן, אסמארא.

ומובן אשר אף שצודק במשי"כ שאם הי' מנהיג רוחני מבני התושבים עצמם הרבה נקל יותר להשפיע עליהם ולהנהיגם, אבל אין לחכות עד אז כי הרי הזמן הוא אבדה שאינה חוזרת וגם הנוער ההולך וגדל וכמרז"ל (קדושין ל"ד רע"א). ובמילא עליו ועל חבריו לעשות בזה כפי יכולתם, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

ובודאי ידוע לו שכאשר באו פליטי רוסיה ופולין לפאריז החלו להתעסק בשדה חינוך הכשר דבני היהודים דצרפת שלא היתה להם בתחלה כל שפה משותפת וצריכים היו להעזר ברמיזה בידים וכו' וכן במלות האחדות דלשון הקדש שבחומש וכו' שידועים היו גם להני"ל על ידי זה ששמעום בבית הכנסת וכיו"ב, ולאט לאט פרחו עבודתם והצליחו בממדים רחבים יותר ויותר ועשירות נערים ונערות לומדים כבר ומבינים בטוב, ולא עוד אלא שגם השפיעו בבית הוריהם לקרבם ליהדות לתורה ומצותי'.

וכשילכו בדרך זה במקומם עתה בודאי יצליחו, ולא רק ע"פ מרז"ל שהמקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא אלא שבודאי יקיימו כמה וכמה נפשות.

ולקראת חג השבועות זמן מתן תורתנו וקבלתה, תבע"ל, הנני בזה להביע ברכתי בנוסח כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ב'תשט

בי"ה, ה' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר שמואל מנחם
מענדל שי

שלום וברכה!

נחיתי לקבל מכתבו מרי"ח סיון, בו כותב אודות פעולותיו בין השו"בים

ב'תשט

נדפסה בלקריש ח"כ ע' 625, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר שמואל מנחם מענדל שי: ליברוב. אגרת נוססת אליו — לעיל ח"ד א"י.

אשר מתקדמים הם לאט לאט לתורת החסידות הדרכותי ומנהגי' ובודאי כשימשיך בזה בדרכי נועם ובדרכי שלום שהם הם דרכי התורה יצליח בזה עוד יותר.

והי"ה למה שכותב אודות התועדות ומהנכון לקרות בהשיחות באסיפת אגודת נשי ובנות חב"ד. והנה אף שקריאת ספרים החיצונים מקלקלת ומזקת כו' וכו' אבל ידוע שבכלל צריך ללכת מן הקל אל הכבד ובפרט בהנוגע לתעמולה בין הנשים וכמשארז"ל בזה ג"כ בהנוגע למתן תורה והובא בפירוש רש"י במקומו כה תאמר לבית יעקב, אשר להנשים צריכה להיות אמירה רכה, וכן בהנוגע להנ"ל צריכה להיות ההדגשה יותר בההוספה בועשה טוב היינו קריאת שיחות כו' וכו' שאז במשך הזמן יקויים הפסק דין דמעט אור דוחה הרבה חשך ממילא ועאכו"כ הרבה אור. מובן שאין כוונתי בזה שיתן הסכם ע"ז שיקראו הנ"ל בספרים החיצונים אלא שלע"ע תהי' ההדגשה בהענין דועשה טוב.

בעת רצון הנה אזכיר את כל אלו שכותב שמותיהם בהיותי על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע והשי"ת יצליחם שילכו מחיל אל חיל.

כותב שלומד תניא לפני בחורים צעירים, ובטח בהזדמנות הבאה יודיע אם הם מבני הישיבה או שמבחוץ עדיין והשי"ת יצליחו בכל הנ"ל.

ולקראת חג השבועות זמן מתן תורתנו וקבלתה, הבע"ל הנני בזה להביע ברכתי בנוסח כ"ק מו"ח אדמו"ר, לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכה.

ב'תשי

ב"ה, ה' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נוי"מ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר אפרים אליעזר שי הכהן

שלום וברכה!

מכתבי כת"ר נתקבלו.

ובמה דשאלנא קדמיכון בפרש"י (סוטה לט, ב) ד"ה מן דכשכלה אמן
אחרון כהנים מחזירין פניהם ושי"ץ מתחיל ש"ש והכהנים מתפללים רבשי"ע
כו' — והרי בש"ס אמרו דאין הכהנים מחזירין פניהם עד שיתחיל שי"ע ש"ש
(חוי"י על הרי"ף סוף מגילה), ולא נמצא בראשונים חבר לרש"י בזה.

ל"פ פירש"י שהוא מוכרח מסברא (עין תוד"ה איבעית — שבועות כב,
סעי"ב. שדי"ח כללים מעי סברא) ומש"ס.

מש"ס — דאמר לפ"ז דאין הכהנים רשאים להתחיל בברכה אחרת עד
שיכלה אמן, משמע דתיכף אח"כ רשאים, וי"ל דלרש"י קאי בברכת רבשי"ע,
ועי"ד מש"כ והכריח בב"י וראה שו"ע או"ח סקכ"ח סוסי"ח.

מסברא:

(א) תפלת הכהנים רבשי"ע כו' הוא בהמשך לב"כ, וא"כ צ"ל סמוכה לה
(והוא נוסף על הענין שנת' בסק"י ס"ז), ומקודם לזה צריכים להחזיר פניהם
כדי שיתפללו לרוח שהשכינה שם,

(ב) אף שיש לקשר אמירת רבשי"ע עם ש"ש — דחד ענינא הוא, אבל מה
טעם לפא"פ דהכהנים והעם — לאחר סיום אמן אחרון, שנגמר ענין דב"כ?

ומה אומר וכל הפוסקים — וגם אדה"ז — פסקו אחרת.

ומי"ש בש"ס דאין רשאים להחזיר עד שיתחיל השי"ץ ש"ש — יפרש רש"י

ב'תשי

מוה"ר אפרים אליעזר שי: יאלעס. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ב'שלא, ובהנסמן בהערות שם.
לקמן בתשנז. בתתמה.

דעכצײל כפײ הרשײל שמביא כתײר במכתבו. ויש להמתיק, דנקט ר״ח ל' זה
דאינו מדויק כ״כ אגב סיפא עד שיגמור – שזהו עיקר חידושו.

* * *

כיון דבתודי״ה וכי (סוטה לט, סע״א) מביא פרשײ מבלי להעיר ע״ז
משמע דס״ל כותײ.

משײכ בלבוש סקכײח סט״ו דמחזירים פניהם, כשאומר וטוב בעיניך כו'
– כבר הקשה ע״ז בס' כה תברכו מעי תפלה. גם צ״ע מל' הלבוש עצמו שם
סט״ז. ואין הזמ״ג להאריך.

ולקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו וקבלתה, הבע״ל, הנני בזה
להביע ברכתי, בנוסח כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקלה״ה נבג״מ זי״ע:

לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכה.

ב'תשיא

ב״ה, ערב חג השבועות ה'תשי״ד
ברוקלין, נ.י.

הרה״ג הנכבד והנעלה איש המעלה גזע תרשישים גדול
באישים וו״ח אי״א משכיל על דבר טוב וכו' מוהר״ר
סלימאן דוד נ״ו ששון

שלום וברכה!

נעם לי לקבל פ״ש מכת״ר על ידי הרה״ג והרה״ח וו״ח אי״א נ״מ עוסק
בצרכי ציבור באמונה וכו' וכו' מוהר״ר בן ציון שײ שם טוב שד״ר שכתב לי
שיש לכת״ר קביעות עתים ללימוד דברי אלקים חיים היא תורת החסידות,
פנימיות התורה.

הרש״ל: ליד, אלא כלומר שראוי להתחיל שים שלום אחר אמן וכן מוכח מפרשײ.

ב'תשיא

הרה״ג . . ששון: אגרת נוספת אליו – לעיל חזו א'תרסח.

צט

אדמו"ר שליט"א

ומכיון אשר פנימיות התורה, כלשון הזהר הקדוש, היא נשמתא דאורייתא, הנני בטוח אשר לימוד החסידות יביא וימשיך חיות גם בגופא דאורייתא הוא נגלה דאורייתא, ושניהם יחדיו יביאו חיות גם בגשמיות בבריות גופא, כיון שאצל בני ישראל הגשמיות והרוחניות יחד יהלכון.

ולקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו וקבלתה, תבע"ל, הנני להביע ברכתי, בנוסח כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכה.

מוסג"פ העתק רשימת דברים מענינא דיומא.

ב'תשיב

ב"ה, ח' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מה שמעורר ע"ד עסקנותו של הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו' מוה"ר ... שבמילא אפשר זה מפריעו משקידה בתורה כדבעי: הנה ידוע פסק רבנו הזקן (בתורה אור בתחלתו) אשר ע"י עשיית הצדקה (וצדקה דרבים עאכו"כ) נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, ומהגהות אדמו"ר הצמח צדק לדרוש זה שנדפס בלקו"ת לג' פרשיות, מובן שהמספר אלף הוא בדיוק ולא בדרך גוזמא, ובמילא עסקנות דצרכי צבור אי אפשר שתפריע ואדרבא מסייעתו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א.

ב'תשיב

נדפסה בלקרש חכ"ג ע' 531, והוגהה ע"פ העתק המזכירות.

ב'תשיג

ב"ה, ח' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבי מר"ח ומיום ה' סיון, הנה נצטערתי לראות במכתבי שכןראה עדיין לא הוטבו היחסים בביתם, וידוע הכלל ששלוש אפילו גרוע טוב יותר ממריבה אפילו קלה וטובה, והרי מובן ששלוש אינו גרוע טוב עוד יותר. ולאחרי כל מה שכותבת במכתבי אינני רואה דבר של ממש שישמש סיבה לפירוד הלבבות בביתם. ובמילא עומד אני בדעתי מאז מה שאמרתי לה כשביקרה אצלי.

אבל כיון, ואם המצב העכשוי קשה לסבול, אולי אפשר שכפי הצעת בעלה הרב שי, אף כי בשינוי קצת, שיציעו שניהם טענותיהם לפני אחד או שנים מבין אלו שהם ידידים שלה ושל בעלה הרב שיחיו, ולפעמים הרי העומד מן הצד מבהיר את המצב ומראה מוצא איך ליישר העקמימות שבלב אף שאלו הנוגעים בדבר אינם רואים אותו מפני ההתרגזות והנגיעה בדבר.

והשי"ת ימשיך בביתם הברכה בריבוי השלוש בריבוי, ותודיע בשורות טובות בזה בהקדם.

בברכה.

קא

אדמו"ר שליט"א

ב'תשיד

בי"ה, ח' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר זלמן שמעון שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מג' סיון, הנה ת"ח על הבשוי"ט אשר נעשו התיקונים
הנחוצים בבית הטבילה,

והשי"ת יזכנו בתוך כאחב"י למילוי היעוד המקווה וזרקתי עליכם מים
טהורים וטהרתים בגאולה האמיתית והשלימה, שכל פעולה בטהרת בני
ובנות ישראל מקרבת אותה . . .

המחכה לבשוי"ט מעניניו הפרטים ובפעולותיו הטובות בענינים הכללים.

נ.ב.

בודאי דנים ע"ד הענין של דעי קעמפ שהזמן קצר ובטח צריך להתחיל
תיכף בהכנות לזה.

ב'תשטו

בי"ה, ח' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ מוה"ר דן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ח אייר וכן ההגדה עם הספר תולדות
יוסף, ות"ח ת"ח.

ב'תשיד

מוה"ר זלמן שמעון: דווארקיז, פיטסבורג. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה ארנס, ובהנסמן בהערות
שם.

ב'תשטו

מוה"ר דן: בנגרדן. אגרת נוספת אליו — לעיל ב'תרנח.

ומה שכותב מענין קביעות לימוד בתורת החסידות, הנה תורה זו כבר נדפסה בכמה ספרים וקונטרסים, ויפנה בזה להרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר שלמה ש"י מתוסוף כפי הכתבת דלמטה, אשר תחת ידו נמצאים גם כן ספרים וקונטרסים בחלק תורתנו הק' זה,

וכבר ידוע פירוש שלי"ה הקדוש, חטאתי כי לא ידעתי, אשר גם העדר הידיעה לחטא נחשב, ובפרט בדורנו זה שפסק האר"י החי הקדוש שמצוה לגלות זו החכמה. ומובן שאין יוצאים ידי חובתם באמירה בעלמא אשר אף גם אמירה זו סגולה היא לכמה וכמה ענינים, הנה לימוד התורה צריך להיות גם כן בהבנה והשגה. והאריכות בזה אך למותר.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א,

מזכיר

נ.ב.

בודאי אם יש להשיג כתבי יד או ספרים בחכמת האמת הנה יודיעני עדי"ז, ואם אינם אצלי בטח אפשר יהי להחליפם בספרים מהוצאתנו, ומהנכון שגם בזה יתדבר עם הרה"ח כו' הרי"ש ש"י מתוסוף, כיון שהוא יודע ע"ד הספרים הנמצאים כבר בכאן.

ב'תשטז

בי"ה, ח' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר שלמה ש"י

שלום וברכה!

... נהניתי ממ"ש בסיום מכתבו אשר הכניס ס"ת לבית הכנסת בשירה וזמרה כראוי, ובטח ראה מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בזה (נדפס בקובץ מכתבים שלישי).

ב'תשטז

מוה"ר שלמה: אפלב"ם.

מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר: אג"ק שלו ח"ו איתריב.

ובימים האלו דתשלומי זמן מתן תורתנו המביאה רפואה לעולם ואשר עי"י העמל בה זוכים לגשמים בעתם ואשר הארץ נותנת יבולה גוי' וגוי' הרי יהי רצון שגם בעניניו הנ"ל ילך מחיל אל חיל הן בגשמיות והן ברוחניות.

בברכה לבריאות הנכונה. המחכה לבשו"ט.

ב'תשיז

ב"ה, ח' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . עס וואונדערט מיר וואס איר טראכט איבער וועגען אייער געזונט, ווען דער צורא ברוך הוא זאגט, שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, אז ווען מען זעהט וואס עס טוט זיך ארום זיך מיט אפענע אויגען, זעהט מען אז השם יתברך פירט די גאנצע וועלט, איז יעדער מענש מיט שכל מוז קומען צו דעם באשלוס, אז וויבאלד השם יתברך איז דער אמת'ר און איינציגער בעל הבית פון דער גאנצער וועלט, און ער איז דער עצם הטוב, וועט זיך זיכער אלעס פירען צום גוטען, און ווען מען האט אזא גוטען בעל הבית דארפמען גארניט איבערקלערן וויילע עס איז דאך קיין ספק אז ער — ברוך הוא — ווייס וואס עס איז גוט און וואס עס איז נאך בעסער.

עס איז אויך פארשטענדליך אז צייטענווייז מישט זיך אריין דער יצר הרע און צומישט די מחשבות פון דעם מענשן, אבער וואס איז דא נתפעל צו ווערען און וואס איז דא צו גלויבען דעם מלך זקן וכסיל,

און השם יתברך זאל אייך העלפען אז איר זאלט מקיים זיין דעם אנזאג עבדו את ה' בשמחה, און ווען מען טוט דאס אויף א אמת, זעהט [מען] אפילו מיט די פליישיגע אויגען אז עס איז דא פון וואס צו זיין צופרידען און פרייליך.

און השי"ת זאל אייך מצליח זיין אז געזונטערהייט און פרייליכערהייט זאלט איר קענען טאן אין ענינים פון תורה ומצות מתוך הרחבת הדעת.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א.

ב'תשיח

ב"ה, ח' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט אייר, הנה ירבה באותיות התורה והתפלה
וישתדל שיהיו חקוקים במוחו לכל הפחות איזה פרקים משניות ואיזה
פרקים תניא, והדרוש ד"ה והדרת פני זקן בלקוטי תורה סוף פי' קדושים. כן
יפריש בכל יום שני וחמישי קודם התפלה בבקר פרוטה או שנים לצדקה,
וישתדל כפי האפשרי בהשפעה על הנוער לקרב את לבם לאבינו שבשמים.
נוסף על כל זה, והוא העיקר, שיסיח דעתו מהעון ואפילו מתיקונו, אשר כל
הנ"ל הוא סגולה ותיקון לכשיעבוד את השי"ת בשמחה הרי לאט לאט ירגיש
בהטבת מצבו. ויהי רצון שההתחלה בזה תהי' בקרוב.

ובודאי למותר להעירו על שמירת שלשת השיעורים השווים לכל נפש
מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע והם בחומש תהלים
ותניא הידועים.

בברכת הצ' בענייניו.

ב'תשיט

ב"ה, ח' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

עס איז ערהאלטען געווארען אייער בריף פון 2/5 אין וועלכען איר
שרייבט אין די ערטער וואו איר זייט געווען ביז יעצט און אז דאס האט
מיטגעבראכט ניט צו היטען כו'.

עס איז דורכאויס נויטיג אז פון איצטער אן און ווייטער זאלען די דינים
פון טהרת המשפחה אפגעהיט ווערען לויט דער פאדערונג פון תורתנו הק'
וועלכע איז אויך א תורת חיים, וועלכע בריינגט אריין לעבען און פרייד בא
אידען אין זייערע הייזער,

און לפחות אין א געוויסער מאס צו פאריכטען דאס וואס עס איז געווען ניט ווי עס באדארף צו זיין, זאלט איר אמווייניגסטען אמאל אין וואך געבען עטליכע פרוטות וועלכע זאלען פארנוצט ווערען אויף צו אויפהאלטען א מקוה אין איינע פון די שטעט בארצנו הקי' תבנה ותכונן, און אויך צו איינווירקען אויף אנדערע פרויען אז זיי זאלען אפהיטען דעם הייליגען געבאט פון הקדוש ברוך הוא, פון אפהיטען טהרת המשפחה, וועלכעס בריינגט געזונט און הצלחה.

און השי"ת זאל אייך העלפען אנזאגען גוטע בשורות אין דאס אלעס אויבען דערמאנטע.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א.

ב'תשכ

ב"ה, ט' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען א גרוס פון אייך דורך הרה"ח איי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר מנחם שמואל דוד הלוי שי' רייטשיק שדי"ר, וועלכער האט מיר אויך איבערגעגעבען אז איר האט געקויפט א לאט און דיינקט צו בויען דארט. און השם יתברך זאל העלפען עס זאל זיין בהצלחה, און לויט דעם אויסדרוק פון רבנו הזקן, זאל השם יתברך געבען אייך פילע גשמיות (מאטעריעלע מעגליכקייטען) און איר זאלט מאכען פון די גשמיות רוחניות (פארוואנדלען דאס אין באטייליגונג און שטיצע פון ענינים פון תורה און מצות) און איר זאלט דאס טאן געזונטערהייט און פרייליכערהייט.

הרב רייטשיק שי' האט מיר אויך איבערגעגעבען אז איר זייט א דאקטאר. בין איך זיכער אז עס [איז] איבעריג צו אנדייטען אייך, אז בא א מענטשן איז דער געזונט פון קערפער — גוף — פארבונדען מיט דעם געזונט פון דער נשמה, און דעריבער איז פאר אייך ניט נויטיג קיין באזונדערע ערקלערונגען אויף וויפיל עס איז וויכטיג אויך בא א אידען אז זאל זיין נשמה באקומען דאס וואס זי נויטיגט זיך, וואס דאס זיינען די ענינים פון תורה

ומצות, וואס נאר דענסטמאל קען זיין קערפער זיין געזונט. וואס דאס איז אויך איינע פון די רמזים – אנדייטונגען – פון דער מצוה פון לייגען תפילין, וועלכעס מען טוט אן אויפן קאפ וואו עס געפינט זיך דער מוח (ברעין) און אויפן האנד געגענאיבער דער הארץ, וואס מיטן מוח (ברעין) זיינען פארבונדען אלע ניירווען פון גאנצען קערפער, און פון דער הארץ ווערט פאנאנדערגעשיקט דאס בלוט אין גאנצען קערפער, און אין תפילין איז דא פיר פרשיות פון תורה, און דער אנהויב פון זיי איז דער פסוק, שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד, וואס דאס איז דער רוף צו יעדער אידען אז ער זאל הערען און געדיינקען אז השם יתברך איז דער איינציגער בעל הבית אין אלעס און אויף אלעס און בדרך ממילא אויך אין זיין פריוואט לעבען, און אז אט דער וויסען נעמט דורך און דרינגט אריין אין זיין מוח און הארץ, זיינען דענסטמאל דער גאנצער קערפער – גוף – זיינער און זיין גאנצע נשמה בא עם געזונטע.

איך האף אז אט די אייניגע שורות גיבען איבער אין קורצע שטריכען איינע פון די וויכטיקע אנדייטונגען – רמזים – פון דער מצוה פון תפילין, אין איר פארבינדונג מיט די טאג טעגליכע ענינים.

איך וועל זיין צופרידען צו הערען פון אייך פון צייט צו צייט און ווינש אייך הצלחה אין דאס אלעס אויבען דערמאנטע.

ב'תשכא

ב"ה, ט' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק נעם לי לקבל מכתבו מג' סיון והעיקר לקרות בו אשר מציעים נכבדות בשביל בתם... ומה שכותב שהורי האברך אינם דורשים נדן ורוצים לקחת על עצמם כל הסידור של דירה רהיטים ושאר הוצאות וכו'. הנה אף שמחד גיסא נהניתי מזה בתור הוכחה למעלת בתם תח"י אבל לאידך גיסא הנה איש ואשה הישראלים בכלל והורים בפרט דארפען וועלען אז זייערע קינדער זאלן זיי קאסטען טרחה בגופם בנשמתם ואפילו בממונם, וידוע מאמר הזהר הקי' (ח"ב כח, א) אשר בענינים של קדושה אין צריך להיות הענין דחנם; ועאכו"כ בהנוגע לנשואי בת, שלא רק שצריך להיות

קשור בהוצאות אלא שגם אין לקמץ בהם ובודאי נכנס זה בהענינים של אדם שנקצבו לו בעשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים, און אז מען שטעלט זיך ברייט גיט השי"ת אויך מיט א ברייטקייט . . .

בברכה המחכה לבשו"ט,

נ.ב.

בכלל צריך להיות הסדר שחתן יביט על חותנו מלמטה למעלה ואם החתן יש לו שיעורים קבועים בתניא, הרי עאכוי"כ שלהחותן צ"ל שיעורים קבועים לא רק בתניא או גם בלקו"ת מאמרים וכו' והשי"ת יזכהו לבשר טוב גם בזה.

ב'תשכב

בי"ה, ט' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

. . . צווישען אנדערע זאכען האט מיר אייער מאן שי' אויך דערציילט וועגען דעם געזעץ פון אייער לאנד, אז נאכן עלטער פון זיבעציג יאר באקומט יעדער בירגער א געוויסע פענסיע פון דער מלוכה, און אז איר טראכט איבער צי זאלט איר דאס נעמען אדער ניט.

יעדער זאך וואס ווערט געטאן אין דער וועלט און בפרט בא אידען איז דאס בהשגחה פרטית און עס איז פאראן אין דעם א ספעציעלער מיין און אינהאלט, און ווען א איד האט די מעגליכקייט צו פארגרעסערען זיין איינטייל אין די זאכען פון תורה ומצות, און ווער רעט נאך אויב אט די מעגליכקייט קומט אן איבעריגע אנשטרייגונג פון דעם מענטשענס זייט, דארף דאס אנגענומען ווערען ווי א רמז — אנדייט — פון אויבען, אז זיכער קען מען דאס אויסניצען אין א גוטען אופן, ד.ה. לויט דער אנווייזונג פון תורתנו הקדושה, און אויב דער מענטש איז אזוי איינגעארדענט אז פאר זיינע לעבענס באדערפעניש דארף ער ניט די געלט, איז דאך זיכער אז דורך די געלט קען ער פארגרעסערען זיין חלק אין געבען צדקה אדער ריכטיגער אוועקגעבען די גאנצע געלט אויף צדקה און בפרט אזא צדקה וועלכע איז פארבונדען מיט מאכען נעהענטער אידישע הערצער צו אונזער פאטער אין הימל.

און דעריבער רעכין איך אז אויך אין אייער פאל וויבאלד אז דער אלגעמיינער געזעץ בארעכטיקט אייך צו א געוויסע סומע יעדער חדש וואלט געווען ניט מער ווי רעכט און אויך א זכות פאר אייך אז איר זאלט אויסניצען די רעכט געזונטערהייט און דורך דעם פארגרעסערען אין א חשובער מאס די באטייליגונג פון אייך און אייער מאן שיחיו אין דער צדקה וועלכע פארנעמט זיך צו ערציהען אידישע קינדער אויף צו מאכען זיי נאך מער אידיש און צו זיין אידען ווי עס פאדערט אונזער תורה הקדושה, און השם יתברך זאל העלפען אייך אז צוזאמען מיט אייער מאן אויף לאנגע גוטע יארען זאלט איר געבען צדקה מיט א ברייטער פולער האנט געזונטערהייט און פרייליכערהייט.

בברכה.

ב'תשכג

ב"ה, ט' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מייז אייר והקודם לו, הנה מ"ש אודות גיסתו אחות אשתו — תחינה — והשידוך שלה עם האברך . . . הנה גם בעצמו מונה וסופר כל המעלות שבדבר ואעפ"כ נראית דאגה מבין השיטים ממה שלפי דעתו אין להם האמצעים הדרושים לשכור דירה כו' וכו' ויתאר הענין לעצמו אשר אמרז"ל שקשה לזווגם כקרי"ס ובכ"ז מצא את שידוכה המתאים בשבילה הן בגשמיות והן ברוחניות ואם נס כזה נעשה הרי דואג הוא מה יהי עם מטבח רהיטים וכו'!! בה בשעה שבתור קרובה צריך הי' להודות ולהלל להשי"ת שהמציא לה אברך ירא אלקים לומד תורה כו' (וכמו שכותב במכתבו) ושלמרות שאיננו בעל הון נתנה הסכמתה על זה בלבב שלם, והלואי שמכאן ולהבא יודיע אך טובות כיוצא בזה.

בנוגע לענינו ולהסתדרותו הפרטית. הנה מכבר מלתי אמורה על יסוד הידוע מרבותנו הקי' מתחיל מבעש"ט והנשיאים אחריו עד ועד בכלל כ"ק מו"ח אדמו"ר — זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע שמרה שחורה ועצבות צריך לגרשם כלה ממחנה ישראל יהי' מה שיהי' ואיננה מביאה תועלת ואדרבה הרי היא סיבה ומקור לכל עניני הירוס, והי"ה בענינו שחבל על מחשבותיו ממין זה וימסור עצמו לעבודה בחינוך הכשר למרות הטענות השונות שמציע שלא

קט

אדמו"ר שליט"א

להתעסק בזה ואז הרי סו"ס ימצא סיפוק נפשי ויווכח אשר לא הי' יסוד
לפקפוקים וספיקות והשי"ת יצליחו שיהי' זה בחקדם.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל המחכה לבשו"ט בהנ"ל וכן בהנוגע לבריאות
בנ"ס שי'.

ב'תשכד

ב"ה, ט' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

בתמהון נודעתי שאינו נזהר בשמירת בריאותו, שזה בהיפך מהמבואר
בתורת החסידות בכמה מקומות ונעתק ג"כ במאמר יו"ד שבט תשי"ג איך
שצריך להזהר בזה, וכבר ידוע פסק הרמב"ם שזה מדרכי השם,

ומובן שאין בזה סתירה לשמירת סדרי הישיבה וקביעות עתים נוספות
בתורה ותפלה כו' וכו', כי הרי אי אפשר שמצוה אחת תהי' בסתירה למצוה
אחרת, ובפרט בתלמיד ישיבת תומכי תמימים שנתיסדה ומתנהגת ע"י כ"ק
נשיאנו רבוה"ק זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע שעליו לשמור את סדרי הישיבה
ולשמור את גופו ונשמתו שיהיו בריאים ושלמים ויוכל לעבוד את השם מבלי
בלבולים,

ובמילא על כל פנים מכאן ולהבא ישמור סדרי אכילה ושתי' ושינה כפי
הנצרך והדרוש למבנה גופו כי אין הכל שווים בזה, ועל ידי שמירה וזהירות זו
יתוסף לו גם כן בהבנה והקליטה בלימודו ובקיום המצות, וכבר ידוע פסק
רז"ל יגעת ומצאת.

המחכה לבשו"ט בכל הנ"ל,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א.

ב'תשכה

ב"ה, יו"ד סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו (שנתקבל באיחור זמן) בו כותב אודות בנו האברך הנעלה עוסק בצ"צ בעל מדות ורב פעלים בקירוב לבם של בני ישראל לאבינו שבשמים וכו' מו"ה . . . שי' ובנוגע להסברות שישנם במקום בו יחפש זיווגו הנכון וחושש כת"ר למה שיאמרו הבריות וכו' שאינו שומע ח"ו בקול אביו הרוצה שישע בדוקא למדינה פלונית בענין הנ"ל ויבואו לקס"ד שהשפעת החסידות על בנו הוא להניאו מלקיים מצות כבוד אב וכו'.

ובאמת אינני יודע אם הנ"ל צריך תירוץ, כי הכל יודעים אשר תורת החסידות הדרכותי מקרבים את לב האדם לעבודת הבורא ובמילא לקיום מצותיו ולא ח"ו להיפך. ונבהלתי בקראי במכתב כת"ר חשש כזה. והלימוד זכות שלי הוא שאין אדם נתפס על צערו, וכיון שנדמה לכת"ר שטוב יותר לפניו הנסיעה . . . הרי הוא ע"ד האמור במשה רבנו שכשבא לכלל כעס שחל הלכה. ובפרט שידוע פסק תוה"ק והוא בשו"ע יו"ד הלכות כבוד אב סוף סי' ר"מ שתלמיד הרוצה ללכת למקום שהוא בטוח שיראה סימן ברכה בתלמודו ואביו מוחה בו לפי שדואג ששמע שמעלילים שזהו ענין פקוח נפשות אינו צריך לשמוע לאביו בזה, וכן אם הוא מוחה בבן לישא אשה זו שחפץ בה הבן אין צריך לשמוע אל האב. ועיין שם בני"כ השו"ע.

והנה פסק דין זה גם אם האב יש בידו רא"י ברורה וטעם ברור, וכנ"ל שהא"י מעלילים או שכבר ראה האב את האשה שחפץ בה הבן או בני משפחתה ומוחה בנשואין אלו, אבל בנדון דידן שאין ראיות והוכחות אלו כלל וכלל עאכ"כ שפס"ד הנ"ל בתקפו הוא.

ועוד זאת והוא העיקר שאינו מובן כלל מפני מה צריך כת"ר להעמיד את בנו הנעלה שי' בנסיון כזה ובידו הוא שלא לצוות עליו לנסוע דוקא למקום פלוני, ובמילא סר כל הענין דכבוד אב בנדון דידן, וידוע פס"ד התורה בזה והוא ג"כ שם בשו"ע סעיף י"ט וכו' . . .

תקותי חזקה שכת"ר יעודד את רוח בנו שי' ויחזק את ידו במלאכתו מלאכת הקדש ויריס את רוחו להמשיך בה בתוספת אומץ, ובטוח הקב"ה

קיא

אדמו"ר שליט"א

לשלם שכר מצוה גדולה זו מידו המלאה והרחבה. ויה"ר מהשי"ת שכת"ר ישבע רוב ענג חסידותי מכל יו"ח שיחיו.

בתי"ח מראש אם יודיעני שנסתדרו כל הענינים הנ"ל באופן הכי טוב.

ובברכה.

ב'תשכו

ב"ה, יו"ד סיון, תשי"ד

ברוקלין.

ברכה ושלוש!

קבלתי מכתבה בו כותבת מה שנמסר לה בשמי ועונה על זה אשר יש פרטים שמסכמת עליהם ויש פרטים שאינה רוצה בהם ובמילא יהי זה רק בתור כפי' כו' וכו'.

והנה כל גישה זו אינה נכונה ומתאמת, כשנגשים להתחיל סדר חיים, והרי ברור שכל אחד רוצה שיהיו חיים מאושרים, והאושר בחיים תלוי באיכות ובכמות **דוקא** במלך מלכי המלכים הקב"ה, הרי אין השאלה במה **האדם** רוצה ובמה אינו רוצה, כי אם הגישה היא במה תלוי ובמי תלוי אושר האדם ובאיזה תנאים יש לקוות שיבוא האושר בפועל.

ואמרתי ל... ש'י כשהי' כאן שאשת האדם יכולה להיות עזר לו או כנגדו, ואף שקשה לשער מראש ולדעת מראש בבטחון גמור בכל המאה אחוז איך שיהיו היחסים במשך עשירות בשנים, הנה בחינה ידועה וחשובה בזה הוא היחס שבין הצעירים והתחשבות בהשקפתם – של האדם עם השני קודם החתונה, ועליו לברר את זה (וכן על כל אחד ואחת שרוצה לבוא בברית הנשואין), עד כמה שאפשר.

ובהנוגע אליו הוא שלא יעלים ממנה דבר אודות השקפתו עתה על החיים, וישאלה לאמר לו החלטתה ברור מה היא יחסה אל השקפתו. ואם תתנהג היא כנ"ל במכתבה שתסדר את חייה מתאים לרצונותי מבלי התחשב עם דעתו של הקב"ה והוראותיו אשר נתן לכל אחד ואחת מעם ישראל, צריך להתבונן היטב הדק בשאלת הנשואין והשידוך בכללותם,

וכיון ש... רצה לדעת דעתי בזה וגם הסכמתי, וכמו שהתבטא גם

ברכתי, הרי אני מצדי יכול להסכים בלבב שלם כשרואה אני המקסימום האפשרי לתקוה שחייהם יהיו מאושרים, וזהו תלוי בזה שיסדרו את חייהם על יסודי התורה והמצוה כפי שהם אמורים בשולחן ערוך ולא כפי פירושם של כל אחד ואחת שלפרט פלוני מסכים הוא ולפרטים אחרים אין מסכים, כי הקב"ה אומר שהליכה בדרכיו אשר הורה מבטיחה חיים בברכה והצלחה, מה שאין כן הליכה בדרכים אחרים, ואינני יכול לקבל על עצמי אחריות דהשתתפות בענין כזה כשאחד מהצדדים נגש לכל הדבר שאינו רוצה ואינו מבטיח וכופים אותו היפך דעתו כו' וכו',

ואם מי שהוא אומר שאי אפשר לוותר וללכת דוקא בכיסוי הראש במטפחת או בפאה נכרית ואין נפקא מינה לו אם על ידי זה מסכן את אשורו ואושר הצד השני בחיים המשותפים עשירות בשנים, הרי אין לאיש כזה כל רגש אחריות ולא הערכה מתאימה וידיעה מה הם חיים משותפים ועד כמה כדאי לוותר אפילו על ענינים יותר חשובים ובלבד שיהיו חיים מאוחדים ומאושרים, וכנ"ל, אי אפשר זה בחיי איש ואשה הישראלים כי אם על ידי תורה ומצוה.

והשי"ת יזכה להכיר את דרכה בחיים ולהחליט לטוב לה בטוב האמיתי שהוא הטוב הן בגשמיות והן ברוחניות, ושבאמת אי אפשר זה בלא זה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א,

מזכיר

ב'תשכז

ב"ה, יו"ד סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר יהושע שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

... ועוד הפעם אכפול ואשלש מה שכתבתי כ"פ שמוכרח הדבר שיגדילו את הישיבה ככל האפשרי הן בכמות והן באיכות, ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו ובודאי שהני"ל ביכולתם הוא אלא שלא יגעת – לפום גמלא – ומצאת אל תאמין, להסיר ענין העלמות והסתרים על כל עבודה איזה שתהיי ובפרט בעבודה בשדה החינוך הכשר ובמדינה שזהו בגדר התחלה, ובכ"ז מצטער הוא במאד מאד שזה כמה חדשים שהם היחידים הפועלים בזה כי ... ראו הצלחה מופלגה במוחש בענין הבנין ובהיחס הטוב מצד כמה אנשים שמתחלה לא קוו על זה, ובכ"ז עדיין חושבים חשבונות כו' וכו',

וכל [ה]חסברים שכותבים שאין אצלם למדן גדול במאד יודע שפת המדינה כו', הנה המציאות בעבודת חב"ד במדינות שונות מכחשת את כל תירוצים אלו. ובכלל מה התועלת מהתירוצים שברור הדבר שצריכה להיות ישיבת תו"ת בפועל ממש גם באוסטראליא, וההוכחה היותר גדולה על זה הוא כי לולא ענין זה אינו מובן כלל וכלל למה הביאם השי"ת לשם, אי אין נראה לא ריוח גשמי ולא ריוח רוחני. וכמדומה שכבר כתבתי להם פעם פתגם הרז"א נ"ע שאמר, אז א ליטוואק גלויבט ניט ביז ער ציילט ניט איבער, אבל לא להאמין גם לאחר שסופר ...

מ"ש שבהישיבה יהיו אוצר ספרים של נגלה וחסידות, נכון הדבר, וכמדומה שכבר נמצא אצלם ספרי מספרי הוצאת קה"ת ... וכשישלח רשימת הספרים הנמצאים כבר הנה ישלימו להם את החסר.

בברכת הצלחה בכל הני"ל. המחכה לבשו"ט.

ב'תשכז

מוה"ר יהושע שניאור זלמן שי: סרבנסקי. אגרות נוספות אליו – לעיל ב'תרפ"א, ובהנסמן בהערות שם.
את הישיבה: במלבורן. ראה לעיל שם.
פחגם הרד"א: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב'תקנ.

ב'תשכח

ב"ה, יו"ד סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מה' סיון ושלאחריו עם הפ"נ המוסג"ב אשר
אקראם בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע, ובדאי יעורר ר"ר על כל אלו הנזכרים בם כאו"א להמצטרך בגשמיות
וברוחניות.

מ"ש אודות הכתה שלו שמפני כמה סיבות התבטלו מלימוד למשך זמן
וכו', הנה ידוע פסק רז"ל יגעת ומצאת, ועאכו"כ במלאכה זו שהיא מלאכת
שמים ובמילא הסיוע בזה מלמעלה היא במדה גדולה ביותר, אלא שכמו בכל
עניני תומ"צ נדרש בענין זה הגישה מתוך שמחה ובטחון בהצלחת העבודה
שאו רואים בחוש הן המשפיע והן המקבלים איך שמתגדלת ההצלחה והולכת
וגדולה, וזה נוסף על מה שבאופן כזה הפעולה על בריאת המשפיע היא לטוב
ולהוספה בבריאות גם כפשוטה.

מ"ש אודות האברך . . . שדוחה הענין של בדיקתו הוא מפני השאלה
שיש בדבר, הנה נודעת בזה הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע אז צולב אזא זאך כדאי למסור נפשו, אלא שבבחינות אלו גופא ישנם
כמה ענינים ואופנים ומובן שכדאי להתחיל בהאופן שהחשש ע"פ הדין הוא
במיעוטו. והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל הנ"ל ובקרוב.

בברכת הצלחה.

נ.ב.

לפלא שבכל מכתביו אינו מזכיר דבר ע"ד השתתפותו בהתועדות
חסידותיות וכו'.

ב'תשכח

הוראת: ראה גם לעיל ח"ו אגרת איתרצו, ובהנפמן בהערות שם.

ב'תשכט

ב"ה, י"ב סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסקים בצ"צ,
מוה"ר אברהם שי' דרייזין
ומוה"ר אפרים שי' וואלף

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת שלשת מכתביהם מי"ד וי"ז וכ"ט אייר — בהנוגע
לבית ספר למלאכה . . .

והנה מובן מעצמו, שאין ביכולתי לשנות דרך ליובאוויטש וגם אין זה
ברצוני — אפילו אם תהי' בזה דרישת משרד העבודה ביחד עם הדזשוינט.
וברור דברתי עם הרב יאנג שי', כשהי' תחלת הדבור אודות בית ספר
למלאכה, שיהי' ברוחה של ליובאוויטש, כי באם לאו — הרי ידי מסולקות
וגם לא אתחיל בזה. והוא תמה גם על הקס"ד בזה שאפשר שיתערבו בענינים
כמו אלו. ומובן שהשקפתי בזה לא נשתנתה במשך זמן זה. ובמילא מה
שמוכרח ואי אפשר לוותר על זה — שהזמן המוקדש ללימודי קדש יהי' יותר
מזמן המוגבל ללימוד המלאכה (מה טוב שיהי' שני שלישים מהזמן לתפלה
ולימודי קדש ושליש לימוד המלאכה).

(ב) מוכרח שסדר הלימודי קדש יהי' לפני הסדר של לימוד המלאכה וגם
לאחר המלאכה — סדר לימוד בלילה.

(ג) מוכרח ג"כ שלימוד הדא"ח יהי' הן בבקר והן בערב.

(ד) הנקודה העיקרית בבי"ס למלאכה — שלימוד המלאכה הוא טפל
ללימודי הקדש, ולא, ח"ו, להיפך . . .

(ו) כנראה, אשר בחורף העבר שלחו מכתבי בקשת עזר בעד הבי"ס
למלאכה לארצוה"ב ואולי גם לשאר מקומות. ואתענין לדעת אם היתה
ההכנסה גדולה על ההוצאה, ובכמה לפי ערך.

ב'תשכט

מוה"ר אפרים שי' וואלף: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה א'שלו, ובהנסמן בהערות שם.
ללימודי קודש: ראה גם לעיל ח"ה אגרת בשעו ס"ד. לקמן בתתי.

ז) אף שזוהי נקודה שנוגעת ביותר לתו"ת דלוד מאשר לבי"ס למלאכה, אבל כיון שנוגע גם לבי"ס למלאכה — מכניס הנני ענין זה במכתבי דנא, והוא: אשר כנראה ממכתבים המתקבלים לכאן, יש תנועה בתלמידי תו"ת דלוד לברוח לבי"ס למלאכה. וכבר ידוע מרז"ל לא עכברא גנב אלא חורא כו'. וצריך להלחם בזה בעוד מועד, באופנים המתאימים, ולעשות איזה הגבלות וסדרים בזה — מי הוא המתקבל לבי"ס למלאכה. ומה טוב שאחד מתנאי הקבלה יהי, שבתחלה צריך ללמוד זמן מסוים באחת משיבות חב"ד שבאה"ק ת"ו, ורק אח"כ יתקבל לבי"ס למלאכה.

ח) טוב הוא שלע"ע אינם מקבלים תלמידים נוספים על אלו שישנם כבר, כי עד שישתדרו הדברים, טוב שבבי"ס למלאכה יהיו רק תלמידים כאלו שכבר מכירים אותם ושכבר בילו משך זמן במוסד חינוך חב"די.

ט) בהנוגע להוצאות בי"ס למלאכה, הנה הי' המדובר שלאחרי שיקימו הבנין — הרי הדזוינט יקח ע"ע החזקת המורים התלמידים כו' וכו'. מובן שקודם שיצא הדבר לפועל לא יכלו לפרט הפרטים בזה, ולפלא שאין הם מזכירים במכתב אם נאמר להם מה עדי"ז עתה. ובכל אופן, מה שמקשרים את בי"ס למלאכה עם הועד וכו' אין הדבר כן, וכמשי"כ בתחלת הדבור ע"ד בי"ס למלאכה — כי זהו ענין נפרד בפ"ע וכו' וכו'.

י) על שאר הענינים אבוא בפעם אחרת, כי אין ברצוני לעכב מכתבי זה בכדי לקבוע מסמרות בענינים עיקרים דבי"ס למלאכה. ועיקר העיקרים — שזהו בית ספר לחינוך נוער ישראל ברוח ישראל סבא, אלא שלומדים שם ג"כ מלאכה, שבזה מבוארות כמה מנקודות הני"ל.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ב'תשל

ב"ה, ט"ו סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מיו"ד סיון בו שואלים חוות דעתי אם יסעו למרוקה על משך שלשה או ארבעה חדשים כדי שיהי' באפשרותם להשלים כסף נסיעה לארצות"ב וכו'.

והנה כבר ידוע, הן בנגלה דאורייתא והן בנסתר דאורייתא, גודל ענין תלמוד תורה, אשר אפילו חפצי שמים לא ישוו בה, אלא שע"פ פסק רז"ל (שבת ל"א סוף ע"א) צריך להיות לימוד התורה ביראת שמים דוקא אשר אז יראת ד' היא אוצרו ויש קיום ללימוד התורה הנרמזת בכתוב והי' אמונת עתך גוי' חכמה ודעת,

וכיון אשר הצליחם השי"ת והעמידם בקרן אורה, היא ישיבת "תומכי תמימים" שנתיסדה ומתנהלת על ידי צדיקים יס"ע כ"ק אדמו"ר — מהורש"ב ובנו הוא מו"ח — זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, הרי עליהם לייקר כל רגע, ועאכו"כ ימים שבועות וחדשים, להיות בד' אמות שלה, ולשקוד בלימוד תורת הנגלה ותורת הנסתר במסירה ונתינה אמיתית.

ובמילא — כל רעיון המבלבל אפשריות זו, אף שנדמה לכאורה שבא מצד היצר טוב, הרי אין זה אלא מדרכי היצר הרע, אשר אמרו עליו שהוא אומן (שבת ק"ח ע"ב) בעבודתו, ובא לכל אחד ואחד בפיתויים כאלו שמקוה שישמעו להסתה שלו ולהשתדלותו להסיר את האדם מהמסלה העולה בית א"ל,

והי"ה בנדון שלהם: יחליטו בעצמם בהחלטה אמיתית, אשר ילמדו במסירה ונתינה במקום שם נמצאים עתה, ואל ישמעו לטענות הבאות מצד שמאל, שמסיתם לאמר לכשאפנה אשנה, והרי ידוע דבר משנה (אבות פ"ב מ"ד) אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה.

ובפרט שכל אחד ואחד מבני ישראל הרי מאמין הוא ומקוה לביאת

ב'תשל

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 227, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

יסעו למרוקה: תלמידים ממרוקו שלמדו בתורת בצרפת ורצו לבוא ללמוד בישיבת תורת בני.

משיח צדקנו במהרה בימינו, אשר ההקדמה וההכנה לזה – אומר מלך המשיח למורנו הבעל שם טוב זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע – שיבוא לכשיפוצו מעינותיו של הבעש"ט – חוצה, ובמילא עליהם לנצל כל אפשריות בזמן לקלוט תורת הבעש"ט, שנתבארה הדק היטיב בתורת חסידות ח'כמה ב"ינה דיעת למען יוכלו לעמוד בראש אלו שיזכו לקבל פני משיח צדקנו בקרוב. ולא המדרש עיקר אלא המעשה היינו הלימוד בפועל בשקידה מסירה ונתינה מתוך יראת שמים טהורה, שזה בא ע"י עבודת התפלה, וניכר ג"כ בקיום המצות בהידור.

ואחכה לקבל בשו"ט מהם שמתמידים בלימודם בנגלה ובחסידות ביותר וביותר ומעלין בקדש מזמן לזמן וכל המחשבות אודות נסיעה לכאן ברצוא ושוב וכו', הרי לעי"ע יסיחו דעתם מהם.

בברכת הצלחה בלימוד התורה, בעבודת התפלה ובקיום המצות בהידור.

נ.ב.

מובן אשר כל הנ"ל שייך גם לחבריהם, והנני ממלא את ידם לפרסם תוכן מכתבי זה בהכתות בס לומדים, ובודאי המשפיע הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו שמים בעל מדות ובעל מרץ מוה"ר ניסן שי נעמאנאו יוכל להוסיף להם ביאור והסברה בכל הנ"ל, כי אי אפשר לבאר פרטית הדברים בכתב.

ב'תשל

ב"ה, ט"ז סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הנהלת ישיבת תומכי תמימים אשר בלוד, ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מעת כתבי מכתבי האחרון נתקבלו מכתביהם מיום כ' כ"ד כ"ו ניסן י"ז כ"ט אייר, ה' סיון והמצורפים אליהם, והנני לענות על ראשון וכו'.

(א) בטח במשך הזמן נתברר עוד יותר, עד כמה נחוץ לחבטיח שלא יחסרו תלמידים בהשיבה בעתיד, ובפרט שעליית הנוער נתקטנה כ"כ וכו'.

קיט

אדמו"ר שליט"א

ובמצב ההוה אפשר להבטיח את זה רק ע"י קבלת תלמידים — אף כי בכתות נפרדות — מבלי הקפדה יתירה, אף שמובן מעצמו שצריך להזהר שלא יושפל עי"ז שם הישיבה כו' וכו'.

(ב) מובן גי"כ, שנוסף על הנ"ל, וזוהי אחת הכוונות והמטרות דבתי ספר הרשת, שהתלמידים הקשישים בהם יוכלו לעבור ללוד.

(ג) בהמשך לזה, הנה יסוד סניפי תו"ת בעוד ערים באה"ק ת"ו — אינני רואה בזה תועלת נוספת (מלבד שאלת ההוצאות, שהרי אי אפשר לאחוז בשני הקצוות, להודיע בכל מכתב ומכתב שמצב הכספי איום ונורא כו' וכו', ולאידך גיסא להרבות בהוצאות וכנ"ל מבלי תועלת וצורך), ואם יש אפשריות לפתוח ישיבה בתור מכינה לישיבת תו"ת בלוד, הרי יש להכניס זה בתכנית הרשת, ומכמה טעמים . . .

(ד) ובהמשך לזה, הנה גם בהשאלה ע"ד קניית בניני הישיבה: אינם כותבים מאין יהי מוצא לכסף, כיון שגם התקציב הרגיל קשה למלאותו וכו', כן אינם כותבים מהו נוהג שאר הישיבות בנדון זה, שבודאי חלק חשוב מהם לא קנו הבנינים אלא שכרום. ועוד, והוא העיקר — מה התועלת במה שיעברו הבנינים ממצב של שכירה למצב של קניי'. ובטח יכתבו עד"ז בהזדמנות הבאה . . .

ב'תשלב

ב"ה, י"ז סיון, תשי"ד
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

עס וואונדערט מיר וואס איך האב ניט געהערט פון אייך די גאנצע צייט, און איך וויל האפען אז דאס איז א גוטער סימן אז אלעס גייט כשורה, דאך וועל איך זיין צופרידען צו לייענען דאס בפירוש אין אייערן א בריף, און השם יתברך זאל העלפען אז דאס זאל זיין אין דער מאקסימאלער מאס.

זיכער איז איבעריג צו אויפמערקזאם מאכען אייך אז די פיהרונג פון א הויז בכלל און די באציהונג צווישן א מאן און פרוי ווענדעט זיך אין א גרעסערע און מערערע מאס אן דער פרוי איידער אן דעם מאן, וואס דאס איז ווי דער אויסשפראך אין תנ"ך: חכמת נשים בנתה ביתה, דער געבוי און

אויפהאלט פון דער הויז, ווענדעט זיך דאס אן דער קלוגשאפט פון דער פרוי, און בפרט אין דעם אמעריקאנער לעבען וואס די ארבעט פון די מענער איז פארבונדען מיט פיל אנגעשטריינגקייט פון ניערווען און איילעניש, איז די פליכט פון דער פרוי נאך פיל מער צו זעהען אז עס זאל זיין צווישען זיי דער מאקסימום פון שלום דורך דער מאקסימום פארשטענדעניש פון דער פרוי.

און אפילו ווען עס דוכט זיך און אפשר טיילווייט מיט רעכט אז דער מאן האט געקאנט זיין מער בעל מעלה, אבער נעמענדיק אין אכט אז אט דער שידוך איז שוין פון לאנג באשטימט געווארען פון השם יתברך, איז ווען מען זעהט א חסרון בא זיך איז ניט די עצה צו ווייטאגען זיך נאר מען זוכט וועגען וועלכע זיינען ניט פארבונדען מיט ווייטאג אויף צו פארריכטען דאס.

אזוי אויך און נאך אין א גרעסערער[ער] מאס דארף דאס זיין בנוגע צו מאן און פרוי, ווארום סוף כל סוף איז שווער צו וויסען וואס דער צווייטער לעבט איבער און די שוועריגקייטען וועלכע ער האט געהאט אין די פארגאנגענע יארען, איז ווען ער זעהט פון דער פרוי ווייכקייט און געפיל פון שטארקען בטחון בהשם יתברך, במילא קוקט מען אויף דער גאנצער וועלט אנדערש, און מען זעהט אז השם יתברך איז דער בעל הבית פון דער גאנצער וועלט און בפרט אויף איר אייגענער הויז און דעם ארום, וואס דאס גיט צו נאך מער גוטמוטיגקייט און פרייליכקייט, און מען זעהט דענסטמאל אליין אז עס האט זיך גוט געלויפענט פאר זיך אליין, וויילע דאס בריינגט ווארימקייט און רוהיגקייט, פיל מער וויפיל עס האט געקאסט די אנשטריינגונג פון נאכגעבען און פארגעבען.

האפענטליך אז בנוגע צו אייך און אייער מאן שיחיו דארפמען ניט די גאנצע באטראכטונג, און עס איז ווי עס דארף זיין א חסידישע הויז דורכגענומען מיט אהבת ישראל אויף וועלכעס רבותינו הק' האבען זיך מוסר נפש געווען צו זעהען דאס אין חסידישע הייזער בפרט, נאר אזוי ווי צו גוט איז דאך קיין שיעור ניטא, רעכין איך דעריבער אז די געשריבענע שורות וועלין ווירקען אז בא אייך זאל נאך מער און בעסער זיין די געמיינזאמע גוטע שלום און פארשטענדעניש באציהונג און וועלכער זאל זיך אויסשפרייטען אויך אין דער אומגעבונג אלס מוסטער פון שלום און ליכט. און השם יתברך זאל אייך באגליקען.

בברכה.

קכא

אדמו"ר שליט"א

ב'תשלג

ב"ה, י"ז סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ובימים אלו דאחר קבלת התורה הנקראת תורת חיים ותורת עולם, שאחד הפירושים בזה זהו שמכניסה חיים גם בעניני עולם, הנה יה"ר מהשי"ת שכל אחד ואחד מאתנו יראה את זה בהדי אמות שלו ושל ב"ב שיחיו ויראה את זה גם כפשוטו שיהי' להם א לעבעדיקער געזונטער פרייליכער זומער און א געזונטען פרייליכען תמיד.

בברכה.

ב'תשלד

ב"ה, י"ז סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בהנוגע לפועל, הרי מבואר בכ"מ בדא"ח שלאחר חטא עה"ד כל הדברים והענינים מעורבים טו"ר והעבודה ע"פ דרך החסידות היא להתעסק בהגברת צד הטוב והאור, שלכן יכול להיות זה בשמחה רבה (משא"כ בדרך המוסר שמדגישים הקו דסור מרע בעיקר שמביא לעצבות כו'), וגם ביחס לאנשים הרי צריך לנצל את הענינים הטובים והכשרונות שלהם ככל האפשרי, ואז אם בדרך ממילא או ע"י השתדלות קלה הענינים הלא טובים מתבטלים.

וה"ה בנוגע לכ"א המשתתף באחת העבודות במוסד כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע שעליו לתת את האפשרית לכל אחד משאר העובדים לנצל את כשרונותיהם לעוררם ולעודדם על זה אשר לאט לאט בטלים הענינים הבלתי רצויים אף אם היו מלפני זה.

... והרי כבר כתבתי מאז שזכר נרחב בכרם חב"ד ודי להמציא לכ"א סיפוקו בזה ובמה לנצל את הכשרונות שלו במילואם מבלי לגוע בכבוד המדומה של חבירו ופשיטא שלא גם בכבוד האמיתי של חבירו, אלא שכלי מחזיק ברכה גם בכל הענינים הנ"ל הוא השלום וקירוב הלבבות.

מובן שלא באתי במכתבי זה להטיף מוסר אלא כ"א לעורר ולעודד עוה"פ אשר בכל או"א . . . ישנם כחות גדולים שעדיין לא נצלו כלל . . . מפני טעמים של מה בכך, וכאשר כולם יטילו – אריינווארפען – עצמם במסירה ונתינה בעבודה קדושה זו הרי במשך זמן קצר מובטחני שיתמחו על עצמם איך זה לא ראו את הפשוט שעל ידי תוספת כח כולם יחד יכולים היו להגדיל ולהאדיר עבודת . . . כ"פ ככה שבד"מ היי מתגדל ג"כ הסיפוק נפשי והתקשרות באילנא דחיי וגם התוספת ברכה בעיני . . . ועניינם הפרטים של כאו"א וב"ב שיחיו,

ומובן – מעצמו שמופרך לגמרי להרחיק את מי שהוא מעבודה קדושה זו, כי מלבד הריחוק דבן ישראל מאילנא דחיי, הרי זה יביא היזק בעבודת . . . והאריכות בזה אך למותר . . .

בברכה.

ב'תשלה

ב"ה, י"ז סיון, תשי"ד
ברוקלין.

ברכה ושלום!

זיינער צייט האב איך באקומען אייער בריף, און האב ביז יעצט ניט געענטפערט, וויסענדיג אז די טעג דארף זיין אין . . . הרה"ג כו' . . . וואס מיט עם וועט איר קענען ריידען וועגען דער פראגע וואס איר שרייבט מיר, און איך האף אז איר וועט קענען צונויפריידן זיך אין א גוטען אופן, און אויך נעמענדיג אין חשבון, אז א ענדערונג אין די ארבעט באדינגונגען וועט ניט זיין קיין סוד, און מען דארף דאס ניט האלטען בסוד, און מען דארף אויך וויסען אז ס'וועט ענדערן אין א געוויסער מאס אויך די ארבעטס באדינגונגען פון די אנדערע מענשן, וואס דאס פארגרעסערט אין א גרויסער מאס די הוצאה.

מיר איז שווער צו זאגען וואס אין דער פראגע – זייענדיק פון ווייטען, און איך האף און איך בין זיכער, אז אלע צוזאמען וועט איר זיך צוזאמענריידן און האפענטליך וועט דאס זיין גוט פאר אלעמען – און אויך פאר דער ארבעט.

און זיכער איז איבעריג צו אויפמערקזאם מאכען אייך, אז יעדער

קכג

אדמו"ר שליט"א

ארבעט וועלכע איז פארבונדען מיט א מוסד פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע — גיט דאס ברכה והצלחה צו יעדער איינעם
וועלכער נעמט איינטייל אין דעם, אויסער די שכירות וואס מען באקומט.
און אפשר איז די ברכה והצלחה — נאך מער איידער די געלט וואס מען
באקומט פאר דער ארבעט.

און השי"ת זאל העלפען אייך, איר זאלט האבען א געזונטען פרייליכען
לעבען צוזאמען מיט אייער מאן הרה"ג וכו' שיחיו — און מגדל זיין אייערע
קינדער שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים געזונטערהייט און
פרייליכערהייט.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ב'תשלו

ב"ה, י"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"ג עוסק בצ"צ
מוה"ר יהודא זאב שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המברק אודות הרה"ח כו' מוה"ר . . . מ"ש אודות
ההיתר להני"ל להתפלל וללמוד וכו' ומסיים שאולי יש להתיר ע"י הרהור,
הנה בנוגע ללימוד אפשר יש להסתפק בלימוד ע"י הרהור כיון שזהו העיקר,
משא"כ בהנוגע לתפלה יש להשתדל למצוא לו היתר להתפלל גם בדבור
ולסדר באופן המתאים את הכלים בחדרו וכו'.

(י) אין מעניני לפס"ד. ובכ"ז אציין בזה איזה נקודות: (א) יש לצדד שאין לזה דין מ"ר, כיון
שבאים ישר מכיס השתן (ע"י קאטעטאר) ולא מהאבר, והספק אם תיכף ביצאם מן הכוליא
דין מ"ר להם. (ב) גם מ"ר (ואפילו שותת — מג"א סו"ס עו) הוי רק דרבנן ואין דוחה דאורייתא
וגם לא תפלה ותפילין (משי"ז ס"פ). (ג) המניעה מתפלה ות"ת וכו' ודאי תפעול חלישות הדעת
ובמילא גם חלישות הבראות של החולה וכמה ענינים התירו מטעם זה (עיין חו"מ סרני"ד).

ב'תשלו

מוה"ר יהודא זאב: סגל. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ב"שכא, ובהנסמן בהערות שם.
ההיתר להני"ל להתפלל: כשמ"ר שותתין אצלו ע"י כלי. בהמשך לזה — לקמן בתתה.

... בטח יעניין את כת"ר קטע שיחה המוסג"פ וינהג בה טוב עין גם בנוגע לאחרים.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש ובעניניו הפרטים.

נתקבל המכ"מ מעש"ק בהעלתך.

ב'תשלז

ב"ה, כ' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הנהלת הרשת באה"ק ת"ו, ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

... מובן שצריך לנצל את כל הכחות המתאימים בעבודת הרשת. ומה שכתבתי שיהיו המורים-ות מאנ"ש הוא רק בהנוגע לדין קדימה וכמרז"ל עניי עירך קודמין, ובפרט שעבודת הרשת דורשת לפעמים התמסרות יותר ע"ד הרגיל שזהו בנקל יותר לדרוש ולתבוע ולקוות מאנ"ש מאשר מאחרים. ומובן ג"כ, שלאידך גיסא, חבל על כחות מתאימים של אנ"ש שיעבדו בכרמים אחרים, ובפרט, אם יש מקום להרחבת פעולת הרשת, שהרי בעוד מועד צריך להכין העובדים המתאימים לזה ולא שברגע האחרון יצטרכו לחפשם, ובמילא יוכרחו לקחת מכל הבא לידם.

... כנראה שמהסברא דסידור יום עיון למורים הרצאות וכו', לא יצא דבר, ואין צועקין על העבר ועכ"פ עתה יסדרו כזה, ומה טוב שיהי' בפרסום המתאים וכו', והתועלת שבזה, הן כלפי פנים והן כלפי חוץ, אין צריכה באר ...

המחכה לאישור קבלת מכתבי זה בהקדם, ולפי האפשרי גם למענה עליו בהקדם, בברכת הצלחה בעבודתם בקדש.

קכה

אדמו"ר שליט"א

ב'תשלז'

ב"ה, כ' סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו' מוהרני"ן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מט"ז סיון וכן הקודם לו ועי"פ מרז"ל אין
מזרזין אלא למזרזין כו' הנני לעורר עוה"פ ע"ד ההכרח להגדיל הכמות
ובמילא גם האיכות בימי הוואקאנס בכל השתדלות האפשרית, כי הרי סו"ס
מוכרח הדבר שיהי' באירופא עכ"פ ישיבה אחת תו"ת ואם לא בצרפת אינני
רואה מקום לזה כמובן ובמילא צריך לראות שיהי' כמרז"ל אלף נכנסים
למקרא כו' שאז סו"ס אחד יוצא להוראה וכמבואר הענינים ע"פ דא"ח
בלקו"ת לגי פרשיות בתחלתו. ובלי ספק אשר ככל שירבה מספר התלמידים
בימי הוואקאנס כך תגדל האפשריות שירבה ג"כ מספר אלו שישארו ללמוד
בתמידות.

לפלא שבכל מכתביו אינו מזכיר ע"ד השתדלות אודות הוויזה שלו.

המכתב לתלמידי הספרדים בטח יבאר אותו באותיות המתאימות להם
ובתוספת נופך משלו והשי"ת יצליחו.

גם ע"ד בריאותו אינו מזכיר דבר ויה"ר שיהי' זה רא"י והוכחה שהכל
שלום.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש.

ב'תשלז'

מוהרני"ן: מוה"ר ניסן גמנוב. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תרמ"א, ובהנסמן בהערות שם.
להגדיל הכמות: ראה גם לעיל שם.
המכתב לתלמידי הספרדים: דלעיל ב'תשלז'.

ב'תשלח

ב"ה, כ"א סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... נבהלתי לקרות במכתבו האחרון אשר יש אצלו סברא שתסע זוגתו
תחי' באניי ישראלית ושכל המלחים הם בני ישראל וכו' הנוסעת בים ביום
השי"ק, ולכן שלחתי לו מברק בקבלת מכתבו, וז"ל: תמיהני להסברא לנסוע
באניי ישראלית הנוסעת בשבת קדש, ובודאי יתקן, בברכה: חתימתי.

אינני יודע פרטי ההנהגה בספינות כאלו, אבל לאידך גיסא אינני רואה
מקום להיתר, ועד כדי כך שגם על הקס"ד בזה תמה אני. ואולי יעלה בידו
לתקן הדבר בעוד מועד, כי בא"ל ח"ו צריך להתייעץ על דבר תיקון בענין כזה
הקשור בקדושת השבת וקדושת השם. והשי"ת יצליחו לבשר טוב בזה ...

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש. המחכה לבשו"ט בכל הני"ל.

ב'תשלט

ב"ה, כ"א סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הנהלת אגודת חסידי חב"ד באה"ק ת"ו
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

... כתבתי מכבר בשאלת מצב בתי כנסיות חב"ד באה"ק ת"ו
ומהנעשה אתם ... ועל של עתה באתי, אשר אם כבר יש אצלם ידיעות בזה
כדאי להודיע בעוד מועד, כיון שזה נוגע בפרט ליי"ב תמוז הבע"ל, שזהו היומא

ב'תשלח

באניי ישראלית: ראה גם לעיל ח"ו אגרת ברכא, ובהנסמן בהערות שם. לקמן בתשנ"ג.

ב'תשלט

כתבתי מכבר: לעיל ח"ו בתקס.

דפגרא היחידי במשך השנה ששייך ביחוד לחב"ד (כי אפי' י"ט כסלו, הרי ישנם גם מחסידי פולין שחוגגים אותו), ולכן יש לנצלו בכרס חב"ד ביחוד, עיי' פרסום הראוי בזמן המתאים מקודם, ומובן שבזה הרי יש לנצל האפשרויות דבתכ"נ חב"ד. והוא נוסף על השאלה העיקרית, שמוכרח לשמור על צורתם דבתכ"נ אלו ולפתחם, היינו להוסיף השפעתם על הסביבה וגם על בתי מתפללי בית הכנסת, שבמדה גדולה תלוי זה בהנהלת הבית הכנסת והרב או המגיד שיעור שלהם. ולכן עם הידיעה כללית צריך להיות ג"כ ידיעה במהות אנשים הנ"ל. ואחכה לידיעות מפורטות, וכן להצעה מצדם אודות הפעולות דאג"ח האפשרויות בבתכ"נ אלו, בקשר עם הנ"ל.

ג) בתמהון נודעתי, אשר זה לא כבר הביאו מאה"ק ת"ו ללונדון וכן לכאן כמה ביכלעך דא"ח למכירה. ולפלא גדול, שאו שלא נודע להם כלל עד"ז או שנודע ולא שמו לב — כי הרי יש מקום לומר, שעל אתר באה"ק ת"ו הי' אפשר לקנות ביכלעך הנ"ל בזול יותר, והעיקר לשמרם שלא יפלו בידי זרים (בענין זה, ומי יודע אולי גם זרים כפשוטו), ואין צועקין על העבר, ועכ"פ באתי בהתעוררות על להבא. ותמיהתי גדולה עוד יותר, שלמרות שזה איזה שנים שבקשתי לפרסם ולבקש ולחפש אחרי ביכלעך דא"ח ולשלחם לכאן, ואם אי אפשר אחרת הרי ע"מ להחזיר, ובמשך כל השנים האלו, הנה רק מאחד נתקבלו איזה ביכלעך בתור חילוף . . .

ד) בהמשך להנ"ל — הנה נודע לי, אשר אצל נכדי הרה"צ והרה"ח וכו' מוהרש"י ע"ה מבאברויסק נמצאים כמה ביכלעך — בדא"ח, ואולי גם בנגלה — של נשיאינו היינו הצ"צ ובניו וי"א אשר גם מאדמוה"ז ואדמוהאמ"צ. מאלו שסיפרו לי לא יכולתי לברר אם זהו גוף כתי"ק או העתקה, אבל בכ"א נא ונא לבקר את הנ"ל (אינני יודע ברור אצל מי מהנכדים נמצא הנ"ל) ולבקשם בשמי, להרשות לאחד האברכים לעשות תוכן מביכלעך אלו ע"מ לשלחו לי, ואם יהי' בהם ענינים כאלו שאינם נמצאים תחת ידי, ובפרט מהשייכים להענינים החולכים ונדפסים, שאוכל לקבל הביכלעך הנ"ל, עכ"פ בהלואה למשך זמן. ובקשה זו כוללת ג"כ דא"ח מהרי"א עפשטיין מהאמיל ומהר"ה מפאריטש זצלה"ה . . .

בברכת הצלחה — המחכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

מ. שניאורסאהן

ב'תשמ

ב"ה, כ"ב סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו מיום הולדת שלו. ולפלא שאינו מזכיר דבר מהקביעות עתים שלו ומשיעוריו בתורת הנגלה ותורת החסידות נוסף על שמירת שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, ווארום דאס מיינט מען דאך יעדערערן פון אונז ובמילא גם אותו, ואי אפשר לצאת ידי חובתו במה שאחר לומד ושומר את השיעורים. וכבר כמה פעמים אמרתי לו אודות הנ"ל בהוספה שכפי שרואים גם בעיני בשר הרי בימינו אלה הרי זה נוגע גם בהצלחה בגשמיות ובהסתדרות. ויתן השי"ת ושנה הבאה תהי' שנת הצלחה בכל הנ"ל ובהסתדרות לטוב לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה.

ב'תשמא

ב"ה, כ"ב סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו מיום הולדת שלו. הנה בטח ידוע לו מהנהוג בין האברכים החסידיים הנהגות יום זה, והשי"ת יצליחו שאף ששנה בישיבת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע ופירש הימנה, יסייעוהו מן השמים לחזור ולהתקשר באילנא דחיי הוא מוסד והנהגה שהוקבעה מנשיאנו עד ועד בכלל הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר ויהי' זה בחסד וברחמים ויזכה במשך הזמן למלאות מה שהחסיר בלימוד התורה וביראת שמים, ולבשר טובות בזה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תשמא

הנהגות יום זה: ראה גם לעיל אגרת ב'עתר, ובהנסמן בהערות שם.

קכט

אדמו"ר שליט"א

ב'תשמב

ב"ה, כ"ד סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מכי סיון וכבקשתו אזכירו על הציון הקי של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע לרפוי"ק. ולפלא שמוזכיר במכתבו שהוא
מרוגז ועצביו מתוחים וכו' בה בשעה שבדאי ידועים לו עיקרי שיטת
הבעש"ט ונשיאי חב"ד אשר כל פרטי פרטים בעולם ובפרט בחיי האדם
הישראלי ה"ז בהשגחה פרטית מהשי"ת שהוא עצם הטוב וכבר ידוע פס"ד
בתניא קדישא אגה"ק פרק כ"ב שבהתבוננו בזה וכו' הרי אז גם ה' יתן הטוב
ויאר פניו אליו בבחי' אהבה מגולה ויתמתקו כו' ויתבטלו כו' והשי"ת יזכהו
לבשר טוב בקרוב.

בברכה לבריאות.

ב'תשמג

ב"ה, כ"ד סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... כפי שאמר לי ... הנה אביו למד בליובאוויטש והרי ידוע פס"ד
המשנה שהאב זוכה לבן בחכמה שהיא הסברה הישרה וכמבואר במפרשי
המשנה שם, ואין לך סברא ישרה מזו, להכיר בההכרח הגמור בדורותנו אלה
ללמוד זאת החכמה (עיי' אגרת הקדש לרבנו הזקן דף קמ"ב ע"ב) שזה משפיע
על כל מעמד ומצב האדם ובפרט של אלו שהוריהם כבר נכנסו בכרם פנימיות
התורה שאז ציווי רז"ל (שבת ל"א סוף ע"א) אם יראת ד' אוצרו הן א"ל כו'
הוא בהחלט ובהקדם והשי"ת יזכהו להיות ג"כ צנור אשר על ידו יתפשט
לימוד זה גם בחביריו וסביבתו.

בברכת מזל טוב מזל טוב.

ב'תשדמ

ב"ה, כ"ד סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"יט סיון . . . כנראה אשר ענין נשי ובנות חב"ד נשתקע כו', ולפלא אשר לאחר כל אשר ראו בהשגחה פרטית כנראה עדיין לא חדרה ההכרה לפנימיותם אשר אין זהו רק ענין של תעמולה כלפי חוץ אלא **שבעיקר** נוגע לנשי ובנות חב"ד ולביתם ולא רק בענינים של הידור לחוד, ואין הדבר דומה לחמצב כשהי' במדינתנו לפנים שאז היתה הברירה רק בשתי הקצוות או במס"נ לצד ימין או הפקירות לצד שמאל לגמרי משא"כ בהמצב עתה וד"ל. וכיון שנשים דעתם קלה הרי ביותר יש לתבוע לארגן זה מהאנשים ויהי"ר שיקויים והוא ימשול בך במילי דשמיא שזה יבוא לאחרי שהענין יהי' נוגע להם כמו שצ"ל נוגע. מובן שכל הני"ל כתוב לכל אנ"ש והרשות בידו וגם הזכות לפרסם באופן המתאים.

בברכה.

נ.ב.

ע"ד הקבלות בטח יסודר מהמשרדים.

ב'תשמה

ב"ה, כ"ד סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר אברהם חיים שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מח' סיון ואח"כ גם הספר תשובות בית הלל.

ב'תשמה

מוה"ר אברהם חיים: לוינוז, ירושת"י.

והשייט יצליחו למלאות חלקו ותפקידו בהגדלת תורה והאדרתה התלויים בהחזקת יראת שמים טהורה וכמרוז"ל (שבת ל"א סוף ע"א) שכשיראת ד' היא אוצרו הרי אז מתקיים אמונת עתך חוסן ישועות חכמת ודעת, ושבימינו אלה אי אפשר לזה אלא בקיום ציווי הארז"ל (עין אגרת הקדש לרבנו הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה – והשו"ע – פוסק בנגלה דתורה) – שבדורותנו אלה מותר ומצוה לגלות זאת החכמה, ועיין בארוכה בהקדמת תלמידו הרח"ו משער ההקדמות שהאריך בזה בביטויים נוראים ומבהילים. וידוע ג"כ פסק השו"ע (או"ח ריש סי' צ"ח) שקודם התפלה צריך לחשוב מרוממות הא"ל יתעלה כו' והרי מובן ופשוט שא"א לחשוב עדי"ז מבלי ידיעה בזה, והאריכות בזה אך למותר, ומה גדול ההעלם וההסתתר אשר אף שכל הנ"ל מובן בפשטות נצרך להסביר הכרח לימוד זה.

מוסגי"פ סקריפ להוצאות הפרטית והשייט יצליחו.

בברכה.

ב.ב.

מה שהעתיק במכתבו בענין הוי' הוי' וכו'. הנה לא ביאר הענינים כל צרכם. א) בדברי הרא"ש כיון שמחשבת ע"ז מצטרפת הרי אין זה קודם שחטא. ב) בהפירוש דה' אחד שמסביר שלא יהיו צריכים רק לשם אחד. הנה איך אפשר לומר שלע"ל לא יהיו י"ג תיקוני דיקנא שהן י"ג מדות הרחמים שלדעת כמה מהראשונים מתחילים משם הוי' הראשון ואדרבה מדויק הוא דוקא מלי רז"ל אני הוא קודם שיחטא. וההסבר בזה הוא בקיצור. א) עפמ"ש בתניא פרק ט"ז בדיוק הלשון מצרפה והול"ל מעלה עליו כאילו עשאה, ועיין שם בקרבן נתנאל. ב) אין הענין שיבוטל ח"ו שם הוי' אחד משני שמות הוי' אלא המדובר הוא בהפסיק טעמי שביניהם שלע"ל יהי הוי' אחד שני השמות באחדות. יעוין זח"ג קלח, א. לקו"ת דנט"א.

שהעתיק במכתבו: בספר של הגה"ק כחזק מקמיא מרן ממזנקאטש ז"ע בשם הגה"ק רמ"ל סאטמער ז"ע כי ארז"ל במסכת ריה יז ב"ג מדות ה' ה' אני ה' קדם שיחטא האדם, וה' לאחר שיחטא האדם, והקשה הרא"ש שם מה צריך למדת הרחמים קדם שיחטא? ותירץ דמירי במחשבת ע"ז שהוא קדם שיחטא האדם עדיין האף שאין המחשבה רעה מצטרפת למעשה, אבל בע"ז מצטרפת שנאמר למען תפוש את בני בלבם. עכ"ל הרא"ש ז"ל, ולפי"ז צריכין ב' שמות רק בשביל ע"ז ולעמיד בביא' יהיה להעביר גלולים מן הארץ והאלילים כרות יכרתון ולא יהיה עוד מחשבת ע"ז כלל על כן באמת לא יהיו צריכין לב' שמות רק לשם אחד – מדת הרחמים בכללותה שא"א בלעד – השירית יחבנו בקרוב שיהיה ה' אחד ע"י משיח ה' מדברנא דאומתי במהרה דידן כ"ה.

ב'תשמו

ב"ה, כ"ד סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בודאי עוסק בענייני פרנסתו ככל הצריך כי הרי לפרנס את ב"ב וגם את עצמו זוהי מצות הבורא ית' ובמילא צריך לעשות בזה באמונה, ניט נאר פון יוצא וועגען אליין, ועאכו"כ לא לחפוף לרמות את הציווי וברכך ה"א בכל אשר תעשה ומובן שצריך להיות זה בלא דאגה ובלא השתקע בזה אבל לאידך גיסא שלא חסר המעשה בפועל והשי"ת יצליחו.

ב'תשמו

ב"ה, כ"ו סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מ"ש שלא ראה לנחוף לחקור אחרי אופן גירות אחדות שבעיר הנ"ל הנה באופן דיפלומטי ולאט ולאט ובמניעה מחשש של ביוש ברבים, יש לחקור עד"ז כיון שאם יודע שצריך איזה תיקון הרי יש לקוות שבקל יוכל לפעול אצל הנשים שיתקנו העניינים כיון שקרוב לודאי שהתיקון אינו כרוך באופנים של מס"נ ואפי' באופנים של מס"נ לפי השקפתם הם. וחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם, והשי"ת יצליחו שהשתדלות בכל הנ"ל תביא פירות לאלתר ויראה פרי טוב בעמלו הן בגשמיות והן ברוחניות. וישתמש בהאטו החדש אשר קנה להוסיף אומץ בכל הנ"ל ומובטח השי"ת לקיים הבטחתו אשר כל המוסיף מוסיפין לו שהפירוש בזה לו ולכל ב"ב שיחיו.

בברכת הצלחה.

ב'תשמו

לתוכנה ראה גם לקמן אגרת ב'תשנ.

קלג

אדמו"ר שליט"א

ב'תשמח

ב"ה, כ"ו סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ד סיון, ובו שאלה אודות בנו . . . שיי שאינו שוקד
בלימודו כו' ושואל חו"ד בזה.

הנה אינני רואה מקום לשאלה וכבר ידוע פסק רז"ל עד דידך על צוורי
דברך כו' שזה מתחיל משנת הששה עשר שזהו גיל בנו שיי שכותב במכתבו
ובמילא עליו הדבר מוטל לנקוט בהאמצעים ודרכי נועם שבנו ילמוד במסירה
ונתינה אליבא דנפשי ואז יצליח.

מ"ש אודות עניני הישיבה, הנה לפלא עליו שכיון שגם הוא מהר"מ
והמשגיחים דהישיבה הרי גם עליו מוטלת האחריות בעד ההנהלה בכללותה
וכמו בכל עניני צבור שאין הפירוש בזה דהיחיד פטור מהם וכידוע, וכל אחד
מהר"מ והמשגיחים שעוסק במקצועו במסירה ואליבא דאמת הרי א"א שלא
יפעול זה גם על שאר הנהלת הישיבה ואופן העבודה דשאר הר"מ והמשגיחים
וכל הנ"ל הוא נוסף על הפס"ד (קידושין מ, ב והובא ברמב"ם) דלעולם יראה
אדם עצמו שקול כו' ובפעולה אחת שלו מכריע את עצמו ואת כל העולם כולו
לכף זכות או כו' ואחכה למכתבו מפורט מאשר מוסיף הוא בהענינים שתחת
רשותו ומוסיף ככל האפשרי וכן הצעות מפורטות בהנוגע להטבת המצב
בהענינים והמקצועות שתחת הנהלת אחרים, ומובן שכל המפרט יותר ה"ז
משובח.

בברכה.

ב'תשמט

ב"ה, כ"ו סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על שאלתו, בו שואל אם יסעו הוריו ממקומם עתה להסתדר
בקבוץ חפשי באה"ק ת"ו, ופלא בעיני גם על הקס"ד בזה, ויעיין היטב בלשון

הרמב"ם הלכות דיעות ריש פרק ו', צריך אדם להתחבר ולישב אצל החכמים כו' ויתרחק מן הרשעים כו' ילך למקום שאנשי צדיקים כו' ואם הם רעים וחטאים כו' יצא למערות ולחוחים ולמדבריות, ועאכו"כ שהנמצא במקום שמנהגי' הוא ע"פ התורה והמצוה שאי אפשר לחשוב ע"ד העתקה לקבוץ חפשי, והשומר את עמו ישראל בכל עת ובכל מקום אשר לא ינום כו' ישמור את הוריו בתוך כלל ישראל ודוקא בסביבה של יראת שמים תורה ומצוה אשר שם שכינתא שריא, והוא מצדו יכול להוסיף בזה ע"י הוספה בשקידה מסירה ונתינה בלימוד התורה הנגלית ותורת החסידות וקיום המצות בהידור מיוסדים כל הנ"ל על יראת שמים טהורה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תשנ

ב"ה, כ"ז סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מאי קרח בו כותב אודות ג' סוגים בהשגת טרף לבית. הרי כבר ידוע הוראת רז"ל השווה לכל נפש (מלבד יחידי סגולה) שצריך לעשות כלי לקבלת הברכה וכמאמר הכתוב וברכך ה"א בכל אשר תעשה, וכמבואר ג"כ טעם הדבר בכ"מ בתורת החסידות ומהם בלקו"ת לרבנו הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשו"ע (פוסק בנגלה דתורה) פרשת תצא דף ל"ז סוף ע"ב.

אף שקשין מזונותיו של אדם כקרי"ס שזהו אחד הנסים הכי גדולים בכ"ז בחיצונית צריך לעשות כלי ג"כ בדרכי הטבע וכמבואר בלקו"ת שם, אלא שכדי להגדיל ברכות השי"ת צריך להיות חזק בבטחון ולהוסיף אומץ

ב'תשנ

הוראת רז"ל: ראה גם לעיל אגרת בתשמו.

קלה

אדמו"ר שליט"א

בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות וקיום המצות בהידור שהן הן הצנור
והכלים להמשכת וקבלת ברכות השי"ת בהמצטרך. והשי"ת יצליחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תשנא

ב"ה, כ"ז סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר צבי הירש שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעשי"ק קרח ובו שאלה אם כדאי להעתיק את
הענינים השונים גם לשפה אחרת מלבד צרפתית.

א) הנה אם רק ישנם קוראים מבין בני ישראל בשפה איזה שתהי' כדאי
להעתיק עניני דא"ח בהשפה ההיא כי ה"ז בכלל הענין דיפוצו מעיינותיך
חוצה . . .

ג) במ"ש אודות השתדלות השגת נתינות צרפת, צריך מקודם לברר אולי
ישנה אפשרות לקבלת נתינות שווייץ שמכמה טעמים טובה יותר ורק אם
יתברר שזה אי אפשר או קשור בקישויים גדולים למדי, אזי יש להשתדל
בהנתינות הצרפתית.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש ובעניניו הפרטים.

ב'תשנא

מוה"ר צבי הירש שי: צאלער. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ה א"ש.

ב'תשנב

ב"ה, כ"ז סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר מנחם נחום יצחק אייזיק שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מכ"א סיון, בו מבשר טוב אשר בתו שטערנא פריידא ילדה בן למזל טוב, ויה"ר שהוריו שיחיו יכניסוהו לבריתו של אברהם אבינו בשעה טובה ומוצלחת וכשם שיכניסוהו לברית כן יכניסוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ועיני כבודו שי' רואות ורוות מהם ומכל יו"ח שי' רוב נחת חסידותי מתוך בריאות הנכונה והרחבת הדעת ויוכל לבשר טוב גם בשאר הענינים שמזכיר אודותם במכתבו ושזכיר על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ומ"ש שאלת עצה כיצד לקרות שם לילד הנולד שי'.

הרי ידוע מענה כ"ק מו"ח אדמו"ר בכגון דא שאינו מתערב בענינים אלו והוא מובן ע"פ מ"ש בכתבי האר"י ז"ל (בשער הגלגולים הק' כג. וראה עמה"מ שי"א ספ"ד) הובא גם באו"ת ס"פ בראשית (ובלק"א לה"מ) אשר מלמעלה ניתן להחורים הרעיון איך לכוון לשם הבן או הבת הנולדים, שם השייך לנשמה זו, וכמבואר בכ"מ בדא"ח וראה ג"כ לקו"ת בחר (מא, ג) אשר אותיות השם שייכים לחיות הנשמה והגוף.

בברכת מז"ט.

ב'תשנב

נדפסה בלק"ש ח"ב ע' 182, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר מנחם נחום יצחק אייזיק: חנוך.
ידוע מענה: ראה גם לעיל ח"ז אגרת ב"ד, ובהנסמן בהערות שם.

ב'תשנ"ג

ב"ה, כ"ח סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

מ"ש אודות האני. הנה הי"ז ענין שבעלי ישראלים במילא גם אם העובדים שם אינם יהודים וכיון שנעשה בפרסום גדול כ"כ צע"ג דאפשר הוא איסור דאורייתא או דרבנן שאכ"כ שהעובדים הם ישראלים, ומ"ש שאמרו שהכל נעשה אוטאמאטיש הנה בודאי אי אפשר הדבר וכידוע להשייכים למקצוע זה, והאריכות בדבר המכאיב אינה רצויה ולפלא גם בהביא בחשבון העלמות והסתרים דעקבתא דמשיחא על שגם דבר פשוט כזה הרי כמה מהיראים וחרדים אינם שמים לב וד"ל.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש.

ב'תשנ"ד

ב"ה, כ"ח סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ בנש"ק רב פעלים
מוה"ר מתת'י יחזקאל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלתי ספרו ענג שבת בשני טופסים נכרך ביחד עם ספר בכורי יחזקאל על מסי' אבות, ובסופו ג"כ דברי חסידות מלוקטים משיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע (וחבל שלא הורה המקור למען יוכל הקורא לעיין על אתר שע"פ הרוב נמצא שם גם איזה ביאור נוסף)

ב'תשנ"ג

מי"ש אודות האני: ראה לעיל אגרת ב'תשל"ח, ובהנסמן בהערות שם.

ב'תשנ"ד

מוה"ר מתת'י יחזקאל: גוטמן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ב'שטו, ובהנסמן בהערות שם.

קלח

אגרות-קודש (ב'חשנד)

והשי"ת יצליחו למלאות חלקו בהפצת אור התורה ומאור שבתורה בסביבתו
ובתוך מושפעיו מתוך הרחבת הדעת.

בברכה.

ב'תשנה

ב"ה, כ"ח סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יצחק אוחנה שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל פ"ש ממנו ע"י הרה"ח הו"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר מיכאל שי' ליפסקר והמבאר ג"כ אשר כבודו משתדל במרץ לקרב את
לבם של ילדי בני ישראל לאבינו שבשמים, ובודאי למותר לעורר אשר אם
המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא ואם בחיי עוה"ז כן, הרי
עאכ"כ המקיים נפשות כו"כ מבני ישראל ומביאם לחיי העולם הבא הנצחי
ע"י קירוב לבם להוי' אחד, הרי גודל פעולתו ושכרו אין די באר. והכרה זו
עצמה שממלאים שליחות קדושה של הקב"ה מוסיפה כח ואומץ במילוי
תפקיד קדוש זה אשר מציאות האומץ עצמה ממעטה ההתנגדות של הצד
שכנגד וכמובן ג"כ ע"פ המבואר בספר תניא קדישא מרבנו הזקן בעל התניא
(פוסק בנסתר דתורה) והשולחן ערוך (פוסק בנגלה דתורה) סוף פרק כ"ט
ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה אבל כ"פ ככה לתוספת נחת אמיתי מכל
יו"ח שיחיו.

בברכת הצלחה בעבודה בחינוך על טהרת הקדש.

ב'תשנו

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ט סיון, בו כותב אודות העלמות והסתרים השונים שישנם אצלו ומפרטם לסעיפים. הנה כל הסעיפים שחושב – מקור אחד להם, והוא הסתת הצד דלעומת זה, שמפריע את האדם בכל הדרכים, למנוע את האדם מעבודתו את בוראו. וכיון שהסיבה אחת היא, הרי יש לתקן על ידי שינוי עיקרי אחד, והוא – המסירה והנתינה ללימוד תורת הנגלה ותורת החסידות, מבלי כל תירוצים. וכשיחליט באמת אליבא דנפשי לעשות כזה, ויכיר את האמת שזה נוגע לכל מעמדו ומצבו בחיים, ולא רק בענינים הרוחניים אלא גם בחיים הגשמיים, הרי רואים הצלחת השי"ת. וכבר ידוע הפס"ד שאפילו מעט אור דוחה הרבה חשך. אלא שכדי להרבות בסייעתא דשמיא, צריך לשמור שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע (בחומש תהלים ותניא) הידועים. ולהוסיף בצדקה עם הזולת, היינו לקרבו לתורת השם ולעבודתו, שצדקה גם ברוחניות – תרומם גוי, וכמבואר בתורה אור לרבנו הזקן בתחלתו.

המורם מהנ"ל, ילמוד בשקידה במסירה ונתינה בנגלה דתורה ובתורת החסידות, יוסיף אומץ בעבודת התפלה ובקיום המצות בהידור, ולהשפיע על הזולת לקרבם לאילנא דחיי, שאז יקוים היעוד – לאט לאט אגרשנו. ויוכל לבשר טוב בכל הענינים שנגע במכתבו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר: א. קווינט

ב'תשנו

נדפסה בלקריש חס"ז ע' 568, והוגהה ע"פ צילום האגרת.

ב'תשנז

בי"ה, כ"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר אפרים אליעזר שי הכהן

שלום וברכה!

כיוון כת"ר את השעה ונתקבל מכתבו כשעה לפני נסעי על אהל כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע ודבר בעתו מה טוב, והזכרתיו ואת כל
בי"ב שיחיו וכפי שכותב במכתבו.

ובחודש גאולה זה אשר מיוסד על מרז"ל הידוע לאחר פטירתו כו' בתר
רישא גופא אזיל (ערובין מ"א א) — ולהעיר מסוטה מ"ה ב. — נדבר
בהתועדות דש"ק מברכין העבר, אשר כשצריכים להוציא אדם מבית השבי,
מושכין אותו ועולה תחלה ונגאל הראש ובתר רישא גופא אזיל. וה"ה בגאולת
כ"ק מו"ח אדמו"ר ראש ונשיא ישראל, יה"ר שבקרוב ממש בתרי" גופא אזיל,
שגם העקביים בכלל (יעוין נזיר נ"א א. ושו"ת צפנת פענח להגאון מרגנוב
ח"א, לד), בכלל זה בגאולה האמיתית והשלימה.

בברכה.

ב'תשנז

נדפסה בלק"ש ח"ח ע' 332, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר אפרים אליעזר שי: יאלעס. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תשי, ובהנסמן בהערות שם.
נדבר בהתועדות: ראה גם לקמן אגרות ב'תשעח. ב'תשצב.

קמא

אדמו"ר שליט"א

ב'תשנח

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין.

מתפללי בית הכנסת בית יוסף
אשר בירושלים עיה"ק ת"ו
ד' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

בנועם קבלתי המכתב בו כותבים אודות חגיגת יום השנה שלהם וכן
ההתועדות בהימים שלאחר זה ובהם בחג השבועות זמן מתן תורתנו. וביחוד
נהניתי לקרות בהמכתב אודות השיעורים הנלמדים הן בתורת הנגלה והן
בתורת החסידות.

וחפץ ה' בידם יצליח אשר יהי ביתם בית תפלה ובית לימוד וכדו"ל על
הכתוב אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב, ושמא מילתא הוא בית יוסף,
יוסף ה' לי בן אחר וביארו בתורת דא"ח אשר מאחר עושים בן כאשר מהפך
מחשוכא לנהורא והוא ע"י התבוננות הנפש השכלית בגדולת ה' כו' עד שגם
נה"ב מסכימה ע"ז נעשה יתרון האור מן החשך יתרון ממש כשהחשך נהפך
לאור כו' שע"ז נמשך תוספת אור לאין קץ גם למעלה וכמבואר בארוכה כ"ז
בד"ה בן פורת יוסף לאדמו"ר הצ"צ (נדפס בס' אור התורה שפ"ו ע"ב) ומדתו
של הקב"ה מדה כנגד מדה אלא שכ"פ ככה שמוסיף אור (שזהו שם הכללי
להארות והמשכות של מעלה) לאין קץ גם למטה בהמצטרך לכל המתעסקים
בהנ"ל הם ובני ביתם הן בגשמיות והן ברוחניות.

בברכת חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל אשר בודאי יחוגו אותו באופן
המתאים בבית הכנסת שלהם ויה"ר שיהי' בהצלחה מופלגה בהנוגע להבפועל.

ב'תשנ"ט

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר נחום שמרי"י שי

שלום וברכה!

נתקבלו שני מכתביו מיי"ב סיון, והני"ל הוא העתק ממכתבי למתפללי
ביהכ"נ בית יוסף, ונשלח לו כיון שהוא מהמשתתפים בהתועדות שם ובטח
ינהג כזה ג"כ בחג הגאולה הבע"ל.

בברכה.

ב'תשס'

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... נראה ממכתבו, שסדר קבוע אצלו **להתחיל** התפלה בש"ק בוקר —
בחצות היום! ולא ני"ל כלל סדר כזה (אף שבודאי אומר ק"ש לפני זה וכן שמע
ברכו וכו'). ושאני אם מתחילים במוקדם ומאריכים בתפלה. ומה טוב
להתחיל עם הצבור לערך, ומבי"ש ואילך לאחר גמר תפלת הצבור.

ב'תשנ"ט

מוה"ר נחום שמרי"י: ששונקין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ג תקצג, ובהנסמן בהערות שם.

קמג

אדמו"ר שליט"א

ב'תשסא

בי"ה, כ"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו הודעתו מיום הולדתו שלו. ובודאי ידוע לו הנהגה בעלי' לתורה, לימוד שיעור נוסף הן בתורת הנגלה והן בתורת החסידות נוסף על השיעורים הרגילים ושלושת השיעורים השווים לכל נפש דחת"ת ומקיימם, הנה יה"ר מהשי"ת שתהי' שנה זו שנת הצלחה אצלו בלימוד הנגלה ובלימוד פנימיות התורה וקיום המצוות בהידור אשר כל זה תלוי במסירה ונתינה אמיתית לכל הני"ל בנוגע לעצמו, ובודאי משפיע ג"כ על חבריו שיתאמצו במסירה ונתינה זו ובפרט בימינו אלה אשר כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הנה זה עומד אחר כתלנו ואשר עי"ז יתקיים בהקדם היעוד המקווה שהפכו ימים אלו לששון ולשמחה.

בברכה,

נ.ב.

בודאי עכ"פ מכאן ולהבא הנה ילמוד דא"ח גם בלילה.

ב'תשסב

בי"ה, כ"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ כו' מוהר"א חנוך שי'

שלום וברכה!

... נכון הדבר במאד שכמו וכדרך שסידר תולדות רבנו הזקן מלוקטים

ב'תשסא

ידוע לו הנהגה: ראה גם לעיל אגרת ביעתר, ובהנמנן בהערות שם.

ב'תשסב

מוהר"א חנוך שי': גליצנשטיין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה ברנש, ובהנמנן בהערות שם.
וכדרך שסידר: ראה לעיל שם.

משיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע ביחד עם הידיעות שבס' בית רבי, יעריך כזה גם בנוגע לאדמו"ר האמצעי וכן בנוגע להצמח צדק, וכמעשהו בראשון כן מעשהו בשני אלו ובמשך הזמן אפשר יהי לחשוב גם בנוגע לכ"ק מוהר"ש בכגון דא מיוסד על הקטעים שבספר תולדות מוהר"ש והר"פ דשם בהוספה מה שנדפס מאז ועד עתה. ותקותי שבמשך קיץ זה יופיע לאור ספר השיחות תשי"א ותשי"ב אשר גם בהם חומר בהנוגע לכל הני"ל.

בשאלתו אם להדפיס בבטאון הבע"ל רשימת כ"ק מו"ח אדמו"ר ע"ד התקופה שלפני המאסר, הנה בבטאון אין זה מקומו כיון שלהדפיס בהשמטת קטעים מסוימים אין זה דרך ובהבטאון יתבלטו אלו הקטעים ביותר כיון שאין זה אלא חוברת קטנה לפי"ע, משא"כ בס' קובץ מכתבים בעל מאות עמודים. ויש ללמוד בזה בנין אב ממה שאירע ע"י הדפסת מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר בחילוק אופן הלימוד דחסידי ומתנגד וכמו שכתבתי מכבר במכתבי לצעירי אגו"ח.

בטח נו"ל כאן לייב תמוז הבע"ל המשך רשימת כ"ק מו"ח אדמו"ר ע"ד המאסר בחוברת בפ"ע.

בהנוגע לעיר הולדתי היא ניקאלאייעוו ולא יעקאטרינסלב.

ב'תשסג

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום א' שבוע זה ונהניתי לקרות בו אשר משבחים את בניו בלימודיהם בתורה ויה"ר מהשי"ת שיהי' זה בפועל כמרז"ל לא המדרש עיקר אלא המעשה שהלימוד יביא לידי קיום המצות בהידור ומובן אשר מוכרח הדבר שילמדו ג"כ חסידות שאז נתקיים הענין דיראת ד' היא אוצרו שע"ז נשמר ג"כ לימוד התורה כמבואר בדרז"ל (שבת לא, סע"א) ובודאי פשיטא בכדי שיתקבלו דרכים אלו אצל בניו שיחיו צריך שיהי' גם לו

קמה

אדמו"ר שליט"א

שיעור קבוע בלימוד החסידות, ומדגיש הנני בלימוד ולא קריאה ועיון מזמן לזמן כי ידוע הפס"ד יגעת ולא מצאת אל תאמין, והאריכות אך למותר . . .

בברכה לבשר טוב בכל הנ"ל.

נ.ב.

מ"ש אודות משרה טובה ויפה בשבילו, הרי בודאי ידוע לו המצב במשרות כמו אלו בהערים כמו נויארק וכו' שהמחפשים משרות מספרם הרבה יותר מאשר המשרות. ולהחליף משרתו עתה למשרה בעיר קטנה לכאורה מה היא התועלת בזה.

ב'תשס"ד

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ד סיון. הנה אף שקודם קבלת התורה הנה עמא פזיזא הי' מעלה וכמבואר ברז"ל (שבת פט, ע"א) אבל בכלל לאחר קבלת התורה (והכוונה בזה גם בכל יום ויום וכמבואר בדא"ח בדיוק בברכת התורה בברכות השחר נותן התורה לשון הווה) ובפרט בעבודה תמידית צ"ל מסודרה ובלי פזיזות ובמילא עליו להתעסק בענייני פרנסתו עתה בהשתדלות המתאימה מבלי שתבלבל בשעת מעשה הסברא להכנס בעבודת הישיבה, וכשישתפר המצב בהישיבה כמ"ש במכתבו הרי אז הזמן לחשוב בפרטי ואופני עבודה שם וכן ע"ד החלטה בכללות והשי"ת יחזקו בשמירת הקביעות עתים בתורת הנגלה והחסידות שגם זה יוסיף ברכה והצלחה בענייני פרנסתו.

בברכה.

ב'תשסה

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין.

ברכה ושלום!

איך האב באקומען דיין בריף פון ט"ו סיון, אין וועלכען דו שרייבסט
פון דיין געבורסט טאג.

השם יתברך זאל דיר העלפען, אז עס זאל זיין א הצלחה יאר בא דיר סיי
בגשמיות און סיי ברוחניות, און האפענטליך וועסט דו זעהען צו איינווירקען
אויף דינע חברות און פריינדיגעס צו מאכען זיי נעהענטער צו אידישקייט און
מקיים זיין מצות בפועל, וואס דער זכות פון דעם איז זייער גרויס און דער
וואס טוט אין דעם זאל געהאלפען ווערען אין דעם וואס ער באדארף, זיכער
קענסט דו גלייכצייטיג באקענען דינע חברות מיט דער מסירת נפש-דיקער
אויפפירונג פון חסידישע הייזער, און וואס יעדער איד פארמאגט דעם כח פון
מסירת נפש. און ווען מען רעט איינמאל און מערערע מאל ווירקט דאס און
מען טוט אויף.

בברכה ופייש לחבירותך אז זיי זאלן מצליח זיין בכל הנייל און אויך אז
יעדערע פון אייך זאל משפיע זיין אין איר סביבה צו תורה און אידישקייט.

ב'תשסו

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין.

האברך הווי"ח איינ נוינ עוסק בצ"צ
מוה' יעקב אליעזר שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מטי' סיון ות"ח על הבשו"ט ע"ד הישיבה
שכותב תודה על העבר ובקשה על להבא להמשיך בכגון דא והשי"ת יצליחו.

ב'תשסו

מוה' יעקב אליעזר: הרצוג, מלבורן.

ב) בהנוגע לשאלתו אם הנהלת הישיבה תלך בתוקף בכל דבר עם התלמידים וההורים שלהם. הנה אין שייך לתת בזה הוראות כלליות כי מובן שהדבר תלוי בהפרט עליו נדונים, שאם הוא ענין עיקרי אין לוותר עליו אבל גם אז צריך ללכת בזה בדרכי נועם ובדרכי שלום שאז בנקל יותר צו אויספירען, ולמותר להוסיף שבמקום שיש חשש דהיזק הרבים הרי זה מבטל סברת תועלת היחיד, וכפי שהראה הנסיון במקומות אחרים הנה כשחברי ההנהלה דמוסד חינוך מתייעצים ביניהם הרי ברובא ברובא מוצאים האותיות המתאימות איך לחסביר לההורים והתלמידים נחיצות ציווי או פקודה פרטית איך שזהו תועלת הכלל ותועלת הפרט . . .

בברכת הצלחה בענינים הכללים ובעניניו הפרטים.

ב'תשסז

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר שלמה חיים שי

שלום וברכה!

. . . נתעכב מכו זה ובנתיים הגיעו מכתביו מטו"ב וכ"ד סיון. וכ"כ שקשה להתערב מכאן בחילוק המשרות והתפקידים, שזה צריך בחינה על אתר, ועליהם להתדבר בזה ביניהם ולנצל את כחותיו של כאו"א ככל האפשרי.

ע"ד החופש — כבר ענית. ופשיטא שאין מקום לחופש ב' פעמים.

בנוגע לתוכן ההתועדויות שלו — יישר חילי שמדבר ע"ד עבודת התפלה ולימוד דא"ח. ותימה גם על הקס"ד שעתה אי"צ לזה, ח"ו. אלא, שלאידך גיסא, מוכרח לימוד הנגלה בעיון ובהתמדה. וגם אין אחר מדבר עד"ז עם הת', הרי ידוע פסק רו"ל במקום שאין אנשים השתדל כו', ומקום יש בראש כו'. והשי"ת יצליחו.

ב'תשסז

מוה"ר שלמה חיים: קסלמן. אנרות נוספות אליו — לעיל ח"ה ברנה, ובהגמון בהערות שם. לקמן בתתנה. כיתקבד.
וכ"כ: וכבר כתבתי.

ב'תשסח

בי"ה, כ"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

עס איז ערהאלטען געווארען אייער בריף פון ו' סיון און אויך דער פריערדיקער, און וויבאלד אייך קומט אויס צו זיין א לייגענערע צייט בא דער ארבעט, וואלט איר באדארפט וויסען אויף אויסווייניג עטליכע פרקים משניות און עטליכע פרקים תניא און אויך תהלים און גייענדיק צו דער ארבעט אדער פון דער ארבעט און אויך בא דער ארבעט אליין אין די פרייע צייט אריינחאפן און חזר'ן עפעס אויף אויסווייניג פון די אויבען דערמאנטע. און עס איז ידוע דער ביאור אויף דעם מאמר רז"ל לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה, אז דאס וואס מען לערנט און מען דאווענט אין אזא צייט האט א באזונדער חביבות און א זכות גדול ביותר אויף צו אויפטאן און ממשיך זיין דאס וואס יעדער נויטיגט זיך, סיי בגשמיות און סיי ברוחניות. און השי"ת זאל ערפילען משאלות לבבו ולבב זוגתו שיחיו לטובה בקרוב בזחוי"ק.

בברכה.

ב'תשס"ט

בי"ה, כ"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"ג עוסק בצ"צ
מוה"ר חיים שאול שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ב סיון, ויזכחו השי"ת לבשר במכתבו הבא, שמטוב הולך לעוד יותר טוב, הן בענייני הפרטים והן בעניינים הכלליים

ב'תשס"ט

מוה"ר חיים שאול: ברוך. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ב'שדמ, ובהנממן בהערות שם.

קמט

אדמו"ר שליט"א

— להגדיל תורה ולהאדירה, וכבר כתבתי לאחד שמקרא זה מובא בשני הקצוות דת"ת, הן בלימוד תשב"ר (רמב"ם הלי ת"ת ס"פ ב') וכן בלימוד התורה שהיא למעלה לגמרי אפילו מענין המצות (חולין פו, ע"ב) — היינו שלא רק מן הקצה אל הקצה, שכיון שמוגבל הוא בשני קצוות הרי נקרא קטן, וכמו שנאמר ביעקב — המברח מן הקצה אל הקצה — כי קטן הוא אלא למעלה מהקצוות ולמעלה מהמדידה והגבלה איזה שתהי', וכמבואר בדא"ח בכ"מ.

בברכת הצלחה בכל הני"ל — המחכה לבשו"ט.

מ. שניאורסאהן

ב'תשע

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

שמחתי לקבלת מכתבו מכ"ט אייר שנתקבל רק היום — ואולי יש איזה שגיאה ברשימת הזמן — ויה"ר שגם להבא יבשר בהנוגע לבריאות אז פון גוט זאל ווערן בעסער וכידוע שבכל דבר שבקדושה והרי גם גוף הישראל קנין הקב"ה (רמב"ם הלי רוצח פ"א ה"ד) הנה צ"ל מעלין בקדש.

כבקשתו אזכיר ואת זוגתו שיחיו להטבת הבריאות ולבשו"ט במקומם עתה ובמקומם החדש.

בברכה.

וכבר כתבתי: לעיל אגרת ב'תרפ"ט.

ב'תשעא

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ומה שכותב שקשה לו להגביר את כח המחשבה דבור ומעשה שלו כמצוה עלינו בתורתו הק' תורת חיים ותורת עולם ושואל אנה לפנות ואנה לברוח – הנה אין צריך לברוח, כי כלשון התניא קדישא פרק מא: ה' נצב עליו ומלא כל הארץ כבודו ומביט עליו, ובוחן כליות ולב אם עובדו כראוי, אשר זהו גופא הוא נתינת כח לעמוד במלחמת היצר ולנצחה, וגם התבוננות קלה בזה מספיקה, וכדי להגדיל את הסייעתא דשמיא בזה צריך להיות חקוקים במוחו ובזכרונו איזה פרקים משניות ואיזה פרקים תניא והדרוש בלקוטי תורה סוף פ' קדושים ד"ה והדרת פני זקן, וזהו נוסף על מה שצריך להיות אצלו בכיסו – כמובן במקומות שמותר זה – תניא, ומזמן לזמן בשעות הפנויות ילמוד בו איזה שורות, ואם יעשה ככל הנ"ל אליבא דנפשי ויזכיר לעצמו הציווי התמידי דשוויתי ה' לנגדי תמיד, הרי לאט לאט יגרש הרע ויגביר האור בהדי אמות שלו.

בטח מרציא מזמן לזמן מצבו הרוחני לפני המשפיע שלומד אצלו דא"ח ועושה כהוראתו ואחכה לבשו"ט.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ב'תשעא

נדפסה בלקריש חי' ע' 500, והוגהה ע"פ העתק המזכירות.

ב'תשעב

ב"ה, כ"ט סיון, תשי"ד
ברוקלין.

[הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר יהושע שניאור זלמן שי']

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיו"ד סיון, ובטח בינתים קבל מכתבי בו
ימצא מענה על כמה מהשאלות שלו, ותחלת מכתבי זה היא נקודה כללית
רובא דרובא המכתבים שלהם הם מלאים תוכן איך שקשה וכמעט אי אפשר
לסדר ישיבה במקומם כו' וכמו שכתב במכתבו הקודם, הנה זה למרות שראו
מופתים גלויים איך שבכל הדברים שלא הי' תלוי בחירה מבני ישראל ראו
הצלחה מופלגה, ואם היו קישויים הי' רק באותן הנקודות שהיתה יד בני
ישראל בכלל ובפרט אנ"ש שיש להם בחירה חפשית כיון שהם בדוגמא
שלמעלה (שרק שם הוא מקום הבחירה האמיתית וכמבואר בלקו"ת פ' אמור
לח: בביאור עה"כ הן האדם הי' כאחד ממנו), הרי שם נמצאו העלמות
והסתרים וכו' ...

בנוגע לשאלתם אם לעשות ת"ת לקטנים או להסתפק רק בהדעי סקול
הנה פשוט שצריך לעשות ת"ת לקטנים ג"כ, ובפרט שבספק הדבר אם אפשר
שתהי' מספקת כמות המבקרים בהדעי סקול אם לא עיי' שיקרבו את הנערים
בחינוכם מקודם בת"ת וחדרים ...

בהנוגע לשיתוף פעולה עם אברכים משיבה אחרת או עם אנשים מחוג
אחר שעד עתה הנה נהגו אתם ברצו"ש, הנה אף שידוע ההנהגה שצריך לקבל
את כל אחד בספ"י וצריך לנצל את כחותיו של כאו"א בכרם חב"ד ככל
האפשרי אפילו מאלו שאינם מחב"ד אבל בענין עשיית שותפות גמורה
ובמילא יש להשותפים דיעה גמורה ולעתים גם דיעה מכרעת, הנה יש להזהר
בזה ביותר וביותר ובפרט במדינה [...] שתלוי בזה גם קידוש ליובאוויטש
כו' ומובן שכל הנ"ל אינו שייך להענין דקליטת תלמידים גם מחוגים הנ"ל
ואין הדבר אמור אלא בכאלו שיחוו דיעה.

ב'תשעב

מוה"ר יהושע שניאור זלמן שי: סרברנסקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תרפ"א, ובהנמסר בהערות שם.
מכתבי: דלעיל ב'תשכו.

מובן שאין לעשות בבנין הישיבה ענינים של מפלגה איזה שתהי' אף שלאידך גיסא אין מענינם לבדוק את אלו הבאים אליהם להתפלל או ללמוד אם שייכים הם להמפלגה, אבל הבנין וכל הענינים הקשורים בו הם על מפלגתי כמובן.

והי"ה בנוגע להנוסח, פשוט שבבנין ישיבה שעל שם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נוסח התפלה צ"ל נוסח שלו, ואין בזה שום פגיעה בכבודו של מי שהוא כי לכל אחד מובן הענין דהגם לכבוש את המלכה עמי בבית, וכיון שנקרא הבנין והישיבה ע"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר צ"ל מתאים אליו, אבל לאידך גיסא אין הם מחוייבים לבדוק את כאו"א באיזה נוסח מתפלל כו' ובמילא מובן גם כן שאם בדרך ארעי ירד מי לפני התיבה ויתפלל נוסח אחר הרי אין זה ענין למלחמה.

כנ"ל הנני כופל עוד הפעם שיש לקלוט תלמידים להישיבה אף אם חוששים הם שהתלמידים ישארו רק באופן זמני כי נוסף ע"ז שאם ישפיעו על התלמידים כדבעי ישארו בקביעות עכ"פ רובם, הנה גם בשביל השפעה ביר"ש טהורה באופן זמני כדאי הדבר.

בהנוגע לסיום מכתבו שצער אנ"ש ביותר גדול מזה שהם רואים שאפשר להצליח והחסרון שאין אנשים המתאימים לזה, הנה כיון שההשגחה העליונה הביאה דוקא אותו [אוסטרליא] ולא אחרים והראתה מופתים גלויים . . . הנה ברור הדבר שיש היכולת ביד אנ"ש הנמצאים ב[אוסטרליא] לעשות ככל הדרוש, ויה"ר מהשי"ת שיוציאו יכולת זו מהכח אל הפועל ושיהי' זה בהקדם ובנקל.

בברכת הצלחה המחכה לבשו"ט ופ"ש כהדו"ש.

קנג

אדמו"ר שליט"א

ב'תשעג

ב"ה, א' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר משה שי הכהן

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ"ח סיון, בו כותב אודות הטבת מצב בריאות
זוגתו תחי'. ויה"ר אשר בחדש גאולה של נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, הנה
גאל, כאו"א מאתנו, מכל ענינים המבלבלים ממנוחת הנפש והרחבת הדעת,
והרי לב כל ישראל ער הוא להקב"ה תורתו ומצותיו ולגאולה, וכמבואר
במדרש שה"ש רבה על הפסוק אני ישנה (בגלותא) ולבי ער.

והשי"ת יצליחו, שכמו שכותב במכתבו שמוסיף בלימוד החסידות,
שכוונתו בזה על עצמו, הנה ישתדל בכל יכולתו שיתוסף בלימוד זה גם בבית
הכנסת, בתלמוד תורה דרבים, ויה"י אופן הלימוד בחקיקה, שמבואר מעלתה
בכ"מ, וראה שלי"ה פרש"ה) זו, וביאורו בלקו"ת בפרשתנו וכן בפ' בחקותי.

ברכת הצלחה בכל הנ"ל,

מ. שניאורסאהן

ב'תשעד

ב"ה, א' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

בעתו קבלתי שני מכתביו מה' סיון. ומ"ש אודות כשרות השמורה שקנה

ב'תשעג

נדפסה בלקריש חכ"ג ע' 521, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוה"ר משה: שא"עוויטש. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ו איתקנא, ובהנסמן בהערות שם.

ב'תשעד

לתוכנה ראה לעיל אגרת ביתרעט.

ומצרף גם תעודת הכשר. הנה לפלא שכנראה תפסו את כל הענין שלא לפי כוונתי כלל וכלל כי לא דברתי דבר ע"ד כשרות השמורה אלא אודות ענין ההתקשרות שזהו תלוי באופן האמונה בנשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר.

וכבר ידוע סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר בעת מאסרו של רבנו הזקן אמר, אז ער האט זיך מוסר נפש געווען בפועל שלא להיות נפרד מהבעש"ט בתנועה אפילו לשעה קלה ואפילו רק למראית עין (ענין באריכות במכתב הנדפס בחוברת התמים חלק ב' עמוד 56). ואף כי מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת להשיג אפילו חלק אחד מני אלף ממדריגת רבנו הזקן, הנה ע"ד המובא בתניא פרק מ"ד אפס קצהו ושמץ מנהו מרב טובו ואורו מאיר לכללות החסידים ואנ"ש.

ויש לסיים ע"ד האמור במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר (שם סוף פרק ב') שאם בדברים כמו אלו צריכה להיות הדביקות כ"כ הנה במיכלא ד[מ]הימנותא ובמיכלא דאסוותא ובלייל שמורים שנתגלה על כאו"א מבני ובנות ישראל בכבודו ובעצמו עאכ"כ.

ותקוטי שעכ"פ עתה מובן עד כמה שאינו שייך כלל בכגון דא כל מה שכותב אודות כשרות השמורה וכן אודות תהלוכות הדברים איך שבא השמורה לידו כו' וכו', והאריכות בזה אך למותר.

בברכה.

ב'תשעה

בי"ה, א' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יעקב שי' הלוי

שלום וברכה!

בנועם הגיעני מכתבו מג' חקת עם הפ"י המוסגר בו אשר יקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ב'תשעה

מוה"ר יעקב שי' פרידמן.

קנה

אדמו"ר שליט"א

נהניתי לקרות במכתבו אשר בעוד שני מנינים אומרים תהלים אחר התפלה ע"פ תקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר כפי שנחלק לימי החדש. ויהי רצון שיקוימו בהמקיימים תקנה זו בתוך כלל ישראל כל הענינים הבאים על ידי אמירה זו, וכמבואר במכתבי כ"ק מו"ח אדמו"ר שנדפסו בקובץ תהלים.

וגדול זכות אלו שהביאו והשתדלו בזה שזכות הרבים תלוי גם להשפיע להם תוספת ברכה והצלחה בהמצטרך להם ולבני ביתם הן בגשמיות והן ברוחניות. ואחכה לבשו"ט משמחות בכל הנ"ל.

בברכה לבריאות הנכונה והצלחה בעסקנותו בהרמת קרן ישראל סבא מתוך בריאות הנכונה והרחבת הדעת.

ב'תשעו

ב"ה, א' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר שמואל שי

שלום וברכה!

בנועם נמסרה לי הידיעה אשר בש"ק זה הוא הברית מילה של נכדו בן בתו חנה עטל תחי'. ויה"ר מהשי"ת שיזכו הוריו להכניסו לבריתו של אברהם אבינו בשעה טובה ומוצלחת, וכשם שיכניסוהו לברית כן יכניסוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

וכבר ידוע פס"ד רבנו הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשולחן ערוך (פוסק בנגלה דתורה) בשולחנו הטחור מהדו"ב סוף סימן ד', אשר במצות מילה הוא תחלת כניסת נפש הקדושה בגוף הישראלי,

וידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, אשר כידוע הנה חמשה שמות נקראו להנשמה, נפש רוח נשמה חי' יחידה, וכשעושים ענין דתורה ומצוה בעולם למטה בעולם הזה עולם העשי' כמו"כ נעשה זה ברוח נשמה חי' בעולמות יצירה בריאה ואצילות, און אז דאס אלץ דערהערט זיך

ב'תשעו

נדפסה בלקריש חי' ע' 305, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר שמואל: יאלאו. אגרת גוספת אליו — לעיל חי' ב"ס.

אין יחידה כמו שהיא בעולמות הא"ס שלמעלה מאצילות, ואפילו כזה שאינו יודע כללות הענין, אבער מכל מקום דער ענין טוט זיך אפ אין אלע עולמות כו', ועי"ז נאמר וצדקתו עומדת לעד, אז ער האט א קאפיטאל אין עולמות עליונים און מיט דער צייט וועט ער וויסען פון דעם אויך (שיחתו י"ט כסלו תרצ"ג אות י"ז).

ויה"ר מהשי"ת אשר הוא וזוגתו שיחיו ירוו מהם ומכל יו"ח שיחיו רוב נחת חסידותי לאריכות ימים ושנים טובות.

בברכת מזל טוב.

ב'תשעז

ב"ה, א' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר אברהם שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"א וכ"ז סיון (וכן הקודמים לו מל' ניסן ד' י"ט כ"ד אייר וה' סיון אף שכמדומה כבר אשרתי קבלתם), הנה בהנוגע לעניני הרשת ועניני ישיבת תו"ת בלוד — בודאי כבר נתקבלו מכתבי מענה אליהם וקרא אותם. ובכלל הנה תמיהני שבענינים פשוטים וברורים, הרי לפעמים טועים מן הקצה אל הקצה, היפך שיטת ליובאוויטש במשך כל הזמן. ויה"ר שעכ"פ מכאן ולהבא ישתנו הדברים.

מצער אותי במאד מאד, שכנראה, הספרים שנשלחו מכאן אין מפיצים אותם כדבעי וי"א שאין מתעסקים בהפצתם כלל וכלל, ומה יהי סוף דבר מהנהגה כמו זו — קשה לי לשער. ומזמן לזמן, הנני נזכר על פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבקרוב יבוא הזמן, ימים שאין בהם חפץ שהם ימות המשיח, און מען וועט זיך חאפען פארן קאפ, שזה עתה הי' זמן שהיו יכולים לפעול כו"כ און מען האט דאס דורכגעלאזען אזא זמן. וכמדומה שגם הוא הי' בעת התועדות זו . . .

ב'תשעז

מוה"ר אברהם: פריז. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תרמו, ובהנסמן בהערות שם.
הספרים שנשלחו מכאן: ראה לעיל שם. ובאגרת ב'תערב. לקמן ב'תתכו.
פתגם: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב'תקצ, ובהנסמן בהערות שם.

קנז

אדמו"ר שליט"א

כתבתי לאגו"ח בתל אביב, ששמעתי שישנם כתבי יד (ואולי גם גוף הכתב יד) אצל נכדי הרש"י ע"ה מבאברויסק וכן אצל נכדי השו"ב"ן ש"ס, ובקשתי שאם יתברר שאמת כן הוא ויש בכתב יד אלו ענינים שלא נדפסו – להשיג את הני"ל ולשלחם לכאן. ואם אי אפשר אחרת – הרי עכ"פ למשך זמן . . .

כיון שאינו מזכיר דבר מבריאיותו ומבריאיות ב"ב – שיחיו – הרי בודאי כאו"א מהם הוא בבריאיות הנכונה. ובכ"ז אחכה לבשו"ט בפירוש. בברכה,

מ. שניאורסאהן

ב'תשעה

ב"ה, א' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . און אין די טעג פון הכנה צו די ימי הגאולה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, איז על דרך ווי עס האט זיך גערעט בא דער התועדות פון ש"ק מברכין חדש תמוז, אז ווען מען דארף באפרייען איינעם פון בור השבי, באפרייט מען פריער די קאפ און די אלע אברים וועלכע זיינען פארבונדען מיט קאפ פון דעם גוף גייען מיט, אזוי אויך אין דער קומה שלימה חאטש עס איז בתר רישא גופא אזיל, מוז מען אבער דאך זיין שטארק צוגעבונדען וואס דאס איז דורך דעם נלך בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נצח סלה ועד, וואס עס ווערט בפועל ממש אז צדיק דאתפטר אשתכח בכולהו עלמין יתיר מבחיוהי, ד.ה. אויך אין דעם עולם המעשה, ווי עס איז מבואר אין אגרת הקדש לרבנו הזקן פרק כ"ז וביאורו.

בברכה לנחת חסידותי מכל ילידיו שיחיו לו ולזוגתו שיחיו.

כתבתי לאגו"ח: לעיל בחשלת.

ב'תשעה

האט זיך גערעט: ראה גם לעיל אגרת ב'תשנז, ובהנסמן בהערות שם.

ב'תשעט

ב"ה, ג' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ז סיון בו כותב ע"ד מצבו עד עתה והשנ[ו]ים
שבזה ומצבו עתה הדורש תקון בכמה נקודות.

הנה ידוע פסק רז"ל לא יגעת ומצאת אל תאמין יגעת ולא מצאת אל
תאמין, והרי בנדון דידי' הבחירה נתונה בידו ללכת בדרך הישר והטוב לפניו
בגשמיות וברוחניות גם יחד ע"י מסירה ונתינה ללימוד הנגלה והחסידות
וקיום המצות, ומהעיקרים בזה בעבודת התפלה בהידור, וכל אותם העניינים
המבלבלים אותו שמזכירים במכתבו, הנה רואים במוחש אשר לכאוי"א ניתנו
הכחות להתגבר ולבטל העניינים שבד' אמות שלו שמעלימים ומסתירים על
חפצו ורצונו האמיתי שהוא קיום רצון הבורא.

מובן שלכל דבר צריכים לסייעתא דשמיא ושזוכים לזה גם ע"י שמירת
שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה
נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, נתינת צדקה ברוחניות ובגשמיות
וזהירות בטבילת עזרא וכו',

ובפרט שזכה ללמוד בישיבת תומכי תמימים שנתייסדה ומתנהלת ע"י
כ"ק אדמו"ר ובנו כ"ק מו"ח אדמו"ר – וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע שהשקיעו
ומשקיעים בהשיבה כחותיהם בהצלחה מופלגה בהשיבה ובתלמידיו.

המורם מכל הנ"ל, יסיח דעת ממחשבות שקו"ט ע"ד מצבו וכו' וילמוד
במסירה ונתינה תורת הנגלה ותורת החסידות ויהי חזק בבטחון בהשי"ת
אשר כשיתייגע בכל הנ"ל ימצא את מבוקשו ולא עוד אלא שיהי גם בהצלחה.

מה שכותב אודות שנתהווה לו חלישות בכח זכרונו וכן שלפעמים נעלם
מזכרונו דבר הפשוט. הנה בכלל גם זה קשור במחשבות השקו"ט שלו הנ"ל,
וכשיקיים את ההוראה הנ"ל בהיסח הדעת מהשקו"ט גם פרטים אלו
ישתפרו. ואין לכוף על הזכרון ללמוד דוקא בענין זה שנתייגע, וכשמרגיש
חלישות יחליף הלימוד ללימוד במקום אחר במקום שלבו חפץ ולאח"י ינסה
עוד הפעם.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל.

ב'תשפ

בי"ה, ג' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ב סיון בו כותב ע"ד מה שעבר עליו בשינויים שונים במשך הזמן עד עתה ועל מצבו עתה אשר אף שהוטב בהשואה להעבר אבל עדיין צריך תיקון בכמה נקודות וענינים.

והנה שמח יחי' בהזכות וההצלחה אשר נמצא הוא בישיבת תומכי תמימים שנתיסדה ומתנהלת ע"י כ"ק אדמו"ר וכ"ק מו"ח אדמו"ר – זצוקלה"ה נבי"מ זי"ע שהשקיעו בה מכחותיהם במס"נ ובמילא כל הנמצא בה בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הגשמים והרוחנים כלי הוא לקבלת ברכותיהם שיצליח בכל המצטרך כפי יכולתו ללמוד להתפלל ולהדר בקיום המצות מתוך שמחה, שאז אם מעט אור דוחה הרבה חשך הרי עאכוי"כ הרבה אור ועאכוי"כ מאור (שהוא מקור האור) היינו חסידות תורתה הדרכותי ומנהגי.

וידוע מכבר שאין דרך התעניות ואפילו הסיגופים דרך הבעש"ט כמבואר בכ"מ ומהם גם במאמר יו"ד שבט תשי"ג ד"ה באתי לגני, ובפרט ע"פ המובא בספר תולדות מהר"ש שתענית של חסיד פירושו העכבה אפילו לאיזה רגעים מדבר שרוצה כו', וראה ג"כ בתניא פרק כ"ז (דל"ד ע"ב), ובמאמר הנ"ל מבואר ג"כ הכרח שמירת הבריאות שאז בלבולי הגוף מתמעט[ים].

וכשיוסף בכל הנ"ל, בפעולות בכיוון זה, הרי יתרבה ג"כ הסיוע מלמעלה שיבוא כל הנ"ל בפועל ממש בחיי היום יומים.

מ"ש אודות תיקונים כו', הנה ירבה באותיות התורה ובאותיות[ות] התפלה, ובדאי חקוקים בזכרוננו כמה פרקים משניות וכמה פרקים תניא ומאמרי דא"ח וביניהם גם ד"ה והדרת פני זקן בלקו"ת סוף פ' קדושים.

בברכת הצלחה בתורה בעבודה ובגמ"ח שהם ג' הקוין שעליהם העולם גדול והעולם קטן – זה האדם – עומדים.

ב'תשפא

ב"ה, ג' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מיום ה' קרח בו כותב את אשר עבר עליו מעת
בואו לאה"ק ת"ו, ושוברו כתוב בצדו בסיום מכתבו בו כותב ע"ד המצב
ב... מקום אשר כהן ברבנות כמה וכמה שנים ועתה עזב אותם, וכבר ידוע
מענה ירמ"י לברוך בן נרי' כשבקש נבואה בעת חורבן בית המקדש והליכת
ישראל בגולה (אשר בד"מ כשגלו לאדום שכינה עמהם) וגם שכינתא בגלותא.

וכבר ידוע מענה הצמח צדק לאחד מהחסידים הגדולים, ששמענוה כ"פ
מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, על שאלתו ומבוקשו לעלות
לאה"ק ת"ו, וז"ל הצ"צ: ר' הלל פלס ניט ארץ ישראל און דיר פעלט ארץ
ישראל. מאך דא ארץ ישראל. דלכאורה אינו מובן הסיום "מאך דא ארץ
ישראל" ושייכותו להתחלת המאמר. והפירוש בזה הוא אשר התשוקה לארץ
ישראל צריכה להתבטא לכל לראש אין מאכען דא, היינו במקום מגורו, ארץ
ישראל.

אינני רוצה להאריך בדבר המכאיב, ובפרט שכת"ר כבר נמצא באה"ק
ת"ו ולימוד זכות עליו שגם קודם עלותו ארצה הי' באה"ק ת"ו ומשם בא
ל... ועכ"פ יה"ר שבהיותו באה"ק ת"ו יעשה ארץ ישראל בסביבתו,
וכפירוש הפנימי בזה המובא בכ"מ בדא"ח, ארץ שרצתה לעשות רצון קונה,
ישראל ישר אל כי שרית עם אלקים ואנשים, ותוכן פנימי עוד יותר מזה –
ישראל לי ראש, ועיין בלקו"ת שלח (מח, ב ואילך).

בברכה לבריאות הנכונה לו ולזוגתו הרבנית ולהצלחה בכל הנ"ל מתוך
הרחבת הדעת.

נ.ב.

בטח משתתף בהתועדויות חסידיות וגם מעורר ומזכיר עד"ז מזמן
לזמן. והשי"ת יצליחו.

ב'תשפא

נדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 214, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
ידוע מענה: ראה גם לעיל ח"ד אגרת אקלה, ובהנסמן בהערות שם.

ב'תשפב

ב"ה, ג' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ד' אודות הסברא דישיבת נשים ואנשים יחד
מבלי מחיצה כשרה.

הנה בכגון דא כיון שכבר פרסמו בעתונות מאגודת הרבנים, אגוד
הרבנים, וכמדומה שמשך זמן לפני זה הי' כעין זה גם מיאנג איזראעל ועוד
מאיזה אגוד של רבנים, צריך הי' להשיג קטעי עתונים אלו (ובטח יוכל להודע
איפוא למוצאם אצל הנהלת אגודת הרבנים, ואפשר ע"י הרה"ג ד"ר ווייס
אשר ביאנג איזראעל), וכאשר יפרסם קטעי מכ"ע אלו בין הבעלי בתים שלו
ומי יאמר כשיראם הקטעים שנדפסו באנגלית (ואפשר הי' זה במכ"ע
דזשואיש לייף) יקל מעליו השקו"ט בזה.

הסברא דלחפש תומ"י משרה אחרת, הנה מלבד הדוחק במשרות
מתאימות, הרי גם כשימצא אי אפשר לדעת מראש אם לא יהיו שם ענינים
המכאיבים יותר.

וגם בנדון דידי' הנה יש לראות צדקת מרז"ל: כל החונף לחבירו סוף
נופל בידו, כי הרי מה שבאיזה ענינים אין ברו כתוכו שהוא "חניפות" שרוצה
להתדמות ולהראות דוקא באופן כזה שלא יכירו בחוץ שתלמיד הוא דישיבת
תומכי תמימים ליובאוויטש, שהרי אין זה מצד שמכיר באמת דהתנהגות זו
אלא שהוא כעין חניפה להסביבה, הנה לסוף נופל בידם, כי באים בטענה כיון
שהרב מרא דאתרא רוצה להדמות לסביבתו הרי למה ועל מה לא ירצו הם
להדמות לסביבתם בעניניהם. וההסברה שזהו ענין דרבנן וגם יש מתירים
לגמרי, ע"ז המענה מן המוכן כי בענינים דמראית העין יש להתחשב עם
הרואה ולא עם התירוץ של האיש דבי' הוה עובדא.

יודע ג"כ אני מהתירוץ ע"ז שהרי רובא דרובא מהרבנים הצעירים ג"כ
נוהגים בכגון זה, אבל א' גם להם כמה צרות כו', ב' בזמן האחרון החלו

ב'תשפב

שכבר פרסמו: ראה גם לעיל ח"ה אגרת ביתא.
בנדון דידי': ראה בהמשך לזה לקמן אגרת ביתא.

תנועה לשפר גם המראה החיצוני אף שיש למצוא עליו "הכשר". וכל המקדים בזה הרי זכות הרבים תלוי בו.

כדרכו אינו מזכיר במכתבו ע"ד שיעוריו בתורת הנגלה ובחסידות אשר המיעוט בהם הוא ג"כ קצת תירוץ על הנ"ל.

בברכה להמעטת ההעלמות וההסתרים אשר לו ולהקלת עבודתו בתור חסיד בתור רב ובתור איש ירא שמים.

ב'תשפג

ב"ה, ג' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מצטער הנני ביותר על העדר שימת לב ... בהנוגע לחנוך הבנות ובדרך ממילא גם לאגודת נשי ובנות חב"ד, כי בדורנו זה ובימינו אלה אין זה ענין של הידור ועבודה בשביל אחרים אלא שאלה חיוניות בהנוגע להבנות והנשים ובמילא גם לאנשים ... ומצער על שהי צריכים לשהות שש שנים באה"ק ת"ו, עד שרואים כבר תוצאות אי שימת לב להנ"ל, והלואי שייצאו בחתוצאות דעד עתה ותומ"י יעבדו במרץ הכי גדול ובדרכי נועם שהם דרכי תורתנו תורת חיים לשפר המצב ולתקנו ככל האפשרי. והשי"ת יצליחו לבשר טובות בהקדם.

בברכה.

ב'תשפג

נדפסה בלקריש חכ"ב ע' 427, והוגהה ע"פ העתק המזכירות.

קסג

אדמו"ר שליט"א

ב'תשפד

ב"ה, ד' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

נמסר לי מכתבו וכבקשתו אזכירו ובי"ב שיחיו על הציון הקי' של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרף להם כפי כתבו.

ובטח למותר לעורר אשר כיון שבית מלון לו שבמשך הקיץ עוברים שם
כמה וכמה אנשים וכוונתם לשם הבראה ומנוחה ובמילא הרבה זמן פנוי
להם, הנה כמו שמשדלים בהטבת בריאות הנ"ל בגשמיות על אחת כמה
וכמה שצריך להשתדל בהטבת בריאות הנ"ל ברוחניות, ובפרט שאצל איש
ואשה הישראלים הגשמיות תלוי בהרוחניות,

ובודאי נמצאים בבית מלוננו ספרים בכלל וספרים הנוגעים לחיי היום
יומים היינו ספרי פסקי דינים והלכות הצריכות ספרי חסידות ומוסר וכו'
בפרט, ובטח במדה האפשרית מעוררים שימת לב המתארחים בבית מלוננו על
כל זה, והשי"ת יצליחו.

בברכה.

ב'תשפה

ב"ה, ד' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר ניסן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו מעורר עמ"ש בלקו"ת בפי שלח (מב, ב) וז"ל: לנדה

ב'תשפה

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 305, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר ניסן: טלושקין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז איתקפה, ובהנסמן בהערות שם.
עמ"ש בלקו"ת: ראה גם הערות וצינונים ללקו"ת שם.

ולזבה טהרתן במים חיים. ושואל מקורו, שהרי דעת פוסקים ראשונים ואחרונים אשר נדה אינה טעונה מים חיים.

והנה מובן, אשר הלקו"ת אינו ספר פסקי דינים, ומובן ג"כ אשר ע"פ נסתר דתורה צריך לבאר לא רק הדיעה דהלכה כמותה, אלא גם שאר הדיעות, כי הרי אלו ואלו דא"ח.

— ראה לדוגמא: לקו"ת נצבים מה, סע"א: שופר של ר"ה של יעל פשוט. — ופשיטא שלא קשה מדרך מצותיך סוף מ"ע לדון במו"מ. —

ומה שנדה טהרתה במים חיים — הנה כן הוא שיטת הת"ז בסופו (סוף ת"ה): כנדה כו' לדכאה לה במיא דאורייתא מים חיים דלא פסקין.

דרך אגב: במה שציין בסי' טהרת מים (עי' מו) דעות הסוברים דזבה טעונה מ"ח, יש להוסיף עליהם ר' נחשון (וראה אוצר הגאונים לשבת סד) ואת הזהר ח"ג צז, ב (נוסף על הת"ז, דאתי במכש"כ מנדה).

בשו"ת שם משמעון להר"ש פאלאק — מהדו"ק חיו"ד ס"יט — העיר מת"ז הנ"ל דס"ל דזבה צריכה מ"ח (במכש"כ מנדה), ולפלא שלא הביא גם מזח"ג הנ"ל. ואולי אפ"ל, דבזח"ג הרי פי' הרמ"ק (הובא באור החמה שם) דצריך מ"ח, מפני שסופרת ז' שבועות ולא ז' ימים, משא"כ זבה דעלמא. אבל בת"ז אי אפ"ל זה.

בכבוד ובברכה.

ב'תשפו

ב"ה, די תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו' מוהרי"ד שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מאי קרח בצירוף קונטרס אודות אפשריות ונחיצות דתקון ערובין במנהטן.

ב'תשפו

מוהרי"ד: מאסקאוויטש. אגרת נוספת אליו — לקמן ב'תתקלו.
דתקון ערובין: ראה גם לעיל אגרת ב'תרנ"ד. לקמן שם.

קסה

אדמו"ר שליט"א

והנה כבר ישנו בזה קונטרס "הצעה לתקון ערובין" הנ"ל מהרה"ג כו' צבי ש"י אייזנשטדט מעובד בפרטיות בצירוף מראה מקומות וכו' במ"ש כתי"ר ועוד עם הוספות על זה.

ולפלא שלא הזכיר בכל השקו"ט שבקונטרס ששלח אלי אודות הענין דזרעים הנמצאים בעיר שלדעת כמה ראשונים ואחרונים מבטלים המחיצות. כן לא נגע בזה דחלק מנהטן מסובב מהים, ואפילו החלק שנק' ריווער הנה צ"ע רב אם הוא בגדר נהר ע"פ הלכה, ואכ"מ להאריך. ועיין בקונטרס להרב אייזנשטדט הנ"ל. וכן מקואות פ"ה משנה ד'. מכות ד' א' ועוד. שו"ת צפת פענח להגאון מרגצוב סי' נ"ח נ"ט בגדר נהר ע"פ דין. כן כפי המבואר בקונטרס הנ"ל כמה מקומות שלא הקיפו נוסף על הענין דחלק המחיצות לא הוקפו לדירה.

ומה שהעיר כתי"ר במחלוקת הראשונים אם צ"ל ששים רבוא בוקעים, כך פסק רבנו הזקן בשולחנו הטהור סי' שמ"ה סעיף י"א, ועיין בשו"ת בית אב תנינא סי' ה' דמונה שם שלשים דעות מהראשונים דס"ל כזה.

ומה שהעיר במ"ש הר"א מבוטשאטש, דאין ראי' דעכו"ם אין נכנסים במס' ס' רבוא ומחפש ראיות ע"ז, הנה בכ"מ מהאחרונים משמע דבמס' ס' רבוא נכללים גם עכו"ם. והיסוד ע"ז י"ל כי שבת במרה נצטוו (ראה תוס' ד"ה [אתחומין] שבת [פז, ב]) ואז עדיין דין בני נח להם (וכידוע דעת רוב הראשונים בזה), וגם לאח"כ במ"ת נגדרו עניני שבת **כאשר צוד** (במרה).

ומ"ש בענין דמצוה לתקן ערובין, יעוין נוסף על מה שמזכיר במכתבו, שיטה מקובצת לביצה ט"ז ב', שו"ת הראש כלל כ"א, תשב"ץ ח"ב סי' ל"ז, חת"ס הל' או"ח סי' צ"ט, שו"ת בית אב תנינא סי' א'.

בברכה.

ב'תשפז

ב"ה, ו' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מער"ח תמוז בו שואל פירוש המאורע אשר הוא וחברו עמדו לבחינה לקבלת משרת רב וחברו הצליח בזה אבל לא הוא ואשר אמרו לו שיוכל להבחין עוד הפעם בסוף חדש מרחשון.

הנה אין אתנו יודע עד מה דבר ברור בכוונת השגחה העליונה, אבל יש סברא לאמר שכיון א' אשר כל ענינים דקדושה הנה ככל מה שיהי המצב בהווה טוב יש מקום לשפרו ולהיטיבו עוד יותר, כי קדושה ה"ה אין סוף, ב' כיון שבלימוד התורה צ"ל יראת ה' היא אוצרו וכן בקיום המצות הרי כלשון רבנו הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) ובעל השולחן ערוך (פוסק בנגלה דתורה) בספרו תניא קדישא ריש פרק מ"א הרי ראשית העבודה ועיקרה ושרשה היא היראה, וביחוד למי שרוצה להיות רב ומנהיג קהלה קדישא הרי זהו הוראה שעליו להקדיש שימת לב מיוחדת להגדיל עוד יותר מדת היראת שמים, וכמבואר בתניא קדישא כמה מדריגות בזה ביאור היטב. ויעויין ג"כ בזה בזהר הק' חלק א' י"ג סוף ע"ב.

ובזה מובן ג"כ מה שדחו הבחינות לאחר חדש תשרי הוא חדש היראה, והדרך המביאה ליראת השם מבואר בתניא ובתורת החסידות בכלל בכמה מקומות ובדאי יתדבר בזה עם הרה"ג והרה"ח כו' וכו' . . . והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל הנ"ל.

בברכה.

ב'תשפח

ב"ה, ו' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו מודיע שנעשה בר מצוה. הנה יה"ר שמבן י"ג למצות יגדל לבן ט"ו לגמרא וכו', ויצליח בלימודיו בתורת הנגלה ובתורת החסידות ובהנהגה מתאימה לתורתנו הק' תורת אמת, ובדאי יודע בעל פה לכל הפחות איזה קאפיטלעך תהלים איזה פרקים משניות ופרקי תניא וחוזר עליהם מזמן לזמן.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א,

מזכיר:

ב'תשפט

ב"ה, ו' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

מחות' הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מוה"ר גרשון שי'
וזוגתו הרבנית מרת גיסיא תחי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ז וכ"ח סיון, ות"ל על הבשו"ט אשר נולד
בן לבן אחיו שי', ויה"ר מהשי"ת שיגדלוהו הוריו לתורה ולחופה ולמעשים
טובים, ואותם יזכה השי"ת לבשר טוב תכה"י.

מה שהעיר להמובא בתניא פרק ז' (י"א ע"ב) כמו שעשה רבא לתלמידיו,
רבא באל"ף ולא בה"א.

הוא ע"פ גירסת רבנו חננאל בפסחים קי"ז ע"א וכן הוא בילקוט שמעוני
מלכים ב' רמז רכ"ז.

ולימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל הרי בודאי יסדרו התועדות באופן
המתאים ובאופן שיבוא לידי פועל בעניני יהדות בכלל ובעניני חסידות בפרט
וחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל מתוך בריאות הנכונה.

נ.ב.

נבחלתי להשמועה אשר בכל עיר חיפה אין כי אם בית הכנסת אחת או
שתים בה מתפללים נוסח אר"י, ות"ח אם יבשר טוב בזה.

ב'תשפט

מוה"ר גרשון: חז. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תרפז, ובהגסמן בהערות שם.

ב'תשצ

ב"ה, ו' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הנהלת הרשת דאהלי יוסף יצחק ליובאוויטש באה"ק
ת"ו, ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתבים מיי"ג, ט"ו - ב' מכתבים - וכ"ח - ב' מכתבים - סיון, ובינתיים בודאי נתקבל מכתבי מענה על מכתבם הקודם שבהם ג"כ מענה על כמה מהשאלות במכתביהם הנ"ל, וכנראה שהמברק שלי בהנוגע לחולון לא הגיע, ופליאה גדולה ע"ז (נשלח על כתבת הרב חנוך שיי).

ב) ההצעה לערוך קורסין מזורזים להכנת מורים ולהשתמש בזה בימי החופש נכונה במאד מאד גם אם לא הי' החשש שלשנה הבאה ידרשו בתוקף מוסמכות מכל מורה ומורה, ובודאי עושים בזה במרץ היותר גדול, ואפשר כדאי שאף אלו שכבר מוסמכים הם ישתתפו עכ"פ בחלק מהקורסין למען לחזור על הישגות ואי אפשר לבית המדרש בלא חידוש. הסברא בנוגע לקייטנא, הנה נתקבלה בקשה זו מביה"ס דאהלי"י ביפו, ומציעים לעשות כזה בכפר, ובכ"א גם זו הצעה נכונה ואפשר גם מוכרחת.

ג) אינני יודע ההוצאות הכרוכות בהנ"ל, ובודאי יש מקום לבקש עזר מיוחד מהמשרדים המתאימים ועל השאר להשתדל למצוא, והרי כבר בלאה"כ יש חסרון ניכר בהרשת, והלירות שיתוספו על שתי הוצאות הנ"ל אינם משנים המצב, ובודאי ישתדלו אנ"ש להמציא אמצעים על זה.

ד) בהמשך לזה ולפי שיטתי שכל עניני בתי הספר צריכים להתנהל ע"י הנהלה הכללית, הנני עונה לביה"ס דיפו שהעזרה חלקית שדרשו תומצא להם ע"י שיבקשו הנהלה הכללית ובעיקר להמציא להם בהקדם ולעודדם ולחזקם שיעשו הקייטנא.

ה) כיון שהקייטנא תהי' בכפר חב"ד הרי אפשר יש מקום שיתארחו שמה גם התלמידים מבתי ספר אחרים היינו לא רק מיפו אלא גם משאר בתי ספר אהלי"י, ואפשר שעיי"ז יוקל יותר השגת העזר מהמשרדים השונים כיון שבהתרכז כל התלמידים במקום אחד יתמעטו ההוצאות, ומה שעיקר עוד יותר ההשגחה תהי' טובה יותר.

ו) ההצעה ליסד בתי ספר אהל"י במקומות רחוקים ביותר כמו בנגב וכו', הנה לפי המצב עתה בהנהלה הכללית אינני רואה איך שישגוהו שם ויש מקום לחשוב ע"ד הצעות כאלו רק אם ימצאו על אתר אנשים שיש לסמוך עליהם במאה אחוז.

ז) הסברא שכל אחר הראוי לזה ילמוד עם כתה נוסף על עבודתו בהנהלה הכללית דהרשת, נכונה במאד, ולא רק מפני החסרון בהוצאות אלא גם מטעמים רוחניים ובהם קירוב דעת מהמורים ומורות להנהלה ע"י שיכירו שגם הם משתתפים בעבודתם בפעולות.

ח) מובן מעצמו שאין לוותר על הפרינציפ דבחירות מורים – ות דהרשת דוקא ע"י הנהלה ולא מי שהוא מבחוץ, והרי ה"י זה אחד התנאים הראשונים בעת המו"מ ע"ד הכניסה לחינוך ממלכתי דתי (אף שגם בזה אין לעשות זה דרך מלחמה, והרי כבר הראה הנסיון שבדרכי נועם פועלים הרבה יותר ובנקל יותר) ...

ט) תקותי שאם גם י"ב וי"ג תמוז הם ימי החופש, בכ"ז ינצלו ימים אלו לספר להתלמידים והתלמידות ע"י איזה אופן אודות פרשת החג.

י) מהנכון ה"י שאנשים המתאימים לזה יתראו עם מר שז"ר ש"י כיון שהוא ה"י המתווך ויודע ג"כ ע"ד ההבטחה בענין מינוי מורים – ות ויש לו השפעה גם עתה וגם על ... ש"י.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש ובפרט בימי גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר על שמו נתייסדו אהל"י וברוחו צריכים הם להתנהל ולהתפשט. המח' לבשו"ט.

ב'תשצא

ב"ה, ו' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הנהלת בית ספר חב"ד גבעת התמרים, יפו,
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מכי סיון הצעה לייסד קייטנא בכפר חב"ד בשביל
תלמידי בית הספר שלהם, הצעה נכונה היא במאד מאד. ואפשר יש מקום
לשתף בזה גם תלמידים ותלמידות משאר בתי ספר דאהלי"י.

ובהנוגע לסיוע באמצעים במקצת ע"י שילוח סקריפים, הנה בלי נדר
נעשה זה, אלא שכפי ההנהגה והסדר יהי גם זה ע"י הנהלה הכללית דהרשת.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש. המחכה לבשו"ט.

נ.ב.

אולי אין להקפיד כ"כ (באם לא יהי היזק וחסרון עי"ז להתארחות
תלמידי הרשת) ויש לקבל להקייטנא גם תלמידים אחרים בתנאי שאחרי כך
ילמדו בבתי ספר הרשת או חב"ד בכלל.

ב'תשצב

ב"ה, ו' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

סו"ס נתקבל מכתבו (כתוב מוצש"ק קרח) בו מודיע מחזירתו שלום
לאה"ק ת"ו ואשר מצא שם הכל שלום. ותמיהני קצת על כתבו בקיצור כ"כ
ע"ד פגישותיו במשך נסיעתו וחזירתו לאה"ק ת"ו ובטח ימלא במכתביו
הבאים.

מהנכון היי אשר חוברת מחנים שמזכיר במכתבו תושלחנה לכאן גם
אותן שהופיעו בעבר, וה"ה בנוגע לשאר ענינים דפוס הנדפסים על ידם.

קעא

אדמו"ר שליט"א

בטח יחפש הזדמנות להפגש ג"כ עם חיילים דתיים במחנות אחרות נוסף על שלו ולעוררם ולחזק את רוחם רוח ישראל סבא וכמו שעשה במחנה. והשי"ת יצליחו בכל הנ"ל ובמילא ימשיך ג"כ תוספת ברכה והצלחה בענייניו הפרטים.

ומסוגלים ימים אלו דגאולת נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, וכנדבר בהתועדות דשי"ק מברכים חדש תמוז שכשמוציאים קומה שלימה מבור השבי והגלות, הנה תחלה מעלים וגואלים את הראש ובמילא כל האברים הקשורים בו נמשכים אחריו אף ששוהה איזה זמן בינתים, והנמשל מובן.

המח' למכ' מפורטים, וחותרם בברכת הצלחה בכל הנ"ל.

ב'תשצג

ב"ה, ו' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו מודיע שלומד אומנות השו"ב, הנה נכון הדבר והשי"ת יצליחו. ובודאי ידוע לו מהכתוב בשו"ע רבנו הזקן ריש הלכות שחיטה ובשו"ת הצ"צ הפס"ד דשו"ב צ"ל ירא שמים ביותר, ובודאי ביחד עם הנ"ל יוסיף אומץ בלימוד תורת החסידות הדרכותי והנהגותי, וידוע פסק רז"ל דיגעת ומצאת שתהי' יראת ה' היא אוצרו ויסתדר בקרוב כטוב לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה.

ב'תשצב

וכנדבר בהתועדות: ראה גם לעיל אגרת ב'תשנ"ו, ובהנמ"ס בהערות שם.

ב'תשצד

ב"ה, ו' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר מנחם זאב
שיי הלוי

שלום וברכה!

... מ"ש שיש סברא אצלו שיחזרו בע"פ איזה מהמכתבים. הנה אין
לעשות כזה, כי אצל התלמידים ואפי' אצל אנ"ש צריכה להיות הבדלה
שחוזרים בע"פ תניא ומאמרי דא"ת ואין לגרוע ביחסם לזה ע"י שימציאו
להם לחזור גם מכתבים בע"פ.

בברכה לבשר טוב בכל הני"ל ובהקדם.

נ.ב.

מוסג"פ המשך רשימת המאסר שהו"ל לימי חג הגאולה הבע"ל, ובה גם
הצעתי אודות לימוד מאמרי דא"ת בימים הני"ל, ומטובו לפרסם ככל
האפשרי.

ב'תשצה

ב"ה, ז' תמוז, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצרכי ציבור בעל מדות תרומיות
ענף עץ אבות וכו' מהרש"ז שיי

שלום וברכה!

הנני מקוה כי נסיעתו חזרה היתה נעימה וצלחה, וכדרך כל אדם בשובו

ב'תשצד

מוה"ר מנחם זאב ש"י גרינגלס. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תרצ, ובהנסמן בהערות שם.

ב'תשצה

מהרש"ז: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תרנ"א, ובהנסמן בהערות שם.

הביתה מנסיעה ארוכה ופעילה שעושה סה"כ מהקורות אותו ופעולותיו במשך ימי נדודיו, הנני מקוה כי מע"כ ש'י שבע רצון מסיכומו הוא על נסיעתו בכלל ועל ביקורו בניוירק בפרט, והעיקר, כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, שסיפוק רוחני זה אינו מהסוג המביא לידי "פאטשעוואָט נאָ לאַווראַח", אלא אדרבה מעורר הרצון והתיאבון לפעולות נוספות ביתר אומץ ומרץ, בלימוד קל-וחומר: "מה-דאך" ביגיעה שעד עתה – שהיתה קשורה עם התחלה, וידוע אשר כל התחלות קשות – אף על פי כן ת"ל הצלחתי, על אחת כמה וכמה שאם אוסיף בהשתדלות הרי אצ"ל שאצליח בהצלחה מופלגה כמה פעמים ככה . . .

ובטח למותר לעורר את מע"כ ש'י עוה"פ בנוגע לסיוע לכל ענינינו, עניני חב"ד, שבאמת הם עניני כלל ישראל, הקרובים לרוחו גם בלאו הכי, ולא באתי אלא לקיים מרז"ל אין מזרזין אלא למזרזין, ובפרט בימים הקרובים, ימי התועדות ושעת רצון לרגלי חג הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר – יב"ג תמוז – המסוגלים בפרט להתעוררות רוחנית ולהמשכת ברכה והצלחה מאת בעל השמחה, זכותו יגן עלינו.

ואאחל לו מראש הצלחה מרובה בזה.

בכבוד ובברכה. המח' לבשו"ט.

ב'תשצו

ב"ה, ז' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען א גרוס פון אייך און פון אייערע בני בית דורך אייער פרוי מרת . . . תחי' און דער עיקר בין איך צופרידען צו הערען אז איר האט זוכה געווען אז אייערע קינדער לערנען תורת ה' וועלכע ווערט אנגערופען תורת חיים און בריינגט אינהאלט לעבען אין דעם טעג טעגליכען לעבען, און אז די קינדער אייערע לערנען מיט חשק, און אויב אין אלע צייטען האבען עלטערען געדארפט זארגען אז זייערע קינדער זאלען

לערנען תורת ה', איז אין א נאך פיל גרעסערער מאס און מיט מער התלהבות דארפן עלטערען טאן אין דעם אין אונזער צייט און ספעציעל אין ארצות הברית.

עס איז אויך זעלבסט פארשטענדליך אז וויבאלד השם יתברך פירט די וועלט און גיט אידען און אלע מענטשן בכלל דאס וואס זיי באדארפן, וויילע נאר ער ברוך הוא אליין איז דער הזן ומפרנס לכל, קען דאך ניט זיין אז דורך דעם וואס מען פירט זיך אויף ווי דער רצון הבורא איז, אט ווי דאס אז קינדער זאלען לערנען תורה זאל דאס זיין א שטער צו פרנסה, אין געגען טייל, ווען מען שטארקט זיך און מען פירט זיך ווי דער רצון הבורא איז, איז חאטש עס דוכט זיך אז דאס איז פארבונדען מיט שוועריגקייטען, איז מען זוכה אז עס ווערט מקוים די הבטחה פון השי"ת אס בחקותי תלכו (איז רש"י מפרש שתהיו עמלים בתורה, אז תורה לערנען קומט דורך הארעוואניע, איז דענסטמאל) ונתנה הארץ יכולה גוי' אז הקב"ה גיט פרנסה ביותר הרחבה.

איך בין זיכער אז אט די שורות וועלן גענוגענד זיין אויף אריינצובריינגען אין אייך א צוגאב אין אייער בטחון בהשם יתברך און א צוגאב אין אייער ווילען צו מחנך זיין אייערע קינדער און שטארקען זיי אין זייער לערנען תורה און השי"ת זאל העלפען אז דאס זאל זיין מיט גוטען געזונט און גוטע פרנסה.

בברכה.

ב'תשצו

ב"ה, ז' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ה' בהעלותך, בו כותב ראשי פרקים מתולדות ימי חייו את אשר עבר עליו ומצבו עתה.

והנה כבר ידועה הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, —

ב'תשצו

נדפסה בלקריש חייד ע' 225, והושלמה ע"פ צילום האגרת.

אדמו"ר שליט"א

קעה

שעל העובד השי"ת כדבעי לא לטעות במהות עצמו הן לימין והן לשמאל היינו שלא להשפיל את עצמו יותר מכפי המדה ופשיטא שלא להגבי' עצמו יותר מכפי המדה, ובמילא מה שכותב שרואה הננו שאינו שייך כלל לעבודה שבלב הנה פשיטא שמופרכה הנחה זו בתכלית כי כל אחד ואחד מבני ישראל שייך לזה מאחר שתוה"ק תובעת את זה מכל אחד ואחד ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, אלא שגם ע"ז חל פסק רז"ל לא יגעת ומצאת אל תאמין ואדרבה על זה חל יותר מעל לימוד התורה וכמובן ממ"ש בקונטרס עץ החיים אשר בימינו אלה עיקר התנגדות הלעו"ז הוא על ענין התפלה ויותר מאשר על ענין התורה וכמבואר שם. נהייתי ממ"ש שמשפיע הוא על חבריו ובכלל על אלו שנפגש אתם לקרבם לעבודה בפועל וליר"ש וגדול זכות ענין זה להשפיע לו תוספת ברכה והצלחה בהמצטרך בגשמיות וברוחניות.

מ"ש אודות הצעות נכבדות, שמציעים לו . . . הנה, לדעתי, יתענין גם בהצעות אחרות, ובמשך הזמן – יראה ויבחין, ובמילא גם שאלתו השני, מה עליו לעשות אחרי החתונה ואיך להסתדר, הנה יש עדיין זמן להתדבר בזה, והרי ענין חתונה הוא דבר נצחי, ואין למהר בזה ולחטוף הצעה הראשונה.

מ"ש אודות מצבם הרוחני של הוריו שיחיו, הנה צריך ה"י להשתדל שיכירום במקום מושבם אם אנשים חרדים ומה טוב מאנ"ש – ולבקש את אלו החרדים שיחפשו הזדמנות איך להשפיע על הוריו ולקרבם לאבינו שבשמים.

בטח ידועות לו הנהגות יום הולדת, בעלי' לתורה נתינה לצדקה לפני תפלת שחרית ומנחה, אם יום ההולדת הוא חל בשבת הרי אז ביום שלפני זה, ושיעור נוסף בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות, ויתן השי"ת שתהי' השנה שנת הצלחה אצלו בלימוד נגלה וחסידות ובקיום המצות בהידור.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל.

מ. שניאורסאהן

הנהגות יום הולדת: ראה גם לעיל אגרת ביעתר, ובהנסמן בהערות שם.

ב'תשצח

ב"ה, ח' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צמ"ס כו'
מוהרש"י שי

שלום וברכה!

ז"ע נתקבל מכתבו מאדר"ח תמוז ות"ח. מ"ש שהפירוש שלי בואלה המשפטים אינו מתקבל, הרי אדרבה מהפירושים האחרים בכגון דא ה"ז גם רא"י והוכחה לפירוש שלי, ומובן שאע"פ שאמרו בסנהדרין י"ט] ע"א מעשה שהי' בעבדא דינאי כו' באותה שעה אמרו כו', הרי אין זה הוכחה עפ"י ישרות לנגד הבנין אב שלומד אני, וכמו שבארתי בארוכה ג"כ בהשקו"ט בפירושי.

נהייתי ממ"ש שהי' בהפתיחה דכנסי' של אגוד"י, וחבל שאינו נוכח גם בשאר הישיבות העיקריות, ותקותי שבאם יציעו אותו בתור חבר במועצות גדה"ת שלהם יסכים על זה, והרי כל פרט כשמשותף באיזה מפלגה — אינו מסכים לכל פרטי ופעולות המפלגה, כי הרי אין דיעותיהם שוות כו', ובמילא גם בכגון דא אין זה צריך להיות סתירה להכניסה בהמועצה.

מזל טוב בעד הופעת ספרו המועדים בהלכה במהדורא חדשה. ובדאי ישמחני ג"כ בהודעה, אשר מו"ל אוסף ממה שהדפיס משיחות חסידיות פתגמי רבותינו וכו' בהוראת המקורות אשר זה זמן רב שצריך הי' להופיע לאור והרי בענין זה מועטים יותר העובדים, מאשר בשאר הענינים, וקרוב יותר לגדר מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים, בודאי גם האנציקלופדיא התלמודית מתקדמת כדבעי, והשי"ת יהי' בעזרו.

ולקראת ימי הגאולה, גאולת נשיא ראש ישראל כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, הנה יה"ר דבתי רישא גופא אזיל, ונזכה במהרה

ב'תשצח

מוהרש"י: זי"ע. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה ב'שמב, ובהנמנן בחערות שם. לקמן ב'תתפג.
שהפירוש שלי: כל הקטע הזה נכתב ברמז, ונמשך לענין מסרים שנתבקש ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א להשפיע על שור.
באותה שעה אמרו: מלך לא דן ולא דנין אותו.

קעז

אדמו"ר שליט"א

בימינו לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו. ובטח יתועדו ימים אלו בהתעוררות והחלטות המתאימות.

בברכה.

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

כיון שאינו מזכיר דבר אודות בריאותו הרי בטח הכל שלום ובסדר. מוסג"פ המשך רשימת המאסר שהו"ל בקשר לימי חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל.

ב'תשצח*

[תחלת תמוז תשי"ד]

[לכנסי הגדולה של אגודת ישראל]

"במענה למכתבכם, בדורנו שמתפרצים אלו השמים חושך לאור ומשתמשים באור להגביר החושך, שרבו המזייפים ערכי תורתנו הקדושה, יהי רצון מה' שיצליח כנוסכם להדגיש ההבדלה והנגוד שבין הפשרה והאמת ולרומם קרן ישראל סבא ע"י הפגנה מוחלטה שרק התורה ובתורה קיום עם ישראל, ונזכה לגאולה האמתית ע"י משיח צדקנו".

בכבוד.

ב'תשצט

ב"ה, י"א תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מא' תמוז בו כותב אשר כל משפחתו ומשפחת זוגתו נמצאים באה"ק ת"י וגם הוריו חפצם לעלות שמה ומציעים גם לו שיעשה כזה וגם זוגתו תחי' חפצה זאת.

ב'תשצח*

נדפסה בלקריש חכ"א ע' 392.

הנה עליו להבטיח שיוכלו להסתדר בעלותם ארצה בסביבה של אנשים חרדים לדבר ה' לומדי תורתו ומקימי מצותיו ואם יהי בטוח בזה הרי עליו לקבל על עצמו (כמובן בלי נדר) תוספת בשיעורי לימוד בתורת הנגלה ותורת החסידות וכן תוספת בקיום המצות בהידור שזהו ישמש הכנה לעלייתו לארץ אשר עיני ה' א בה מראשית השנה עד אחרית שנה, ויהי' שיצליח בכל זה ויוכל לבשר טוב.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תת

ב"ה, י"א תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר שמואל אבא שי

שלום וברכה!

במענה על שני מכתביו מיום ד' תמוז, בו כותב אודות חסיית עתיק שנמצא בביהמ"ד גדול שם מתפלל ובעת קרה"ת בפי' בהעלותך ראו שאין שם נוניין הפוכין שבין הפרשיות, ותחת זה מנוזרים הנויין של בנסוע והנויין השני של כמתאוננים, כן האתוון רברבין מרובים בס"ת זו ביותר ואומרים שכל האליף ביי"ת באתוון רברבן נמצא בה, ושואל חווי"ד בזה.

הנה דעה כזו, שנויין מנוזר יהי' הנויין השני של כמתאוננים, לעי"ע לא מצאתי בשום מקום (הדיעות נקבצו בסי' מאיר עיני סופרים סי' י"ד וראה ג"כ משנת אברהם סי' כ"ד). ומ"ש כת"ר במכתבו שזהו לפי"ד מהרש"ל, הנה הרש"ל, הועתק בסי' מאיר עיני סופרים הנ"ל, הוא רק נוי"ן קדמאה של כמתאוננים ולא השני. וכיון שצריך לתקנם, הרי מתקנים כמו שצריך

ב'תת

קעט

אדמו"ר שליט"א

לכתחלה, היינו לעשות נוניין מהופכין בהריוח שבין הפרשיות, ושאר הנוניין יהי כתיקונן כמנהגנו עתה. עוד זאת שכיון שגם בעוד ענינים נמצאו שינוים בס"ת זו, וכמו באתוון רברבן הנ"ל הנה ע"ד מ"ש בשערי אפרים שער ה' סעיף י"ח יש לבדוק אחר שאר טעיות כיון ששינה מנהג הסופרים.

הפ"נ המוסגר במכתבו אקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ ז"ע.

מוסג"פ הרשימה המשך המאסר שהו"ל לחג הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל, ובימי סגולה אלו ימי הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ ז"ע, ראש ישראל, יצליח השי"ת את כאו"א שיהי בתר רישא גופא אזיל, אשר מכאן ולהבא יתמעטו ויבטלו המניעות בעבודת הפצת היהדות בכלל ובהחזקת והרחבת הענינים והמוסדות שבהם עמל ויגע כ"ק מו"ח אדמו"ר בפרט, ונלכה באורחותיו נס"ו.

בברכה.

ב'תתא

ב"ה, י"א תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מו' תמוז עם ב' נוסחאות של המצבה, הנה יכול לצרף התוארים משני הנוסחאות גם יחד, אבל לדעתי נכון ומצוי יותר שיהי הנוסח לא בתור מדבר בעדו אלא כשלישי המדבר ובמילא יש להשמיט התיבות אבינו כו' תפארתנו, ומוחזר פה הנוסחאות.

לפלא שכדרכו גם עתה, אינו מזכיר דבר ע"ד פעולותיו במקום בו נמצא בעניני יהדות וחסידות בפרט, ואף שכבר הורגל בזה ובמילא גם אני הורגלתי בזה הנה אין זה מתקן הענין וזה כבר מזמן רב שבאה העת שבכל מקום בואו יזכור שלמד בשיבת תומכי תמימים של כ"ק מו"ח אדמו"ר ובמילא צ"ל רישומו ניכר לא רק ברי"ה ויום הכפורים וכה"ג ולא רק כשהוא נמצא בדי אמות שלו מיוחדים אלא בכל זמן ובכל מקום בואו ובהשפעה גם על הסביבה וכשרוצים באמת לעשות הנ"ל מוצאים האופנים והדרכים, וכל התירוצים בזה באים מהצד דלעו"ז כמובן.

בברכה לקיץ בריא ושמח הן בגשמיות והן ברוחניות לו ולכל ב"ב שיחיו.

ב'תתב

ב"ה, י"א תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר ישכר דוב שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מעשי"ק עם הפ"נ המוסגר בו שאקראהו על הציון הקי של
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע.

ובמ"ש אודות הנהגה לימי הוואקאנס שנותנים לערך שני חדשים חופש
שאז חוזרות התלמידות לבית הוריהן. הנה בכלל יש לקצר זמן החופש וכידוע
מרז"ל [. . .] תעזבני יום יומים אעזבך אלא שכיון שכבר הורגלו בסדר הנ"ל
איזה שנים וכנראה במכתבו יש להתנהג בנעימות ובאופן דיפלומטי אבל
תקותי שאצל חלק חשוב מהתלמידות יפעלו שינוי זה שעכ"פ יקצרו בזמן
החופש ואולי אפשר לסדר שלא כולן יסעו בבת אחת ובמילא יהיו התלמידות
שבאים לימי החופש תמיד בחברותא של אותן חלק מהתלמידות התמידיות
ובהתאם להנ"ל יש לסדר אופן וזמן הבחינות. מובן שאינו מופרך ג"כ ביטול
זמן חפשי לתלמידות בית רבקה באמצע הקיץ ואפשר לקבוע זמן החופש
בהזמן דעשיית וכיו"ב שבלא"ה אין לומדים כדבעי ובימי הקיץ רק לשנות
סדר הלימוד מתאים לסוג התלמידות היינו אם רק לשנות ללימוד קל ומושך
הלב או גם לקצר בהזמן ובעניינים כמו אלו יש להחליט על אתר ובודאי
יתיעץ אם אניש היודעים את המצב שם ותשועה ברוב יועץ.

ולקראת ימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר ראש
ישראל, הנה יה"ר שיהי גופא בתר רישא אזיל אשר יצליח השי"ת את כאו"א
מהחסידים המקושרים אליו או השייכים אליו להצליח בהפצת היהדות בכלל
ובהפצת תורת החסידות בפרט מתוך בריאות הנכונה פרנסה בהרחבה
והרחבת הדעת.

בברכה.

ב'תתב

מוה"ר ישכר דוב שי: גורביץ. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח כ'שעה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן
ב'תתקפ.

קפא

אדמו"ר שליט"א

ב'תתג

ב"ה, י"א תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מ"ש אודות כיסוי הראש בילדים, הנה בטח ראה קטע מכתב כ"ק
מו"ח אדמו"ר שבענין התספורת, ומשמע שמזמן התספורת היינו מן שלש
שנים בודאי והרבה מקדימים גם לפני זה ...

ב'תתד

ב"ה, י"א תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

אקוה אשר מתחזק הוא בדרכו בחיים שעל פי התורה תורת חיים וכפי
שנתבארה בתורת החסידות הנקרא עץ חיים, וכמו שבחיים הגשמים הננו
רואים שכל לידה צמיחה וגידול קשורים בחבלים וקישויים ובהסרת העלמות
והסתרים, הנה תקותי חזקה שגם עלייתו במסילה העולה בית אל לא
יפחידוהו הקישויים אשר בדרכו ויצליח בזה בהצלחה מופלגה ובודאי מזמן
לזמן תתחזק אצלו ההתקשרות לדרכו זה אשר באמת הוא דרך כל איש
ישראלי, אלא שלא כולם זוכים למצוא אותה כי לא כל אחד זוכה שפנימית
נפשו ולבו תתגלה בכל יפי' והדרה ותשפיע על חיי היום יומי.

ולקראת ימי הגאולה גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר ראש ישראל י"ב וי"ג
תמוז הבע"ל, הנה יהי' גופא בתר רישא אזיל אשר יצליח השי"ת את
כאו"א מהחסידים המקושרים אליו או השייכים אליו להצליח בהפצת
היהדות בכלל ובהפצת תורת החסידות בפרט מתוך בריאות הנכונה פרנסה
בהרחבה והרחבת הדעת.

בברכה — המחכה לידיעות ט"ו.

ביתתה

ביה, ייב תמוז, ה'תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח הווי"א אי"א עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר יצחק שי

שלום וברכה!

מכתבו נתקבל.

ובימי סגולה אלו, ימי הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבגי"מ זי"ע, ראש ישראל.

יצליח השי"ת את כאו"א שיהי בתר רישא גופא אזיל.

אשר מכאן ולהבא יתמעטו ויבטלו המניעות בעבודת הפצת היהדות
בכלל, ובהחזקת והרחבת הענינים והמוסדות שבהם עמל ויגע כ"ק מו"ח
אדמו"ר בפרט, ונלכה באורחותיו נס"ו.

בברכה.

(א) מש"כ דאולי אין לזה דין מ"ר. כיון שנלקחים ע"י הקאטעטער מכיס
השתן, ובמילא (א) אין שוהין בכיס כפי הרגיל ע"פ טבע ואפשר עוד לא נגמר
איכותם, (ב) אין יוצאין ע"י האבר (כי פשיטא שהדין שוה גם אם הי'
הקאטעטער הולך מכיס השתן ישר לחוץ) — יש להביא סמוכות לזה מדין
ההפכי במכשירין (פ"ו מ"ז) אע"פ שיוצאין נקיים. עיי"ש.

וזאת למודעי, דגם לולא הנ"ל יש להתיר, וכמצויין במכתבי הקודם
לפמ"ג כו'. ולפלא שכותב שפשוט הי' אצלם לאיסור. ולאחר כתבי מצאתי בסי'
מלמד להועיל — שו"ת להרב האפמאנן דברלין — חאו"ח ס"ז שמתיר
כנ"ל, אף שלא נחית כלל לטעמי הראשון מדלא הזכירו.

(ב) פ"י מאמר זח"א (ד, א) מאן מנכון כו' — בתניא ספ"י — הוא ע"פ
הדיוק בתיבת מהפכן, שהרע עצמו נהפך כו' והיינו צד"ג.

ביתתה

מוה"ר יצחק: דובאוו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח בשמא, ובהנסמן בהערות שם.
מש"כ: לעיל אגרת ביתשלו.

הפ"י בהשלילה שבמאמר זה מאן דלא מהפך כו' — שבלקו"ת חקת (סא),
 (ד) — הוא ע"פ פ"י הרמ"ז שם (כמצויין בלקו"ת שם) שהוא המתקת ק"י כו'
 ע"י תומ"צ כו' שזהו שייך והכרחי בכל אדם, כמובן. — ועייג"כ תו"א מקץ
 מב, א. ובדרושים שבס' דרמ"צ ח"ב לשמ"ר פמ"ג.

ב'תתו

ב"ה, י"ב תמוז, תשי"ד
 ברוקלין.

הרה"ג הו"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר אברהם יעקב שי

שלום וברכה!

מכתבו מט"ו סיון נתקבל.

ובימי סגולה אלו, ימי הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה
 נבג"מ זי"ע, ראש ישראל.

יצליח השי"ת את כאו"א שיהי' בתר רישא גופא אזיל.

אשר מכאן ולהבא יתמעטו ויבטלו המניעות בעבודת הפצת היהדות,
 בכלל ובהחזקת והרחבת הענינים והמסדות שבהם עמל ויגע כ"ק מו"ח
 אדמו"ר בפרט, ונלכה באורחותיו נס"י.

בברכה.

נ.ב.

ובמ"ש במכתבו אודות תוכן הלאו דלא תענה ברעך, ששקיל וטרי
 בספרו סי' ד' וה', ומאשר מצא בהרמב"ן עה"ת בפ' דברים ה' י"ב שזהו אפילו
 כשלא מחייב כלום בבי"ד, ודלא כמו שהקשה עליו במנחת חנוך מצוה ל"ז.

הנה יותר מזה מוכח בחזקוני שם, אשר אף שבכ"מ שנאמר עד ה"ז שנים
 — הרי אפי' בעד אחד ג"כ ישנו לאו זה. והנה הרמב"ן על התורה וכן החזקוני
 ה"ה מפרשים ולא פוסקים, אבל בדעה זו משמע בתשובות גאוניס קדמונים

ב'תתו

מוה"ר אברהם יעקב: ניימרק. אגרות נוספות אליו — לעיל בתרפ"ט, וכתנסמן בהערות שם.

סי' ג' (ועד"ז בשו"ת שערי צדק שער ז' סי' מ"ח, שו"ת הר"י אבן מיגש סי' קס"ו), ודלא כספר יראים סי' גמ"ר, סמ"ג לאוין רט"ז, סמ"ק סי' רל"ה (וכ"מ במלחמות להרמב"ן סוף סנהדרין – ודלא כבפירושו עה"ת) תומים כללי מיגו סוס"ק נ"ב – וכמו שהאריך בכל זה בפירוש הר"י פערלא לס' המצות לרס"ג מל"ת ל"ד. יעוין שם. ולהעיר ג"כ מירושלמי סנהדרין בסופו – מובא בפירוש הנ"ל – דמשמע שם דלא תענה ברעך קאי ג"כ על הקב"ה. ע"פ פירושי בענין יומא דשותא, מדויק ג"כ הביטוי שבגמרא "האידנא" – היינו זמן האמוראים.

ב'תתז

ב"ה, י"ג תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מז' תמוז, בו כותב שבא בקשורי התנאים עם ב"ג תחי'. הנה יה"ר מהשי"ת שיהיו בשעה טובה ומוצלחת לבנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

ובמענה לשאלתו חו"ד שלי באשר יש הצעה שלאחר החתונה בשעה טובה ומוצלחת ידורו בחדר שיש לו בחצר והמטבח נמצא בחוץ רחוק מחדר שלו, אין זה מדרכי הצניעות לדעת ב"ג תי'.

הנה בעיניי כמו אלו וע"פ הכתוב כל כבודה בת מלך פנימה יש להתחשב עם דעתה ולחפש דירה מתאימה, ומאן דיהיב לכל שאר ההוצאות יתן ג"כ על זה כיון שזהו למלאות רצונו בהענין דצניעות ועאכו"כ בהנוגע לבנות ישראל.

בודאי יקבע שיעור בלימוד החסידות פנימיות התורה הנקראת בזהר הק' נשמתא דאורייתא שאז נתוסף ג"כ תוספת חיות בלימוד דגלה דתורה והשי"ת יצליחו.

בברכת מזל טוב.

ביתח

בי"ה, י"ג תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר שלמה שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מי"ד תמוז עם רשימת השמות שקראתים על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ביום הבהיר י"ב תמוז הוא יום הולדתו והתחלת גאולתו והיא גאולתנו כי גופא בטר רישא אזיל.

מ"ש אודות הרחבת עבודת אגודת נשי ובנות חב"ד ע"י פתיחת עוד סניף אחד בעיר סמוך למקום דירתם. הנה יש לעשות את זה רק אם לא יופחת על ידי זה ענין סניף נשי ובנות חב"ד הקים כבר, וגם אז יש לעשות האסיפות בימים שונים בכדי שלא ישמש אפילו לתירוץ ויש להזהר בזה בתכלית ע"פ מ"ש פוטר מים ראשית מדון ותקותי שיבטיחו (באווארענען) זה, שאז אדרבה כדאי להרבות בסניפים שבד"מ יתרבה ג"כ מנין המשתתפות, ואולי כדאי באופן דיפלומטי לתת מקום לסניף מיוחד בעד הנשים הצעירות ולסניף מיוחד לאלו שהן כבר בימי העמידה וכו' כיון שהישיבה ביחד עם נשים זקנות לפעמים מעכב הצעירות לבוא להאסיפות, מובן אשר זה צריך להעשות באופן דיפלומטי בלי בליטות כלל וכלל ודי"ל.

במ"ש אודות חילוק פושקעס. הנה כיון שנתקבל מכתבו ביום הבהיר י"ב תמוז שאז עושים מגבית בשביל מוסדות אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש, הרי נוסף על הפושקע של כולל חב"ד שבוה משתדלים בודאי בלא"ה יש לחלק ג"כ פושקעס ע"ש הנ"ל והשי"ת יצליחם.

באם אין פושקעס מהמוכן, הרי מובן שיכולים לקחת איזה פושקע שתהיי ולהדביק על זה פתקא בשם הנ"ל שאז אין בזה הענין דאין משנין מצדקה לצדקה.

בברכת הצלחה המכחז לבשו"ט.

ביתח

מוה"ר שלמה שניאור זלמן שי: קצנלבויגן, אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ה בשנא.
הרחבת . . עוד סניף: ראה לעיל שם.

[אגרת המזכירות בקשר להאמור לעיל]

ב"ה, י"ט תמוז, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

אל אניש די בכל אתר ואתר
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בי דער התועדות פון י"ב-י"ג תמוז דעם יאר, האט כ"ק אדמו"ר שליט"א צווישן אנדערעס דערקלערט ווי וויכטיק עס איז אין דעם טאג פון הולדת וחג הגאולה פון כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, אז יעדער איינער וועלכער שטייט אין א התקשרות צום בעל-השמחה און וויל די התקשרות פארשטארקען, קען דאס דערגרייכן דורך טאן א נחת-רוח דעם בעל-השמחה אין א דבר בפועל.

דעריבער האט כ"ק אדמו"ר שליט"א בא דער התועדות פארגעלעגט אנצוהאלטן אויך דעם יאר דעם מנהג וואס איז איינגעפירט געווארן אין דעם טאג, זיך משתתף צו זיין מיט א ספעציעלע ביישטייערונג לטובת די מוסדות חינוך וועלכע טראגען דעם נאמען פון כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע - די ישיבות, תלמוד-תורות וכו' אין ארץ-ישראל, אפריקע א"א, וועלכע טראגען דעם נאמען "אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש".

זעלבסטפארשטענדלעך, האבן אלע אנוועזענדע ביים פארברענגען דעם פארשלאג פון כ"ק אדמו"ר שליט"א גלייך דורכגעפירט לפועל, יעדער איינער מעלדנדיק אין א פארמאכטן ענוועלאפ זיין ביישטייערונג צו דער דאזיגער ספעציעלער מגבית-י"ב-תמוז.

כדי צו געבן די מעגלעכקייט אויך צו די וועלכע האבן ניט געקענט אנוועזנד זיין, אז אויך זיי זאלן קענען האבן דעם זכות זיך משתתף צו זיין אין דעם מנהג, האלטן מיר פאר אונזער פליכט אייך וועגן דעם מיטצוטיילן.

כאטש לכתחילה, האט כ"ק אדמו"ר שליט"א באמערקט, וואלט געווען בעסער לטובת הענין אז יעדער איינער זאל אריינשיקן זיין פארפליכטונג במשך פון 8 טעג, פון יום ההולדת ביז דעם יום הברית, ד.ה. ביז י"ט תמוז, אבער די וועלכע האבן ניט געהאט די מעגלעכקייט דאס צו טאן, קענען עס טאן אויך שפעטער, אבער לכל-הפחות וואס נענטער צו דער צייט.

מיר האפן, אז די אלע וועלכע וועלן באקומען דעם בריוו, וועלן אחוץ מזכה זיין

זיך אליין, אויך מזכה זיין אנדערע אנצוהאלטן און צו פארשטארקען די התקשרות צו כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע און דורך דעם ממשיך זיין אויף זיך און די בני-בית שיחיו די ג'טלעכע ברכות והשפעות בכל המצטרך, בבני חיי ומזוני רויחי, בגשמיות וברוחניות.

בברכה,

מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א

ביטע אנמערקען די אויבענדערמאנטע ביישטייערונג — "י"ב-תמוז".

ב'תתט

ב"ה, י"ד תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז סיון. הנה נפלאתי לתוכנו של מכתבו הארוך לפי"ע ובכל עמוד ועמוד שקראתי הלאה גדלה תמיהתי יותר ויותר, כי בודאי מאמין הוא בהשי"ת ובמילא יודע שהתורה והמצוות הם הצנורות והכלים לקבלת ברכת השי"ת בהמצטרך לאדם ולב"ב שיחיו וכשהצליחו בורא עולם והעמידו על חלק היפה שגם פרנסתו בגשמיות תומשך לו ע"י עסק בחינוך על טהרת הקדש היינו בקירוב לבם של בני ובנות ישראל שצריך הוא להודות על זה בכל יום ויום, הנה תמורת וחילוף זה מביט על כל הענין כאילו עושה בזה טובה . . . וכאילו זהו ענינם הפרטי או שהתלמידים והתלמידות הם בניהם ועל אחריותם ובמילא מהיכי תיתי אם יספיקו לו המשכורת בעתו ובזמנו (ואינו רוצה לדעת מאין וממה — כי מה זה נ"מ לו), אזי בחסדו הגדול יענה לבקשתם וילמוד עם התלמידים.

. . . ומ"ש אודות חיכוכים בין חברי הנהלה בין אם ישנם בין אם אינם אין זה נוגע בהנ"ל כלל כיון שקירוב לב תלמידיו עד עתה לאבינו שבשמים ה"ז זכותו והצלחתו הן בגשמיות והן ברוחניות וגם הצלחת ב"ב שיחיו ולולא שהי' נצרכים לפרנסה הרי בכלל אי ברור מי צריך לשלם למי אם הוא להנהלת . . . בעד האפשריות שנותנים לו להשתתף במוסד הנקרא ע"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל ומכין את הדרך לביאת משיח צדקנו ע"י הוספת אור בעולם בהבל פיהן של תשב"ר או . . . צריכה לשלם לו, אלא שכנראה באם לא

היי נצרך לפרנסה ספק אם היי עוסק בענין זה, הרי מסבב הסיבות סבב שהוא יתן זמנו ומרצו והם יהיו הממוצעים בין הקב"ה הזן ומפרנס את הכל ובינו ובין ב"ב ועדיין אינני יודע אם ימצא ממוצעים יותר טובים יותר יראי שמים ויותר חרדים לדבר ה' כו'.

והנה כבר ידוע פירוש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע על הכתוב ריוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר, בין כך ובין כך אלא שאת ובית אביך תאבדו הזכות דמצוה זו; וגם בנדון דידן כן הוא שבטוח הנני בכ"ק מו"ח אדמו"ר אשר המוסדות שלו יצליחו ויתפתחו והילדים ימשיכו לקבל חנוך חרדי... והספק הוא רק אם יהי הזכות על ידו או שעדיין לא זכה לזה וימצא השי"ת במקומו איש הטוב בעיניו לזכותו בהצלת נפשות בני ישראל ובהתקשרות באילנא דחיי לקיים ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום...

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תתי

ב"ה, ט"ו תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הנהלת בית ספר למלאכה בכפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתב מג' תמוז. ומ"ש אודות הלימודי חול, הנה הנקודה בזה שאין מתפקיד חב"ד לייסד בתי ספר ללימודי חול ואפי' לא בדרך טפל, ויוצא מן הכלל בזה (וזהו רק בדרך אונס) הוא ע"ד הנעשה גם בארצות"ב בידעתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע שעד הגיל שחל ע"ז לימוד חובה מצד הממשלה לומדים המינימום דלימודי חול שדורש החוק כיון שבלתי זה אי אפשר להחדרים והכתות הנמוכות שיתקיימו ובנין אב מזה לחדרי הרשת הת"ת דהכפר הבית רבקה כו'. משא"כ בהנוגע לבית ספר למלאכה ובכלל להכתות שכבר עברו הגיל דחנוך חובה אלא שישנם

קפט

אדמו"ר שליט"א

הורים או שישנה תנועה באיזה אנשים מהקרובים לחבי"ד שילמדו ג"כ לימודי חול, הרי זה שינוי שאין להסכים עליו.

מובן שדבר זה אמור בלימודי חול בכלל אבל המשמש טפל ללימוד המלאכה הנלמדת בבית למלאכה הרי אינו לימוד בפ"ע אלא סניף ללימוד המלאכה,

וה"ה בנוגע לתכנית ב"ס למלאכה הרי אינו נוגע מה שנקרא זה אצל מי שהוא בשם ב"ס תיכוני, כי מה שדברתי כאן עם הרב יאנג שי' הוא ע"ד יסוד ב"ס למלאכה ולא ב"ס תיכוני ללימודי חול או אפי' ללימודי חול וקדש ביחד, ומזה מובן אשר יש מקום ללמוד הענינים השייכים להעבודה וכמו שכותבים במכתבם, אבל אין כל מקום בב"ס זה ללימוד ענינים כדי שהתלמידים יוכלו לקבל תעודת גמר ב"ס תיכוני וכה"ג. ובודאי גם בזה יש להתחיל מפתיחה לשלום ובדרכי נועם אף שאי אפשר לוותר על הענין.

(ב) נהניתי ממ"ש שלימודי קדש ותפלה הם הרבה יותר זמן מאשר לימוד העבודה והשייך אלי' ובודאי ישמרו על זה . . .

בודאי למותר לעורר עוה"פ לשמור שבית הספר למלאכה לא יהי' מקום בריחה משיבת תו"ת דלוד וכן שבכלל הכניסה לשם תהי' אחרי לימוד משך זמן בשיבת תו"ת דלוד ורק באופן יוצא מן הכלל יש לקבל תלמידים אחרים . . .

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש.

ב'תתיא

ב"ה, ט"ו תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מיום ששי לסדר חקת התורה בו מבשר טוב אשר בנו יוסף שי' נכנס בברית המצות וגם דרש בתורה"ק מענינא דיומא ובמאמרי

ב'תתי

הרבה יותר זמן: ראה לעיל אגרת ביתשכט.
לא יהי' מקום בריחה: ראה גם לעיל ביתרס, ובהגסמן בהערות שם.

זהר הק'. ויהי רצון מהשי"ת שמבן שלש עשרה למצות יגיע לבן חמש עשרה לגמרא וכו' וכו' וכפסק תוה"ק והוא וזוגתו שיחיו ירוו ממנו ומכל ב"ב רוב נחת. ולפלא קצת שאינו מזכיר במכתבו אשר הבר מצוה כלל בדרשתו גם דברי תורת החסידות אף שבודאי ידוע לו הכתוב במכתב כ"ק הבעל שם טוב הקדוש אשר בראש השנה תק"ז עלה להיכל המשיח ושאלו אימתי קאתי מר וענה משיח צדקנו לכשיפוצו מעינותיך חוצה היא תורת החסידות וכמבואר בארוכה בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע צי"ע בשמחת תורה ת"ר צדיק.

בברכה לבשר טוב בכל הנ"ל ובבי מו"ט.

ב'תתיב

ב"ה, ט"ו תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' תמוז בו כותב אשר הסברא להסתדר ב... לע"ע לא בא לפועל ושואל חוות דעתי בנוגע להנהגה להבא ובאיזה אופן לחפש משרה מתאימה.

הנה בודאי ידועים לו הארגונים שדרך בהם מחפשים משרות רבנות מהוגנות או משרות חנוך וכמו אגוד הרבנים תורה ומסורה וכיו"ב ובודאי יש לו מכירים בין חברי ארגונים אלה שיוכלו לזרז את בקשתו בענין הנ"ל אבל לאידך גיסא וכמדומה שגם אמרתי לו זה בהיותו כאן, צריך הי' להשתדל להיטיב המצב במקומו עתה וזה שבמשך הזמן הורע שם בנוגע לרוחניות הרי ידוע שבשעת מלחמה כשהולכת המלחמה ומתגברת אין העצה לזה לנוס למקום מנוחה אלא אדרבה להוסיף אומץ במקום בו נמצא מתאים להמצב שנתקלקל והנמשל מובן, והשי"ת ינחהו בדרך הישרה והטובה לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

קצא

אדמו"ר שליט"א

ב'תתיג

ב"ה, ט"ו תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מדי' תמוז בו כותב שלומד ב... ויש מפריעים בעדו
בטענה שהוא צריך לעזור בפרנסת הבית.

הנה הרי ידוע פסק תוה"ק שהדרך שהאיש הישראלי יקבל פרנסתו שזהו
תלוי רק בהשם יתברך הזן ומפרנס לכל הרי זה בא כמשי"נ אם בחקתי תלכו
ופירש"י שתהיו עמלים בתורה, ובמילא מובן שמה שילמוד תורה וילמוד
במסירה ונתינה הדרושה וכלשון רז"ל שתהיו עמלים בתורה הרי דוקא עיי"ז
תקוים הבטחת הקב"ה ית' ויתעלה ונתנה הארץ יבולה וגו' ברכת השי"ת בכל
המצטרך לאדם ולמשפחתו. ולא כמו שאומרים שעל ידי זה שיפסיק מלימוד
התורה ח"ו ירבה לו הקב"ה נותן התורה פרנסה והאריכות אך למותר, ויכול
להראות מכתבי זה להנהלת הישיבה ובטח גם הם יוכלו להשפיע על הוריו
שיחיו בכיוון האמור לעיל והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל הנ"ל.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תתיז

ב"ה, י"ח תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו משילהי סיון, הנה נבחלתי לקרות בו אודות התכניות
המשונות שלו בנוגע לעתיד בעקבות "הסכסוכים" השונים שהיו לו עם הנהלת
ישיבת תומכי תמימים... וכל ענין זה תמוה כי כמו שתפקידו של חבר
הנהלה הוא לנהל את הישיבה במיטב יכולתו ובמסירה ונתינה כן מתפקידם
של בני הישיבה לשקוד בלימוד ככל יכולתם במסירה ונתינה ודוקא

בהתאמצות שניהם יחד נבנית ישיבה. וכנראה ממכתבו הנה הוא ואחדים מחבריו מתערבים בהנהלת הישיבה שמלבד מרז"ל הידוע סתירת זקנים בנין וכו' הרי אי אפשר שהתערבותם באיזה ענין שתהי' לא תסיח שימת דעתם מהלימוד וא"כ בטח קרוב לודאי אפילו בעיניהם עצמם שכל ענין התערבותם בעניני ההנהלה ה"ז מתכסיסי היצה"ר לנתקם מהלימוד ובטח גם עבודת התפלה עד כמה שאפשר, וכנראה ממכתבו הרי נוכחו גם הם עד"ז במוחש כיון שמסיים במכתבו שבא מהישיבה לביתו ובמילא קרוב לודאי שהפסיק לימודו כו' וכו' וא"כ הרי ברור מקור כל הענין.

ואם לדעתי ישמע הרי תומ"י יחזור להישיבה ויתמסר ללימוד תורת הנגלה וחסידות ככל יכולתו וידע ברור אשר כל האמתלאות שאין לו חבר וחסר לו שקידה ואין לו טעם בלימוד כו' הרי זה כפירוש תיבת אמתלא אמת – לא, כי זה בא מצד היצר שכנראה הצליח לפתותו עד עתה, אבל בכ"ז מובטח כל אחד ואחד מישראל שבשעתא חדא ורגעא חדא יוכל הוא להתהפך מן הקצה אל הקצה ובפרט שכמה זמן זכה ללמוד בישיבתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע שהשקיע בה מכחות נפשו שהם נצחיים ובמילא פועלים פעולותיהם בכל אלו שלמדו בכותלי ישיבתו, והשי"ת יצליחו שיהי' זה אצלו בהקדם האפשרי ויחזור ללמוד ובאופן שעכ"פ במקצת יתקן את העבר (עד כמה שאפשר זה בהענין דתלמוד תורה שכל רגע מחוייב גם מצד עצמו).

המחכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ב'תתטו

ב"ה, י"ח תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מו' תמוז, בו כותב אשר בקרוב ימלאו לו תשע עשרה שנה ותיכף אחר זה ממשיך מויכוחו עם הנהלת הישיבה שאינו יכול לקיים דרישתם ללמוד מתאים לסדרי הישיבה וכו'. הנה בטח גם הוא מבין שזהו סתירה מרישא לסיפא כי אם בקרוב ימלאו לו תשע עשרה שנה בודאי אי אפשר שיהי' לו הנסיון בחינוך ובאופני הנהגה, כאדם של כמה עשירות

קצג

אדמו"ר שליט"א

שנים ובמילא מובן אשר החלטותיו בזה שזה אי אפשר וזה מוכרח וכו' הרי עלולים לטעות ובפרט כשאלו העוסקים במשך כמה שנים בחנוך ואינם נוגעים בדבר אומרים ההיפך מהחלטתו הוא, ונוסף על זה הנה כיון שהמסובב מהחלטתו הוא שהזניח את הלימוד יצא מהשיבה ומהשמעת שם וכו' הרי בטח קרוב לודאי גם בעיניו שזהו מתעלולי ופתויי היצר הרע המתנכל בכל הדרכים האפשריים לנתק את האדם מעבודת הבורא, ובא אליו בטענות של יראת שמים כבוד אם, מוצא כמה אשמות בהנהלת השיבה כו'.

ואם לדעתי ישמע יחזור להשיבה על מנת ללמוד שם במסירה ונתינה ואז יצליח וגם בהנוגע לבריאות הנה כשיתייעץ עם רופא דמקצוע זה בודאי יסדר לו לימודו שתהיי הנשמה בריאה וגם הגוף בריא, ואין הדבר תלוי אלא בו שיחליט באמת לעסוק בתורת ד' עכ"פ עוד משך איזה זמן וללכת בדרכיו ואז יצליח.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ב'תתטז

ב"ה, י"ח תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' תמוז בענין שאינו יודע יום היארצייט של אביו ז"ל. הנה יתייעץ בזה עם אנ"ש והם יתדברו עם אמו תח"י לברר היום שיש לומר שהוא היותר קרוב להיארצייט, ולקבוע בו.

בהנוגע למ"ש אודות הנחת תפילין למלאת לו י"ב שנה. הנה אף שמובא מנהג כזה אבל לא ראיתי נוהגין ככה בין אנ"ש לשנות התחלת תפילין ליתום ויתנהג ע"פ המובא בלוח היום היום ב' מנ"א להתחיל הנחת תפילין בשני חדשים לפני הבר מצוה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תתיז

ב"ה, י"ט תמוז, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

מחוי הווי"ח אי"א נוי"נ משכיל על דבר טוב איש רב
פעלים בעל מדעים ענף עץ אבות וכו' מוה"ר גד שי.

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו וכן שני הספרים ששלח, והם מגילה, וסי מבחר
כתבי ישראל דב פרומקין לג. קרסל. ות"ח ת"ח עבד, ובקשה גם על להבא
להנות אותי בכגון דא.

בקשר עם חג הגאולה י"ב י"ג תמוז של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע ממאסר בשנת תרפ"ז, הו"ל חלק שלישי מרשימתו בענין זה,
שהנני מליט כאן, וזכות בעל השמחה יעמוד לכל אחד ואחד מאתנו להפיץ
סביבותינו אור תורת החסידות ומעיונותיו וגם — חוצה.

בכבוד וברכה.

נפלא הדבר, אשר בתורת המשפטים והעונשין של תורתנו הק' יש חילוק
עקרי לגבי ספרי המשפטים של שאר העמים, והוא שבתורתנו אין לגמרי עונש
בית האסורים (זה שהיו מכניסין לכיפה — סנה' ט, ה — לא הי' בזה דין
עונש של מאסר, וכמבואר במשנה שם). ובזה ג"כ רואים בעליל השקפת
התורה על גודל ערך המעשה בפועל ויוקר החיים, וכמאמר הכתוב ימים
יוצרו ולא אחד בהם, אשר כל רגעי חיי האדם ספורים הם, וכיון אשר עונש
על פי התורה אין זה ענין של נקמה אלא של תיקון, הרי אין מקום לשלול מן
האדם אפשריות המעשה אפילו בשביל תיקון הרבים שזהו ענין בית
האסורים, פרט למי שאינו ראוי למילוי תפקידו כלל שעונשו מיתה.

ולמדים מזה ג' נקודות עקריות: א. כנ"ל גודל ערך כל רגע ורגע מחיי

ב'תתיז

מוה"ר גד: פרומקין. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ה כ"שצג.
מגילה: ספר החקים האזרחיים העותמני, מתורגם ע"י גד פרומקין.
נפלא הדבר: ראה לקריש חכ"ה ע' 215 הערה 17, ובהנסמן שם.

קצה

אדמו"ר שליט"א

האדם, ב. גודל ערך היחיד. ג. אף על פי שחטא אדם הוא, ותפקיד מיוחד עליו
בשליחותו של בורא עולם.

ואכמ"ל.

ב'תתיח

ב"ה, י"ט תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נתקבל מכתבו מיום גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נב"מ זי"ע וגאולתנו כי גופא בתר רישא אזיל. ומה שכותב שאינו
כותב מפני שאין לו מה להודיע. הנה זהו תמוה וקשה יותר מאשר העדרת
הכתיבה, כי בשעה שנמצא הוא בעיר בה דרים אלפים ואלפים מבני ישראל
ואיך שלא יהי' המצב ביהדות הרי תמיד יש מה לתקן שזהו צד השוה בכל
המקומות ובכל הזמנים מלאחר חטא העגל ועד אשר רוח הטומאה יעבור מן
הארץ הרי מובן שמן המוכן הוא ג"כ חומר לכתיבה, פרט באם אין הרצון
לעשות ולתקן מה או שאין הרצון לכתוב עדי"ז. ומ"ש אשר המקום הוא
באופן שלא ירים איש את ידו וגוי' הרי יש לדון בזה כ"ש וק"ו שזה מקום אשר
לא ירים איש את ידו מבלעדי הקב"ה שהוא ממה"מ וגם ע"פ שכל האנושי
ואפילו ע"פ שכל דנה"ב הנה נוגע שם ענין המרות והבעלות כלפי חוץ אבל
הפעולות עצמן אינן מבלבלות ובמילא לא יעכבו עליהם וכיון שבפנימיות
הענינים הרי אינו נוגע אלא הפעולות והמרות והבעלות כלפי חוץ אינו נוגע
הרי יש מקום לפעולה והמרות אינה נוגעת בכל הנ"ל, סיכום החשבון במלות
אחרים:

בכל הצעות והסברות והצטדקות שאמר לי בע"פ ושכותבם במכתבים.
אם אף צודקים לא תתוסף אף פעולה אחת בהפצת התורה בכלל והפצת
המעיונות בפרט, משא"כ כשיתחיל לפעול מה וידוע פסק נשיאנו הק' אשר
חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם וטובה פעולה אחת מאלף אנחות, ובפרט
שאינן אתנו יודע עד מה תוצאות פעולה שבקדושה שיכולה להביא פירות ופירי
פירות עד סוף העולם וכפירוש רבותינו עד סוף ההעלם וההסתתר.

בברכה.

ב'תתיט

ב"ה, י"ט תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בודאי למותר לעוררו על המבואר בש"ס בכ"מ בחוב וזכות הרב
לאנשי מקומו וידוע ג"כ הדיוק דרבנו הזקן בכינוי רב מרא דאתרא
שלאמיתתו של דבר הוא הבעל דמקומו וכיון שאין הקב"ה בא בטרונא עם
בריותיו ואינו מבקש אלא לפי כחן הרי בודאי שניתנו להרב הכחות למלאות
תפקידו זה אלא שצריך הוא להוציאם מן הכח אל הפועל והבא לטהר
מסייעין אותו, מובן שלא לדרשא קאתינא אלא שבהנוגע לפועל ובעיקר
העיקרים החדרת קיום מצות מעשיות בחיי היום יומים וחזקה לתעמולה
שאינה חוזרת ריקם.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל.

ב'תתכ

ב"ה, כ' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"יג תמוז, ולפלא שאין מזכיר בכל מכתבו שזהו יום
גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל אשר נתקבל
בתפוצות ישראל ליום התעוררות והתחזקות בהפצת היהדות בכלל ותורת
החסידות הדרכות"י ומנהג"י בפרט אשר ע"ז נאסר אז ומסר נפשו משך ימי
חייו עלי אדמות.

בו כותב אשר רוצה להתקשר וכו' ומבקש ברכה בלימוד התורה וכו',

ב'תתיט

הדיוק דרבנו הזקן: ראה גם לעיל ח"ד אגרת תשפ"ו.

ב'תתכ

נדפסה בלקריש ח"ט ע' 468, והוגהה ע"פ צילום האגרת.

קצו

אדמו"ר שליט"א

הנה בידו הדבר וכמבואר אופני ההתקשרות בכמה מקומות וכללותם הוא לימוד תורת החסידות והליכה והנהגה בהדרכותי ומנהגי ולהשפיע על חבריו וסביבתו בכלל בכיוון זה כיון שאהבת ישראל היא הכלי לואהבת את ה' אלקיך שהיא היסוד כל התורה, ולא המדרש עיקר אלא המעשה לקבוע מכאן ולהבא שיעורים בכל יום בלימוד תורת החסידות – ומהן קודם התפלה – ובפרט בש"ק ולהדר בקיום המצות וכמבואר בספרי החסידות ובמאמרים באריכות וכבר פסקו רז"ל לא יגעת ומצאת אל תאמין יגעת ומצאת תאמין.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

נ.ב.

לכאורה אינו מובן, כיון שאביו הוא מחניכי ישיבת תורת אמת ומתנהג במנהגי חב"ד – כמו שכותב במכתבו, והוא רוצה להתקשר ואעפ"כ אינו לומד באחת משיבות חב"ד אשר באה"ק ת"ו.

ב'תתכא

ב"ה, כ' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבך אודות יום הולדת שלך, הנה בטח תקבל על עצמך – בלי נדר – להוסיף מכאן ולהבא בלימוד ובהנהגה טובה ובהשפעה על הסביבה וביחוד על חברותיך לשמוע בקול הורים ומורים ולהתנהג כראוי לבנות ישראל בנות שרה רבקה רחל ולאה, ובודאי תנצלנה ימי החופש מהלימוד בבית הספר לארגן מסיבות שבת בשביל ילדות הקטנות מכן וכן גם בימות החול לאספן על כל פנים פעמים או פעם בשבוע לספר להן מסיפורי תורתנו הקדושה וללמד אותן ברכות דיני ומנהגי ישראל בכלל נחוצים לגילן.

בודאי תמסור כל הנ"ל לחברותיך וכולכן יחד תשתפו פעולה והשי"ת יצליחכן.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תתכא*

ב"ה, כ' תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה — בו כותב אודות החלוקה שנעשה בהכפר ע"י הגורל ומתמרמר אשר בגורלו עלתה חלקה בלתי מתאימה ובמילא הנהו מתרעם על הנהלת הכפר מטילי הגורל שחושדם שאינם מתיחסים אליו כדבעי כו' וכו'.

הנה בודאי ידוע לו מרז"ל אשר ת"ח שמורה לאחר מעשה אינו נאמן ואם קודם הטלת הגורל הי' מקום לדון באיזה אופן תהי' החלוקה הרי לאחר מעשה אינני רואה מקום לזה ובפרט שע"פ כתבו בעצמו נוגע הוא בדבר ועאכו"כ שאין מקום כלל וכלל לעורר מחלוקת בנדון זה, ומי יאמר לבטל כל הגורל ובמילא לגרום למחלוקת ח"ו שסופה שנאת חנם כו' ואם בחוץ לארץ צריך להשמר מכל זה הרי עאכו"כ בארץ אשר עיני ה"א בה מראשית שנה עד אחרית שנה ואשר נסע לשם לא ע"י ההכרח אלא בבחירה חפשית היינו שמרצונו הטוב לקח על עצמו האחריות לדור בפלטין של מלך שאפילו בהתבוננות קלה נקל לדעת שצריך להדר בכל הענינים, ובפרט שהחשבונות שעושה המה בתוספת התרגשות המדות, וכמדומה שכבר נוכחו לדעת במשך השנים שנמצאים באה"ק ת"ו שפירוד הלבבות החטיפה מאחד לרעהו כו' — החוטפים לא השתכרו מאומה ואדרבה.

המורס מכל הנ"ל שאם בשלום ובנועם יכול להחליף חלקו על חלקה

ב'תתכא*

החלוקה שנעשה בהכפר: חב"ד, חלקות לבניית בתים.

אחרת מבלי לעורר רעש ואפילו לא פירוד לבבות כו' וכו' אפשר כדאי שישתדלו בזה אבל אם הדבר עלול להתאים למה שנאמר פוטר מים ראשית מדון הרי אין לעשות זה כלל וכלל, והזן ומפרנס לכל כבר הודיע הנהגתו אשר — לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום, והאריכות בזה אך למותר.

בברכה.

ב'תתכב

בי"ה, כ"א תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר מנחם זאב שי' הלוי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת שלשת מכתביו מיו"ד וי"א וי"ז תמוז, ובודאי יודיע מהפעולות הטובות לאחר חזרת התלמידים דמאנטרעאל למקומם. ומ"ש אודות הנסיעה למחנם, לפלא שהלא בטח ידוע לו מאשר נוסעים בימים האלה בשליחות המל"ח, וכמדומה לי שגם — במאנטרעאל הראשי ישיבות נמצאים מחוץ לעיר וכו'.

זה מזמן שעניתי להרה"ח מוה"ר יעקב שי' זילברמן בהנוגע לציור אותיות כתב חב"ד ששלח לי אז, ובקשתיו אפשר ימצא מקבל איש מפי איש בציור אותיות הנ"ל ולא רק ממה שמצא בפרשיות, שאז לא תמיד ברור מהו בדיוק ובדוקא ומהו באקראי, או רק לשם הידור. והנה עתה אתא לידי ענין שנוגע לי לברר אודות אותיות ח"י וט"י בתפילין, ובמילא נתעוררה אצלי השאלה בכלל, אם יש חילוק בין פסק רבינו הזקן בשו"ע בציור האותיות —

ב'תתכב

נדפסה בלקיטש חסיד ע' 501, והוגהה ע"פ צילום האגרת.
מוה"ר מנחם זאב שי' גרינגלס. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תרצ, ובהגסמן בהערות שם.
הנסיעה למחנם: נסיעת תלמידים מהישיבה המרכזית בנ"י. ללמוד משך זמן בישיבת תוחל במנטריאל, לחזק את הישיבה שם.
שטניח: לעיל ח"ח כ"שטב. וראה בהגסמן בהערות שם. לקיטש חסיד ע' 259.

למנהג סופרי חב"ד, ובציור האותיות ששלח הנ"ל מכבר, נמצא שם הטי"ת בשני אופנים. כן נוגע לדעת אודות ציור יו"ד הימני של הצדי"ק. ואפשר יש אצל הנ"ל איזה מסורה בזה, או אפשר יודע מי שיש תחת ידו מסורה. ואולי יתדבר עם מוהר"י ש"י זילברמאן, ויודיע דעת שניהם, ות"ח מראש.

בברכה ופ"ש הנ"ל.

מ. שניאורסאהן

ב'תתכג

ב"ה, כ"א תמוז, ה'תשי"ד

ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצרכי ציבור וכו'

מוה"ר עקיבא ש"י

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הידיעה ע"ד השתתפותו ועזרתו בענין יסוד האיסקול אצל ישיבתנו בפיטסבורג.

למותר להעיר, אשר הכרחי הוא שהתלמידים בגיל האיסקול ימצאו תמיד בסביבה מתאימה, כי השפעה בגיל זה מתמידה היא ותוצאותיה משפיעות על כל החיים. אשר לכן ענין גדול הוא לייסד האיסקול אצל הישיבה בעירם ולשמור על הסביבה ותוכן הלימודים של התלמידים, ודבר גדול עשה מע"כ והנלויים אליו בעזרתם לייסד מוסד זה. ובטח גם להבא ישתתפו בתוספת אומץ והשתדלות לטובת הישיבה והאיסקול, והשי"ת יברכו ואת הנלויים אליו במצטרך להם מנפש ועד בשר.

וזכות כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, מייסד הישיבה, אשר ימים אלו חגונו חג הגאולה למועד צאתו מבית האסורים י"ב י"ג תמוז, יעמוד לו וישפיע עליו להתמסר בלב ונפש לכל הק' לו ובפרט להענינים והמוסדות שהשאיר אחריו לברכה.

בברכה.

ב'תתכג

מוה"ר עקיבא: זילברברג.

ב'תתכד

ב"ה, כ"א תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוהרנ"ן שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מט"ו תמוז בו כותב אודות ההתועדויות ותוכנם . . . כן נהניתי מה שנתוספו תלמידים לימי החופש ואשר כבר מתחיל מילוי התקוה שחלק מהם ישארו ללמוד בישיבה וע"ד שכתבתי לאחד בימים האחרונים הנה יש לעשות בזה ק"ו, ומה באופן דהשתדלות דעד עתה כבר נראים פירות הרי עאכ"כ כשמשדלים במרץ יותר ובתוקף יותר הרי בלי שום ספק שיבואו הפירות כ"פ ככה והרי בקדושה ריבוי דכמות מוסיף סוכ"ס ג"כ ריבוי באיכות ובודאי האריכות בזה אך למותר וגם שורותי הנ"ל מספיקות לבאר דעתי, ויה"ר שיומשך בפו"מ עס זאל פשוט צוקומען צענדליקער תלמידים ולא נפלאה היא וגו'.

ובהזדמנות זו הנה אכפול עוה"פ מה שכבר כתבתי ורמזתי ע"ז במכתבי זה כ"פ והוא :

בודאי ידוע לו פרשת העבודה דגרוזיא אשר התחילו אז העבודה עם ספרדים באופן חדש כו' וכו' ובמשך איזה שנים נתוספו מאות אברכים בחורים וגם בע"ב ובלי ספק אשר גם עתה ישנם שם פירות ופירות פירותיהם עד סוף העולם (אשר סו"ס יסתיים ההעלם וההסתר) ועליו ועל כל המסייעים בידו להביט על העבודה עם בחורי מרוקה בהזדמנות ע"ד הנ"ל, היינו שבידם תלוי הדבר לכבוש את כל מדינת מרוקה ועי"ז גם את אחיהם שבטוניס כו' וכו' לעשותם תלמידי הבעש"ט ורבינו הזקן ע"י שיהפכו ויעשו את עשירות התלמידים הנמצאים אצלם עתה לחסידי חב"ד כדבעי ובמילא טופח ע"מ להטפח למשפיעים בעלי פעולה כשיחזרו לסביבתם. וכשישערו בעצמם אשר בדורנו זה יש בידם לעשות שלש מאות אלף בני ישראל לחסידי הבעש"ט ורבינו הזקן הרי בל"ס שיתוסף להם לא רק בחשק ובהתאמצות אלא גם בנביעת שכלים ואופנים איך להביא את זה מהכח אל הפועל ובפרט שלפי הנראה הנה

ב'תתכד

מוהרנ"ן: מוהר ניסן נמנוב. אגרות נוספות אליו — לעיל בתרמא, ובהנסמן בהערות שם.
שכתבתי לאחד: ראה לעיל אגרת ביתשצה.

קשה להפוך את הנ"ל לצורה הרצויה כשנמצאים בקירוב מקום להוריהם ודוקא כשגולים ממקומם וכנראה במוחש, ועליהם הי' להשתדל להגדיל מספר התלמידים הבאים ממרוקה והעיקר שבמשך זמן לא ארוך להביאם להאירם באור החסידות ולהחדיר בהם ההתלהבות הנחוצה המכינה את האדם להיות משפיע בין הספרדים ביתר שאת וביתר עז מצד טבעם החם לדברי רגש לדברים היוצאים מן הלב.

אקוה אשר בודאי ימצא אותיות מתאימות להאריך בענין זה להשפיע על כל הר"מ והר"י דתו"ת דצרפת אשר כולם יחד יפעלו בענין הנ"ל בתור שלוחי כ"ק מו"ח אדמו"ר ואביו כ"ק אדמו"ר — זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע — ואז יש לקוות שבקרוב הימים יתוספו מאות ואלפים ועוד ועוד על מחנה חסידי חב"ד וזכות הרבים תלוי בהם.
בברכת הצלחה בעבודתו בקדש.

ב'תתכה

ב"ה, כ"א תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ צמ"ס חו"ב וכו'
מוה"ר יעקב שי הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתב כת"ר מג' דחד"ז, ואתו רוב הסליחה על עכוב המענה שלי עד עתה, מפני ריבוי הטרדות ובפרט בימים דלפני ולאחרי ימי הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ימי התעוררות והתועדות ההולכים בעקבותיו להוסיף פעולה בזה אשר הורנו מדרכיו, ונלכה באורחותיו נס"י (לשון רבנו הזקן באגה"ק סי' כ"ז).

והעיר כת"ר במכתבו, במאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר דיוס אי' דר"ה תשי"ג, בו כותב וז"ל: צרכים לומר דכשחל ר"ה בשבת אז הנה לא יש החיוב דמצות

ב'תתכה

חלקה נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 540, וחלקה בחי"ז ע' 503, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר יעקב: מעסקיז. אגרות נוספות אליו — לקמן ב'תתמב. ב'תתעז.

תקיעת שופר ולא שדחו אותה. וקשה לכת"ר ממס' יבמות צ' ע"ב בפרש"י ד"ה שומר, דכתב שם דמבטלין תק"ש בשבת **מדרבנן**. שהרי מזה מוכח דמצוה דתק"ש היא גם בשבת.

וצ"ע בדברי כת"ר, דלמה ממרחק יביא לחמו, הרי בסוגיא זו עצמה, **ובזה מתחיל כ"ק מו"ח אדמו"ר מאמרו** – והוא ברי"ה כ"ט ע"ב – אומר, **דרבנן** הוא דגזור על תק"ש בשבת (ואולי מדייק כת"ר כי ברי"ה הלשון מדאורייתא משרי, משא"כ ברש"י דיבמות הביטוי מצות עשה. אבל הרי גם ברש"י לא קאמר מ"ע בשבת, ובמילא גם שם יש לפרש דבשבת רק משרי).

והנה מאמר זה – מיוסד על מאמר רבנו הזקן אשר בלקוטי תורה דברים נ"ו ע"א, ומאמר בנו האדמו"ר האמצעי בסידור שער התקיעות (כמו שצינתי בהערותי למאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר). ועי"פ כלל רו"ל דברי תורה כו' ועשירים במקום אחר, הנה יש להוסיף ביאור במאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר ע"פ המבואר שם, וז"ל (לקו"ת נ"י ריש ע"ב): שבשבת נמשך מצ"ע כו' ממילא אינו **נצרך** לשופר כו' וע"כ נדחה מצות עשה של שופר בשבת. ועוד יותר מבואר בסידור (שער התקיעות כ"ז ריש עמוד ד') וז"ל: מדאורייתא לא בטלה מצות תק"ש גם בשבת אך מדרבנן.

שמכ"ז מוכח, שגם במאמרים אלו, אין הכוונה אין מצות עשה דתק"ש **כלל** בשבת, אלא רק שאינו דומה **ההכרח** בזה כמו כשחל באמצע השבוע, כי בשבת נמשכים הענינים גם בלא תק"ש, ולכן לולא הגזירה או קודם הגזירה תקעו גם בשבת בשופר, וגזירה דרבנן יכלה לבטל זה.

וזאת למודעי, אשר גם ע"פ נגלה, הנה גזירת רבה – דשמא יעבירונו – לבדה לא היתה – מבטלת תק"ש בשבת וכמבואר בתוס' ר"ה שם. ויעוין ג"כ היטב בלשון הרמב"ם ה"ל שופר פ"ב הלכה ו': אע"פ שהתקיעה כו' ולמה אין תוקעין כו'. ולכאורה הוא אריכות לשון שלא במקומו ומובן ע"פ דעת התוספת, וכן ממ"ש רבינו הזקן בשו"ע סי' תקפ"ח סעיף ד'. וראה ג"כ במחצית השקל שם ובמקומות שציין.

נמצאים אצלי ספריו על מס' ר"ה ומכות ואם יכבדני גם בשאר ספריו

רבנו הזקן בשו"ע: ראה גם לעיל ח"ב אגרת רצה בסופה.
ספריו על מס' ר"ה ומכות: אבן יעקב ומקל יעקב.

שהו"ל — ת"ח מראש. ומוכן שיכול ג"כ להחליפם בספרי הוצאת קה"ת — אשר נשלח לו הקטלוג בפ"ע.

בכבוד ובברכה.

כיון דאתי לידי מכתב כת"ר הנ"ל, ולחביבותא דמילתא, עברתי בין דפי ספרו על מס' ר"ה, אך דרך מקופיא, כרשיון הזמן, ולא מקיבעא, וע"פ מרז"ל (ב"מ פד, סע"א) מקשי כו' וממילא רווחא שמעתא כו', ציינתי איזה הערות.

דף א. ע"א. נסתפק בשטר שכתב זמנו למלכים דלא מניסן — כפסק המשנה ריש ר"ה — אם פסול בדיעבד. ופושט ספקו ממ"ש בעל המאור שם דפסול.

והנה פשיטא דאין מקום לספק שהשטר פסול מתורת שטר, וכמפורש בש"ס על אתר בנדו"ד, שזהו דין המשנה שטרי חוב המוקדמין פסולין. ובמילא אודא הרא"י מבעל המאור, המדבר רק בהנ"ל (אלא שבא לשלול פירש"י, וגם מפרש כוונת ר"ח בהסיוס כדתנן שט"ח כו' — לאחר שכתב תירץ למאי הלכתא, שזהו לשטרות).

והספק הוא — אם נפסל השטר לגמרי, גם בתור רא"י שהיתה הלואה וכיו"ב. וספק זה יש לפשוט מב"מ (עב, א) דלתוס' אין גובה בו כלל, ולרש"י גובה מבני חורין.

עו"ל, כדי שלא להרבות במחלוקת, דאפילו לתוס' לא בטל השטר לגמרי, ושאיני שט"ח דגזרינן משום שמא יגבה מזמן ראשון (ולא משום שלא כתב הזמן כתק"ח). וכ"מ משטחיות הסוגיא בב"מ.

סי' קח. קרה"ת הוי' מה"ת. תמוה, כי הוא תקנת נביאים (ב"ק פב, א. בירוש' וברמב"ם — מרע"ה) — לבד פ' זכור (ופרה). ומשי"כ במג"א סו"ס תרפ"ה — אינו ענין לנדו"ד, כמובן.

בסוף ח"א (סה, ע"ד). מתרץ קושית התפא"י. דלרבנן דר"ג (רפ"ק דברכות) אסור לק"ש אחר חצות, אם עדיין לא התפלל ערבית, כיון דהוי כקורא בתורה, ואסור ללמוד קודם התפלה (לפרש"י ברכות ה, ב. ודלא כתוס' שם. וראה ג"כ לקוטי תורה לרבנו הזקן פ' ברכה צו, ב). — אף שחידוד נאה הוא, אבל אאפ"ל גזירה שמא ישכח להתפלל בת"ת כזה, כיון דכל עצמו לא בא אלא בסדר תפלה. ועדיף מהא דברכות (לא, א): מתוך הלכה פסוקה. והוא ע"ד דארז"ל (פסחים יא, א) הוא עצמו כו'. — ולכן לא הקשה בתוד"ה אלא (ברכות ה, ב) ארש"י מברכות (לא, א) הנ"ל.

שו"ת ס"א. בענין נתוח הפראסטאט. — (א) מעולם תמהתי, מפני מה אין מצריכין שאלת חכם קודם לעשית ניתוח זה, כיון שיש בזה ענין סירוס (עכ"פ חשש קרוב). (ב) אף שעיקר השי"ז מקורה מן הביצים — גם מהפראסטאט נתוספו בה כמה חמרים. וא"כ צ"ע אם בלעדי חמרים אלו — בנתוח הפראסטאט — יש להמשיך היוצא דין שי"ז, ע"פ תורה. (ג) הניתוח הנ"ל שולל הענין דיורה כחץ, במדה גדולה עכ"פ, אבל לא יציאת השי"ז (את"ל, שדין שי"ז ע"ז) — ועפכ"ז, ולאחרי הבירור אצל רופאים (ואיך עושים הניתוח **בפועל עתה** כי גם בזה יש שינויים) יש לפסוק השאלה.

שו"ת סכ"ב. דעת הרמב"ם — דאכילת תרומה הוי עבודה, וכמושי"כ בפירוש בה' תרומות בסופם. ועיי"ש ביד איתן.

שם. חידושים ס"א. יעויין שו"ע רבנו הזקן חאו"ח ששכ"ח סעי' ג: שהשבת דחוי' כולא ואין כאן חילול כלל. ושם בסעי' ט"ז — טעם הראב"ד אף שרבנו פוסק ששבת דחוי' ולא הותרה. ועיי"ש שמצרפו עם טעם הר"ן. ואכ"מ.

שם. ס"ז. מנהג ישראל שאין נושאים בעשיית (ול"ק מיומא — דבדאי אפשר שאני). ורבו הדעות דמעבירין על המצוה כדי לקיימה מן המובחר: תרה"ד. מהרי"ל. חכ"צ. טושו"ע. רמ"א. דברי מלכאל ועוד. וכ"ה **מעשים בכל יום:** בהליכה לביהכנ"ס רחוקה יותר, עלי' לתורה ששי ומפטיר (לאלו הסוברים שיש בהם עילוי לגבי הקודמות) וכו' וכו'. — ובפרט בנדו"ד, שצריך הכנה (וגם הכנה רבה), הרי, לכמה אחרונים, אין שייך בכלל הדין דאמעהמ"צ (נקבצו הדעות בשד"ח פאת השדה כללים א, מז). — וח"ו וח"ו לבטל מפני קושיות פלפולים ותירוצים, כמה וכמה ממנהגי ישראל, שתוכנם לקיים מצות השי"ת מן המובחר, וכמושי"נ כל חלב לה'. — (עיי' רמב"ם סוף ה' איסורי מזבח). ועל זה נאמר (מדרש הגדול בראשית ד, ד): לפי שהביא קרבנו מן המובחר בעין טובה ערב קרבנו להקב"ה ועליו הוא אומר: וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות.

ב'תתכו

ב"ה, כ"ד תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוהרבא"ג שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מצום הרביעי — במהרה יהפך לששון —
והמכתב שלאחריו כן נתקבל המברק מנסיעתו לטוניס ובודאי הכוונה גם לאי
ג'רבה . . .

נהניתי במאד ממ"ש שמצא מעתיק השמועסין מאידיש לצרפתית, אלא
שסיומו שישלחו כל המחברות של שנה הבע"ל, הנה בטח ידוע לו שגם כאן
מופיעה המחברת בתחלת החדש, היינו שנגמרים בכתיבה בימים האחרונים
ובמילא מובן שבאופן כזה לעולם לא יופיעו החוברות בצרפתית בזמנם וכיון
שצריך זמן גם להעתקה הרי הלואי שיופיעו לאחר החדש השני, ולכן צריך
לעשות זה במחברות דשנ[ים] שעברו, והרי לבד הפרשיות או הפטרות הנה
החוברות מתאימות לכל השנים.

. . . בהנוגע לספרים הנה אם ימסרו מכירת הספרים לאיש זר יש חשש
גדול שעד שתמכר כמות חשובה מהספרים שיקבל לא יניח בשו"א להביא
ספרים חדשים ויאמר הטעם בפשיטות שאי המכירה הוכחה שאין דורשים על
זה כו' וכו' ולכן וגם מעוד טעמים אין למסור ולערב בזה איש זר מבחוץ
ומבין אנ"ש אין ידוע לי אף אחד שבאופן רשמי אפשר למסור לו הענין מלבד
מהר"י שמוטקין שי, אבל בהנוגע לפועל צריך הי' לנצל בזה את הצעירים
היינו הבעלי מרץ בפועל שיוכלו להשתדל במכירה והפצה באופן מקסימלי,
ומובן שאם ידרוש המתעסק בזה משכורת כדאי הדבר כו' כי הרי סו"ס מי
ידוע מה יעשה עם הספרים, ואפשר כדאי לקבוע המשכורת באופן של אחוזים
ולא שכירות קבועה בכדי שיתוסף החשק כו'. את מי מהצעירים לצרף לזה
בטח יוכל לראות על אתר ובכל אופן יש לחייב גם את הארגונים השונים

ב'תתכו

מוהרבא"ג שי: מוה"ר בנימין אלי גורודצקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה ב'תכו, ובהנסמן בהערות
שם.
בהנוגע לספרים: מכירת ס' קה"ת באה"ק. ראה גם לעיל אגרות ב'תרמז. ב'תערב. ב'תשעו.

דחב"ד להשתתף בהפצה מתאים לתפקידם הכללי דהפצת המעיינות חוצה, וגם בזה באים יותר בחשבון צעירי אגו"ח כיון שהם הנוסעים ומבקרים בהכפרים ומושבות ובמילא יש להם היכירות עם האנשים על אתר . . .

זה מכבר שמנהלים דו"ד אודות הדפסת השמועסין בלה"ק באה"ק ת"ו ולקח זה ע"ע הרב שלום שי' חסקינד ומובן שכמו בשאר עניני חב"ד הנה תומ"י באה שאלת האמצעים ובמילא לע"ע נשקט הדבר וכיון ששיעורתי עכוב זה הנה שוחחתי עדי"ז בכללות עם מר שז"ר שי' ואמרתי לו שבדעתי ענין זה היינו הדפסת ירחון בלה"ק באה"ק ת"ו . . .

כן דברתי אתו ע"ד שימצאו אמצעים לנסיעות קבוצת תלמידי תו"ת דכאן למשך איזה חדשים לאה"ק ת"ו ובתנאי שגם שם ימצאו ברשות תו"ת אף שכמובן יתורו את הארץ ג"כ אבל בהשגחת הני"ל ולא בהשגחת הסוכנות . . .

בודאי ידוע לו ע"ד מוסד הרב קוק שמדפיסים ספרים וכן קשור עם זה הוצאת הירחון סיני שרובו מוקדש לעניני הלכה ואגדה. כשביקר מר מינדל שי' אשתקד באה"ק ת"ו בקשתיו שיבוא בקשר עם הנהלת מוסד הני"ל ויסדר שישלחו להספרי' שלי את היו"ל על ידם והעיקר גם מה שהו"ל עד עתה, כיון שהספרי' שבכאן הוא ענין של רבים, ומובן שאין קופה לשלם בעד הספרים ומובן ג"כ שישלחו להם מהוצאת קה"ת אם ומה שידרשו. לצערי לא עלתה זה ביד מינדל שי' אף שהתראה עם איזה מהנהלה באמרם לו שאין זה מנהגם ואין דרך אלא לקנות מאתם כו' וכו' . . . וכדאי הוא שבשהותו באה"ק ת"ו יודע במי הדבר תלוי כי בלי ספק שבהסברה המתאימה יסכימו על הני"ל ומובן שהוצאות המשלוח דהוצאותיהם הקודמות שבטח יעלו לסכום נכון יש לקחת ע"ח אגו"ח וכיו"ב.

ועל דרך זה יש להציע לשאר המו"ל באה"ק ת"ו ובפרט להוצאת תרביץ (שהיא המו"ל ספרי מדע), ההו"ל שע"י האוניברסיטה וכו' . . .

כמדומה שספרתי לו בהיותו כאן ע"ד שיחתנו עם מר שז"ר שי' אודות האפשרית דיסוד כפר חב"ד שני באה"ק ת"ו וגם הסיום שלה שלע"ע ישכללו כפר חב"ד הראשון. ובכ"ז כדאי שיברר השקפתו ע"ז בעתיד לאחר שיוגמר ענין הני"ל וכו' . . .

כותב לי הרה"ח הר"מ שי' ליפסקר שהודיעו ע"ד הצעה לייסד ישיבה

בסמיכות לאהל של הרב רבי עמרם ז"ל שבאים לשם פעמיים בשנה וכו' והמקום נמצא בין פעם למכנז, ואחכה לחוות דעתו גם בזה.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש בכל הנ"ל המח' לבשו"ט.

ב'תתכז

ב"ה, כ"ד תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייער בריף פון כ' תמוז מיט דאס בייגעלייגטע, און איר דארפט גארניט איבערטראכטען ווארום אלע בריף וואס זיינען אדרעסירט אויף מיין נאמען עפען איך זיי אליין, און זעלבסט פארשטענדליך אז ווען דער וואס שרייבט וויל ניט אז אויסער מיר זאל עמיצער זעהען דעם בריף, ווערט דאס אויך געטאן, און אזוי איז אויך בנוגע צו אייער בריף, און איר קענט זיין פאלקאם זיכער און רוהיג.

דאס וואס איר שרייבט אז בנוגע דעם ענין וואס מיר האבען זיך צונויפגעזעט דא צו געבען א געוויסען סכום פאר די ישיבות, שרייבט איר אז איר ווייסט נאך ניט ווען, און ווארט אויף א ענטפער וועגען אייער אפליקיישאן.

איז האפענטליך זיינער צייט אנגעקומען מיין בריף צו אייער פרוי תחי' און דאס וואס איר פארבינדט דאס מיט אייער אפליקיישאן, דאכט מיר אז אין אונזער שמועס האב [איך] אייך אויפמערקזאם געמאכט אז מען דארף דאס ניט פארבינדען צוזאמען, און אין העכסטען פאל אויף נאר די געלט פון אפליקיישאן, אבער די איבעריקע וואלט געדארפט אפגעטאן ווערען וואס פריער.

און לויט דער אנווייזונג פון רבנו הזקן באגרת הקדש סי' כ"א וואו ער שרייבט פאלגענדען אינהאלט אומגעפער: אז דאס וואס די עקדה ווערט שטענדיג דערמאנט אלס גרונד אז השם יתברך זאל געבען אלע אידען דאס וואס זיי נויטיגען זיך, און די פרשת העקדה זאגט מען יעדער טאג פאר דאוונען, און פאר דער פרשת העקדה און נאך איר זאגט מען א תפלה אז השם יתברך זאל טאן מיט אונז חסד און רחמים אין זכות פון דער עקדה, און אויך

איז די פרשת העקדה איינע פון די ברכות און בקשות אין מוסף פון ראש השנה, און אויך ווערט די פרשת העקדה געלייענט אום ראש השנה איז מבאר דער אלטער רבי אין אגרת הקדש, אז דער נייעס אין דעם איז ניט די עקדה אליין דאס איז פאר אברהם אבינו ניט אויף אזויפיל נסיון, נאר דער חידוש-נייעס אין דעם איז וואס אברהם אבינו האט דאס געטאן בזריזות – איילענדיג – ווייזען דערמיט זיין וועלען טאן דעם רצון פון השם יתברך מיט שמחה, און דער זכות פון דעם **איילען זיך** איז מגין און טוט ביישטיין פאר אידען אין אלע דורות, ווי דער לשון פון רבנו הזקן **לנו ולבנינו עד עולם**. און רבנו הזקן איז נאך מוסיף "ובפרט זה נוגע במעשה הצדקה להקדימה כל מה **דאפשר**".

זיכער אז שרייבענדיק צו א חב"ד אידען איז ניט נויטיג צו בריינגען ראיות צו באקרעפטיגען די רייד פון רבנו הזקן, און דעריבער בין איך זיכער אז נאכן איינקוקען אין דעם דערמאנטען אגרת הקדש וועט איר זעהן צואיילען דעם ענין וואס מען האט גערעט וועגען אים, און ווי דער לשון פון רבנו הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה – והשולחן ערוך – פוסק בנגלה דתורה – **כל מה דאפשר**, און השם יתברך זאל העלפען און וועט העלפען אז איר זאלט דאס טאן מיט שמחה ובחפץ למלאות רצון קונו ולעשות נחת רוח ליוצרו און דער זכות וועט אייך ביישטיין אויך בעולם הזה ווי דער אלטער רבי שרייבט דארטאן, אייך און אייער פרוי און אלע אייערע לאריכות ימים ושנים טובות.

בברכה.

ב'תתכח

ב"ה, כ"ד תמוז, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

עס איז מיר אנגעקומען א אנפראגע אין אייער נאמען פון הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים ובעל מדות מוה"ר שלום דובער ש"י גארדאן אין דעם ענין פון אייער טאכטער וואס זי איז ענגיידזשט געווארען און איצטער דערווייטערט זי זיך זאגענדיג אז אירע געפילען זיינען נאך ניט קריסטאליזירט און איר פרעגט צי זאלט איר פרעסען איר.

לויט מין מיינונג וואלט געווען דיפלאמאטישער און אויך גרינגער צו איינווירקען אויף אייער טאכטער ווען איר זאלט בעטען וועמען פון אירע פריינדיגעס צו ריידין מיט איר וועגען דעם, און איר אליין זאלט דאס טאן נאר פון צייט צו צייט בכדי בא אייער טאכטער זאל ניט שאפען זיך דער איינדרוק אז איר ווילט באַסעווען אויף איר, איך רעכין אז די אורזאך וואס די געפילען פון אייער טאכטער צו דעם ענין האבען זיך געביטען, איז דאס וויילע זיי האבען זיך אויפגעפירט ניט ווי עס איז ערלויבט פאר אידען צו פירען זיך פאר דער חתונה און דאס האט געבראכט יעצט א פארקערטען רעזולטאט אז זי דערווייטערט זיך פון עס, און ווען מאמעס און עלטערן בכלל וואלטען זיך אינטרעסירט אין דער ערציהונג פון זייערע קינדער ווען זיי זיינען נאך יונג לויט ווי תורה הק' פאדערט, וואלטען זיי אויסגעמיטען אפולע עגמת נפש און טראבעל פאר זיך און נאך מער פאר די קינדער זייערע.

זעלבסט פארשטענדליך אז איך שרייב דאס ניט צו ווייטאן אייך, נאר צו אויפמערקזאם מאכען אז לכל הפחות פון איצטער אן און ווייטער אז אזוי ווי איר פרעסט אויף אייער טאכטער אין דעם שידוך אין אלגעמיין זאלט איר אויך אזוי און נאך מער איינווירקען אויף איר אז זי זאל נעמען אויף זיך, אז ווען זי וועט חתונה האבען זאל זי פירען א אידישע הויז ווי א אידישע טאכטער דארף פירען, מיט טהרת המשפחה, א כשר'ה קיך, אפהיטען שבת א.א.וו. וואס נאר אין אזא אויפפירונג קען בא אידען זיין א גליקליכען לעבען, און השי"ת זאל העלפען אייך אז איר זאלט אנהויבען טאן אין דעם אויף א פאסענדען אופן באלד און מערערע מאל וואס דענסטמאל איז סוף כל סוף טוט מען אויף און זאלט קענען אנזאגען גוטע בשורות אין דאס אלעס אויבען דערמאנטע.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תתכט

ב"ה, כ"ה תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר סעדי' שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מר"ח וי"ד סיון ה' וי"ב תמוז עם הפ"נ המוסגר בו, שאקראהו בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

נהניתי ממ"ש במכתבו שנתרבה מספר התלמידים בכמות, ובטח יעמוד על המשמר בהנוגע לאיכות, שיהי להמוסד הציון הרצוי כפי הכוונה. ומ"ש אודות הספיקות שישנם בקבלת תלמידים מהת"ת דמידלט, הנה קשה לי לחוות דיעה בזה, כיון שכותב במכ' שאינו יודע הטעמים והנמוקים. אבל בכ"א, לכאורה, אין מקום בטלטול תלמידים של גיל ט' י"א שנה מעיר אחת לחברתה, כיון שבדאי על אתר ישנן כתות מתאימות לתל' דגיל זה. ובפרט שכפי ההשערה אמרו, שהמוסד דספרו יהי מעין ישיבה, ולא תלמוד תורה. וכנ"ל, שאין זה אלא בדרך סברא ולא החלטה, כיון שאיננו יודע פרטי הטעמים והסברות ולדידי' לכאורה קשה יהי לשמור על הציון דישיבה, אם יהי חלק חשוב של התלמידים בגיל ח' ט' י" וכו'.

כותב במכתבו הנ"ל, שבקרוב יוגמרו מטות כפולות, ואינני יודע כוונתו בזה. אבל אם הדבר כפשוטו, היינו ששנים ישנים במטה גדולה אחת — תמיה גדולה על זה. ודורש שלילה בהחלט . . . ואולי אין זה כוונתו במלת "כפולה".

בטח יודיע בפרטיות מהתועדות די"ב תמוז. כן אם סידר התועדות בש"ק מברכיין. וכן אם יש אפשריות לקישור עם בע"ב — אבל באופן שלא יהי מקום כלל וכלל לחשש דמיעוט הדמות של הרב המקומי, שיש להזהר בזה ביותר.

בברכה שיוכל לבשר טובות . . . בקרוב, ויצליח בעבודתו בקודש,

ב'תתכט

מוה"ר סעדי' ליברוב. שעל ידו נפתח סניף אהלי יוסף יצחק לייבאוויטש, בספרו מרוקו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ב"שסו, ובהנסמן בהערות שם. לקמן בתתקכ"ה.
אין זה כוונתו: כדלקמן שם.

שבמילא ימשיך זה תוספת ברכה והצלחה בענינים הפרטים שלו ושל כל ב"ב שיחיו. —

מ. שניאורסאהן

ב'תתל

ב"ה, כ"ה תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מ"ש אודות ש... אינם רוצים לשלם את החובות שלהם. הנה בכגון דא ידוע הדוגמא המובא בדא"ח שצריך לסדר תשלום החובות למשך איזה זמן לשלם קמעא קמעא ואם ביחד עם זה יבארו ההכרח בתשלום החובות בפומבי באסיפה יש תקוה שישתפר גם זה עכ"פ במקצת...

בהנוגע לבי"ס תיכון לבנות. הנה העיקר חסר במכתבו... והוא מהו תכנית הלימודים, ובטח למותר להאריך אשר אין מתפקידם של עסקני חב"ד לעסוק בהפצת לימודי חול ובפרט בין בנות אנ"ש ובפרטי פרטית שישנם מתעסקים יותר מדי בזה. ואם כוונת בי"ס התיכון הוא שיוכלו הבנות להמשיך הלימודי קדש שלהם על אתר, נכון הדבר **במאד מאד**, משא"כ אם הכוונה ללימודי חול הרי אינו דומה להבית רבקה שמפני גילם הדרך של התלמידות חלה עליהם החוק שחינוך חובה שבתכניתו גם לימודי חול, משא"כ גיל דבי"ס תיכון שפטורות הן מזה. והלואי שישקיעו מרצן וכשרונותיהן בלימודי קדש השייכים לבנות ופשיטא שאין לפרוץ הגדר לייסד בכפר חב"ד בי"ס תיכון ללימוד חול וקודש יחד... הקיצור מהני"ל. שנכון מאד מאד אם יש תלמידות מתאימות והנהלה מתאימה לתקן בהכפר עצמו המשך לימודי קדש לאלו שכבר עברו תכנית לימודי הבית רבקה. ואין לייסד בכפר בי"ס תיכון ללימודי חול וקודש.

בברכת הצלחה בעבודתם המחכה לבשו"ט בפרטיות מכל הני"ל.

ב'תתל

בנוגע לבי"ס תיכון לבנות: בהמשך אליה — לקמן ביתקא.

ב'תתלא

ב"ה, כ"ו תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

תי"ח על מכתבו בהבשוי"ט מהטבת מצב בריאותו בגשמיות ונוסע ג"כ בדרכים לרגלי פרנסתו, ויה"ר מהשי"ת שיבשר ג"כ אודות בריאות ברוחניות שהוא כדבעי למהוי ואשר בנסעו בדרכים בשביל פרנסתו גשמית יתוסף לו ג"כ פרנסה ברוחניות. ועי"פ מאמר הבעש"ט הובא בסוף הערות ללקוטי תורה הוצאת קה"ת אשר ישראל באמונה הפשוטה שבלב פועל במקומות שהולך בטהרת האויר וכו' ועאכו"כ כשיש גם מעשה בפועל, ואף ששם מבואר בהנוגע לחו"ל יש ללמוד מזה בבנין אב לענין תוספת הקדושה בארץ ישראל.

בברכה לברי' ולפרי'.

ב'תתלב

ב"ה, כ"ו תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מוה"ר חיים משה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ז תמוז (יהפך במהרה לששון ולשמחה) . . . נהניתי ממ"ש אודות הפעולות שנראו בהתלמידים הלומדים לאחר הצהרים — אף שאינו כותב מאיזה בתי ספר באים ובטח ימלא זה בהזדמנות הבאה ובודאי לא יסתפקו בהנעשה עד עתה ואזרבה ילמדו ק"ו, שאם בהשתדלות שהיתה לעי"ע כבר נראו פירות, הרי עאכו"כ כשישתדלו בכל המרץ הדרוש שירבו

ב'תתלב

חלקה נדפס בלקריש חכ"א ע' 351, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר חיים משה שי: ובר. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ב רלא.
ילמדו ק"ו: ראה גם לעיל אגרת ביתשצה, ובהנסמן בהערות שם.

הפירות בכמות ובאיכות פירות ופירי פירות עד סוף העולם, וכהפירוש בדא"ח עד שיהי' סוף להעולם וההסתר.

ומה שהעיר אודות המובא בדא"ח שיש מעלה במשיח שגדול ממשה רבנו, ועיין בזה ג"כ לקו"ת ויקרא יז, א. במדבר פט, ב'ג. ובסוף שה"ש מט, ג ואילך. וכ"ה בפ"י בתנחומא תולדות כ, שלכאורה הוא נגד הידוע שלא קם כמשה.

הנה כמה חלוקי ענינים בזה, היינו ענין הנבואה, המלוכה, ידיעת התורה כו' וכו'. ומה שלא קם כמשה מוסכם בנוגע למעלת הנבואה. וכמובא ג"כ ברמב"ם [הל' תשובה פ"ט ה"ב. וגם בזה יעויין בר"ה (כא, ב) אבל במלכים קס, משא"כ במעלת הנשמה, עיין לקו"ת סוף שה"ש הני"ל, שמעלת משיח גדולה יותר. ובמילא אין סתירה שכן הוא גם בנוגע ללימוד התורה. ובפרט תורתו של משיח שהוא הענין דיסקני מנשיקות פיהו, פנימיות התורה, יחידה שבתורה, שזהו מתאים לשייכות משיח ליחידה הכללית, משא"כ משה ששייכותו הוא למדריגת חי', וכמובא בשער הפסוקים פ' ויחי ובכ"מ. וראה ג"כ מנחות (כט, ב) דלא ידע מאי קאמרי'.

במה שהעיר כשהשי"ץ הוא בחור אם צריך ללבוש טלית. הרי בנוגע לתפלת מנחה ומעריב, בטח ידוע לו ונעתק ג"כ בהיום יום שיורדים לפני התיבה בלי טלית כמנהג ליובאוויטש. ובהנוגע לתפלת הבקר ג"כ אין מקפידין כאן בהשיבה וכן כמדומה לי שלא הקפידו ע"ז ברוסטוב באטוואצק כו' וכיון שאין מקפידים הרי למה ללבוש טלית ונכנס בגדר שאלה ע"ד הברכה וכו' אבל לאידך גיסא אם במנהגי ירושלים הוא דבר תימה אין כדאי לעורר מחלוקת בלבישת טלית ע"י השי"ץ בתפלת שחרית, אבל אם אין מחלוקת בדבר כדאי לשמור על מנהג הני"ל ועיין סוכה לב, סע"ב . . .

ובמה שהעיר ממשי"כ באוה"ח (וישב לו, כא) אשר בעל בחירה יכול להרוג גם מי שלא נתחייב מיתה ביד"ש, שהוא היפך ממשי"כ באגה"ק לאדה"ז רסכ"ה — הנה גברא אגברא קא רמית. אבל, לכאורה קשה ממשי"כ בזח"א (קפה, א. ושם) וממשי"נ (ש"ב כד, יד). וי"ל שהוא ע"ד העומד במקום סכנה (שבת לב, א) אשר אעפ"כ תלוי רק, בפס"ד שמלמעלה. והסכנה גדולה יותר מבעל בחירה, מאשר בע"ח שעליהם נאמר ומוראכם גוי' (תניא פכ"ד ואוה"ח

(*) לאח"ז. עיין יו"ד סו"ס רמ"ב ובט"ז בשם ב"י.

שם). ולכן מספיק גם זכות קטן, משא"כ באנשים ובפרט בני"י שבחירתם חפשית באמת (עיי"ש במפרשי הזהר). ויש לדחוק זה גם בלי האוה"ח ובפי' הרי"ח לחגיגה (ה, א). ויל"ע במרז"ל (ערכין טו, ב) קטיל תליתאי – ובמש"כ בזה בהיום יום י"ג חשון.

ביתתלג

ב"ה, כ"ו תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק נעם לי לקבל מכתבו הכתוב בכתב ידו. ובודאי יקויים בו פסק רז"ל כל מי שמטיבין עמו (ב"ב יב, ב). ובודאי ידוע לו השקפתנו, על ענינים כמו אלו, ועי"פ תורת הבעש"ט (שבאמת, בנוגע לאיש הישראלי מוסכם ג"כ מחוקרי ישראל הקודמים לו), הרי כל פרט ופרט שבפרט מחיי האדם והדצי"ח בכלל, הוא בכיוון ולשם תכלית. וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה באחד המאמרים שלו בדא"ח, משלים הכוונה העליונה.

ועי"פ עיקר מעיקרי יסודות אמונתנו שהיא הבחירה חפשית, הרי יש לכל ענין חלק הטוב שבו, עד שאפילו חשוכא – שעפ"י תורה היא חשך – אפשר להתהפך לנהורא ומרירו למיתקא. וכיון שאיקלע כתי"ר לבית הרפואה . . . הרי עליו לנצל הזדמנות זו ולהשפיע על הנמצאים שם – בקירוב לבם לתורה וליהדות בכלל, ולחסידות הדרכותי ומנהגי' בפרט. וככל שימהר ויזדרז בזה – הרי תושלם שליחותו במקום זה, ובמילא יפטרוהו משם בבריאות ולשלום והצלחה. וזריזין – מקדימין. ובפרט כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אז חסידים זיינען קלוגע און לייגען ניט אפ אויף מארגן דאס וואס מען קען אפטאן היינט, ויה"ר מהשי"ת שמכאן ולהבא ישלים כל עניניו בדרכים שיהיו אך טוב וחסד בטוב הנראה והנגלה.

בברכה לרפוי"ק ולרפוי"ש.

מ. שניאורסאהן

ביתתלג

נדפסה בלקי"ש חס"י ע' 582, והוגהה ע"פ צילום האגרת.
תורת הבעש"ט: באורכה ובפרסיות ראה לעיל היא אגרת צד.
באוד המאמרים שלו: סה"מ קונטרסים ש"ע, ב.
כפתגם: ראה גם לעיל היא אגרת איתתפב, ובהצטטן בהערות שם.

ב'תתלד

ב"ה, כ"ז תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר אהרן מרדכי שי

שלום וברכה!

... במ"ש אודות הענינים שלא נכללו בהערכת מורים/ות הנה תלבושת המורות נוגעת ביותר כמובן ולא רק בכתות הגבוהות אלא אפילו בכתות הנמוכות ויש לשום לב לזה ביותר ובפרט ע"פ המסופר שבעיירה אחת בימי הצמח צדק העבירו שו"ב ממשרתו בשביל שלבש קאלאשען, דפשיטא שאין איסור בלבישת קאלאשען אלא שהוא סימן חיצוני על הנעשה בפנים וד"ל ...

ד) נהניתי מההצעה שיקבצו החומר המפוזר בהשיחות אודות עניני חנוך והדרכה והלואי שהי' נגשים לזה במרץ ומתאים, ומובן שצ"ל נעתק לחשפה המדוברת באה"ק ת"ו (אף שיש לשמור על הקירוב להארגינאל עד כמה שאפשר), ואולי תהי' מציאות שיו"ל עוד קודם זמן התחלת לימודים הבע"ל ובאופן שגם בתי ספר אחרים יוכלו ליהנות מהם וכמה תועליות בדבר כמובן, אקוה אשר לא יהיו הוצאות יתר על המדה, ובפרט שהרי יוכלו להשתמש בזה בבתי ספר שלנו במרוקה וכו' וכו'.

ה) מפני כמה טעמים ראוי שיצוין ג"כ המקור ממנו נלקח הקטע, אם בשולי הגליון או בסוף החוברת.

ו) בענין התרגום של השמועסן יש לדבר עם הרב מוה"ר שלום שי' חסקינד כיון שגם הוא עומד בקשר בענין זה עם המל"ח.

ז) האמור לעיל בענין הלקוט מהשיחות הנה עד"ז הוא ג"כ בנוגע לליקוט השאלות ומענות של התלמידים ותלמידות דבתי ספרנו אף שעדיין לא נחלט אצלי אם להדפיס בחוברת בפ"ע או לפתוח מדור מיוחד בהשמועסן היו"ל ע"י המל"ח ...

בברכה.

ב'תתלד

מוה"ר אהרן מרדכי שי' וילברשטרום.
תרגום השמועסן: ראה גם לעיל אגרת ב'תתכו.

ב'תתלה

ב"ה, כ"ח תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה היום קבלתי ידיעה אשר מצב בריאותו אינו כדבעי ובהשגחה פרטית נתקבלה הידיעה היום וטרם נסיעתי על ציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע והזכרתיו שם לרפואה קרובה ובודאי מעורר כ"ק מו"ח אדמו"ר ר"ר להטבת בריאות כת"ר ומובטחני שיוכל לבשרני טובות מאשר הולך מצבו הלוך וטוב וע"פ מאמר רבנו הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשו"ע (פוסק בגלה דתורה) – הועתק בספר המצות להצ"צ קי"ד ע"ב ונמצא ג"כ במכתביו כמצוין בהערות שם – אשר ע"פ השתלשלות מדות העליונות הקדושות וסדרן כך חסד דין רחמים ולזאת אחר מדה"ד מתעוררת מדת הרחמים שהיא גדולה ממדת החסד שבתחלה כנודע שהיא מדתו של יעקב נחלה בלי מצרים מבריה מן הקצה כו' הנה תהי' בשורת כת"ר ע"פ הנ"ל.

בכבוד וברכה המחכה לבשו"ט.

ב'תתלו

ב"ה, כ"ח תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' תמוז, בו כותב בקיצור את אשר עבר עליו ואשר עתה לומד בבית ספר למלאכה ומוסיף אשר לוחצים עליו שיעבור לאיזה קבוץ.

חנה כל אחד מבני ישראל מאמין אשר הקב"ה הוא הזן ומפרנס לכל בחסד וברחמים והוא הוא שכתב בתורתו אשר אם בחקותי תלכו ופירשו רז"ל והובא גם כן בפירוש רש"י שם שתהיו עמלים בתורה הרי אז ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה וכו' וכל הברכות הכתובים בפרשה אשר מזה מובן בפשיטות שאם באמת חפץ אשר השי"ת ימציא לו כשיצטרך

פרנסתו הרי עליו לקיים את התנאי להיות עמלים בתורה ובפרט בשנים דגיל שלו שהוא בן שבע עשרה שנה שעליו למסור את עצמו ללימוד תורה"ק במסירה ונתינה ובטוח הקב"ה להמציא לו בעת המתאימה הסתדרות טובה בגשמיות וברוחניות גם יחד, ואדרבה עליו להסביר גם לא[ח]יו שהוא בן שמונה עשרה שנה אשר גם הוא ילמוד רוב היום בתורה"ק כי אם לא עכשיו אי אפשר לדעת אם תהי' היכולת בידו להבין ולהשכיל בתורתנו תורת חיים ותורת אמת וכפסק המשנה אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה וכל הלומד תורה נלה דתורה ופנימיות התורה המביאה ליראת ד' ואהבתו הרי אמרו רז"ל דינו אשר נכסיו מצליחים. ובודאי יספיקו שורותי אלה לעוררו להוסיף בהתמדה ושקידה בהלימודים והשייית יצליחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ביתחלו

בי"ה, כ"ח תמוז, תשי"ד

ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר אברהם סענדר שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל הידיעה שנמצא הוא וזוגתו שיחיו במקום מנוחה בניו הייווען ובודאי גם שם מחפש הזדמנות להאיר אור תורה ונר מצוה ומאור שבתורה הדרכותי ומנהגי' בהסביבה וכידוע פירוש כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע על ביטוי רז"ל עוסק בתורה ולא לומד תורה, שכמו בעסק כפשוטו משתדל לעשות את זה במקום שרבו העוברים ושבים כן אין יושב סגור בחדרו חדר לפניו מחדר ומחכה פן ואולי יבוא מי להציע ענין של עסק אלא שרצים אחריו הרי ממש באופן כזה צ"ל העסק בתורה, והאריכות בזה אך למותר.

ביתחלו

מוה"ר אברהם סענדר: נעמצאו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז ב'קסח, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ביתחק.

ובודאי כיון שמשתדל באופן הנ"ל מצליח וכפסק רז"ל יגעת ומצאת.

בברכה לקיץ בריא ושמח ושיהיו כל העניינים הנ"ל באר היטיב וכמובא
הרמז שיהיטב במספר הקדמי בגימט' ע' היינו שנתבאר לכל שבעים אומות
שעדי"ז הוא בענין הברורים של כאו"א שסוכ"ס נוגע לכל שבעים האומות
וכפסק רז"ל והובא ברמב"ם שהאדם צ"ל בעיני עצמו שקול ושבפעולה אחת
שהולך לעשות מכריע עצמו וכל העולם לכף זכות.

בברכה.

ב'תתלח

בי"ה, כ"ט תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר דוד מאיר שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח תמוז, בו מעורר על פתגם הצ"צ (מובא בהיום
יום כ"ד תמוז) וז"ל א פנימי איז, אז בעטען א ברכה אויף עבודה איז דאס אל
ישעו בדברי הבל, און עס דארף זיין תכבד העבודה על האנשים. בדיוק הלשון,
ברכה אויף א עבודה כו'.

הנה הוא מובן בדיוק הלשון ברכה על העבודה, ע"פ המבואר בכ"מ
כדא"ח ומהם בתניא פרק ט"ו מהו נקרא בשם עובד (משא"כ צדיק או שנעשה
אצלו רגילות וטבע) שהוא דוקא כשנלחם עם הטבע והיצר כו' וכו' וראה ג"כ
בתורה אור ר"פ] משפטים בביאור הענין דעבודה שהוא מלשון עורות
עבדים (וי"ל ע"ד הצחות והרמז שעבוד עורות הוא בצואת כלבים כו') שמה
מובן שמי שעדיין נצרך לעבודה ומבקש ברכה בזה שברכה ענינה המשכה
וכידוע שזה מלשון המברך מלמעלה למטה הרי זה היפך ענין העבודה שהוא
בדרך ממטה למעלה, על [ידי] האנשים.

וכמובא הרמז: רשי דברים א. ה. כו, ח. וכניכ שם.
היטב במספר הקדמי: ה' הי' היטב בגי' ע.

ב'תתלח

מוה"ר דוד מאיר: שולחן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ו אתחקלה, ובהנסמן בהערות שם.

כבקשתו אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך להם בגשמיות וברוחניות.

בברכה שבמהרה יהפוך השי"ת ימים אלו לששון ולשמחה בגאולה השלימה והאמיתית ע"י משיח צדקנו.

ב'תתלט

ב"ה, כ"ט תמוז, תשי"ד

ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו בקשת ברכה אודות מר . . . שי ובי"ב שי ואזכירו להמצטרך לו בהיותי על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. ומה ששואל אם יעתיקו למדינה אחרת, הנה כבר ידוע פסק אדונו ומורנו ראש כל בני הגולה הרמב"ם והוא בידו החזקה הלי דיעות ריש פרק ששי, צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כו' ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמוד ממעשיהם כו' ואם כו' אינו יכול ללכת למדינה שמנהגי טובים כו' ישב לבדו יחידי כו' יצא למערות ולחוחים ולמדבריות.

ובמילא מובן שבאם יש מקום לומר כפי שכותב במכתבו שע"י העתקה למקום חדש יהיו בסביבה או בהשפעת אנשים כנ"ל הרי מובן שטוב יותר לישוב יחידי או לילך למדבר מאשר להעתיק לשם, והשי"ת הזן ומפרנס לכל ימציא להם פרנסתם בכשרות ובמנוחה ויוכלו להוסיף אומץ בלימוד תורתנו הקי ובקיום מצותיו בהידור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

רכא

אדמו"ר שליט"א

ב'תתמ

ב"ה, כ"ט תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ב תמוז בו כותב שהתקרב קצת ללימוד החסידות ולדרכי החסידות וכו'. הנה כיון שגם הוא מדגיש קצת במילא מובן שמכיר שאין זה מספיק ועיי' מרז"ל יגעת ולא מצאת אל תאמין הנה בו הדבר תלוי להוסיף בהנ"ל כפי יכולתו שזהו כפי שדורשים ממנו והיינו בלימוד כפשוטו ללמוד תורת החסידות נוסף על לימודו בתורת הנגלה במסירה ונתינה ושקידה אמיתית אשר לימוד פנימיות התורה נשמתא דאורייתא מוסיפה חיות בלימוד הנגלה וקיום המצות.

ולחודעתו של הבר מצוה של אחיו . . . שי' בתשעה באב – יהפך במהרה לששון ולשמחה – בודאי יתחיל אחיו בלימוד ספר התניא קדישא ותהי' זה הכנה והתחלה טובה לעבודת השם בדרך שיקוים בו קרוב אליך הדבר מאד בפך ובלבבך לעשותו שעל זה מיוסד התניא וכלשון רבנו הזקן בשער הקדש.

בודאי שומר שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע והם בחומש תהלים ותניא הידועים ומשתדל שגם ידידיו ישמרום וזכות הרבים תלוי בו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ב'תתמא

ב"ה, ב' מניא, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר יהודא שי

שלום וברכה!

... ועל של עתה באתי שימים אלו ביקר אצלי מר קול שי ומסר לי
תשורתו עלה גוף כתי"ק מהרא"י ז"ל ריבלין, וכנראה כוונתו לבעל המחבר
ספר אהלי יוסף תלמיד אדמוה"ז. כן נתקבל היום ע"י מוהר"א שי פריז ביכל
ובו איזה שו"ת בגללה מהצ"צ ושו"ת ממוהר"ן מדוברובנה והעיקר מאדמו"ר
האמצעי על הלי גיטין, עכ"פ כך כתוב בהביכל, ומטובו להודיעני סדר השתלי
כתבים אלו והסמוכות שהם מהנ"ל, ותי"ח מראש ...

בתי"ח מקולי"ע על הכתי"י ובברכה לפרנסה בהרחבה המחכה לבשו"ט.

ב'תתמב

ב"ה, ג' מניא, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ צמ"ס חו"ב
מוה"ר יעקב שי הכהן

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז תמוז, הנה מה שלא הבאתי מירושלמי דר"ה

ב'תתמא

מוה"ר יהודא: שמוטקין. אגרת נוספת אליו — לקמן בתתמב.
מאדמו"ר האמצעי על הלי גיטין: נדפסו ע"י קה"ת בשנת תשל"ו.

ב'תתמב

חלקה נדפס בלק"ש ח"ז ע' 503 וחלקה בח"ט ע' 541, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר יעקב: מעסקין. אגרות נוספות אליו — לעיל בתתמב, ובהסמן בהערות שם. וראה שם לתוכן
האגרת שלפנינו.

רפ"ד בהנוגע להאמור במאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר ברי"ה תשי"ג מפני שלדעת הירושלמי מה דאין תוקעין בשופר ברי"ה שחל להיות בשבת הוא מן התורה ולא מדרבנן והוא כקס"ד דרב חמא בר חנינא בש"ס דילן, ויעוין ג"כ בספרא פ' בהר (והובאה דרשה זו גם בירושלמי שם) שאף שכמה ממפרשי הספרא אומרים שבספרא אינו אלא אסמכתא ועיין ג"כ בפני יהושע ר"ה רפ"ד בזה, ובכל אופן אין הירושלמי שייך למאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר, ומה שר"ל דהירושלמי לא סבירא לי' גזירה דרבה והוא על דעתו דבן עזאי וכמובא בירושלמי שבת והועתק ג"כ בתוס' שבת ה, ע"ב, הנה אא"ל כן כי הרי גזירה דרבה היינו ג"כ טעמי' דמגילה ולולב והרי שם אין לימוד מפסוק, וגם להירושלמי סבירא לי' דאסור, וכסתם משנה. מה שהי' הרי"ף תוקע ברי"ה שחל להיות בשבת, הרי מבואר טעמו כי לדעתו עתה תוקעין בכל מקום שיש בי"ד חשוב אע"פ שאינו סמוך ועיין ר"ן ריטביא ומלחמות, ברי"ה שם.

מ"ש בענין הנתוח דפראסטאטע שכיון דבא ע"י חולי — הוי בידי שמים וכו'. הנה מלבד שבכגון דא הוי תחלתו בידי שמים וסופו בידי אדם — הנתוח ממש שבזה כמה דיעות והובאו באוצר הפוסקים לאבן העזר סי' ה' עי"ש הנה הפעולה שבידי שמים בנדו"ד, אין לה כל שייכות להעדר ההולדה כי ע"פ רובא דרובא נתוח זה עושים מפני שהפראסטאטע מתחלת לדחוק על השבילים ובמילא הש"ז והמ"ר יוצאים לאט לאט ומובן שאין זה ענין של סירוס כלל, כן מ"ש שזקן ואינו ראוי להוליד כו' הנה לפלא איך יבחין ומי הוא שיבחין אם עוד ראוי להוליד א"ל ומעולם לא שמעתי שהרופאים נוהגים ככה מלבד השערה בעלמא, שמגיל ידוע ע"פ רוב אין להם ילדים, כן מה שרצה לחקל מפני שהנתוח אינו בביצים רק סמוך בגיד גם זה לא הבנתי מהו הנפ"מ והרי כרות בכולם אמרו (יבמות עה, ב).

בכבוד ובברכה.

ב'תתמג

ב"ה, ג' מני"א, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה — בו כותב אשר אף ששבעים רצון הם ממה שהעתיקו ל... אבל לע"ע המשכורת שלהם אינה מספיקה כ"כ להצטרותם ופועל זה על מצב רוחו.

והנה לפלא עליו אשר לאחר שראו במוחש חסד ד' עמהם האומנם אין להם די אמונה ביכולתו שבודאי הגמור גם לעתיד ינחם בחסדיו ויוציאם מן המיצר ואף אם מטעמים אינם מובנים לנו מתאחר הדבר הרי רק בורא עולם היודע את העתיד ואת טוב האמיתי ביכולתו להחליט באיזה אופן טוב יותר בשביל האדם וב"ב להביאם לאשרם האמיתי הן בגשמיות והן ברוחניות, ואם אמור הדבר אפילו בנוגע לבני אדם שמצבם נפחת ממה שהי' לפני זה ופחות הוא ג"כ ביחס לסביבתם ומכיריהם הרי עאכ"כ שכן הוא ברור בהנוגע לאלו שמצבם הוטב לגבי העבר ובחדשים קשים האלו בודאי מצבו טוב ביחס לכו"כ בסביבתם אשר בכ"ז אין מתיאשים ח"ו ועאכ"כ שאין לו או לזוגתו שיחיו ליפול ברוחם ח"ו ולהתעצב וכבר ראינו ונוכחנו בפועל אשר ככל שתגדל מדת בטחונו של האדם והשקפתו מתוך שמחה על עתידו כך תוקדם הגשמת דברים אלו בהנוגע בפועל.

אקוה שבקרוב ישמחני בבשוי"ט בכל הנ"ל הן בהנוגע לעצמו והן בהנוגע לזוגתו תחי'.

בברכה.

ב'תתמד

בי"ה, ג' מני"א, תשי"ד
ברוקלין.

אני"ש והתושבים דכפר חב"ד אשר באה"ק ת"ו
ד' עליהם יחיו

שלום רב וברכה עד אין קץ!

נתקבל הפ"י שלהם אשר קראתיו לפני ר"ח מנחם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע נשיאנו ונשיא ישראל ובודאי מעורר ר"ר על כל אחד ואחת מהם בהמצטרך להן הן בגשמיות והן ברוחניות.

וכבר מלתי אמורה כמה וכמה פעמים על פי המבואר בכ"מ בדא"ח שצ"ל ההמשכה מן המקור כוונתינו להמשיכה למטה ממש בעולם הזה שדוקא הוא הדירה לו ית', והנה זה נעשה על ידי מעשה הצדקה וכמבואר באגרת הקדש בכו"כ סימנים והכלי הוא ענין השלום וכסיום וחתימת תורתנו

אדמו"ר שליט"א רכה

בש"ס לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, וכבר ידועה הכרזת כ"ק אדמו"ר הצמח צדק; אלי"ף ביי"ת, אהבה, ברכה. וככל אשר יוסיפו בהאלי"ף — מובטח הקב"ה להוסיף בהבי"ת והאריכות לדכוותיהו בודאי אך למותר.

ובימים האלו שכיבוד נביאנו יהפכו בקרוב לששון ולשמחה במילא תתקן ג"כ הסיבה לזה סיבת גלותנו האחרון כמרו"ל יומא ט, ע"ב, ובתקון דאתהפכא מן הקצה אל הקצה חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא ריבוי השלום ריבוי האהבה ובד"מ ריבוי השפעה הן בגשמיות והן ברוחניות.

המחכה לבשוי"ט בכל הסוגים הנ"ל אשר הא בהא תליא.

ב'תתמה

בי"ה, ג' מני"א, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר אפרים אליעזר שי הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק אלה מסעי בניי מארץ מצרים (נע)
(ש)עוברים את הירדן אל ארץ כנען . . .

בהנוגע להגבלת זמן בשביל בתו וב"ג — שיחיו — הנה עפ"י מרו"ל*

(*) מני"א רסתקני"א. וגם את"ל כחקי"נ (תענית פ"ד סק"ג) ע"פ זח"ב (עח, ב) — הרי אף דיש לפסוק דינו דעשו דט' יום אינון דילי ואח"כ מתאבד ולא אשתכח, יש לייצג ליעקב, עכ"פ אם באפשרי בקל — אלול, ומחיות טוב כו'. ולהזהר צ"ע פי' חדשה. כן דעת ר' יוחנן (תענית כט, א). וי"ל שחילוק דעות הזהר ור"י הוא ג"כ המחלוקת בבקשת רבי (מגילה ה, ב). ועפ"י ש בשו"ת חת"ס או"ח סל"ג.

ב'תתמד

ידועה הכרזת: ראה גם לעיל ח"ו אגרת איתקעא, ובהנמנן בהערות שם.

ב'תתמה

מוה"ר אפרים אליעזר ש"י: יאלעס. אגרות נוספות אליו — לעיל בתשי, ובהנמנן בהערות שם.
ע"פ זח"ב: מועתק בחלקו לקמן אגרת ב'תתסד.

הרי מה טוב שיהי' בחדש הרחמים הבע"ל, ובדיוק היום הרי טוב שתתדבר עם המזכירות.

בברכה לנחת חסידותי מכל הענינים.

מה שהעיר בלקו"ת מסעי (צה, א) דפתח בבחי' אוא"ס, ומסיים בהמשכת הקו מאוא"ס — יעו"ש בסוף הפרק שזהו מתאים לשתי הבחי' דאצי' כמו שנעשה עתיק לבריאה ואצילות ממש ומתאים למרז"ל (ברכות ט, ב) דאד' שפתי כתפלה כו' בכ"ף הדמיון אבל אינו מפסיק, ועי"פ משי"כ בסי' האריז"ל הי"ה ענן הנ"ל ממש.

ב'תתמו

ב"ה, ג' מני"א, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מדי' מסעי, וכבקשתו הנני עונה עליו יוצא מהתור.
ותוכנו שמציעים לו שידוך שכל הפרטים בזה מתאימים וכנראה שמשני הצדדים כן הוא אלא שממקום שהוא בא היו אנשים כאלה שנהרו מלהשתדך עם גרושה.

הנה למרות המובא עדי"ז בכמה ספרים הנה גם בזמנים ההם רק במקרים יוצאים מן הכלל מיוחדים נוהרו בהנ"ל ובפרט בזמננו זה ובפרטי פרטית שאשה כשרה היא וכו' ולכן לדעתי יש לקרב הדבר וכיון שאמרז"ל שזיווג שני הוא לפי מעשיו הרי עליו להוסיף בלימוד התורה בנגלה דתורה ובפנימיות התורה זוהי תורת החסידות ובקיום המצות בהידור, וליתן — עד לאחר החתונה בשעה טובה ומוצלחת — בכל יום מימות החול קודם התפלה איזה פרוטות לצדקה, והשי"ת יצליחו לבנות ביתו לבנין עדי עד בית יהודי חסידות. — וידוע ספור רז"ל (בי"ר ספ"יז) בחסידה שנתגרשה ואח"כ נישאת כו' שאפילו לכה — לי"ע — עשאתו צדיק.

בברכה.

ב'תתמז

ב"ה, ג' מנ"א, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אודות מר . . . ש"י אשר לי"ע ולא על כל
ישראל נאבדו לו בניו.

הנה לכל לראש צריך לברר אם שומרת אשתו דיני טהרת המשפחה
ומקוה כדרישת תורתנו הק' היינו במי מעיין או מי גשמים ולא במימי העיר
הבאים ע"י כלי המודד וכו' וכן בהנוגע לשאר דינים אלו, גם יש לברר אם לא
הי' בהשידוך שלהם איזה נגיעה בכבוד בת או בן בישראל, כן יש לבדוק
התפילין של הבעל והמזוזות בביתם והשי"ת יצליחם שיבשרו טוב בכל הנ"ל
ובמילא גם ממילוי משאלות לבבם לטובה בזרעא חייא וקיימא.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תתמח

ב"ה, ד' מנ"א, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכי תמוז, הנה נבהלתי לקרות בו ששמע חוות דעת
יהודי המבין בחכמת היד שאמר לו שע"פ שראה בשרטוטי ידו הנה טרחתו
בשידוכין כו' ושואל חוות דעתי בזה. ולפלא ולתמ"י גדולה שאלתו בזה כיון
שזהו היפך פסק תוה"ק תורת חיים ותורת עולם אשר רק על פי' יושק כל
עניני העולם בכלל ובפרט והוא שכל אחד ואחד צריך להשתדל לישא אשה
וכמבואר בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים בפשיטות ויסיח דעתו לגמרי
מכל האמור ואומר היפך השולחן ערוך כי התורה שולטת אפילו על המציאות
ובפרט ויעשה בזה במרץ המתאים וכל הרוצה לטהר (שזהו נעשה ע"י הנהגה

ע"פ התורה) מסייעין לו ומסייעין לשון רבים הן מלמעלה והן מלמטה הן למעלה מהטבע והן בטבע והשי"ת יצליחו לבשר טוב בזה מתוך שמחה.

בברכה.

ב'תתמט

ב"ה, ו' מני"א, תשי"ד
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

אויף אייער פראגע וועגען אריינגיין אין דער נייער דירה, לויט ווי איך האב שוין איבערגעגעבען דורך הרה"ח כו' חדקוב שי, וואלט געווען גוט ווען איר טוט דאס נאך חמשה עשר באב, אויב מען קען ווארטען ביז דאן. און איידער איר וועט אריבערפירען דארט די פורניטשור זאלט איר פריער אריינטראגען אין דער דירה א סידור, חומש, תהלים און א תניא און השי"ת זאל העלפען אז עס זאל זיין משנה מקום משנה מזל לטובה ולברכה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

ב'תתנ

ב"ה, ו' מני"א, תשי"ד
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון 7/29, איך וועל מזכיר זיין די אלע וועגען וועלכע איר שרייבט אויף דעם ציון הקי' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

בנוגע צום זאגען תהלים אלע טאג, דארפט איר זעהען אז אייער מאן זאל טאן אזוי צו זאגען לכל הפחות א קאפיטל תהלים א טאג, וואס דאס בריינגט ברכה אין הויז.

ב'תתמט

אריינטראגן: ראה גם לקמן אגרת ב'תתצד.

רכט

אדמו"ר שליט"א

דאס וואס איר שרייבט אז עס זיינען פראן אזעלכע וועלכע שלאגען פאר
אז אייער זון זאל שפילען אויף רייסעס, איז זעלבסט פארשטענדליך אז מען
דארף דאס ניט טאן וויילע דאס איז נאר א וועג אויף צו פארלירען געלט חס
ושלום און השי"ת זאל עס געבען זיין פרנסה אויף א רוהיגען און כשר'ן וועג.

מיט א וואונש צו א געזונטען זומער און איר זאלט קענען אנזאגען גוטע
בשורות וועגען די אלע זאכען וואס איר האט געשריבען אין אייער בריף.

ב'תתנא

ב"ה, ו' מנ"א, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח וו"ח איי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר ניסן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט תמוז, הנה תי"ח על הבשוי"ט מההוספה בכמות
התלמידים ותלמידות, ובטח מתוסף ג"כ באיכות.

ומה שקשה בעיני הוא מהנראה ממכתבו שגיל התי' הוא עד י"ג שנה,
ומוכן שצריך להשתדל ביותר שעכ"פ חלק חשוב ישארו ללמוד גם אחרי זה,
ואם גם זהו היפך מנהג המדינה שעד עתה — בכל זה יש להשתדל ולהסביר
שמשרת מורה שו"ב וכיו"ב הרי זהו ג"כ ענין של פרנסה ואדרבה פרנסה
גשמיות ורוחניות גם יחד, ובודאי יתייעצו ביניהם וימצאו הסברה וימצאו
הסברה המתאימה ואופן המתאים להסברה ותשועה ברוב יועץ.

מסיים במכתבו שמספר תלמידים-ות יסעו להקאלאניע ווקאנס,
ובודאי נוסף על המורים-ות שיהיו עמהם בקביעות הרי בתחלת הדבר ומזמן
לזמן יבקרו גם הם שם, וידועה המעלה בנכנס ויוצא שאפילו האפשרי של זה
לחוד ג"כ מתקנת.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש ובעניניו הפרטים.

ב'תתנ

שפילען אויף רייסעס: לשחק בהימורים על מירוצ סוסים.

ב'תתנא

מוה"ר ניסן שי: פינסק, קסבלגקה.

ב'תתנב

ב"ה, יו"ד מנ"א, תשי"ד
ברוקלין.

צעירי אגודת חב"ד אשר באה"ק ת"ו סניף לוד,
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם מכ"ח תמוז בו כותבים ע"ד יסוד סניפם ובחירת
הועד.

הנה יה"ר מהשי"ת, אשר חפץ ה' בידם יצליח להפיץ תורת החסידות
הדרכותי ומנהגי – בסביבתם הקרובה וגם בסביבתם היותר רחבה, אשר
הפצה זו תביא אור וכח וחיות נוספים גם בלימוד הנגלה וקיום המצות
בהידור, וכמובן מלשון זהר הק' (חלק ג' קנ"ב עמוד א') שקורא זה בשם
נשמתא דאורייתא, שכלל שמציאות הנשמה מתבלטת יותר ונראית יותר –
מתוסף ג"כ בחיות הגוף בכללותו, ובחיות כל אבר ואבר ממנו. והנמשל מובן.

וע"פ מרז"ל לא המדרש עיקר אלא המעשה, הנה בודאי ימשיכו את כל
הנ"ל במעשה בפועל, היינו – הפצה בפועל בהנוגע לאחרים, והמשכת
החסידות שלהם – בנוגע לעצמם – במעשה ממש.

ויה"ר, שמתאים ללשון המדויק **חפץ ה'**, שחפץ הוא פנימיות הרצון;
תענוג – הרי תהיי גם התעסקותם בחפץ פנימי, אשר פעולות הנעשות מתוך
עג אמיתי – מצליחות ביותר.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש,

מ. שניאורסאהן

ב'תתנב

נדפסה בלקריש חכ"ג ע' 430, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

ב'תתנב'

ב"ה, יו"ד מנ"א, תשי"ד
ברוקלין.

ש"ב הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר עזריאל זעליג שי

שלום וברכה!

באיחור זמן נודע לי אודות פטירת אחותו — יבלחט"א — פייגא ע"ה
והשי"ת ינחמו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא ידע עוד מכל צער ועגמ"נ
ח"ו.

כן נבהלתי מהשמועה זה עתה, אודות פטירת הרה"ג והרה"ח צמ"ס כו'
וכו' מוה"ר אברהם חיים נאה ע"ה ובודאי יודיע הפרטים בזה איך ומה, וכן
כדאי בעוד מועד להבטיח (באווארענען) בהנוגע להכתבים וספרים הנשארים.
היינו שמה שנשאר מהכתבים שלו ישתדלו ככל האפשרי להדפיסם ובפרט
כתב לי מאז שמתעסק בהדפסת חלק מקצות השולחן וכן אם הי' נמצא אצל
הני"ל כתבי דא"ח או ספרים יקרי ערך אולי אפשר להחליף אותם בס' קה"ת
או באופן אחר ולשלחם לכאן, ומובן שזה נוגע — הן לכתבים או לספרים —
שאינם כאן ותי"ח על טרחתו בזה, ומובן אשר יפה שעה אחת קודם.

בהנוגע להסברא לשלוח . . . ללמוד כאן, הנה כפי שנוכחתי מהשפעת
אווירא דארצוה"ב על האברכים שבאו מאה"ק ת"ו הנה ברוב לא הצליח
לע"ע אף כי תשועת ה' יכולה להיות כהרף עין וכיון שהתורה על הרוב תדבר,
מסופקני אם זוהי הדרך לשלח תומ"י לכאן מבלי לנסות מקודם באופן
שכתבתי לו מכבר (שבדאי הגיעו מכתבי בינתים).

ימים אלו נודעתי שבמשרד החינוך התורני אחד הפקידים הוא ד"ר
ליפשיץ שהי' מלפנים במוסקבה ושמו תומ"צ במס"נ וכ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע שתפו בכמה פעולות ועזרו בעניניו ובודאי אם הי'
מעוררים אצלו נימי התקשרותו לכ"ק מו"ח אדמו"ר ויסבירו לו שהן הן
הפעולות והן הן הענינים בודאי שהי' מסייע בכל יכולתו בזה ואחכה לבשו"ט
בזה, ואם רק ימצאו הגישה המתאימה להני"ל בודאי יצליחו בזה וגם ברשותו

ב'תתנב'

מוה"ר עזריאל זעליג: סלונים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ברטו, ובהגסמן בהערות שם.

לומר לו שעוררתיו עד"ז או גם לומר לו שההתעוררות באה מצדי בצירוף תמיהתי שעד עתה לא מצאתי שמו בתוככי המתעסקים בכרם חב"ד באה"ק ת"ו בידעי היחס שלו לעניני כ"ק מו"ח אדמו"ר בשעה שהי זה כרוך אפילו בסכנה ממש.

נהייתי ממ"ש שבדעתו לצרף הר"ז ש"ס והר"מ וובר שיחיו והעיקר מפעלם להצלת הנוער באה"ק ת"ו במסגרת צעירי אגו"ח שנכון הדבר במאד מאד ומובן שהצריך תיקון יש לתקן אבל העבודה והענינים הם ענינים פנימים וחסידותיים.

בברכה לנחת חסידותי מכל ילידי שיחיו מתוך בריאות הנכונה והרחבת הדעת.

ב'תתנג

ב"ה, יו"ד מנ"א, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר ישראל נח שי

שלום וברכה!

... נהנה אני מסיפורי צדיקים שמעתיק במכתבו, ובודאי גם להבא ינהג ככה ות"ח מראש.

במ"ש אודות הרה"צ משפאליע בהיותו אצל אדמוה"ז, הנה רשום אצלי בסיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר אודותו בזה, שאמר לאדה"ז איר האט אנגעהייבן שרייבען א ספר של צדיקים און די וועלט קען דאס ניט פארטראגען זיינען נתעורר געווארען קטרוגים למעלה ופסקו שישרף, ואני אעלה באותו להב השמימה, וכן הי' שבזמן השריפה נסתלק הרה"צ הסבא משפאליע.

ברכה לקיץ בריא ושמח ואיוש"ט.

ב'תתנג

נדפסה בלקריש: ח"י ע' 268, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר ישראל נח: בלינצקי. אגרות נוספות אליו — לעיל חיד תתקל, ובהנסמן בהערות שם.

ב'תתנד

בי"ה, י"א מנחם אב, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ וכו'
מוהר"ר מנחם זאב שיי הלוי

שלום וברכה!

... ת"ח על שהתחיל לעסוק בהנוגע לצורת האותיות, ובטח כשיהי
אצלו איזה חדשות בזה יודיעני. ומובן שיכול לכתוב לאותם שמזכיר אשר
מקבץ הידיעות בזה על פי בקשתי.

... נפלאתי שכנראה המחבר בכל ספריו משתמט מלהזכיר דבר **מספרי**
חב"ד, אף שהזכיר את הצ"צ עצמו פ"א, וצריך הי' להסביר לו שפשוט הוא
ונחלט מכל ישראל שזהו חלק מתורתנו הק', וידוע (א) פסק רבנו הזקן בהל'
ת"ת (ב), (י) שצריך האדם הישראלי במשך ימי חייו ללמוד כל התורה כולה על
כל פנים [פעם] אחת, (ב) מרז"ל כל האומר שמועה זו נאה, שמועה זו אינה כו'
(עירובין סד, א), (ג) להודיעו ולהסבירו קוטב דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נב"מ זי"ע נשיא ישראל בקונטרס לימוד החסידות, בשלילת
דעת הפוטרים את עצמם מלימוד זה, (ד) התנאי דהקדמת נעשה לנשמע,
שדוקא על יד' זה קבלו בני ישראל התורה, הנה הקדמה זו היתה מוכרחת לא
רק בששה בסיון שנת ב' אלפים תמ"ח לבריאת העולם, אלא גם משם ואילך
בכל יום ויום (כיון שבכל יום ויום מקבלים התורה וכלי הברכה דברכת
התורה **נותן** לי הוה), ואם מוכרחת הקדמה זו לחלק פר"ד שבתורה (זהר ח"ג,
רחע, ב) אף שקרוב הוא יותר אל הנשמה כמו שהיא בגוף, הרי על אחת כו"כ
שמוכרחת היא בהנוגע לנשמתא דאורייתא.

אפשר שהנ"ל חריף הוא יותר מדי בשביל מחבר הנ"ל, יכול כתי"ר לשנות
איזה אותיות אבל עכ"פ לא התוכן, וכולי האי ואולי. ויוכל להתחיל מכתבו

ב'תתנד

נדפסה בלקרש ח"ח ע' 261, והושלמה ע"ם העתק המזכירות.
מוהר"ר מנחם זאב שיי: גרינגלס. אגרות נוספות אליו — לעיל בתרצ, ובהנסמן בהערות שם.
לצורת האותיות: ראה לעיל אגרת ביתחב.

אליו בבקשת סליחה רבה וכו' וכו' ובהבאת מאמר החכם (הובא ג"כ במכתב הצ"צ הכתוב למנדלשטם כמדומני) שהאמת אהוב מהכל.

בברכה לבשו"ט.

ב'תתנה

ב"ה, י"ב מנ"א, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר שלמה חיים שי

שלום וברכה!

... מה שכתבתי מכבר אודות זמן החופש, הנה ידוע השקפתי בזה והנקודה שמה שיש נוהגין שלימי הסליחות ורוב חדש תשרי יוצאים הנם מכותלי הישיבה ונמצאים בביתם, הרי בכל הישיבות בכלל ועאכו"כ בישיבה שענינה ת"ת ביראת שמים דוקא הוא היפך השכל לגמרי כמובן. וגם אם מפני איזה סיבה שתהי' מוכרחים ליתן חופש גם בשבועות הנ"ל הרי יש להשתדל בזה ביותר וביותר שעכ"פ רוב הימים הנ"ל ועיקרם ימצאו התלמידים דוקא בכותלי הישיבה, ומזה מובן ומוכרח ג"כ שעל הר"מ והר"י השייכים לתועלת התלמידים בכיוון הנ"ל חובתם וזכותם ביחוד להיות ג"כ בכותלי הישיבה במשך ימים אלו אף שאפשר וקרוב שבני ביתם לא יהיו שבעי רצון כ"כ מסדר כזה אבל זכות הרבים תלוי בהם, והאריכות בזה אך למותר ...

ב'תתנה

מוה"ר שלמה חיים: קסלמן. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תשסז, ובהנסמן בהערות שם.
החופש ... תשרי: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב'רנח, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ב'תתעט. ב'תתקמ"ה.

ב'תתנו

בי"ה, י"ב מנ"א, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוהרנ"ן שי

שלום וברכה!

... מ"ש אודות האברך שנגע בזקנו, הנה צריך הי' להרבות עליו רעים,
ובפרט שאחיו הגדול ממנו מתנהג כדבעי.

וגם להסביר לו, על פי המובא בסי' דרך מצותך חלק ב' ע"פ והוא רחום,
אשר י"ג ת"ד הם נגד י"ג מדות הרחמים, וכל אלו שאין יכולים לתבוע
הצטרפותם מהשי"ת בדין כ"א במדת חסד ורחמים, הרי מדה כנגד מדה —
יש להם להשאיר בשלימות התיקוני דיקנא, עיי"ש בארוכה. ובמילא מובן,
שאברך הצריך להסתדר בפרנסה ובשידוך טוב וכו', ומוכרח לרחמי השי"ת
בכלל, עליו להדר בהי"ג ת"ד. ובדאי ימצא האותיות המתאימות לזה.

בשאלתו אודות מכירו ... כיון שיש רופא אומר שאין צריכים נתוח,
ורק שיזהר באכז"ש וכו', הנה עליו להתנהג מתאים להוראה זו, ולהתחזק
בבטחונו בהשי"ת הרופא כל בשר ומפליא לעשות. ומנוחת הנפש היא אחת
הרפואות היותר מועילות למיחושים כשל הנ"ל.

כן במה ששואל הנ"ל, שאין מזדמן לו קונים על הבית שקנה בשביל
פרנסה. הנה יקח את השי"ת לשותף — עיי' שיבטיח לצדקה, מעט יותר
ממעשר מהריוח, ומה טוב קרוב לחומש — ומובטח שותף הנ"ל להביא ברכה
והצלחה מתאים להפסק עשר בשביל שתתעשר.

וכאשר יראה השגחה פרטית בזה, הרי כדאי שגם אח"כ יתעסק בקניית
בית לפרנסה ע"ד זה נוסף על מה שיתעסק ג"כ במלאכתו — אן אימפעט,
ובהפסקי מנוחה כפי הדרוש.

בברכה.

ב'תתנו

חלקה נדפס בלקריש חי"ז ע' 498 וחלקה בחי"ט ע' 482, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוהרנ"ן: מוה"ר ניסן נמנוב. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תרמא, ובהנסמן בהערות שם.

ב'תתנז

ב"ה, י"ב מניא, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מד' פרשת מטות, בו כותב אודות מצב פרנסתו שאינו
כדבעי והנה[ו] בעל חוב כו' וכו'.

הנה סיום מכתבו בהעדר השמחה הוא בסתירה להתחלת המכתב
שכותב את אשר עבר עליו ובלשונו ע"ד נסים ממש נשאר בין שארית הפליטה
ובנה משפחה כו'.

וישא קל וחומר בעצמו, שאם הי' ביכולת השי"ת להצילו מהענינים
דשנים שעברו ולהצליחו בבנין בית בישראל על יסודי התורה והמצוה, הרי על
אחת כמה וכמה שהזן ומפרנס לכל ימצא לו פרנסתו ופרנסת בני ביתו, ואין
הדבר תלוי אלא בבטחון ובמצות הצדקה, שבטחון הגמור שהשי"ת יפרנסו
בהמצטרך לו ולב"ב כלפי שמיא מהני, ובפרט בצירוף הצדקה אשר הקב"ה
מבקש ובחנוני נא בזאת שיהי' עשר בשביל שתתעשר. והשי"ת יצליח שיבשר
טוב בכל הני"ל.

בטח יודע מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע השוה
לכל נפש, לאמר תהלים בכל יום אחר תפלת שחרית – כפי שנחלק הת[ה]לים
לימי החדש – וכן ללמוד בכל יום איזה פסוק חומש עם פירוש רש"י
מהסדרה של השבוע.

בברכה לפרנסה בגשמיות ולפרנסה ברוחניות מתוך הרחבת הדעת.

ב'תתנח

ב"ה, י"ג מנחם אב, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... על כל אחד ואחד מאתנו, הן באה"ק ת"ו והן אלו שבחו"ל, לדעת
האמת הברורה אשר השתתפותו אליבא דנפשי בעניני כ"ק מו"ח אדמו"ר

כמאז כן עתה, הנה כמו שבעת היותו בעלמא דין היי כייק מו"ח אדמו"ר עומד ומשמש להשפיע להמשתתפים הם ובי"ב בהמצטרך להם בגו"ר, הרי גם עתה, כמנהג רועי ישראל הנאמנים, עומד ומשמש במרום להשפיע להמשתתפים בעניניו להם ובי"ב בגו"ר, ועוד יותר מבחייהו, כמוכא בזהר ונתבאר באגה"ק לרבנו הזקן סי' כ"ז וביאורו,

והשפעות אלו שהוא מעורר הנה אינן רק המשכורת בעד העבודה כרשום בצייק מהמוסד המתאים, אלא עיקרה היא בבני וחי ובראות הנכונה, ושהמוני יהי בברכה וכו'. והאריכות אך למותר.

בברכת הצלחה בעבדתו בקדש ובעניניו הפת"טיים.

ב'תתנט

ב"ה, י"ז מנ"א, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייערע צוויי בריוו פון י"ח תמוז און ד' מנ"א, אין וועלכע איר פרעגט מיין מיינונג וועגן בייטן אייער צנור הפרנסה.

ארבעטנדיק די גאנצע יארן אין דער ישיבה הק' תומכי תמימים און זעענדיק אז דאס האט אייך געבראכט הצלחה אין אייערע ענינים, דארף מען דעם צנור וכלי ח"ו ניט אפלאזן. דערפאר קומט בא מיר אויס אז איר דארפט בלייבן במשרתו בקדש, ואדרבה אויב מעגלעך מוסיף זיין אין דער ארבעט, און מען דארף האפן, אז די ישיבה וועט זיך פארגרעסערן, אויף וואס מען דארף זיך אויך משתדל זיין און דאס וועט מסתם אויך ברענגען א הוספה אין שכירות און פרנסה.

זעלבסטפארשטענדלעך, אז אויב עס קען זיין אן ענין נוסף אין פרנסה אויף אן אופן וואס זאל ניט שטערן אויף א האר אין אייער מלאכת הקדש, מאכט ניט אויס, אבער אך ורק מיט דעם תנאי.

והשי"ת ימלא הריון זוגתו תחי' ותמלא ימי' כשורה ותלד זרעא חייא וקיימא.

בברכה.

ב'תתס

ב"ה, י"ז מנחם אב, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו' מוהרנ"נ שי

שלום וברכה!

... אודות המסכתא ללמוד בחורף הבע"ל, הרי ידוע מרז"ל לעולם
ילמד אדם במקום שלבו חפץ, ואם התלמידים נוטים למסכתא פלונית כדאי
למלא בקשתם אם ישנם גמרות מצויות למסכתא זו וכו'.

וליום הולדתו, יהי רצון מהשי"ת שתהיי שנת הצלחה הן ברוחניות והן
בגשמיות והן בעניניו הכלליים במלאכתו מלאכת שמים, והן בעניניו
הפרטיים, מתוך בריאות הנכונה. ואפשר ראה המאמר אדני שפתי תפתח
די"א ניסן שנת תשי"ב והוא מיוסד על המאמר אדני שפתי תפתח אשר
במאמרי מוהר"ש תרכ"ז.

ולהעיר ולהאיר שעפ"י המבואר בתניא קדישא פ' כ"ו, הנה קאפי נ"א
דתהלים ענינו לבוא לשמחה אמיתית בהוי'.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל. המחכה לבשו"ט בהנוגע לפועל מפעולותיהם
הטובות מתאים למכתבי הנ"ל.

ב'תתס

מוהרנ"נ: מוה"ר ניסן נמנוב. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תרמא, ובהנסמן בהערות שם.

ב'תתסא

בי"ה, י"ז מנחם אב, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוהר"ר רפאל נחמן שי' הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני בזה קבלת מכתביו ממוצש"ק קרח, י"ט תמוז, והפ"נ
שאקראהו בעת רצון על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.
והשי"ת יצליחו לבשר טובות בכל הכתוב בו.

ת"ח על מה שכותב, עכ"פ בקיצור, ע"ד ההתועדויות, ובודאי גם להבא
ינהג כזה, ובפרטיות ואריכות יותר, ות"ח מראש.

מה שכותב שיש בי סברות במי שהי' ניעור כל הלילה אם להתפלל
ואח"כ לילך לנוח או לישן קודם איזה שעות ואח"כ להתפלל,

הנה אי אפשר ליתן כללים בזה, כי זהו תלוי בצלילת הדעת של כל אחד
ואחד, שיש ותפלתו תהי' מיושבת יותר אם יישן בינתיים, ויש שאדרבה שאם
יישן רק איזה שעות ולא כדי צרכו הרי תתבלבל תפלתו אח"כ, וכיון שמלתא
אלבושייהו יקירא הנה שמעתי פעם מכ"ק מו"ח אדמו"ר אשר לפעמים כ"ק
אביו אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בבקר אחרי ליל א שבועות ישן איזה משך זמן
ואח"כ התפלל. אם הי' זה מנהגו תמיד או רק לפעמים, לא שמעתי.

מה שכותב בענין הסיפור דר' יעקב משלם, כמדומה שנדפס בסי'
סיפורים יקרים ממהר"י קידאנער, ואין הספר עתה תחת ידי לעיין בו.

בודאי למותר לעוררו לקרב את הווי"ח אי"א וכו' . . . כיון שיש לו כמה
נסיונות ומתאבק קשה, ועלינו לקיים הציווי דוהלכת בדרכיו (ויש אומרים
שהוא מדאורייתא), ומה הקב"ה — עפ"י המבואר במדרש — מתעסק בצבי
שבא לעדרו ביחוד ובשימת לב יותר על עסקו עם השה והכבש שבעדר, אף
עלינו להלוך בדרך זו כמובן . . .

בברכה לבריאות הנכונה ולבשר טובות הן בכלל והן בפרט.

ב'תתסא

מוהר"ר רפאל נחמן: כהן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז בקסג, ובהנסמן בהערות שם.
הסיפור דר' יעקב משלם: ראה סה"ש קיץ ת"ש ע' 96. שמועות וסיפורים ח"א (הוצ' חדשה ע' מט"א).

ב'תתסב

ב"ה, ח"י מנחם אב, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

נתקבלה בקשתו לברכה בעד בנו אשר בצבא . . . ואזכירו בעת רצון על
הציון שהשי"ת ישמרהו בכל מקום שהוא וישוב לביתו שלום בעתו.

בטח מצדו יסביר לבנו ש"י אשר כדי להמשיך ולקבל ברכות השי"ת צריך
לעשות צנורות וכלים לזה שזהו ההנהגה על פי התורה ומצוותי, ואשר גם
בהיותו בצבא אפשר להתנהג על פי התורה בהתאם לשיטת הדמוקרטי של
מדינה זו. ורשום למטה מאמרים בענין זה אשר כדאי לבנו ש"י לקראם.

ובפרט צריך לחקוק על לוח לבו של בנו ש"י החיוב להניח תפילין בכל
יום שלזה צריך רק רגעים אחדים, ואם אי אפשר לעשות כן בבקר, הרי זמנו
כל היום הוא, ומלבד חובת גברא שבזה הרי סגולה במצות תפילין לשמור על
אחב"י בצבא, וכמו שידוע לנו מהמלחמה האחרונה אשר כל אלה שפנו לכ"ק
מו"ח אדמו"ר [זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע] לברכה ושמרו פקודתו להניח תפילין
בכל יום ששבו הביתה לשלום.

בברכה.

ORTHODOX JEWISH LIFE, 305 Broadway, NYC, in
Sept-Oct. issue article: 'I was once in your boots.'

HACHAYIL, June 1954 — article: 'Religious Observance
and I.'

ב'תתסג

ב"ה, ח"י מנחם אב, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

איך האב ערהאלטען אייערע בריוו פון יו"ד און זי מני"א מיט דאס
בייגעלעגטע, און דער אויבערשטער זאל אייך מזכה ומצליח זיין, אז נאך דעם
גוטן אנהויב זאלט איר קאנען ווייטער ממשיך זיין דעם ענין לויט ווי מיר
האבן גערעדט ווען איר זייט דא געווען.

וידוע מאמר רבותינו ז"ל, אז בשעת א מענטש עפנט זיין הארץ צום
אויבערשטן אפילו כחודו של מחט, עפנט דער אויבערשטער אויף די וועגן פון
ברכה והצלחה כפתחו של אולם וואס איז געווען אין בית המקדש. און עס
ווערט נאך דערקלערט אין חסידות דער ענין פון פתחו של אולם, ווארום אלע
אריינגאנגען צום בית המקדש האבן געהאט טירן, במילא זיינען זיי געווען
צייטנווייז אפן און צייטווייז געשלאסן, אבער דער אריינגאנג צום אולם האט
ניט געהאט קיין טיר און איז אלעמאל געווען אפן פאר די וואס זיינען שוין
געשטאנען אין דער עזרה. און דאס איז די חבטחה פון אויבערשטן, אז ווען
מען מאכט א התחלה אפילו כחודו של מחט, איז די ברכה והצלחה פון
אויבערשטן שטענדיק אן אפענע כפתחו של אולם.

די קבלות וועט מען אפשיקן ווען זיי וועלן ערהאלטן ווערן פון די
באטרעפנדע אפיסעס.

בברכה לאריכות ימים ושנים טובות פאר אייך און אייער פרוי תחי' און
איר זאלט במהרה ובזריזות ובשמחה פארטזעצן די ערפילונג פון אייער
הבטחה ומשאלות לבבם לטובה.

ב'תתסג

בהמשך לאגרת בתתכז דלעיל.

ב'תתסד

ב"ה, ח"י מנחם אב, ה'תשי"ד

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

אין ענפטער אויף אייער בריוו פון יו"ד מנ"א, וואונדערט מיר אויף אייך וואס איר שרייבט אז דער חילוק פון פאראיארן ביז דעם יאר איז חוץ מדרך הטבע ועל פי סגנון המכתב מיינט איר ניט אין דער זייט פון טוב.

לויט מיין מיינונג, אויב איר וועט זיך דערמאנען בהנוגע צו געזונט און נעמען אין אכט וואס אייער פרוי תחי' ערווארט בשעה טובה ומוצלחת, איז דאך א דבר ברור אז עס איז חוץ מדרך הטבע ת"ל אבער בצד הטוב.

און דאס וואס אויף א קורצע וויילע ווערט ווייניקער אין די סכומים וואס ליגן אין באנק אויף דער קאנטא, איז דאך דאס ניט א חסרון בענינים בפועל, ווער רעדט נאך בעניני בני חיי ומזוני.

וידוע מאמר רז"ל (סוטה מח:), אז דער וואס האט אויף דער הוצאה פון טאג און דאגהיט פאר מארגען הרי זה מקטני אמנה, איז אז מען איז ב"ה פארזארגט במזומן ניט נאר פאר דעם טאג נאר אויף דעם חודש אויך, ווער רעדט נאך אויף עטלעכע יאר, נאר מען דאגהיט וואס וועט זיין אין מערערע יארן ארום, און ווען דער דעפאזיט אין באנק ווערט קלענער ווערט די דאגה גרעסער אלץ אויף מערער יארן ארום, און מען פארגעסט בשעת מעשה — אז דאס האט ניט א ערך און איז ניט פון דעם סוג פון הטבת מצב הבריאות ומילוי משאלות לבם לטוב, איז דאס גאר א געוואלדיקער העלם והסתר.

זעלבסטפארשטענדלעך מיין איך דא ניט דעם ענין פון מוסר זאגן, ס'איז נאר א שאד און צער ווען א איד וואס האט מיט וואס צו זיין בשמחה ניט נאר בענינים רוחניים נאר אפילו בענינים גשמיים, דאס הייסט אז די שמחה איז דאן ניט נאר פון דער נשמה נאר אויך פון דעם גוף, סיי פון נפש האלקית סיי פון נפש הבהמית — איז תמורת זה [איז ער] פארזארגט און איז זיך מצטער וואס וועט טאן דער הזן ומפרנס לכל בחדו וברחמים אין עטלעכע יאר ארום בהנוגע לפרנסתו ופרנסת בני ביתו.

אזוי ווי מיר געפינען זיך שוין אין די פריילעכע טעג, און לויט דעם אויסדרוק פון זהר (יתרו עח, ע"ב) אז פון עשירי באב עשו אתאבד ולא

רמג

אדמו"ר שליט"א

אשתכח, אזוי זאלן אויך גיין פארלארן און זיך ניט אויפזוכן די אלע העלמות
ופתויים וואס קומען פון עשויס זייט, וואס דאן וועט מקויים ווערן בכל
לבבך, בלבב שלם, מיט צוויי ב', עבדו את ה' בשמחה.

בברכה.

ב'תתסה

ב"ה, י"ט מני"א, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... בנוגע לשאלתם שיש מורים כאלו אשר יש חשש שאינם מתאימים
לתפקידם, הרי כבר ידוע פסק תורתנו שבלמוד תלמידים צריכים להתחשב
עם תועלת התלמידים ובכלל תועלת הרבים דוחה תועלת היחיד. אלא שבוזה
יש להביא בחשבון שבחנוך נוגע לא רק הידיעות אלא ג"כ ההתמסרות,
ובישוב דעת ע"ד מורה פלוני או פלוני יש לעשות סה"כ משניהם גם יחד
ואח"כ להחליט.

בהנוגע להוספה מצד המורים בשעות למוד, נכון ומוכרח הוא ...

ב'תתסו

ב"ה, י"ט מני"א, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתביו ... ובקבלי אותם נזכרתי במרז"ל טובי חטא
וזיגוד מנגוד, שהוא הד לתוכן מכתבו, שאף אם תמצא לומר שצודק הוא
במאה אחוז בטענותיו ... הרי בכל אופן המסקנא מזה שלכן איננו משתף
פעולה עמהם או איננו עובד במרץ המוכרח, הרי הסובלים מזה הם
התלמידים והתלמידות והמורים, היינו עניי כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה
נבג"מ זי"ע, וא"י ההגיון הישר שבדבר.

וכמו במרז"ל הנ"ל הנה אין הכוונה להצדיק בזה את טובי אלא להעמיד הדברים על תכנם, שאף שכפי המדה האפשרית צריך להשתדל שטובי יחדול מלחטוא הרי פשוט הדבר שאין כל מקום להלקות את זיגוד. והנמשל מובן ...

וברצוני בזה רק להדגיש הנקודה ... שבטוח אני שסו"ס יסולקו כל החובות, ואף שמבין אני שקשה לחכות, אבל כמו שכתבתי גם אז הנני כופל: ישראל שהם מאמינים בני מאמינים בהו"י ובמשה עבדו ובאתפשטותא דמשה שבכל דרא, שבדורנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר שמוסדות ... שלו הם, הרי משכורת העבודה אינה רק ההמחאה ... שגם זה ישולם סוף כל סוף, אלא גם בני חיי ומזוני רויחי, היינו שתשרה הברכה בהמזונות, שזה עולה כמה פעמים ככה על שוויון של ההמחאה. והאריכות בודאי אך למותר ...

ב'תתסז

בי"ה, י"ט מנחם אב, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... מה ששואל אודות לימוד היום-יומי של שיעור חומש עם פירש"י הנה מובן הכוונה שבזה הוא דבר יום ביומו, ומובן ג"כ שבאונס הרי יש להשלים בלילה שאחרי היום או גם במשך השבוע ...
בברכה.

ב'תתסח

בי"ה, י"ט מנ"א, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיו"ד מנ"א והקודמים,
נהניתי ממה שכותב אודות הזהירות שלו בתפלה בציבור ההשתדלות

רמה

אדמו"ר שליט"א

בהשפעה על הזולת וכן החזרה בע"פ בהליכתו לעבודתו, אשר ענין טהרת האויר-עייז אין די באר וכמובא בכרוז ההתעוררות של כ"ק מו"ח אדמו"ר על דבר חזרת משניות ע"פ, ומחנכון שידע בע"פ איזה פרקים מתניא ויחזרם ג"כ בע"פ בהליכתו ובחזירתו . . .

בשאלתו באיזה אופן יחלק מעשר שמפריש לצדקה, עניתי לאחד על שאלתו בכגון דא שאם ברצונו ישלח באופן המותר המחצה לחלק על דעתי והמחצה יחלק בעצמו וממנה החצי על מוסדות כ"ק מו"ח אדמו"ר באה"ק ת"ו והחצי כראות בעיניו. ועל פי אזהרת רז"ל שלא לדקדק בצדקה צריך להפריש עכ"פ איזה סכום יותר ממעשר . . .

בברכה בכה"ל.

ב'תתסט

ב"ה, כ' מנחם אב, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

אגודת נשי ובנות חב"ד סניף . . . ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

איד בין געווען צופרידן צו באקומען א באריכט פון אייער ארבעט, און זיכער הויבט איר שוין אן איינצוארדנען די צוגרייטונגען צום חודש אלול און צו דער צייט נאכן זומער, וואס דאס דארף אויך איינווירקן אויף דער גאנצער צוקינפטקער פראגראם; נעמענדיק אין אכט אז דער חודש אלול איז דאך דער חודש החשבון פון א גאנץ יאר און דער חודש הרחמים, וואס שטעלט א אידן אוועק אזוי אז ער זאל דערנאך ראש השנה און חודש תשרי בכלל קענען באקומען א כתיבה וחתימה טובה פאר זיך און אלע בני ביתו.

און די צוגרייטונג דארף זיין אין ביידע טיילן פון מענטשלעכער

ב'תתסח

בע"פ . . . טהרת האויר: ראה בארוכה לעיל ח"א אגרת קלב. ושם נעתקו גם דברי כ"ק אדמו"ר מוהר"צ ג"ע בזה.

ב'תתסט

נוסח דומה לכמה סניפים ברחבי העולם. נשלח בשלהי מניא ובתחלת אלול. אחד מנוסחאות אלו נדפס בלק"ש חיד"ץ ע' 274.

אויפפירונג, לויט ווי מענטשלעכע מעשים ווערן איינגעטיילט: די פליכטן פון מענטשן צום אויבערשטן (בין אדם למקום) און פון מענטשן צו מענטשן (בין אדם לחברו).

וואס דאס איז אויך די אנדייטונג פון דעם נאמען פון חודש — אלול, ווי עס ווערט דערקלערט אין ספרים, אז דאס איז א ראשי-תיבות (א) אני לדודי ודודי לי, וואס דאס נעמט אריין אלע זאכן פון בין אדם למקום, און (ב) איש לרעהו ומתנות לאביונים, דאס זיינען די זאכן צווישן מענטש און מענטש.

און אז מיגט זיך אפ דעם ריכטיקן חשבון אין די ביידע טיילן פון מענטשלעכן לעבן, העלפט דאן דער בורא עולם אז מ'שטעלט זיך אוועק מיט גוטע החלטות פאר די טעג, וואכן און חדשים וואס דארפן אנקומען און זיי קומען דאן אן לטובה ולברכה עלינו ועל כל ישראל.

בברכת הצלחה צו פארגרעסערן די ארבעט מיט ברייטקייט און מיט שמחה און זעלבסטפארשטענדלעך אויך פארגרעסערן די צאל חברות ככל האפשרי, און ווי עס איז באוואוסט די אנווייזונג פון חכמינו זכרונם לברכה אז כל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא.

ב'תתע

ב"ה, כ' מניא, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... ובקרבתנו לחודש אלול חדש החשבון דכל השנה, ומחשבה טובה הרי הקב"ה מצרפה למעשה, הרי מחשבה טובה בהכנה דאלול, הן בהסוג דאדם למקום — אני לדודי ודודי לי, הן בסוג דאדם לחברו — איש לרעהו ומתנות לאביונים, תהי' התחלה טובה להמעשה אף שתבוא אח"כ ואשר הקב"ה יצרפם יחד ועיי"ז יתעלו ממקום טהור לקדוש יותר, וכמבואר בתניא

ב'תתע

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 443, והוגהה ע"פ העתק המזכירות.

רמז

אדמו"ר שליט"א

דבאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא למקום נעלה ועליון יותר, ובמילא באות ההשפעות מבלי מניעות ועכובים ע"ד המבואר בלקו"ת סוף פ' קרח.

בברכה המחכה לבשורות טובות.

ב'תתעא

ב"ה, כ"ה מני"א, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... תוכן כוונתי בזה הנה בציורו הוא ובפרט בהיראת שמים שלו צריך הי' להיות זקנו מגודל, כי אף אם תמצא לומר שמחזיק הוא בלבב שלם (וספק אצלי בזה) שהדין כדעת המתירים בזה ולא כדעת אדמו"ר הצמח צדק, הרי בתור רב וספיריטועל לידער שצריך לשמש דוגמא מהו תואר איש ירא שמים ובמילא לומדים ממנו גם בענין הני"ל, על ידי זה מביא אחרים למכשול לעבור ח"ו על חמשה לאוין דאורייתא, וכמבואר בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה זי"ע, נדפסה בקונט' בקור שיקאגא.

וכיון שהוא כבר לאחר הנשואין שלו לאריכות ימים ושנים טובות, הנה גם שאלת השידוך אינה מונעת זה, וההסברה היחידה שיש לי מפני מה אינו נוהג באופן כזה הוא רק מפני התנועה פון נאכגעבן דער וועלט, וכטענת הנביא עוד בזמן בית ראשון שכמה מבני ישראל הכריזו נהי' ככל הגויים, ועל אחת כמה וכמה שחזקה תנועה זו בדרך דעקבתא דמשיחא, ומה שהדגשתי בזה חניך ליובאוויטש הוא מטעם הפשוט מפני שרק חניכי ליובאוויטש מילידי אמריקה מקפידים על זה וענינים כמו אלה ...

בברכת הצלחה בעניניו הכלליים ועניניו הפרטיים.

ב'תתעא

לתוכנה ראה לעיל אגרת ב'תשפב.

ב'תתעב

ב"ה, כ"ה מנ"א, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מז' מנ"א והקודם לו, בו שואל חוות דעתי אדות
סידור זמנו לשנה הבע"ל.

הנה לדעתי יקדיש זמנו ללימוד תורת הנגלה ותורת החסידות במסירה
ונתינה ושקידה אמיתית, היינו שקידה לא רק בזמן אלא גם בנפש, ובמילא –
גם אחרי הצהרים ילמד בהשיבה, ומובטחני שברצון חזק, הנה יביא החשק
ללימוד שיש אצלו לידי פועל טוב, וילמד לא רק בסבלנות כמו שכותב, אלא
מתוך עונג.

יוצא מזה – לדעתי – הוא רק המסיבות שבת שעורך בשביל תלמידי
בתי הספר של הרשת במקומות שונים, וכמו שכותב בפרטיות במכתבו דט'
תמוז. וישמש זה ג"כ סגולה ללמודו הוא במשך כל השבוע, וכהבטחת רבינו
הזקן, אשר עי"ז נעשה מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה. והשי"ת יצליחו.
בברכת הצלחה.

מ. שניאורסאהן

ב'תתעג

ב"ה, כ"ו מנ"א, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

כבקשתו הנה כשאחי על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה
נבג"מ זי"ע (וכידוע ומפורסם ענין ההליכה על קברי צדיקים ומובא גם בשו"ע
בכ"מ. ושקיל וטרי בזה באריכות בשו"ת מנחת אלעזר חלק א' סי' ס"ח)

ב'תתעב

נדפסה בלקריש חכ"ג ע' 530, והוגהה ע"ס צילום האגרת.

רמט

אדמו"ר שליט"א

אזכיר את כל אלו שכותב במכתבו, כבקשתו, והשי"ת יזכה את כל אחד מאתנו לבשר איש לרעהו אך טוב וגדול זכות ההשתדלות בהשפעה על הסביבה לקרב את לבם לאבינו שבשמים להמשיך להאדם ולב"ב את כל המצטרך להם.

בכבוד וברכה לבריאות הנכונה ולהצלחה.

ב'תתעד

ב"ה, כ"ו מני"א, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אשר נתגבר אצלו ענין השכחה וכו' ועל פי רוב תלוי זה בשני ענינים. (א) כשלומדים מבלי חשק וחפץ שאז הלימוד הוא לא מפנימיות הרצון ובמילא גורם זה לשכחה וכמרומו באגרת הקדש לרבנו הזקן בקו"א ד"ה דוד זמירות ובאריכות ברשימת איכה לאדמו"ר הצמח צדק. (ב) מהעדר הזהירות בקדושת הברית, וכשיוסיף אומץ בשני אלו (ומתאים לפרשת השבוע הנני נותן לפניכם היום ברכה אשר תשמעו וגו' וידוע הדיוק אשר בהברכה נכתב בפשיטות אשר תשמעו ואין בזה ספק (דלא כסיום הפסוק – אם) וההקדם בזה מוכרח). שאז ישתפר גם כן הענין דהזכרון ויצליח בלימודו בתורת העלה ובתורת החסידות.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תתעה

ב"ה, כ"ו מנ"א, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אודות סדר לימודו ומסיים אשר מחשבות זרות מבלבלות לו מהגייעה בעבודת התפלה, וכבר ידועים העניינים בזה אשר שמירת קדושת הברית והלשון ממעט המחשבות זרות כן צריך שיהי' הספר או הסידור פתוח לפניו שהאותיות מאירות ומגרשים מחשבות שאינם מענינם. וע"פ המבואר בלקו"ת ס"פ קדושים הנה כשיש אותיות דתורה בכלל ובפרט אותיות דפנימיות התורה חקוקים במוחו הרי זה ממעט לאט לאט אותיות המחשבה שמנגדים לזה והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל הנ"ל.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תתעו

ב"ה, כ"ז מנ"א, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א צמ"ס כו' מוה"ר יעקב שי' הכהן

שלום וברכה!

קבלתי מכתב כת"ר וחכיתי בהמענה שלי עד שיתקבל ספרו שו"ת בית יעקב שהזכיר במכתבו ששולח וזה לא כבר נתקבל ותי"ח ת"ח על תשורתו זו. במ"ש שמוכח במאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר, דר"ה שחל בשבת ליכא

ב'תתעו

חלקה ג' דפס בלקו"ש ח"י ע' 504 וחלקה בחי"ט ע' 541, והושלמה ע"ס העתק המזכירות. מוה"ר יעקב: מעסקיו. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תתכה, ובהנסמן בהערות שם. וראה שם לתוכן האגרת שלפנינו.

תק"ש מן התורה וכדעת הירושלמי, הנה כבר ציינתי שכ"ק מו"ח אדמו"ר כותב בפירוש שזהו רק מדרבנן וכן כותבים בפירוש האדמו"רים שקודמים לו בענין זה ועד לאדמו"ר הזקן ועוד זאת שבמאמר הנדפס בהסידור הנה מבואר ג"כ מפני מה תוקעין בשופר מן התורה ורק רבנן גזרו בזה יעויין שם.

ומ"ש אני לעיין בפני יהושע רפ"ד דר"ה, הוא מפני שנמצא שם דבר פלא שכנראה סבירא לי שגם להש"ס בבלי יש מקום לפרש דגם מן התורה אין לתק"ש בשבת אשר לע"ע לא מצאתי לו חבר בזה.

במ"ש בענין הפראסטאטא שהוא סירוס שבא ע"י חולי, הנה חולי הפראסטאטא אופנה שאינו נוגע להולדה כלל וכידוע שהחולי הוא הגדלת הפראסטאטא וממילא מתקטן שביל המ"ר, כן בענין זקן ואינו ראוי להוליד הנה פשיטא שע"פ דין יש מציאות זו ונוגע ג"כ לענין מינוי סנהדרין וכן לכמה ענינים אבל צריך עיון למצוא בחינה שתהיי מחלטת ע"פ דין תורה שפלוני אינו ראוי להוליד מפני זקנותו דפשיטא שאין תלוי בשנים, ופשוט.

בכבוד וברכה.

כמנהגי, לחביבותא דמילתא עברתי על ספר כתי"ר, אף כי מפני טרדות הימים רק בהעברה. ולאות רשמתי עכ"פ תלתא זימני.

שו"ת ס"א. ו, ע"א. אע"פ שא"צ לאברה עכ"ל הרמב"ם. צ"ע מקומו. ובכל הדפוסים שראיתי אינו. ועכ"פ תמוה לפרש כוונתו דמיירי בצריך לנוצות עצמן, דא"כ מאי קמ"ל, ובכגון דא מאי נפ"מ בכלל אם צריך לאברה.

ומש"כ בסיומו אשר צ"ע בדין דנטילת צפרנים לשיטת הריב"ש יעיון מג"א שם שהביאו ובשו"ע רבנו הזקן שם — הסברת שיטת הריב"ש ראה שו"ת הצ"צ שער המילואים חידושים לשבת צד, ב.

ר"ס כד. להעיר מצפנת פענח (להגאון מרגצוב) על הרמב"ם הלי מא"ס פ"ד הי"ט הלי שחיטה רפ"ה ובכ"מ.

סו"ס נד. בשם הראב"ד דפאנעוועז דלא מצינו כו' וכשר בלי פקפוק. הנה עפ"ז — יש לכתוב כזה גם לכתחלה! ומה רב גובריי לדחות דעת הפ"ת בשם הג"מ — למעשה בפועל! וחלילה לנהוג היפך הפ"ת והג"מ, שזכו שיקבלו בניי פס"ד. — וראה ג"כ שדי חמד אס"ד מע' גט סט"ז סקל"ז.

במש"כ שם ע"ד ברמה"ז. חיוב ברהמ"ז והזימון מתחיל ונקבע בעת האכילה וא"כ אין נפ"מ בין לילי פסח וכל השנה. ואין משיבים על החידוד.

ב'תתעז

בי"ה, כ"ז מנ"א, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אודות עבודתו נגד המסיון ויה"ר מהשי"ת
שיהי' זה בהצלחה מופלגה מתאים למרז"ל כל המקיים נפש אחת מישראל
כאילו קיים עולם מלא.

ומ"ש שהחליף את הקשר של תפילין לקשר חב"ד, הנה בודאי החליף
ג"כ את פנימיות הענינים שהרי תפילין מובא בזהר וביותר באריכות בתורת
חב"ד שהם ענין המוחין ולכן צריך לכוון בהנחתם לשעבד הלב והמוח (מוחין
דנוקבא ומוחין דז"א) והחליף באופן המתאים שטובל (אותיות בטול) את
מוחו בתורת חכמה בינה ודעת בתורת חסידות חב"ד הדרכותי ומנהגי
והשי"ת יצליחו, בכל הנ"ל.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תתעח

בי"ה, כ"ז מנ"א, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על שאלתו אשר אחיו מבקש ממנו ללמוד עמו תורת החסידות,
והספק בזה כיון שהמקוה רחוקה מהשכונה בה דר אחיו ואינו טובל רק בערב
יוהכ"פ, ובמילא שואל אם ללמוד עמו לימוד הנ"ל או לאו.

ב'תתעז

לתוכנה ראה לעיל ח"ח אגרת ב'תלא.

ב'תתעח

נדפסה בלקריש ח"ז ע' 312, והוגהה ע"פ העתק המזכירות.

והנה אין פרט אחד נוגע בחבירו כי מובן אשר מופרך הדבר לגמרי, מה שאינו טובל אלא בערב יוהכ"פ, כי הרי זה נוגע לא רק ללימוד החסידות, אלא לטהרת הגוף והוספה בכלל בחיזוק האמונה, (עיין ברמב"ם סוף ה' מקואות) השראת אלקות וכו', ובפרט כשהמדובר בנוגע לנוער ולאלו הנמצאים בארץ אשר עיני ה"א בה מראשית השנה עד אחרית שנה, ובמילא עליו להשתדל להשפיע על אחיו שיטבול לעתים קרובות יותר עד כמה שאפשר, ועכ"פ — הטבילה דטבילת עזרא, ובמקום טבילת **תוספות טהרה** (ולא הני"ל) הרי — ילמוד איזה משניות בסדר טהרות, ומה טוב במסי מקואות — שבמקום אונס וכיו"ב מחליף זה את הענין דמקוה **תוספת טהרה** (ולא טבילה שמטומאה לטהרה).

כן מובן מעצמו שצריך הוא ללמוד עמו, ואפילו קודם שתשתנה הנהגתו הני"ל לטוב, תורת החסידות שהיא נשמתא דאורייתא פנימיות התורה, אילנא דחיי, כיון שבדורות האחרונים לימוד זה הכרחי הוא לקיום התורה והמצוות כדבעי וכמבואר בקונטרס עץ החיים, כי לימוד זה ממשיך חיות בנפש האלקית, עד שעל ידה חיי ג"כ הנפש הבהמית והגוף בחיים האמיתיים ע"י הדבקות בעץ החיים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ב'תתעט

ב"ה, כ"ח מני"א, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח איי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר מיכאל שי

שלום וברכה!

... ע"ד שכתבתי אשתקד הנה גם עתה דעתי שצריך להדריך

ב'תתעט

מוה"ר מיכאל: ליפסקר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ב"שיא, ובהנמנן בהערות שם. לקמן ב'תתקמ"ה.

ע"ד שכתבתי: נוסח דומה להר"ש שי' מטוסוב.

שכתבתי אשתקד: לעיל ח"ז ב'רלג. וראה גם לעיל אגרת ב'תתנ"ה. לקמן ב'תתקמ"ה.

בהתלמידים ואפילו בהתלמידות הענין דימי הסליחות וחדש תשרי, ואם אי אפשר יהי עכ"פ חלק מהם יהיו בכותלי הישיבה, הנה צריך לתת להם "צידה" לימים אלו הן לימי היראה והן לימי השמחה מתאים לכשרונותיהם והסביבה שלהם. ובטח יש להשתמש בזה המבואר בש"ק מברכים אלול תשי"א ומוסג"פ הוצאה שני ממנה.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש.

ב'תתפ

ב"ה, כ"ח מני"א, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

הנכבד והנעלה איש המעלה וו"ח אי"א בעל מדות משכיל
על דבר טוב וכו' מוה"ר מיכאל שי

שלום וברכה!

בתודה נתקבל המענה שלו עיי מזכירי מר ניסן שי מינדל, והנני מקוה
שמה שכותב שהי חולה הנה לעת קבלת מכתבי זה כבר הוטב מצבו.

ת"ח על הידיעה בענין ד' ביכלעך דא"ח אשר ג' מהם הם מאדמו"ר
הצמח צדק, ואתענין לדעת אם הם מהנדפסים או לא, ומובן שאם זה קשור
באיזה הוצאות, אסלקם בתודה רבה.

כן מסר לי מר מינדל שכתב לך ע"ד קבלת החוברות וכו' בחכמת ישראל
שהופיעו עיי המכון בסינסינאטי שמתענין אני שימצאו בספרי שלי, ועל זה
לא ענה כי במכתבו והנני מקוה כי בהזדמנות הבאה ימלא גם זה.

בהמשך להכרתנו מאז, ארשה לי לשאול למצבם, ומובן שבאם ביכלתי
לעשות מה בזה, אעשה זה בחפץ לב.

בכבוד ופ"ש זוגי תחי.

מוסג"פ חוברת ע"ד הרה"צ וכו' מהר"ה מפאריטש ז"ל, שהו"ל זה לא

ב'תתפ

מוה"ר מיכאל: ווילנסקי.
ד' ביכלעך: ראה לקמן אגרת ב'תתקנ.

רנה

אדמו"ר שליט"א

כבר. איני יודע אם אביו ז"ל הי' גי"כ מהמחונכים שלו, אשר אז אפשר יש
בזכרוננו סיפורים ששמע אדות הר"ה.

ב'תתפא

ב"ה, כ"ח מני"א, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר משה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אודות הרעיון לרשום בספר כל תלמידי
תומכי תמימים הנמצאים בארצוה"ב עם הכתבת שלהם וכו'.

הנה הצעה נכונה היא אלא שמוגבלת וזה מאיזה שנים שיש הצעה לערוך
רשימה כזו מכל תלמידי תו"ת הן אלו אשר בחים חיותם וגם אלו אשר
שחלי"ח, אבל מפני כמה סיבות לא בא הדבר לפועל לע"ע.

ובהזדמנות הזו הנני לשאלו אם יש אצלו רשימה מאלו שלמדו בוויילנא
ובווארשא עם ידיעות האפשריות על כאו"א מהם היינו עכ"פ שנות לידתם
כמה שנים למדו ואיפוא ובמה התעסקו לאחר לימודם בהשיבה.

בברכה.

ב'תתפב

ב"ה, כ"ח מני"א, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אשר מרגיש עצמו במצב נמוך אף כי נמצא

אביו: הרב החסיד ר' חיים דובער ווילנסקי מקרמנסטש.

ב'תתפא

מוה"ר משה: דרייזין.

מאיזה שנים שיש הצעה: ראה גם לעיל ח"ה אגרת אישנו ובכ"מ.

בישיבת תומכי תמימים. הנה כבר ידוע מרז"ל לא יגעת ומצאת אל תאמין, והיגיעה אינה שוה בכל אחד ואחד כי היא לפי הכח שנתנו לו ולפי הצורך של גופו ונפשו הבחמית הוא דוקא, ובמילא הנה ילמוד במסירה ונתינה אמיתית ואז יצליח בלימודו בתורת הנגלה ובתורת החסידות, ולמותר להוסיף שכל אחד ואחד נצרך לסייעתא דשמיא שזהו שאנו אומרים בעבודת התפלה בברכה הראשונה שמבקשים הצרכים: חנונו מאתך חכמה בינה ודעת, ולכן מוכרחת עב' התפלה.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תתפג

ב"ה, כ"ח מני"א, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צמ"ס וכו'
מוהרש"י שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק והקודם לו. הנה נהניתי מתוכן דבורו עם הרב כשר שי, כי גם דעתי כן הוא, היינו ביחס שלילי להצעה לעשות נסיעה לכאן. ובודאי ידועה לו הפרסומת הזולה הנהוגה במדינה זו, אשר לצערנו הגדול הנה חדרה גם לאהלה של תורה וכו', ולא רק בתמכין דאורייתא, אלא גם כו', ואשרי האיש אשר ביכולתו להשתמט מזה אפילו אם יהי שב ואל תעשה, ועאכו"כ לזה שיכול להחליף המרץ והזמן שיתן על הנ"ל לענינים של תועלת הרבים, ובפרט באהלה של תורה, וכחלקו היפה של כתי"ר, אשר זיכוהו בזה מן השמים. אף גם אם מבטיחים שישמרו מצורה מופרזה של הפרסומת הנה ברובא דרובא אי אפשר לקיים הבטחה בזה, כי אתית לקרתא אזלת

ב'תתפג

מוהרש"י: זי"ו. אגרות נוספות אליו — לעיל בתשצ"ח, ובהנסמן בהערות שם.

בנימוסא, ואם מלאכים ממש אכלו ממש מטעם זה – הרי עאכו"כ בני אדם וכו'. וזהו טעם נוסף על בזוז המרץ הזמן והבריאות והעצבים – ניערוין במדה גדולה, וכמו שרואים בחוש באלו המבקרים כאן בשליחות, איזה שתה"י. ועוד כמה טעמים לחוו"ד הנ"ל אודות ההצעה, והתועלת הגשמית בשביל האנציקלופדיא התלמודית וכיו"ב, שא"א שתבוא ע"י אלו שכבר נמצאים כאן, והמשרדים הרבים – לדעתי מסופקת ביותר וביותר . . .

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש מתוך מנוחה והרחבת הדעת.

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

מסיבה נתעכב שילוח מכתב זה, ואמש ביקר אצלי הרב גאלד שי'. ונהניתי מאופן דיבורו ע"ד כת"ר שי'. כמוכן דיבר ע"ד שאלת נסיעת כת"ר לכאן כבדרך אגב, ושאלן זה ענין מפלגה כ"א בשביל כבוד התורה וכו', עניתי לו בסיפור מעשה שהי' לפני שנה ויותר ששיבת תו"ת דכאן רצתה להזמין את כת"ר לכאן לביקור איזה חדשים, ודעתי היתה בשלילה, כי אינו מתאים להבריאות. ענה שא"כ ישאלו חוו"ד רופא וחזרתי אני על דברי ודעתי.

ב'תתפד

ב"ה, אדר"ח אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד מני"א עם רשימת אני"ש המוסגי"ב אשר אקראה בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע.

הנה מ"ש אודות השכחה, הנה ילמוד במקום שלבו חפץ וכשירגיש שעיף ויגע הוא אזי להחליף הלימוד לסוג אחר היינו לגירסא מחסידות לעלה וכיו"ב וכן כדאי שילמוד משניות בעי"פ וגם בזה לא ייגע את כח הזכרון כ"א [א] יתן לו לנות, ובודאי ע"י כל הנ"ל יתחזק כח הזכרון והשי"ת יתן לו הבריאות הנכונה בהנ"ל ובכל עניניו ויבשר טובות תכה"י.

ב'תתפד

אודות השכחה: ראה גם לעיל אגרת ב'תתעד. ח"ח בתקנב.
להחליף הלימוד: ראה גם לעיל אגרת ב'תשג, ובתוסמן בהערות שם.

מוסג"פ קטע משיחת ש"ק מברכין חדש אלול תשי"א אשר תוכנו בכל השנים ובכל השנה זמנו הוא ובטח יפרסמו באופן המתאים.

בברכת כוח"ט.

ב'תתפה

ב"ה, אדר"ח אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה — בו כותב את אשר עבר עליו ובני ביתו ואשר איננו רואה הצלחה בענייניו וכו' ומסיים שבנפשו הוא יהודי הרוצה לקיים את מצות תורתנו אלא שאינו אדוק וגם לא שומר שבת וכו'.

והנה כמו שבנוגע לחיי הגוף הרי אם ידבר האדם יומם ולילה שמאמין הוא בתועלת המזון ורוצה הוא לקבלו ולאכלו הנה כל זמן שלא יאכל בפועל לא תהיי תועלת מדבורו לגופו ומזמן לזמן יחלש עד שלבסוף לא יהיי לו כח לדבר ע"ד תועלת המזון, וכמו כן ממש הוא בהנוגע לחיי הנשמה שאף שידבר לפעמים תכופות שרוצה לקיים את המצות ואודות תועלת המצות וכיוצא בזה הרי כל זמן שלא יעשה זה בפועל אין הנשמה מתחזקת וכיון שחסרה לה ענייני הרי נחלשת מזמן לזמן וככל המדובר לעיל בהנוגע להגוף, ובמילא אין צריך לחפש עוד סיבות להעדר הצלחה בענייניו כי הרי גם העדר קיום המצות מספיק לבאר העדר ההצלחה, ואף שרואים אנו כמה אנשים שאינם מקיימי מצות ובכל זה מצליחים, הרי אין אנחנו יודעים חשבונותיו של השם יתברך ולמי משלם את השכר במוקדם ולמי משלם השכר במאוחר וטעם השינוי בזה, וכיון שבעצמו כותב במכתבו שהוא מאמין בתורה הרי כבר כתוב בתורה בעשרת הדברות אודות הכרח דשמירת שבת והשכר הקשור בזה, וכן גם בנוגע לשאר המצות מעשיות אף שאין מזכיר אודותם במכתבו.

ואם לעצתי ישמע הרי תיכף ומיד יבדקו את כל המזוזות בדירתם שיהיי כשרות כדין, ויתחיל להניח תפילין בכל יום חול כדין ויתפלל על כל פנים קריאת שמע ושמונה עשרה וינהיג תיכף מאכלי כשר בביתם וכל זה הוא נוסף על שמירת השבת. וכיון שמזכיר את הרה"ח יונה שי' איידעלקאפ במכתבו הרי בטח יסייע לו בכל העניינים הנזכרים הנ"ל וגם להראותו איך להניח

רנט

אדמו"ר שליט"א

התפילין כו' וכו' ומובטחני שכשיעשה את זה הרי במשך זמן קצר יראה הצלחה בעינינו.

המחכה לבשו"ט ובברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תתפו

ב"ה, אדר"ח אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מעש"ק והקודם לו, ומובן מעצמו שלא הי' מצדי כל קפידא, ומה ששאלתיו הוא רק מפני רצוני לדעת עד כמה יש להיות בטוח שהולכים בדרך הישר והטוב.

בטח למותר לעורר את כת"ר על הכתוב ומבשרך לא תתעלם, וכוונתי שאף שהעוסק בצ"צ פטור מן הכל, הרי לעסק זה גופא שנצרך לסייעתא דשמיא ביותר וביותר זקוקים לכמה ענינים שאיש הפרטי אינו מוכרח בזה, ומהענינים העיקרים המובא בכמה ספרים ונמסרים ג"כ בע"פ הם בהקו דגמ"ח – יהיב פרוטה לעני והדר מצלי, בהקו דעבודה, שמשחרב ביהמ"ק תפלות במקום קרבנות תקנום – היינו תפלה, במתינות ובטהרה שזהו עכ"פ הזהירות בטבילת עזרא וראה ברי"ף ותלמידו רבינו יונה פ"ג דברכות בשם רב האי גאון דלא בטלוח לטבילה אלא לתורה משא"כ לתפלה, ואע"ג דאנן לא קיימא לן כן אבל לדברי הכל התפלה מקובלת יותר עם הטבילה, ובפרט שכבר ידוע מ"ש הרמב"ם שאף שבטלו לטבילותא דעזרא הרי מימיו לא בטל טבילה זו.

ובהקו דתורה לימוד קבוע היינו קביעות בזמן וקביעות בנפש בהחלק דתורה שנקראת נשמתא דאורייתא (זהר ח"ג דף קמ"ב ע"א) היינו פנימיות התורה, אשר כמו שגילוי חיות נשמת האדם מורגשת ומוסיפה חיות בגוף האדם כמו"כ הוא גם בנשמת וגוף התורה ובפרט בדורנו עקבתא דמשיחא שידוע הוא בכ"מ המובא שהעדר הלימוד דפנימיות התורה מאריך את

הגלות, ראה בהקדמת הרח"ו לשער ההקדמות והוא מוסכם בכל סוגי בני ישראל ולא דוקא אצל החסידים וכמ"ש גם הגר"א (בספרו אבן שלמה, כמדומני).

בכבוד ובברכת כוח"ט.

ב'תתפז

ב"ה, אדר"ח אלול, תשי"ד

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו שואל ע"ד המבואר בכ"מ בתורת החסידות בהענינים של מעלה ע"י משל מנפש האדם והרי לית מח' תפיסא ב"י כו' וכו' ומה גם אנחנו שאין לנו עסק בנסתרות.

הנה מבואר בזה באריכות בקונטרס לימוד החסידות שהוא מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מענה לאחד ששאל אותו קושית כת"ר שי' וימצא שם הדברים מבוארים כדבעי והעיקר הוא אשר כמו בקיום כל המצות א"א הדבר אלא ע"י הקדמת נעשה לנשמע (שפירושו הבנה, כי אם שמיעה כפשוטו הרי א"א לעשות קודם ששומע מה עליו לעשות) הרי גם במצות ת"ת בפרט ושהיא שקולה כנגד כל המצות הרי צ"ל הנעשה קודם להנשמע היינו הלימוד בפועל אף שלע"ע אינו מבין את הכרח הלימוד וכו' ומדגיש אני התיבה מבין כי בודאי ידוע לכל מהכרח לימוד פנימיות התורה היא תורת החסידות ובפרט בדורנו זה אשר נוסף על מה שכתוב בזהר ח"ג דף קכ"ד ע"ב שבלמוד זה יפקון ישראל מן גלותא ברחמי הנה מבואר בהקדמת הרח"ו בשער ההקדמות שהעדר הלימוד ובמילא מובן שגם המעטת הלימוד מאריך את הגלות ולא רק גלות בני"י אלא גם הענין דשכינתא בגלותא וכשיתבונן כאו"א מאתנו שע"י מה שממעט בלימוד פנימיות התורה יהי ח"ו שכינתא וכנסת ישראל ובמילא גם בני"י נשמות בגופים עכ"פ רגע אחד יותר בהגלות וחשך כפול ומכופל הרי תסמר שערות ראשו האחריות המוטלת עליו והענינים שתלוי בלימוד פנימיות התורה וכל הקושיות שיש על זה הרי ידוע

ב'תתפז

וכמ"ש גם הגר"א: ראה בזה לקריש ח"י ע' 252.

רסא

אדמו"ר שליט"א

פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר היצה"ר אומן במלאכתו ובא לכאו"א לפי מהותו וישנם כאלו שבא אליהם לבוש במעיל משי, והבחינה בזה שאם הסברות מונעים העבודה בפועל הרי מקורם בצד דלעו"ז.

כבקשתו אזכירו ואת זוגתו שיחיו על הציון הק'. הפ"נ נתקבל.

מוסג"פ קטע משיחת ש"ק מברכים ח' אלול תשי"א אשר תוכנו בכל השנים ובכל השנה זמנו הוא ובטח יפרסמו באופן המתאים.

בברכת כוח"ט.

ב'תתפח

בי"ה, אדר"ח אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר בצלאל שי

שלום וברכה!

תי"ח על מכתבו שהותחל הענין דאגודת נשי ובנות חב"ד לזוז ממקומו ויה"ר שיהי' שינוי עיקרי ביחס נשי אנ"ש לכל הענין ושכדי שיהי' כן צריך כנראה שיעשה שינוי עיקרי ביחס אנשי חב"ד להענין שכנראה עדיין לא הונח (אפגעלייגט) אצלם נחיצות הדבר, ואף שכבר רואים במוחש אלא שגם זה הוא מההעלם והסתר דחשך כפול ומכופל דדורנו זה, ויה"ר שבפרט בחדש רחמים זה שהמלך מה"מ הקב"ה נמצא בשדה, הנה מציאות בשדה תפעול אפילו על אלו הנמצאים בשדה להגיש את בקשתם להמלך ובמילא למילוי בקשתם.

מוסג"פ קטע משיחת ש"ק מברכים ח' אלול תשי"א אשר תוכנו בכל השנים ובכל השנה זמנו הוא ובטח יפרסמו באופן המתאים.

בברכת כוח"ט.

ב'תתפז

פתגם . . משי: ראה גם לעיל ח"ה אגרת ב'תצב, ובהנסמן בהערות שם.

ב'תתפח

מוה"ר בצלאל: וילשנסקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תרנ, ובהנסמן בהערות שם.

ב'תתפ"ט

ב"ה, אדר"ח אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יעקב שי
שוי"ב

שלום וברכה!

תי"ח על הספרים שמזכיר במכתבו ושבטח כבר שלחם ומוכן שהוצאות
המשלוח וכן נסיעתו בעניינים אלו עליו להודיע להמזכירות שלי, וכבר ידוע
סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר בכגון דא שאם אין רוצים לקחת הוצאות כאלו
וחפצים אויסנעמען כו' הרי סו"ס זה מונע בהעבודה כיון שלהנה"ב יש מה
לטעון ובמילא גם הוא ינהג כמאמר הכתוב אל תצדק הרבה ויודיע ע"ד
ההוצאות ויסולקו בצירוף תודה.

בברכה להסדותרות טובה בגשמיות וברוחניות גם יחד ולכוח"ט.

ב'תתצ

ב"ה, אדר"ח אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יהודא שי

שלום וברכה!

... מ"ש אודות השמות אם יש לחשוש בקריאת שם יהודא ושמואל
ע"פ צוואת ר"י החסיד, הרי מעשים בכל יום שאין חוששים לזה כלל וכלל
והוא עצמו יוכיח ומלבד שהנ"ל כמה עניני הצוואה לא צוה אלא לזרעו הרי
ידוע שהמהרש"א הוא מזרעו ונקרא שמואל אליעזר ואביו יהודא.

ב'תתפ"ט

מוה"ר יעקב שי: גזבורג. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ו אתשכ, אתתכה.

ב'תתצ

מוה"ר יהודא: שמוסקין. אגרת נוספת אליו — לעיל בתתמא.

מכינים כאן לדפוס הוצאה חדשה של התורה אור עם הוספות ואתענין לדעת אם נשמרו טופסים מהוצאת ביה"ס שלהם משנת תרצ"ט שנזכרו בהתמים חוברת ז' וח' ואם נשמרו האם התקונים הם אלו שנמצאים בהוצאת תורה אור דקה"ת או אחרים ותי"ח על ידיעותיו בזה.

בברכה לפרנסה ולבריאות הנכונה לו ולכל ב"ב שיחיו וכוח"ט.

ב'תתצא

ב"ה, אדר"ח אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מדי' ראה. הנה נפלאתי עליו שזה כמה שנים שמתעסק בצ"צ ובכל פעם שרואה העלם והסתור הנה כלשונו במכתבו נופל ברוחו אף שזה יותר מח"י מאות שנה אשר שכינתא בגלותא ועמה כנ"י ובני ישראל וכלשון הרמב"ן במכתבו כל המקודש יותר חרוב יותר. מובן שאין כוונתי בזה להצדיק העלמות והסתרים ורק להדגיש ולהזכיר את הידוע גם בלא"ה שכמו שבשנים שעברו היו העלמות והסתרים ובכ"ז עסקו בתורה ובמצות בכלל ובעניני החסידות בפרט הרי גם עלינו להתנהג באופן כזה, אף שלא תמיד מבינים ע"פ שכל מהו התועלת בהעלם והסתור וברובא דרובא הנה השקו"ט והמח' אם יש תועלת בהעלם והסתור או לא מונעים לעבודה בפועל ועכ"פ ממעטים בה שזהו הוכחה שמקור השקו"ט הוא מהלעו"ז וכלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר שענה לאחד על שאלה כגון דא, הגם אתה מקשה מדוע דרך רשעים צלחה ומאריך במכ' הני"ל שיעזוב כל החקירה בזה ויתמסר להעבודה בפועל ...

בברכת כוח"ט ולהצלחה.

ב'תתצב

ב"ה, א' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

נצטערתי לשמוע אשר מצב בריאותו אינו כדבעי והעיקר אשר יש אצלו איזה נפילת רוח ולפלא עליו ובכלל על כאו"א מדורנו זה ששמרם השי"ת ונשארו אודים מוצלים מאש אשר לאחר שראו השגחה הפרטית הלזו בעיני בשר עוד יש ספק אצלם – ואף כי לא ח"ו בכח האמונה בדרך מקיף, אלא בהנוגע להרגש הלב – אם כן הוא אשר השי"ת שהוא עצם הטוב ומטבע הטוב להיטיב מסדר את חיי האדם לפרטיו ופרטי פרטיו, כי אם היתה אמונה זו והבנה זו חודרת גם להרגש של האדם הרי בודאי שהי' שמח בחלקו ובמילא היתה גם בריאותו כדבעי והי' מוסיף אומץ בעבודתו במילוי שליחותו של האדם העליון בעלמא דין, ואף שבכל ענין צריכה להיות אחיזה בדרכי הטבע וכמ"ש בכל אשר תעשה (והטעם בזה מבואר בכ"מ ומהם בקונטרס ומעין קרוב לסופו) ולכן צריך לשמור למלאות הוראת הרופאים, הרי ההנהגה בזה צ"ל בלא לב ולב וכידוע, ואם לעצתי ישמע הרי יקח לו חופש לשבוע או שבועיים למען הרגיע את מצב רוחו ועי"י השביתה והמנוחה לחזק את בריאותו ואחרי הפסקה זו ובהחלטה גמורה לעבוד את השי"ת מתוך שמחה יוכל להמשיך עניינו ועסקנותו מתוך בריאות הנכונה ובהצלחה.

בברכה לבשו"ט הן מעצמו והן מב"ב שיחיו ולכוח"ט.

ב'תתצג

ב"ה, א' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... אף שלא נעים לי לכתוב עד"ז אבל כיון שנוגע לטובתו של "מי שהוא" מישאל הרי אין לי רשות לשתוק עד"ז והוא שמוכרח הנני להביע אכזבתי אשר קוה קוויתי שלאחרי המאבק שעבר בנס ... שי' בעצמו ועם הסביבה ובפרט בהנוגע למראהו בחיצוניות הנה לכל לראש צריכים היו לעודדו ולחזקו בדרכו מלאה נסיונות זו, – הוריו שי', ובעיקר אמו תחי'

וכמורגל הביטוי בפי העולם, אם רחמני' ובפרט שהענין דמראה החיצוניות הרי **לדברי הכל** אין זה ענין תוכני מצד עצמו ואין לו כל חשיבות כלל וכלל מצד עצמו והוא רק ענין הסכמי בלבד ובמילא כל "החשיבות" הוא למצוא חן בעיני הרואים להסיר השאלה מה יאמרו הבריות ולא אלו הבריות שיש להם הכרה בתוכן פנימי של החיים ובמילא כשרואים איש או אשה העומדים חזק על דיעותיהם ושטים נגד הזרם מעורר זה אצלם רגש של כבוד אלא דוקא אלו הבריות שאין מענינם להסתכל במה שיש בקנקן ובלבד שימשך כאו"א אחרי **ההמון** ולאידך גיסא הרי מזעזעים את הבטחון הפנימי שישנו לאיש כאשר בחייו היום יומים מתנהג כפי שמצפוננו אומר לו מצד עצמו ולא שמכריחים אותו לעבור על דעתו בזה, ודוקא במקרה זה התאכזבתי.

בטח יסלח לי על שורותי אלה ומובן שלא נעים לי לכתוב עד"ז (ובפרט שגם כבודו מתנהג בדרכי היר"ש דאשכנז בהנוגע לענין הנ"ל) אבל כמו שכתבתי באחד ממכתביי הקודמים אין זה בעיא של המצוה דגידול זקן אלא בעיא של יחס **מהנאים** כשרואים איש קרוב – ובפרט בן או בת – מתאבק לסדר חייו כפיו שעלה בדעתו ומחלישים את החוסן שלו מפני הנימוק דמה יאמרו "הבריות" (תניא פל"ב) ...

בברכה לבריאות הנכונה ולכוח"ט.

ב'תתצד

בי"ה, א' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז מנ"א שבערך עוד שבועים יכנסו לדירתם החדשה, ובודאי לכל לראש יכניסו לשם חומש תהלים סידור ותניא. ויה"ר מהשי"ת שיהי' משנה מקום משנה מזל לטובה ולברכה הן בגשמיות והן ברוחניות.

מה שכותב אודות בנו ... ש"י בקשר עם השאלה דלימוד לימודי חול, הנה פשוט שיש לשלול את זה במצבו עתה דכיון שהצליחו השי"ת ושוקד הוא בלימוד בישיבת תומכי תמימים ... צריך להאחז בברכת השי"ת וההצלחה ולנצלם ככל היכולת ולא לשמוע להסתת היצר הרע המחפש היתרים וכוונתו לבלבל את האדם בכלל ואת הנוער בפרט מללכת בדרכי השם, ובידעו –

היצה"ר — שאם יגלה כוונתו זו לא ישמעו לו במילא מתלבש באיצטלא של חשבונות של תכלית וכו' וכידוע במרז"ל כך הוא אומנתו של היצה"ר היום אומר לו כך וכו' ואשרי חלקו שבנו נמצא בד' אמות של תורה — ויראת שמים השומרים על הרוחות בלתי מצויות הנושב עתה בעולם בכלל ובארץ אשר עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה בפרט ומובן גודל הזהירות המוכרחת לאלו הנמצאים בפלטרין של מלך. תקותי ששורתי אלו המעטות בכמות תספיקנה ולא רק בשבילו אלא שינצל גם השפעתו על הסביבה בכיוון זה וגדול זכות מה שמסייע להעולים בכלל ובעניינים דיראת שמים בפרט להשפיע לו ברכה והצלחה בהמצטרך לו ולבני ביתו שיחיו.

בברכת כוח"ט.

ב'תתצה

ב"ה, א' אלול, ה'תשי"ד

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ב מנ"א, בו כותב שישנם הורים שפונים אליו בבקשה ללמד את בנותיהן מתמטיקה, פיסיקה וכו'.

הנה בודאי אופן לימודו הוא שאינו נוגע ח"ו בענייני דיי"ש, ואדרבה, וכידוע מאמר הרמב"ם שיכולים הם לשמש לרקחות ולטבחות, וכיון שאם הוא לא ילמד אותן יש מקום לחשש שילמדו אצל אחר ובסביבה אחרת, ולימודו יהי באופן פרטי, הרי כדאי שישארו בסביבה המתאימה ויקבלו לימודים אלה באופן המתאים, כי בטח ישתדל לנצל את השפעתו על הנ"ל לחזקן ביראת שמים. והשי"ת יצליחו ואת זוגתו שיחיו בבריאות הנכונה ולבשר טובות בגשמיות וברוחניות.

בברכת שנה טובה ומתוקה.

ב'תתצו

ב"ה, בי אלול, תשי"ד
ברוקלין.

מחותי הווי"ח אי"א נוי"נ בנשי"ק מוה"ר שמואל אבא שי

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק נעם לי לקבל מכתבו מבי ואתחנן שהגיעני באיחור זמן קצת, והעיקר התחלתו אשר נחקק בזכרוננו מה ששמע זה עשירות בשנים מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע אשר אבותיו הם מגזע הרה"צ הר"ר פנחס מקאריץ ממייסדי החסידות והאחים סלאוויטא מדפיסי ומפיצי ספרי החסידות וסבלו בעד החסידות וכו' שמה מוכרח ע"פ פסק המשנה (עדות ב, ט) אשר האב/ם זוכה לבן (ובפירושי המשנה שם לפי שקרוב טבע הבן להיות דומה לטבע האב) וכו' ובחכמה (היא הסברא הישרה — הרע"ב מברטנורא), ומאמר משנה זו הרי זה הודעה הנמצא במציאות וגם פס"ד ובפרט בהנוגע לבן בכור.

כיון שאינו מזכיר דבר ע"ד בריאותו הרי בודאי זהו סימן שהכל בסדר ובשלום, ומה שמזכיר ע"ד הס"ת, הרי מכבר שכתבתי להר"פ שי אלטהויז בזה ובודאי באו בדברים.

בברכה לבריאות הנכונה בגשמיות ולבריאות הנכונה ברוחניות אשר אצל העם הישראלי הנושא דגל האחדות בהצירה כולה יחד יהלכו.

עתה מסרו לי תשורתו הסי' חכם הרזים ות"ח ת"ח.

בברכת כוח"ט.

ב'תתצו

מוה"ר שמואל אבא: שפירא. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח כ"שיב, ובהנסמן בהערות שם.
ע"ד הס"ת: ראה לעיל ח"ח אגרת ב'תעז בסופה.

ב'תתצז

בי"ה, ב' אלול, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מגי' ואתחנן, בו כותב ע"ד היזמה ליצור ספרות קריאה ולימוד עבור הנוער באה"ק ת"ו ובחוי"ל.

הנה בודאי ידוע לו אשר ה"מרכז לענייני חנוך" עוסק בענין זה זה הרבה שנים, ובטח גם ראה הספרים שהוציאו לאור כבר ונמצאים אצל אנ"ש שי באה"ק ת"ו. מלבד זה גם נוסף סניף מחמלי"ח באה"ק ת"ו להפצת ענייני דפוס אלה ולהוציא לאור על אתר תרגומים וכדו' מהספרות שלנו. ולמותר להוסיף אשר הקופה שלנו דחוקה ביותר ואין הקומץ משביע להו"ל כל העניינים אפילו אלה המוכנים כבר לדפוס אצלנו. מאידך גיסא מובן מאליו הצורך החיוני בספרות חרדית על טהרת הקדש, והשדה רחב, וכל המרבה בזה הרי זה משובח, והשי"ת יצליחם.

מוסג"פ סקריפ — לסמל ואות רצון.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה.

ב'תתצח

בי"ה, ב' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על שאלתו מאז אודות תקון.

הנה ידועה התחלת העבודה שהיא החלטה גמורה לעזוב הנהגות הלא טובות שעד עתה ולחקוק את זה במוחו ולבו היינו שיהי' נוגע גם לההרגש ולא רק להחבנה. וההתבוננות שבזה פשוטה בחביא בחשבון ההיזק וההירוס שמביא הן בחיי הגוף ועאכו"כ בחיי הנשמה וכמבואר בספרים הן בספרי מוסר הכללים והן בספרי חסידות. ולתקון העבר יש להרבות באותיות התורה והתפלה, היינו להתפלל כל התפלה בלי ההיתרים לדלג וכו' (והרי

רסט

אדמו"ר שליט"א

יכול לבוא להתחלת התפלה או גם קודם לזה שאז אין מקום לכל ההיתרים) ובאותיות התורה היינו כפשוטו בלימוד וגם שיהי' חקוק בזכרוננו בעל פה עכ"פ איזה פרקים משניות ואיזה פרקים תניא ויחזור עליהם בלכתו בדרך כו' וכי' כדאי שידע בעל פה המאמר והדרת פני זקן של ס"פ קדושים בלקוטי תורה, וכיון שאור דוחה חשך הרי השמירה בזכרון דאותיות תורה ותפלה תגרשנה לאט לאט אותיות ההפכיות.

בודאי יש לו שיעור קבוע בלימוד החסידות ואומר בכל יום אחר התפלה השיעור תהלים – כפי שנחלק התהלים לימי החדש – והשי"ת יצליחו.

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ב'תתצט

ב"ה, ג' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על שאלתו במכתבו דכ"ג מנ"א ע"ד אופני לימוד הדינים ואופני לימוד אומנות השו"ב וחילוק השעות בזה. הנה עליו להתייעץ עם זקני אנ"ש הנמצאים על אתר ויודעים תנאי המקום וכשרונותיו אבל מתאים להמובא הפוסקים ובשו"ע לרבנו הזקן ושו"ת הצמח צדק אשר שו"ב צ"ל ירא שמים ביותר וביותר עליו להוסיף בלימוד חסידות חב"ד המביאה ליראת ד' יראה תתאה ויראה עילאה שבחכ' שבנפש וכמבואר בתניא בכ"מ והקדמה לזה והכלי לקבלת הנ"ל ע"י עבודת התפלה כדבעי וכשירצה באמת יצליח.

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תתק

ב"ה, ג' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר אברהם סענדר שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מאדר"ח עם ההעתקה, הנה נהניתי מהעתק מכתבו
ששלח להמכ"ע וכידוע אשר בזמן שהקרירות שוררת מהענינים העיקרים הוא
ניט לאזין איינשלאפען באיזה אופן שיהי.

בודאי קבל הפ"ש ע"י חתנו הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר ניסן
שי וגם בקשתי ובטחוני שמנצל זמן שהותו בסביבתו עתה להוסיף בה יהדות
בכלל ועניני חסידות תורתה הדרכותי ומנהגי בפרט וכבר ידוע מאמר כנסת
ישראל בשם כאו"א מישראל אשר אף שאני ישנה בגלותא לבי ער להקב"ה
לתורתו ומצותיו ולגאולה וכו' וכדז"ל בשה"ש רבה והבא לטהר מסייעין
אותו מסייעין לשון רבים (עיין לקו"ת דברים פט, ד).

ובחדש אלול שהוא הנמצא בין ראש השנה לבהמה ור"ה לאדם יצליח
השי"ת את כאו"א מאתנו להפוך את הבהמה לאדם.

בברכה לכוח"ט לו ולכל ב"ב שיחיו.

ב'תתק

מוה"ר אברהם סענדר: נעמצאוו. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תתלז, ובהנסמן בהערות שם.
מוה"ר ניסן שי: מינדל.

ב'תתקא

ב"ה, ג' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

מחות' הרה"ח הוו"ח אי"א נוי"נ מוה"ר שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

נמסר לי מכתבו לקה"ת ובו הסיפורים אודות הרה"ג הרה"ח והרה"צ הרה"ה מפאריטש. ומה טוב יהי אם יעלה על הכתב מזכרונותיו הנ"ל, ומזכרונותיו בדברי ימי החסידים והחסידות, שבטח שמורים בזכרוננו, בכלל — אשר בודאי שמע הרבה בביתם ובליובאוויטש וכו'. ובטח שמורים ג"כ בזכרוננו שמות האנשים מהם שמע ודרגת הסמכות שלהם. וכבר ידוע עד כמה הי' מייקר כ"ק מו"ח אדמו"ר מסירת ענין או סיפור לכל פרטיו, ואפילו פרטים שלכאורה הם חיצוניים, היינו באיזה מעמד ומצב, מי הי' נוכח וכו'.

מוסג"פ מההוצאה הכי אחרונה שבטח תעניין את כת"ר שי.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

ב'תתקב

ב"ה, ג' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ"ח מנ"א ונצטערתי ממה שנראה מבין השיטים שהמצוקה כספית שלפי דעתם בה נמצאים פעלה עליהם מצוקה רוחנית ולפלא גדול ביותר שבן תורה וחניכה מבית חסידותי ירגישו את עצמם במיצר רוחני מפני מצוקה כספית שלא לבד שבספק אם גדולה היא אלא בכלל ענינה הרי בכל אופן ענין עובר הוא וכבר ידוע מרז"ל אשר גלגל

ב'תתקא

נדפסה בלקריש חכ"ד ע' 556, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר שניאור זלמן: בעזפאלאוו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ו איתחקמג, ובהנסמן בהערות שם.

החוזר הוא וביאר כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע אשר בגלגל כשנמצאים בנקודה היותר תחתונה ח"ו ה"ז הוכחה גמורה שסמוך לה העלי למעלה וכנראה במשל בגלגל הגשמי והרי משלי התורה מכוונים בכל הפרטים להנמשל, ואף כי אפילו מי שרק נדמה לו שחסר לו דבר אפילו רק דבר גשמי עליו להתפלל להשי"ת כי ימלא החסרון כי ה"ז ענין מצות התפלה לדעת כמה ראשונים אבל ח"ו וח"ו שיפול עי"ז ברוחו שא"א שלא יבולבל על ידי נפילה זו מעבודתו לבורא העולם כפי הנדרש ממנו.

תקותי ששורותי אלו המועטות תספיקנה, ובימים אלו אשר כלשון רבנו הזקן בלקו"ת פ' ראה דף ל"ב ע"ב הנה ממה"מ הקב"ה רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם וכמ"ש יאר ה' פניך אליך, הרי יה"ר וירחם השי"ת שימצא פרנסתו בכשרות במנוחה ומתוך הרחבת הדעת ויבשר אשר מוסיפים אומץ בהשפעה על הסביבה לקרבם לחסידות ע"י הפצת המעינות חוצה.

בברכת כוח"ט ולבשו"ט.

ב'תתקג

ב"ה, ג' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבדר"ח אלול עם הפ"נ המוסגר בו אשר אקראהו בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, בו כותב ע"ד מצב בריאותו. הנה זה מכבר כתבתי לכמה מהשואלים בכגון דא, אשר אף כי מחד גיסא צריך למלאות אחרי הוראת הרופאים וכמבואר בכ"מ ומובא ג"כ לפסק הלכה בשו"ע בדיני שבת מילה וכו' הרי לאידך גיסא זהו רק בנוגע להבפועל ממש אבל כח המחשבה אין מענין האדם כלל להתעמק במצב בריאותו בגשמיות וכו' כיון שאין זה מקצוע שלו היינו שאין הוא הרופא של איש פרטי זה ולא תצמח מזה תועלת להאיש פרטי ובמילא ה"ה אצלו בגדר של מחשבה שאין בה תכלית ובמילא ה"ה מבלבלות כי מטרידות את כח המחשבה מלהתלבש במה שצריכה לחשוב וכל יתר כנטול דמי וה"ה בהנוגע

ב'תתקג

מכבר כתבתי: ראה לעיל ח"ו אגרת א'תריט, ובהנסמן בהערות שם.

רעג

אדמו"ר שליט"א

אליו שצריך למלאות כהוראת הרופאים בחנוגע להבפועל ממש ולשים בה' מבטחו אשר ישלח דברו וירפאהו. בברכה למילוי בקשותיו בהפ"נ הנ"ל ולכוח"ט בפרט.

ב'תתקד

בי"ה, ג' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, הנה בכלל הענין שאודותו כותב — לפעמים רבות סיבתו העדר שמירת קדושת הלשון. ולפעמים רבות חלישות הגוף, ולפעמים שהתפילין או המזוזות צריכים בדיקה וחילוף. יתקן את כל הנ"ל ויוסיף אומץ בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות, בעבודת התפלה וקיום המצות בהידור, והשי"ת יצליחו.

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ב'תתקה

בי"ה, ד' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד, ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מ"ח מני"א בנוגע להשאלה אודות ביה"ס התיכון

ב'תתקד

נדפסה בלקריש חייב צ' 185, והושלמה צ"ס העתק המזכירות.

ב'תתקה

לתוכנה ראה לעיל אגרת בתתל.

שמבארים כוונתם שהוא כדי שיוכלו הבנות להמשיך לימודיהם בתוך הכפר עצמו בסביבה המתאימה ואין התכלית להפצת לימודי חול.

הנה באופן כזה הרי בטח יש לסדר שבבית הספר שיקימו יהיו לימודי קדש ואלו הלומדות בלא"ה לימודי חול יסודר זה על ידי נסיעה פעם או שתיים בשבוע למוסד המתאים — וכמובן ביראת שמים — בתל אביב וכיו"ב.

מובן מעצמו שהחינוך בבית רבקה צריך להיות מסודר כדבעי היינו שיתחילו בשעות הדרושות וכרגיל בשאר מוסדות החינוך כי אי אפשר לחינוך תקין אם אינו בסדר קבוע וחזק, ומראש צריך לקחת את זה בחשבון כי ה"ז ענין עיקרי, ואם אונס רחמנא פטרי אבל התלמידות אינן מקבלות חינוך ע"י פטור זה ובמילא חסר הוא.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש וכוח"ט.

ב'תתקו

ב"ה, ד' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הוו"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר ישכר דוב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ה' פי ראה. הנה ת"ח על תשורתו תמונות התלמידות וראשי פרקים אודותם, ויה"ר אשר גם שאר מוסדות בשדה החינוך ינהגו באופן כזה.

נהייתי ביותר ממ"ש שבמשך זמן החופש נתקבלו אצלם מספר חשוב של תלמידות, ובודאי יש תקוה שחלק מהן ישאר ללמוד לזמן הבע"ל. ויה"ר שהצלחת המוסד הקי שזכה להתעסק בו ילך הלך וגדול והוא בפרט יצליח בעסקנותו בזה.

הלומדות בלא"ה: ראה לעיל אגרת ב'תתצח.

ב'תתקו

מוה"ר ישכר דוב שי: גורביץ. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תתב, ובהנסמן בהערות שם. התלמידות: בבית רבקה שכפרת.

ערה

אדמו"ר שליט"א

ע"ד מ"ש אודות ספרי קריאה מסרתי למשרד המל"ח ואם ימצאו דבר המתאים יבואו עמו בכתובים.

ובימים האלו אשר כלשון רבנו הזקן בלקו"ת פ' ראה דף לב ע"ב הנה ממח"מ הקב"ה רשאין כל מי שרוצה לצאת להקבל פניו והוא מקבל את כולם בספ"י ומראה פנים שוחקות לכולם וכמ"ש יאר ה' פניו אליך, הרי יה"ר שתה"י הצלחה הן בענינים הכללים והן בעניניו הפרטים.

בברכת כוח"ט ובכהנ"ל.

ב'תתקז

ב"ה, ד' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ז מנ"א שגרם לי רוב ענג לקרות בו שה"י לו הזדמנות להשפיע על חבורות תלמידים און אויך אויף א חבורה צעירים וועלכע זיינען מדריכים וואס דורך השפעה אויף זיי ווירקט דאס אויף דעם אופן הדרכה פון די וועלכע קומען צו זיי,

אבער עס וואונדערט מיר וואס צווישען די לימודים וואס איר האט מיט זיי געלערענט ווערט ניט דערמאנט לימודי יהדות. וואס הגם עס איז ניטא קיין ספעציעלע ספרים אויף דעם, אבער קיין אידישער לימוד קען ניט זיין אן דעם יסוד, און אויב אמאל אין דער אלטער היים האט מען דאס אויפגענומען פון זיך אליין פון דער בית הכנסת פון דער הויז און אפילו פון דער גאס, איז אבער אין אונזער צייט ליגט דאס אלץ אויף דעם מדריך און משפיע אריינגעבען יהדות, ווארום די גאס איז א סתירה צו דעם, און די הויז אמאל אזוי און אמאל אנדערש, און אלענספאל קען מען [זיך] ניט פארלאזען אויף דעם.

איך וויל האפען אז דאס פעלט נאר אין אייער שרייבען אבער פאקטיש איז דער לימוד יהדות אויך געווען, און וועט מיר שרייבען בא דער קומענדער געלעענהייט, און האפענטליך וועט איר אנהאלטען דעם פארבונד מיט די חבורות און וועט אויך פארגרעסערען די השפעה אין יהדות אויף זיי כי זה כל האדם, ווארום ידיעה אין תורה דארפמען געבען א לעבעדיקען מענשן, און א

אידיש לעבען איז ווען עס איז פראן ואתם הדבקים בה' אלקיכם — איז דורך דעם — חיים כולכם, און דביקות אין הקב"ה קומט דורך תורה ידיעה הרגש און חיות ביהדות.

איך האף אז די ספרי חסידות און קונטרסים וואס איר האט איז דארט פראן כמעט פארטיגע מאטעריאל אויף צו מסביר זיין זיי אויף זייער שפראך, און די גרויסקייט פון דעם זכות איז ניט נויטיג צו מאריך זיין, ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה אויף צו משפיע זיין איך פיל נחת אידישן נחת חסידישן נחת פון אלע יו"ח ביחד עם זוגתו שיחיו.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל ובעניניו הפרטים ואיחולי כתיבה וחתימה טובה.

ב'תתקח

בי"ה, ד' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מאדר"ח, הנה מ"ש אודות מצב בריאותו וכן אודות החלישות בעבודה, הרי כבר כתבתי לו כמ"פ ובודאי נתפרסם שאין הכוונה בעבודת השי"ת מאטערען דעם גוף (לבד במקרים יוצאים מן הכלל) אלא צו מאטערען את הנה"ב, כי בדורנו זה הנה אז מען מאטערט דעם גוף הרי נחלש הוא ובמילא מבלבל זה תפיסת השכל והרגש הלב, וזהו נוסף על המבואר בד"ה באתי לגני תשי"ג בזה, והאריכות אך למותר. ויש די זמן במשך היום לאריכות התפלה ללמוד כדבעי הן נלה והן בנסתר ולקיום המצות בהידור וכל הנ"ל מבלי לנגוע בבריאות הגוף באכילה שתי שינה וכו' כפי המוכרח לגוף זה (כי לא כל אדם שוה בזה), ובמילא אין מקום להתאונן ולחפש סיבות רחוקות, וכשיעשה כל הנ"ל בסדר מסודר יהיו הדברים מסודרים ...

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א,

מזכיר

ב'תתקט

ב"ה, ד' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף 8/31 אין וועלכען איר באשרייבט אין קורצען אייער ביאגראפיע און פארענדיקט אז אום צו ערגענצען און פארפאלקאמען אייער וויסענשאפט אין יהדות וואלט איר געוואלט לערנען אין דער ישיבה תומכי תמימים און באקומען פון די בחורים די נויטיגע ידיעות און ערקלערונגען. איר שרייבט אויך אז איר האט געלערענט א ביסל חומש תהלים כו' און ווי עס ווייזט אויס קענט איר אויך לייענען אידיש ניט נאר ענגליש און איר ווילט טאן עפעס פארן כלל ישראל.

לויט מיין מיינונג וויבאלד די ישיבה האט אירע סדרים באשטימטע פאר די בחורים צו לערנען און זיי זיינען באשעפטיגט אין דעם כמעט א גאנצען טאג, זעה איך ניט ווי איר וועט קענען לערנען פון זיי דאס וואס איר נויטיגט זיך, סיידען דאס זאל זיין ניט מער ווי א האלבע שעה א טאג, וואס ווער פון זיי וועט אייך קענען געבען, און די גאנצע צייט זאלט איר זיך געפינען צווישען יונגע בחורים, ווייס איך ניט ווי איר וועט זיך פילען באקוועם, און במילא וועט דער לערנען ניט זיין מיט הצלחה.

און דעריבער לויט מיין מיינונג וואלט איר געדארפט איינטיילנעמען אין די שיעורים וואס ווערען געלערענט ברבים אין די שולען, ווי עין יעקב, חומש, קיצור שולחן און ענליכע און געפינען א עלטערן תלמיד חכם וועלכער זאל אדער אינגאנצען אומזיסט אדער פאר א קליינעם געצאלט לערנען מיט אייך יעדער טאג א שעה אדער צוויי, און אין דער צייט אויך ערקלערן אייך דאס וואס [איז] ניט פארשטאנדיק געווען בא אייך ווען איר האט געלערענט פאר זיך.

ווען אייער דירה איז ניט ווייט פון דער ישיבה אדער פון א ענליכע ישיבה, וואלט איר געקענט דאוונען צוזאמען מיט די בחורים און אויך פארבריינגען מיט זיי אין זייער פרייע צייט און בפרט שבת און יום טוב און דאס אלץ צוזאמען וואלט אייך געגעבען די מעגליכקייט צו גרייכען אייער אויבענדערמאנטען ציעל.

איך האף אז לויט ווי איר שרייבט ווילט איר טאן עפעס פארן כלל

ישראל, לייגט איר דאס ניט אפ אויף א שפעטערע צייט נאר טוט שוין אין דעם דורך איינווירקען אויף קרובים פריינד און באקאנטע צו מאכען זיי נעהענטער צו אידישקייט בכלל און צו קיום המצות בפרט, און אז מען רעט הארציקע רייד איז סוף כל סוף ווירקט דאס אויף יעדערען.

איך האף צו הערען פון אייך גוטע בשורות אין דאס אלעס אויבען דערמאנטע, און לויטן מנהג ישראל ווינש איך אייך א כתיבה וחתימה טובה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א,

מזכיר:

ב'תתקי

ב"ה, ה' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, הנה במה שכותב אודות המצב במשפחתו ובפרט בנוגע לכשרות, הנה ידוע שלכל לראש צריכה להיות קריאה בשלום היינו הליכה בדרכי נועם ולברר לפנייהם שהתורה ומצות בכלל הן טובת האדם הן בנוגע לנשמה והן בנוגע לגוף הן בנוגע בעוה"ז והן בעולם הבא, ובפרט בכשרות האכילה ושתי' שכלשון רבנו הזקן בתניא קדישא נעשה דם ובשר כבשרו הנה מאכלות בלתי כשרות אין הגוף הישראלי יכול לסובלם, ואף שלפעמים מאריך הזמן עד שנראה תוצאות לא טובות ח"ו, הרי מובן שאנשים נורמלים ובשכל בריא לא יעשו שום דבר שיקלקל בריאות גופו באופן קשה אף אם יתגלה הקלקול רק לאחר כמה שנים, וכשיוסיף שאין הענין כדי להפחיד עליו אלא מצד אהבת ישראל בכלל ואהבת קרוב ובן בפרט מוכרח לשמור את הקרובים מכל נזק ח"ו הרי דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב. ויה"ר מהשי"ת שיהי' זה בנקל ובהקדם.

בהנוגע לקבלת הוויזה שלו הנה לפלא מ"ש שהדבר צריך להתארך כמה זמן כיון שהבקשה בזה באה מצד מוסד חינוך ידוע, ותקותי חזקה שכשישתדלו באופן שכותב במכתבו מצד המוסד יצליח השי"ת.

מה שכותב אודות קביעות זמן חתונתם ליי"ג אור ליי"ד חדש הגאולה חדש כסלו הבע"ל, הנה יה"ר מהשי"ת שיהי' בשעה טובה ומוצלחת, ויוכל

רעט

אדמו"ר שליט"א

לכתוב בהזמנה גם י"ד כסלו אבל לא הלשון ליל אלא אור לי"ד ושנו חכמים בלשון המשנה.

מוסגי"פ קטע השיחה דש"ק מברכים ח' אלול ה'תשי"א, אשר תוכנו כל השנים ובכל השנה זמנו הוא, ובטח ינצלו באופן המתאים.

בברכת כוח"ט.

ב'תתקיא

ב"ה, ה' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הנהלת בית ספר למלאכה, ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מכ"ה מנ"א והקודמים – י"ג סיון, ז' תמוז – בהשאלה אודות קבלת תלמיד פלוני או פלוני לבי"ס למלאכה. הנה מובן שזהו תלוי באופי התלמיד ובתכלית כוונתו בכניסה לבי"ס למלאכה, ובמילא עליהם להתייץ בזה עם הנהלת ישיבת תו"ת דלוד בה למדו הנ"ל עד עתה, ולהחליט בהתאם להידיעה שתה"י משני הצדדים. ומובן שצריך לשמור על הנקודה שכתבתי מאז, שיש להזהר שבי"ס למלאכה לא ייעשה מקום מקלט ומנוס לאלו הרוצים לפטור את עצמם מלימוד כדבעי.

בהנוגע לקבלת תלמידים חדשים לזמן הבע"ל, – הנה בכלל מוכרח הוא (דבר) כי זהו סימן היחידי כלפי חוץ להגדלת מוסד חינוך, – אבל כמות התלמידים-חדשים [תלוי] בהאפשרויות לסדרם וכו', וההוצאה הכרוכה בזה. וע"פ הוראת נשיאינו חק', הנה אז מען שטעלט זיך ברייט נותן השי"ת בהרחבה.

בהנוגע להשאלה אם לקבל תלמידים מבתי ספר הרשת. לא פרטו במכתבם חלקי הסותר והבונה שבזה, וכן לכאורה זהו בסתירה להסברא, שקודם הכניסה לבי"ס למלאכה על התלמידים ללמוד משך זמן בהישיבה. ואף אם יש כאלו שאינם מסוגלים מ[איזה] טעם שיהי ללימודי הישיבה, הנה בודאי, לשנה או חצי שנה, כאו"א יכול להסתגל לזה. ובאם שיכול ואינו רוצה – הרי ספק אם מתאים ג"כ לבי"ס למלאכה.

מה שהמורה המקצועי דעתו, שאלו שלא הסתגלו לעבודה צריכים לשלחם, הנה מובן שהבירור שאינו מסוגל דורש זמן, ואי אפשר להחליט על יסוד איזה שבועות, ובפרט במקום חדש בשביל התלמידים, בסביבה חדשה. ובפרטי פרטיות – הפיטור מבי"ס למלאכה יגרום ג"כ יציאה מסביבה המתאימה בשביל התלמיד [אף כי לאידך גיסא מ]ובן שללמוד עם כאלו שאינם מביאים תועלת כלל אין לו מקום (אפשר יש למצוא איזה ענין אחר בשביל התלמידים שאינם מסוגלים ללימוד מלאכה, שבכ"ז ישארו בהכפר או בהסביבה דחב"ד באיזה שירות וכו'?).

התמונות – ב"פ – נתקבלו.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש וכוח"ט,

מ. שניאורסאהן

ב'תתקיב

ב"ה, ה' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... לפלא שאינו מזכיר בלימודים הנלמדים ברבים גם לימוד תניא בכל יום ועכ"פ ביום ב' וה' נוסף על השי"ק שכלשון רז"ל לא יהי שלשה ימים בלא תורה פנימיות התורה.

בברכת הצלחה וכוח"ט.

ב'תתקיג

ב"ה, ה' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, נהניתי ממה שרואה הצלחה בלימודי דא"ח עם תלמידי בית ספר למלאכה, ומ"ש שהרבה לא הצליח בלימודו הוא, תרי זה היפך דברי רבנו הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה – והשולחן ערוך

— פוסק בנגלה דתורה — שכותב בספרו תורה אור בתחלתו שעל ידי מעשה הצדקה נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה,

(אלא שמלשון זה עצמו מובן שרק שנזכרו המוח והלב ובאופן מפליא היינו אלף פעמים ככה, ועי"פ ביאור הצ"צ והגהות ללקו"ת לג' פרשיות שם הרי זה לא רק הגדלה בכמות אלא גם באיכות ושלא בערך כי הוא מעולם העשי' לעולם האצילות, אבל לאחכ"ז ה"ז רק הזדככות שפירושו שאם ילמוד אחי"כ שעה יצליח כבאלף שעה, אבל עכ"פ שעה זו צריך ללמוד, ולימוד פירושו אליבא דנפשי' ואחי"כ גם לשמה וכמבואר בחסידות כל המדריגות בזה).

והשי"ת יצליחו בכל הנ"ל ושיראה הפעולה באופן שלא ישאר מקום להסתת הלעו"ז.

בברכת הצלחה וכוח"ט ולבשר טוב מהטבת מצב בריאות אביו שי'.

נ.ב.

מ"ש שיש סברא שיהי' בביתו בימי ר"ה הבע"ל אף שכמה מתלמידי תו"ת יהיו בימי סגולה האלו בכותלי הישיבה והטעם לזה מפני שמצב בריאות אביו שי' אינו כדבעי. הנה נפלאתי ונבהלתי על חוסר הבטחון כ"כ בהשי"ת, שבשילחי מני"א כבר קובעים ובטוחים ח"ו שתהי' בריאות אביו שי' לאחר חדש שלא כדבעי ובמילא מקבל סברא שצריך הוא למעט בעבודת התפלה וכו', והרי הי' טוב ומתאים יותר להוראת נשיאנו הקי' טראכט גוט וועט זיין גוט ולהיות בטוחים שבודאי יוטב מצב בריאות אביו שי' ובודאי יוכל הוא להוסיף בעבודתו עבודה שבלב ככל הצורך.

ב'תתקיד

ב"ה, ה' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום א' בו כותב שמשנתך בשיעורי לימוד חסידות בשי"ק אבל כל השבוע טרוד הוא במאד, הנה מובן שאין זה מספיק כלל וכלל, ועי"פ מרז"ל המקבל עליו עומ"ש מבטלין כו' הנה כשיטריד מוחו בלימוד התורה בכלל ובלימוד נשמתא דאורייתא היינו תורת החסידות בפרט ימעטו ממנו טרדות אחרות,

ונוסף על זה הנה מוכרח שיהי' חקוקים בזכרוננו פרקי משניות ופרקי
תנאי ובמילא אף כשהוא טרוד יוכל לחזור עליהם בעל פה.

הסברא להחליף הדירה שלו מפני ששכניו אינם כדבעי נכונה היא, ויהי'ר
מהשיי'ת שיהי' משנה מקום משנה מזל לטוב ולברכה ופרנסה כדי שיוכל
לעבוד השיי'ת מתוך הרחבת הדעת.

והשיי'ת ימלא ימי הריון זוגתו תחי' כשורה ובנקל ותלד זחוי'ק בעתה
ובזמנה כשורה ובקל.

בברכת כוח"ט.

ב'תתקטו

ב"ה, ז' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב שאינו מרגיש חיות בלימוד החסידות ושואל
עצה בזה.

והנה בטח ידוע לו מרז"ל אשר קבלת התורה היתה דוקא ע"י הקדמת
נעשה לנשמע — שפירושו הבנה וחיות (כי אם כפשוטו הרי אי אפשר לעשות
קודם השמיעה לדעת מה לעשות), ובמילא אין להתפעל אם מנסים גם אותו
בזה וח"ו לא להתרפות עי"ז מהלימוד כי כל ענין נסיון הוא כמו שנאמר
שהוא לדעת הישכם אוהבים את ה' אלקיכם.

יהי' נזהר בטבילת עזרא ויאמר בכל יום אחר התפלה השיעור תהלים
— כפי שנחלק התהלים לימי החדש — כתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, וקודם התפלה יפריש פרוטה לצדקה ויעשה צדקה
בסביבתו על ידי שישפיע עליהם בקירוב לבם לאבינו שבשמים בודאי
יסייעוהו עי"ז להסיר ממנו העלמות והסתרים עד שירגיש ולא רק שידע האור
כי טוב הגנוז בתורה בכלל ובתורת החסידות בפרט.

המחכה לבשו"ט ובברכת כוח"ט.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א,

מזכיר

ב'תתקטז

בי"ה, ז' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, הנה לכל לראש צריך להסיח דעתו מעניינים כמו אלו, ולהיות נזהר בטבילת עזרא, ללמוד בכל יום שיעור בפנימיות התורה הנקי אילנא דחיי וכמבואר בזהר חלק ג' דף קכ"ד ע"ב כי אין בה אחיזה ללעומת זה כמשנ"ת באגרת הקדש לרבנן] הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה – ובעל השו"ע – פוסק בנגלה דתורה. וידע בעל פה איזה פרקים משניות איזה פרקים תניא והדרוש בלקוטי תורה סוף פ' קדושים ד"ה והדרת פני זקן יעין שם. וכבר מושבעים ועומדים מהר סיני לשמירת וקדושת הלשון שזהו אחת מהסגולות הידועות בעניינים אלו.

כן ידוע ג"כ שצריך לשמור על בריאות הגוף אשר בירורו וטהרתו בימינו אלה הוא ע"י צדקה בזהירות בהנ"ל וכיו"ב ולא ע"י תעניתים וסיגופים, וכמו שהאריך רבנו הזקן באגרת התשובה, ואם יתנהג כהנ"ל בטח יוכל לבשר טוב מהטבת המצב.

ויה"ר אשר מה שכתב שנתקשר בקשר הדוק לחב"ד, הנה לא תהי' זה ח"ו יגיעה לריק וכו' (שזהו ג"כ אחד הרמזים שבמצבו דהיינו הך) אלא שיבוא זה בפועל בהנהגה בלימוד תורת החסידות והליכה בדרכי ומנהגי בחיי היום יומי, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

המחכה לבשו"ט ובברכת כוח"ט.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א,

מזכיר

ב'תתק"ז

ב"ה, ז' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... כנראה אשר הנשים הצעירות ... אינן בקיאות כ"כ בהלכות טהרת המשפחה, ומובן אשר מפני שבנ"י ביישנים הם לא תמיד מדברות עד"ז ובפרט שואלות, והי' מהנחוץ ביותר וביותר ... לעשות קביעות אשר אחת הנשים הבקאות בזה תלמוד עמהם הדינים הצריכים עד שידעו אותם היטיב. ומה טוב הי' ... שילמדו כזה גם עם אנשים הצעירים מפני הטעם דלעיל, וכן ההקדם בזה ישובח.

בברכה לאינ[וש] ו"ט ולהצלחה בכל הנ"ל ובעניניו בכלל. המחכה לבשו"ט בהקדם ביותר אפשרי בהנ"ל ובברכת כתיבה וחתימה טובה.

ב'תתקי"ח

ב"ה, ח' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נעם לי לקבל מכתבו מה' מנ"א בו מבשר טוב אשר קבל כבר הרבנות ... ולאט לאט מסתדרים גם שאר הענינים, והרי ידוע מרז"ל (ב"ב י"ב ע"ב) כל המטיבין לו וכו'.

כבקשתו אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך להם, וכמו שכותב.

במה ששואל חוות דעתי אודות השתתפות בחוברת תורנית, הנה תלוי זה באופי החוברת, היינו אם תשמש להכשיר ענינים שונים — (וכידוע השיטה באיזה חוגים שקבעו לסיסמא שלהם מרז"ל כחא דהיתרא עדיף) — הרי על הראשונים אנו מצטערים, ואם הוא ענין של יגדיל תורה ויאדיר הרי מובן שמתאים לזה משתנית גם ההחלטה, ועי"פ הרוב יש לברר הנ"ל רק ע"י היכירות קרובה עם העומדים בראש והמחליטים בכיוון החוברת, וברובא דרובא מתברר זה רק לאחר הופעת חוברת הראשונה עכ"פ.

רפה אדמו"ר שליט"א

והשייט ינחהו בדרך הישרה והטוב ואין טוב אלא תורה תמימה ביראת שמים.

לפלא שאינו כותב על דבר קביעות זמן החתונה, וחבל על אשר ממשיכים ודוחים זה.

בברכת הצלחה בהני"ל וכוח"ט.

ב'תתקיט

בי"ה, ח' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר מאיר שלום שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מו' מנ"א בו כותב ע"ד פגישתו עם מר . . . שי והפרטים בזה ושואל חווי"ד איך לקרב את הני"ל וביותר לחב"ד.

הנה בריחוק מקום ובשאלה פנימית קשה לציין אפילו נקודות בזה, ובפרט שכנראה ממכתבו הוא איש מתרגש, ואם בדבר התלוי בשכל לבד יש לשער את הנעשה בנפש חבירו הנה אינו כן בהנוגע לרגשות הלב והתפעלות, ומק"ו ממה שכתוב בתניא בהקדמה שאפילו התפעלות השכל אינו דומה באחד לחבירו.

ובכ"ז הנה ע"פ מכתבו כנראה יש לדבר עם הני"ל אן הענטשיקעס, היינו לאמר לו אז קיין זאך איז ניט פארפאלען ולא ידח ממנו נדח, ואף שאין צועקין על העבר על הזמן שהלך לאבוד הנה מכאן ולהבא כל רגע צ"ל יקר אצלו, וכשיתבונן הני"ל בפנימיות נפשו הוא יראה שבאמת הנה כל הזמן השתוקק לחזור למקורו ומחצבתו היא התורה והמצוה ובוה מובן העדר הסיפוק רוח שהי אצלו בעסקנותו עד עתה,

וע"פ המובן גם בשכל אנושי אשר יש קונה עולמו בשעה אחת ובפרט

ב'תתקיט

מוה"ר מאיר שלום שי: בליזנסקי. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ו איתקנט.

שהוא בעל השפעה על חוג בו כו"כ מבני ישראל הרי יכול במדה גדולה לתקן את העבר, ומה שאינו מבין מהנעשה אתו בהשנים שעברו הרי בהדי כבשי דרחמנא למה לך.

ואחכה לבשו"ט ממנו בכל הנ"ל וכן בעניני הרשת והפרטים.

בברכת הצלחה וכוח"ט.

ב'תתקכ

ב"ה, ח' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יהושע
[שניאור זלמן] שי

שלום וברכה!

לפלא שזה מזמן שאין ממנו כל מכתבים. ובפרט שקבלתי בשו"ט מהאברך הרצוג שי אשר בהימים שלפני נסעו היתה ניכרת הזזה לטובה בעניני השיבה. ובודאי יכתוב בפרטיות.

מ"ש אודות הסברא להביא לשם תלמידים גדולים מפריז ואה"ק ת"ו, הנה נוסף על ההוצאה כספיות הכי גדולות שבזה, צריך עיון באיזה אופן ישפיעו הנ"ל על ילדי [אוסטרליה] שאין מדברים אנגלית אלו שיבואו. וכן הרי יהי הפסק בין רמת הידיעות של התלמידים שיבואו — לאלו שנמצאים על אתר.

ואל יפול רוחם בקרבם, על אשר (מפני שכינתא בגלותא, כנסי" בגלות, ובמילא) בני" בגלות, וכל הקדוש יותר — הגלות מעלים עליו יותר, כי סו"ס יהי דידן נצח, אף כי לאט לאט אגרשנו, וכמו שנתבאר הענין בכ"מ, וכמו שראו ג"כ במוחש באותם הארצות שכבר היו שם. אלא, שכמו בכל עניני

ב'תתקכ

נדפסה בלקריש חכ"ג ע' 504, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוה"ר יהושע שניאור זלמן שי: סרברנסקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תרפ"א, ובהנסמן בהערות שם.
השיבה: במלבורן.

קדושה – הרי יפה שעה אחת קודם, ובפרט שצריך למלאות הזמן ולנצל כל זמן שיחידים הם באופן חינוך כזה, וד"ל.

בהנוגע שישאר שם הרה"ח וכ"י הרי"ד שי [גרונר], הרי בטח נכון הדבר. אלא שכיון שקשור עם מחלקת הישיבה דכאן שבעיר בופאלא – וכנראה שקודם נסיעתו הבטיח להם המשך העבודה בשם, הרי צריך הני"ל לבוא בדברים עם המרכז דתת"ל בכאן בכיוון זה, ורק אח"כ אפשר יהי להשתדל בדבר, ובאם ימצאו האפשרויות שתתקיים מחלקת הישיבה בלעדו, יהיו סיכויים שישאר הרב [גרונר] שי' במחנם למשך זמן. ואפשר כדאי, שבכדי שתתקבל ההצעה יותר – יש מקום לקשר זה עם ענין של הכנסה בשביל הישיבה המרכזית.

בברכה להצלחה מופלגה בכל הני"ל מתוך בריאות הנכונה ולכוחי"ט,

מ. שניאורסאהן

ב'תתקכא

ב"ה, ט' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו המהיר, הנה נעם לי לקרות בו אשר נסתדר ענין לימוד התניא ברבים בהשיעורים שלהם. ומ"ש שעדיין צריך יותר התלהבות, הרי ידוע אשר כל בני ישראל הם קומה שלימה ובמילא כאשר נתוסף חיות והתלהבות באיזה איבר שיהי מהקומה **מוכרח** שיתוסף התלהבות ג"כ בהשאר, ואפילו כשהתחלה בזה מאבר השומע ולא מאבר המדבר. מובן שאין כוונתי בזה שהמדבר יסמוך על השומע, אבל לאידך גיסא גם השומע עצמו צריך לעשות בהני"ל ומאיר עיני שניהם ה'.

מ"ש אודות . . . שי' ומקום לימוד לזמן הבע"ל הרי בענינים כמו אלו צריך להתייץ עם מוריו ומחנכיו הנפגשים אתו מדי יום ביומו ולהתחשב עם הוראותיהם כיון שהם הרואים את הנער בעת לימודו ובעת היותו עם חבריו, ורואים בלי נטי', משא"כ הורים אשר חשודים הם מפני אהבת ההורים לילדיהם להביט על הענינים ולראותם לא כמו שהם באמת, וכיון שרצון הורים וחפצם הוא טובת הנער לאמיתתה ולאורך ימים ולא טובה זמנית הנה

מובן שכדאי חסרון בענייני הנער לפי שעה ובלבד שילך בדרך הישר ויתענגו
ממנו לארך ימים ושנים . . .

בבקשתו אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע והשי"ת יצליחו לבשר טוב בקרוב.

בברכת כוח"ט ופר[נסה] בפרט.

ב'תתקכ"ב

ב"ה, ט' אלול, תשי"ד

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעשי"ק, הנה אין להתפעל מהזמנים והתאריכים אשר
אומר הרופא שביקר אותו. וכידוע פתגם נשיאנו הקי, אשר התורה נתנה
רשות לרופא לרפאות, אבער ניט ח"ו מאכען שווער אויפן הארצען. ובמילא
צריך למלאות הוראותיהם ולדעת שאין הם אלא כגרזן ביד החוצב, הרופא
כל בשר ומפליא לעשות, אשר הוא ישלח דברו וירפאהו במוקדם. והצנור
והכלים לזה בכלל ובפרט לאברך בן ישיבת תו"ת הם ההוספה בשיעורים
בתורה תורת חיים ומצותי ובהיסוד לזה עבודת התפלה.

ובימים האלו, אשר כלשון רבנו הזקן בלקו"ת פי ראה דף ל"ב ע"ב, הנה
ממה"מ הקב"ה רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו והוא מקבל את
כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם וכמ"ש יאר ה' פניו אליך,
הרי יה"ר מהשי"ת שישלח דברו וירפאהו כמקדם.

בברכת כוח"ט.

ב'תתקכ"ב

ב'תתקכג

ב"ה, י' אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו שכותב שסובל מזה שדברו קודם הוא למחשבתו,
היינו שאינו מיושב.

והנה כבר ידוע פתגם רבנו הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה –
והשולחן ערוך – פוסק בנגלה דתורה – על הכתוב ואבדתם מהרה מעל
הארץ הטובה אשר ה' נותן לכם, כי הרצון והחשק בעבודת ה' (בכלל ולימוד
התורה בפרט) הרי זה ארץ טובה, וצריך להיות, ואבדתם מהרה, לאבד את
המהירות והחפזון בזה וללמוד בנעימה לענג הנשמה בנועם ה' – ראה ספ[ר]
השיחות שנת ת"ש עמוד נ"ט – וכשיתבונן בזה איזה פעמים בודאי יוקל עליו
לתקן את הנ"ל וללמוד בהתיישבות.

והשי"ת יתן לו החשק ללמוד במסירה ונתינה הן בתורת הנגלה והן
בתורת החסידות ולקיים את המצות בהידור ולהתחיל בעבודת התפלה.

בברכת הצלחה וכוח"ט.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א,

מזכיר

ב'תתקכג

נדפסה בלקריש ח"ט ע' 268, והוגהה ע"פ העתק המזכירות.

ב'תתקכד

ב"ה, י"א אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר שלמה חיים שי

שלום וברכה!

מכתבי הקודם בטח נתקבל בעתו, ומאשר הנני בזה קבלת מכתבו ד"י"ב
מנ"א.

כנראה שבין התלמידים התחילה התחרות מי ירבה בכתיבת מכתבים
אלי ובמילא כותבים ענינים כאלו שצריכים לדבר עם הר"מ והר"י והמשפיע
וכיו"ב, וכדאי הי' שבזמן המתאים יסבירם שלא זו הדרך להתעלות במדריגה
ואפילו לא להתקשרות, ואדרבה כשמתברכים בנפשם שכבר עשו המוטל
עליהם בהנ"ל כיון שכתבו מכתב ה"ז מחליש את השימת לב לענינים
המוכרחים, והתקשרות ועל"י מדרגא לדרגא הוא ע"י ענינים של פועל בעצמו,
היינו תוספת בהנוגע למעשה דבור ומחשבה, ובטח ימצא האותיות
המתאימות לזה . . .

בהנוגע להסברא שבמכתבו אודות נסיעת איזה מהתלמידים לארצוה"ב,
ידועה חוות דעתי בזה שכתבתי כו"כ פעמים והוא על יסוד מה שרואים
בהאברכים שכבר באו מהתם להכא, וכיון שאעפ"כ מרבים בהפצרות –
ולפלא שאינו מוצא האותיות המתאימות להסבירם שיש בנטי' זו תערובות
של כו' – הנה אלו שאעפ"כ יתעסקו ויעשו ניירות על דעת עצמם יש לסדר
שיסעו מתחלה למשך חצי שנה ויותר ללמוד בתו"ת בצרפת אשר שם
המשמעת חזקה, ואחרי בחינה זו יוחלט אם ימשיכו בנסיעתם לכאן או
לקנדה או שיחזרו לאה"ק ת"ו.

בברכת כוח"ט.

ב'תתקכד

מוה"ר שלמה חיים: קסלמן. אגרות נוספות אליו – לעיל ב'תשסז, ובהגסמן בהערות שם.

רצא

אדמו"ר שליט"א

ב'תתקכה

ב"ה, י"א אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר סעדי' שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ז מני"א — ולפלא שמאז לא נתקבלו ממנו כל ידיעות, ובודאי זהו סימן טוב שהכל שלום ובסדר. ובכ"א ת"ח אם יודיע עדי"ז בפירוש.

כיון שמטות כפולות כנראה הפירוש זו על גב זו — הרי אינו שייך הטעם שכתבתי עדי"ז בעבר . . .

בברכת הצלחה בכל הנ"ל ולבשו"ט וכוח"ט,

מ. שניאורסאהן

ב'תתקכו

ב"ה, י"א אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מה' אלול והתחלתו איך שמוצאו מגזע חב"ד ורוצה להתכתב ושגם חלקו יהי' בזה.

הנה לאחר התחלה כזו הנה ע"פ דרך ההגיון צריך הי' להמשיך בהשקפתו באיזה אופן ישתתף בעדת חב"ד ותמורת זה הנה במכתבו שני

ב'תתקכה

מוה"ר סעדי': ליברוב. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תתכט, ובהנסמן בהערות שם.
כיון שמטות כפולות: ראה לעיל אגרת ב'תתכט.

ב'תתקכו

נדפסה בלקריש ח"י ע' 252, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

רצב

אגרות קודש (ב'תתקכו)

ענינים . . . הקושיות שיש לו על הנהגת חב"ד. והנה ידוע מאמר הזהר הק' (חלק ג' דף קכ"ד ע"ב) דמסטרא דאילנא דחיי לית תמן — לא קושיא מסטרא דרע ולא מחלוקת מרוח הטומאה, ונתבאר בארוכה באגה"ק לרבנו הזקן סי' כ"ו.

ואם רצונו באמת להצליח בלימוד התורה בכלל ובלימוד החסידות בפרט — הרי אין לזה דרך אחרת אלא ע"י הקדמת נעשה לנשמע, שבאופן כזה ה"י המתן תורה הכללי, ובאופן כזה הוא מתן תורה שבכל יום — וכנוסח הברכה **נותן** התורה לשון הווה — וע"ז נאמר תומת ישרים תנחם גוי, וא"ל כו'.

והשי"ת יסיר ממנו את ההעלמות וההסתרים ויוכל ללמוד תורה ביראת שמים טהורה.

ב'תתקכז

ב"ה, י"ד אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

נהניתי במ"ש שממשיך עבודתו בקירוב הנוער לתורה וליהדות בכלל. ולפלא שאינו מזכיר דבר אודות השתתפותו בהעבודה הכי ענקית להגדיל את ישיבת . . . בכל האופנים האפשריים ובכל הענינים, אשר לכל לראש הוא להשתדל להגדיל כמות התלמידים הן אותם הלומדים כל היום או רק איזה שעות ביום ולהעלות חשיבות ענין הישיבה ועניני שתעשה מרכז העיר לעניני יהדות על טהרת הקדש היינו שמתפללי ביהכ"נ דשם ילמדו שם שיעורים קבועים בכל יום וכו' וכו',

וע"פ פתגם רבותינו הק' אז ווי מ'שטעלט זיך אוועק אזוי גייט דאס איז נוגע ביותר וביותר אז די התחלה זאל זיין בהידור ובהתפשטות.

און זיכער שגם שורותי אלה המעטות תספיקנה לעורר בו ובכל אנ"ש בכאו"א מהם ביחוד — כי ברשותו לפרסם את הנ"ל בתוככי אנ"ש — כחות הנעלמים ואפילו כחות היוליס שיבואו בפועל בבנין עניני חב"ד במדינתם עתה עד יבא משיח צדקנו ויקבץ את נדחי ישראל מארבע כנפות הארץ ולא ילמדו עוד איש את רעהו כי כולם ידעו אותי וגו'.

המחכה לבשו"ט בהקדם ובברכת כוח"ט.

ב'תתקכח

בי"ה, ט"ו אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר ניסן שי

שלום וברכה!

שמחתי לקבלת מכתבו מיום ה' אשר ענין קבלת הוויזה לנסיעה הולך ומסתדר ואחכה להמשך בשו"ט בזה מקבלתה בפועל,

ובכלל אין לחשוש לנסיעה באווירון ובלבד שיהי גדול היינו של ארבעה מאטארען, וכיון שגם הרה"ג כו' מוה"ר הלל שי' פעוזנר קבל וויזה בודאי יסדרו ביניהם שלא יסעו בבת אחת והאחד יחכה לחזרת רעהו.

בודאי קבל מכתבי בו עוררתיו עוה"פ ע"ד הזכות והאחריות בהגדלת כמות התלמידים דמרוקה והגדלת איכותם, ובודאי משתדלים בזה ככל הצורך, ומובן שכשיסע לכאן יסדר באופן שאל יחסר המזג.

מוסג"פ לקוט אלול ובטח יפרסמו באופן המתאים.

בברכת הצלחה וכוח"ט.

ב'תתקכט

בי"ה, ט"ו אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ג מנ"א בו כותב שוותר על עקשנותו להשאר בישיבת תומכי תמימים ולא יוכל לוותר על החלטתו שלא לחזור להלימודים בהישיבה ובמילא שואל ממני באיזה מקצוע להסתדר וכו', ולמה הדבר דומה

ב'תתקכח

מוה"ר ניסן: נמנוב. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תרמא, ובהנסמן בהערות שם.
לנסיעה: לחודש החגים לכ"ק אדמו"ר שליט"א בני.

לאחד שרוצה לחבול בעצמו ברוחניות ובמילא גם בגשמיות במשך הזמן ושואל דעתי באיזה אופן לחבול.

ויזכהו השי"ת בזכות אבותיו שיראה את האמת והטוב לפניו בגשמיות [ו] ברוחניות גם יחד היינו לימוד באהלה של תורה בנגלה ובחסידות. ויה"ר שיהי' בעוד החבלה בעצמו עדיין מועטת.

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א,

מזכיר

ב'תתקל

ב"ה, ט"ו אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מח' אלול מבשר טוב אשר בא שלום לעיר . . . ולפלא שעכב כ"כ הודעה זו, ובמכתבו כותב אודות מהות האנשים וגם מה שסיפרו לו אלה שניסו מכבר בתעמולה בהוספה בעיני תומ"צ ושהדבר תלוי בקישויים.

— בטח הרי ידוע לו ממכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר, סיפור איך שזקנו אדמו"ר מוהר"ש כתב לאחד שנדד למקום בו גרו יהודים שלא היו קרובים כ"כ לתומ"צ, אשר פשוט ובהחלט שפרנסתו הגשמית הי' יכול הקב"ה להמציא לו במקומו לפניו מקום תורה ויר"ש, וע"כ צ"ל שהביאו השי"ת לפה פנה נדחת בשביל פרנסה רוחנית היינו להשפיע במקומו,

ובאשר ממשיכים תוספת אלקות ע"י תוספת בלימוד התורה וקיום המצות — במילא אין פלא כאשר קשור בקישויים, כי ככל שתגדל התועלת תגדל ג"כ השתדלות הלעו"ז למנוע הדבר, ואדרבה גודל ההעלם וההסתר מורה על הריבוי אור שאפשר להמשיך במקום, וכמבואר בהמשל דאבן הנמצאת בראש חומה שנופלת למרחוק יותר מזו שמקומה באמצע החומה, ואין הדבר תלוי אלא בהשליח שנשלח למקום פלוני שימלא תפקידו כדבעי.

ותקוטי שכשיתהלכו עם אנשי המקום בניחותא בדרכי נועם ויתחילו

רצה

אדמו"ר שליט"א

מהשפעה עליהם ע"י ילידיהם שיחיו, הנה אפילו מעט אור דוחה הרבה חשך ובפרט הרבה אור, ומובן שבכגון דא צריך להזהר מלעורר חשד אצל תושבי המקום שמביטים עליהם כעל עמי הארץ וכו'.

והנקודה בזה כמבואר בפרק ל"ב בתניא להתנהג במדתו של אהרן אוהב את הבריות וכו', ומובן שאין לדרוש מהנ"ל להתהפך מן הקצה אל הקצה אלא לאט לאט, וחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם.

בברכת הצלחה וכוח"ט. המחכה לבשו"ט.

ב'תתקלא

ב"ה, ט"ז אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' אלול בו שואל אם להמשיך בדרכו שמתפלל לפעמים באריכות ובהתבוננות בענין מתורת החסידות אבל לפי הנראה לו לא פועל על המדות ובמילא שאלתו, אם להמשיך בזה.

והשאלה תמוה, כי מה אם כשנוהג ע"ד הנ"ל ובכ"ז עדיין לא פעל על המדות, הרי אפשר לשער מה שיהי' כשיעזוב דרכו זה, כי הרי מעשים בכל יום. ומובן גם בשכל הפשוט אשר אריכות התפלה והתבוננות בענין מתורת חיים מסייעים להטבת המדות וכו"ס גם לאתהפכא ולא רק לאתכפא.

וצריך הי' לבדוק את התפילין שלו וכן לתת בכל יום חול קודם התפלה איזה פרוטות לצדקה ולאחר התפלה השיעור תהלים – כפי שנחלק לימי החדש – אשר בטח אז יראה ג"כ בעיני בשר פעולת עבודתו זו הנ"ל על המדות.

ולהודעתו מקביעות יום חתונתו עם ב"ג תחי' . . . הנה יה"ר מהשי"ת שיחי' למזל טוב מזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת ויבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

בברכת מזל טוב מזל טוב וכוח"ט.

ביתתקלב

ב"ה, ט"ז אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעשי"ק, בו כותב אשר קבל ע"ע בלי נדר לסדר במקום
מגורו תלמוד תורה לילדים, ובודאי כוונתו לתלמוד תורה [ב]מובן המלה
תורה האמיתית תורתנו הק'.

הנה יה"ר מהשי"ת שיצליח בזה ויראה פרי טוב בעמלו, וע"פ פסק
רבוה"ק שמדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה ימשיך את הסייעתא דשמיא
שהוא וזוגתו שיחיו יחנכו ויגדלו את ילדיהם שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים
טובים.

וכיון שלכל דבר וענין צריך סייעתא דשמיא ובפרט בארץ אשר עיני ה'
אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה ובמילא האחריות יותר גדולה,
והרי אין ביד בן אדם לתבוע כי אם לבקש מהשי"ת בתורת חסד חנם, צריך
להרבות בצדקה וחסד גם למטה שאז מרבין בצדקה וחסד מלמעלה, ולכן
נכון שבכל יום חול יפריש קודם התפלה איזה פרוטות לצדקה ולאחר התפלה
בכל יום יאמר איזה קאפיטלעך תהלים, ובדורנו זה דרא דעקבתא דמשיחא
מצוה וזכות לקבוע שיעור לימוד בפנימיות התורה שנתגלתה ונתבארה
בתורת החסידות. והשי"ת יצליחו בכל הנ"ל.

הפ"נ שלו אקרא על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נב"מ זי"ע.

בברכת כתיבה וחתימה טובה, המחכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

ב'תתקלג

ב"ה, ט"ז אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מו' שופטים בו כותב על אודות הקישויים שפוגש בדרכו בשיבת תומכי תמימים אשר ב... – יותר נכון ששם הסדרים שאינו מורגל בהם וכן הלימודים חדשים לפניו.

הנה בודאי ידוע לו מרז"ל (סוכה נ"ב ע"א) אשר יצר הרע של פאז"א עומד תמיד ותדיר במלחמתו, עד שמעידה תוה"ק שאלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו. ומזה מובן שכשהנדון באברך שרוצה להיות ירא שמים ורוצה ללמוד, הנה אם רואה יצרו הרע שנפתחה יכולת בשביל אברך זה לעלות מעלה מעלה הן ביראת שמים והן בלימוד התורה, מחפש תחבולות נוספות להפריע ככל האפשר, שאחז בדרכו חדשה זו. ואף שנקרא מלך זקן וכסיל, הנה זהו על שם שמסית לדברים היפך החכמה האמיתית, אבל בדרכי ההסתה והפתוי ערום הוא ביותר, והרי שרשו ג"כ בזה וכמ"ש והנחש הי' ערום, ולכן נקרא אומן שהתורה מעידה עליו שאומן מובהק הוא במלאכתו,

והרי פשוט שאם יבוא לאברך כנ"ל ויאמר לו תדע שבאם תלך בדרך זו יש תקוה קרובה לודאי שתעשה ירא שמים ביותר ותצליח בתלמוד תורה ביותר הרי לא לבד שלא ימנע על ידי זה מדרכו אלא אדרבה עוד יוסיף אומץ בה, ובמילא אין הברירה ליצה"ר אלא להתלבש באיצטלא של ירא שמים ותלמיד חכם ולבוא להאברך בטענות בקצה השני אשר באם ילך בדרכו חדשה זו לא יבוא להמטרה שאברך ירא שמים כוסף אל"י, וכיון שאין לך שלימות בעולם והבריאה כי אין שלם אלא אחד הוא הקב"ה, הרי יש נתינת מקום למצוא נקודה של העדר השלימות באיזה ענין שיהי,

והבחינה בכל הנ"ל לדעת מאיזה מקור בא הטענות והקושיות הוא כסיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר ע"ד הרה"צ והרה"ג והרה"ח מוהר"ן מטשערנאביל (נדפס בשיחת חג הפסח תשי"ג) והנקודה בזה הוא שאם התביעה היא להקדים נשמע (הבנה) לנעשה, הי"ז היפך אופן קבלת התורה, ועוד שבאם הטענות מפריעות מהענין של פועל הן בתורה והן במצות ובעבודת התפלה הרי בודאי באים מהלעומת זה.

וכשיתבונן אפילו לשעה קלה אשר נהרא נהרא ופשטי היינו שכל ישיבה

יש לה דרכים משלה, ובטח האדם שהרגל נעשה אצלו טבע שני הרי מובן היי **מקודם** שימצא בישיבת תומכי תמימים שינוים מאשר במקומו עד עתה ואשר בזמן הראשון השינוי יהי קשור בהקישוי לשנות הטבע שני שלו, ואם קבל הנ"ל אצלו צורה של קושיות ותביעות הרי בטח בא מהלעו"ז שהוא כדי שיתגבר האדם עליו ויעשה היפך רצונו היינו היפך הפיתוי והסתה שלא רק שלא יחליש אותו בהנוגע לתורה ותפלה אלא אדרבה יסיח דעת ויוסיף הן בהשקידה בלימוד תורה הן בהידור קיום המצות, ואין לך דבר העומד בפני הרצון. והשי"ת יצליחו.

בברכת כוח"ט.

ב'תתקלד

ב"ה, ח"י אלול, תשי"ד

ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מטו"ב אלול שנתקבל ליום הבהיר ח"י אלול וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר — בשם חסידים הראשונים — אז ער בריינגט חיות אין אלול, ומובן מעצמו אשר ענין החיות הוא היפך העצבות ובמדה ידועה אפילו היפך המרירות, כי אף שמבואר בכ"מ אשר ענין המרירות דורש ג"כ חיות הרי מובן שאינו דומה כלל וכלל להחיות שישנו בעבודה מתוך שמחה שאז החיות הוא באופן אחר לגמרי כיון שהשמחה פורץ גדר,

ומובן ג"כ שאין כוונתי באמירת מוסר, אלא רק לעוררו על תוכן מכתבו שאין צריך להיות במרירות כלל וכלל על שהקביעות עתים לתורה אינה בקביעות כי זהו בידו ובכל רגע ורגע יכול לקובעה בקביעות גם בזמן, ועל פי הסדר דקדושה אשר לאט לאט אגרשנו הרי אין כדאי לקבל ע"ע בקביעות זמן כמה שעות בהתחלת השינוי אלא כי אם רבע וחצי שעה בכל יום — ומה טוב חלק מזה בבקר וחלק מזה בערב בלילה, ואף שגם זה צ"ל בלי נדר וכההנהגה בזמן הזה כמבואר בלקו"ת ר"פ מטות שצריך לומר בלי נדר, אבל לאידך גיסא צריך לעמוד על הרבע שעה בתוקף, וכאשר אז מען וועט דורכברעכען

ב'תתקלד

וכפתגם: ראה גם לעיל ח"י אגרת א'תתנא, ובהנסמן בהערות שם.

רצט

אדמו"ר שליט"א

דעם וועג הנה תעשה במשך הזמן לדרך סלולה ויוכל להחזיק הקביעות לא רק בהקביעות בנפש אלא גם להוסיף בהקביעות בזמן וכמרז"ל שהקב"ה הוא העומד לימין כאו"א מישאל לעזור לו בעבודתו שאם רק פותח האדם כחודה של מחט אזי פותחים לו מלמעלה כפתחו של אולם, וידוע הדיוק בזה אשר פתח האולם. לא היו לו דלתות ובמילא הי' פתוח תמיד וכל העבודה היא רק להכנס לעזרה שזה נעשה אפילו בפתיחה כחודה של מחט.

מוסג"פ לקוט אלול המכיל בתוכו ג"כ מכתבי כללי. בברכת השנה, ומובן שכוונתי גם עליו וב"ב שיחיו בהכתוב בו.

בברכה לעבודת השי"ת בשמחה ומתוך שמחה ולכתיבה וחתימה טובה.

ב'תתקלה

ב"ה, ח"י אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

נצטערתי לשמוע אשר מצב בריאותו אינו בשלימות, וכשהייתי היום על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הזכרתי להטבת בריאותו ולעבודת השי"ת בשמחה.

וכיון שכבר פסקו הרמב"ם והטור והשו"ע ומובא בכ"מ בחסידות ביאור הכתוב בכל דרכיך דעהו אשר עובדים את השי"ת גם בענין האכילה אם האכילה היא ע"פ תורה וכן בזמן הטיול וכו' ובכל עסקי האדם, הרי מעצמו מובן שגם ע"ז חל הציווי דעבדו את ה' בשמחה.

והשי"ת יצליחו שתומ"י יתחיל בזה בבטחונו חזק להשי"ת הרופא כל בשר ומפליא לעשות שהוא זן ומפרנס לכל בחדס וברחמים. ובפרט שנמצאים אנו בימי אלול שכלשון רבנו הזקן בלקו"ת פ' ראה דף ל"ב ע"ב הנה ממה"מ הקב"ה רשאיין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו והוא מקבל את כולם בספ"י ומראה פנים שוחקות לכולם כמ"ש יאר ה' פניו אליו.

בברכת כוח"ט.

ב'תתקלו

בי"ה, חיי אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג הו"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר יוסף דוד שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מענה על מה שכתבתי הערותי בעניני עירובין.
ומ"ש בענין הזרעים שלא ראה זרעים במנהטן, הנה לפלא הדבר כי
מרובים הם בכמה מקומות שם.

כן מ"ש אודות העלאת שרטון שבמקום שהוא מדרבנן אין חוששין שמא
יעלה שרטון, ע"כ צ"ל שלא נתקבלה דיעה זו כיון שלדעת כמה ראשונים וכמה
גם מאחרונים להלכה למעשה אין רשות הרבים בזמן הזה ובכ"ז מביאין
ומאריכין בהחשש דעלה שרטון גם עתה.

ומ"ש ע"ד הערתי דשאני שבת שבמרה נצטוו, ומקשה ע"ז מתוסי' שבת
פ"ז ע"ב ד"ה [א]תחומין, הנה כמדומני ברור שגם במכתבי ציינתי לתוספות
זה כי שם משמע דלחד מ"ד נצטוו על הוצאה במרה וממני נלמד גם להשני
כיון דלא בזה הוא פלוגתייהו. ומה שרוצה לדמות זה למילה (ולחעיר מפיה"מ
ספ"ז דחולין), הרי גם על זה רמזתי במכתבי שציינתי שם דבשבת שבסיני
נאמר להם כאשר צוך במרה משא"כ מילה, וכמובן.

ועל של עתה באתי לאחל לכת"ר כוח"ט לשנה טובה ומתוקה.

בכב' ובברכה.

ב'תתקלו

נדפסה בלקריש חכ"א ע' 384, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר יוסף דוד: מאסקאוויטש, אגרת נוספת אליו — לעיל ב'תשפ"ו. וראה שם לתוכן האגרת שלפנינו.
רשות הרבים בזמן הזה: בהמשך לזה — ראה לקריש שם.

ב'תתקלז

ב"ה, יום הבהיר חיי אלול, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייערע בריוו פון ה' עקב און ד' תצא, און עס האט מיר געפרייט צו לייענען אז אייער זון ש' פילט זיך שוין גוט און מסתם איז ער שוין געקומען אהיים בשעה טובה ומוצלחת.

אויך האט מיר געפרייט צו לייענען אז די געשעפטן האבן זיך פארבעסערט. לויט מאמר רז"ל (ב"ב יב, ב) אז כל המטיבין ל"י איז דאס אויף א לאנגע צייט, זאל דער אויבערשטער העלפן אז אייערע געשעפטן זאלן גיין פון גוט צו בעסערס לאריכות ימים, סיי בגשמיות סיי ברוחניות.

איר דארפט זיך ניט איילן אומצוקערן געלט וואס כ'האב אייך געליען פון דער קופה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, דערפאר וואס כ'האפ אז עס וועט אייך ברענגען ברכה והצלחה.

בנוגע לשאלתו וועגן זיין אויפן ציון פון אייער פאטער ז"ל בתוך י"ב חודש, איז בכלל הענגט עס אפ במנהג המקום, דערפאר וואס עס זיינען פאראן ערטער וואו מיטוט עס ניט בתוך י"ב חודש. אויב אבער עס איז ניטא א מנהג קבוע, ובפרט אז עס האנדלט זיך בימי אלול ותשרי ימי רצון, מאכט ניט אויס אז איר זאלט יא גיין.

מסתם ווייסט איר די מנהגים ווי מ'פירט זיך ווען מ'גייט אויפן בית החיים אויף קברי אבות, זיין אין וואסער ב' ביום, טרינקען פארן גיין, אבער ניט עסן, וכו'.

בנוגע צו א תיקון וואס איר בעט און אויך א באוואר[עניש אויף להבא, איז די ערשטע זאך דארף מען אויפהערן טראכטן וועגן דעם ענין, ווארום דער טראכטן אליין ברענגט צו א מקרה בלתי טהור. בנוגע תיקון דארף מען מרבה זיין באותיות התורה והתפלה, זיין נזהר אין טבילת עזרא און געבן אויף צדקה בלי נדר אפטער און טאן אין א פאסנדן אופן בחינוך הכשר של בני

ב'תתקלז

די מנהגים: ראה ס' המנהגים-חב"ד ע' 96.

ובנות ישראל. עס איז אויך א גלייכע זאך, אויב ס'איז שוין א לאנגע צייט ווי מ'האט בודק געווען די תפילין, זיי בודק צו זיין.

כ'האף צו הערן גוטע נייעס פון אייך בכל הני"ל.

צום נייען יאר, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, שיק איך אייך און אייערע בני בית שיחיו מיין ברכה, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגוי"ר.

בברכה.

ב'תתקלח

ב"ה, י"ט אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו אודות מרת . . . תחי' אשר אין לה שלום בית ותולים שזה מסיבת חמותה המעיקה בביקורה לעתים תכופות בביתם כו',

הנה קרוב לודאי שזה בשביל שעניני טהרת המשפחה צריך תיקון, אשר נוסף על כל שאר התוצאות שבאים מהעדר הזהירות בזה הרי גם הני"ל בכלל, וכמרו"ל (נדה ל"א ב') מפני מה אמרה תורה כו' כדי שתהיי חביבה על בעלה, ומובן שזה נוסף על מה שנוגע להילודים וכו' וכו'.

ותקוטי שימצא האותיות להסבירם להורי הני"ל את כל האמור לעיל, וכבר הנסיון הראה שכל מה פחות שבושים (וואס מען שעמט זיך ווייניגער) — אף שכמובן צריך לבאר זה בדרכי נועם — הנה אח"כ כל הצדדים יותר שבעים רצון.

בברכת כוח"ט.

ב'תתקלט

ב"ה, י"ט אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייער בריף פון ח"י אלול און איך בין געווען צופרידען צו ליינענען אין עם אז איר געדיינקט אייער חסידישע אפשטאמונג, און דער עיקר אז איר האלט אן אידישקייט מיט די חסידישע מנהגים אויך דא אין אמעריקא, און ווי עס איז באוואוסט דאס וואס כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע האט געזאגט, אז די סברה און טענה אז אמעריקא איז אנדערש ווי די אלטע היים, איז א טענה כוזבת, ווי עס ווערט ערקלערט בארוכה אין דער בייגעלייגטע חוברת.

דאס וואס איר שרייבט וועגען תפלה בצבור, איז דאס איינע פון די עיקרים. א זעלבסט פארשטענדליכע זאך איז אז ריידן דברי חול וואס איר הערט בשעתן דאוונען איז זייער א שטער, אבער צו דעם איז דאס ניט די עצה צו דאוונען ביחידות אין שטוב, נאר אדרבה אויסניצען די השפעה און די ווארימקייט וואס הקב"ה שיינקט א מענשן און איינווירקען אויך אויף דער סביבה אז זיי זאלען זיך אויפפירען אין שול, וואס דאס איז א מקום קדוש, ווי מען באדארף זיך אויפפירען אין א מקום קדוש. און אז מען רעט מיט א אידען, וואס יעדער איד איז זיין פינטעל איד גאנץ, ווען מען רעט צו עם הארציג איז סוף כל סוף פועליט מען, און וואס דענסטמאל איז זכות הרבים תלוי בו.

לויט אייער בקשה וועל איך מזכיר זיין אייך און אייערע קינדער אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, אבער זיכער ווייסט איר דעם מנהג אז מען איז מזכיר מיטן אידישען נאמען און מיט דעם נאמען פון דער מוטער, איז ווען איר וועט מיר שרייבען די נעמען, וועל איך דאס מיט צופרידענהייט טאן.

ב'תתקלט

באוואוסט . . געזאגט: ראה אג"ק שלו ח"י אגרת ג'תשיג, ובכ"מ.

און צום אנקומען פון נייעם יאר ווינש איך אייך א כתיבה וחתימה
טובה לשנה טובה ומתוקה.

בברכת כוח"ט.

נ.ב.

לויטן ענוועלאפ זעה איך אז איר זייט סעקרעטאר פון א
לאנדסמאנשאפט, האף איך אז איר ניצט אויס אייער השפעה דארטען פאר
ענינים פון תורה ומצות וכל המוסיף מוסיפין לו.

ב'תתקמ

ב"ה, כ"א אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד בתל אביב, ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מיו"ד אלול, ונצטערתי לקרות בו אשר לא
בא לפועל הדפסת בטאון לחיי אלול אף שהי' בדעתם לעשות כזה והסיבה
היחידה היא רק חוסר האמצעים, ולפלא שאין מחפשים עצה איך לבסס
השגת האמצעים בשביל הבטאון, כי בטח גם בתור גליון פנימי הרי יש לקבל
איזה אמצעים מהאנשים שנשלח אליהם נוסף על התמיכה מהמוסדות,
ובפרט שבשנה שעברה כמדומה לי הופיע לחיי אלול, ובעינים כמו אלו הרי
צריך להוסיף ולא לגרוע.

נהניתי לקבלת הדו"ח מפעולות די"ב תמוז וכן ממה שמתכוננים לשדר
ברדיו בקשר עם חיי אלול שתקותי שבא לפועל.

מ"ש שאין מבינים כוונתי מהו עסקנות צבורית. מובן ששאלה זו אין לה
מקום להענות בריחוק מקום, כי ה"ז תלוי בהתנאים על אתר, והרי באה"ק
ת"ו בפרט יש כר נרחב ורק סניף הימנו הוא יסוד השיעורי דא"ח במקומות
שאינם (אבל גם זה לא כמו שכותבים ע"י שיהיו אנשים באים לשם ממקום
אחר וע"מ לקבל פרס כי באופן כזה ספק גדול אם יהי' לזה קיום הן מצד
ההוצאה והן מצד הטרחה, ועכ"פ בשלב הראשון יש להשתדל לסדר שיעורים
באותם המקומות שיש למצוא מגיד שיעור על אתר אשר אז גם אם צריכים
לשלם לו מה תהי' הוצאה קטנה הרבה יותר מאשר לזה הבא ממקום רחוק).

ובתור השתתפותי במפעלות חדש תשרי מוסג"פ איזה סקריפ, אבל כנ"ל
הנה השתתפותי הנה רק סמלית כי שיטתי היא שפעולות הרגילות ושוטפות
צריכים למצוא האמצעים על אתר שאז סימן הוא שזהו ארגון שיש לו עתיד
ויש מעוניינים בהתפתחותו.

הפ"כ מהאסיפה המשותפת נתקבל.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
יה"ר מהשי"ת שתשרה הצלחה בעבודתם בקדש ועבודתם הכללית שבלי"ס
שתמשיך תוספת ברכה והצלחה לכאו"א מהמשתתפים בה בעניניו הפרטים.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

ב'תתקמא

ב"ה, כ"ב אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... נהייתי ממ"ש אודות השיעורים השונים שקבעו והעיקר אשר
מתרבה חוג הלומדים, ובודאי ישתדלו בזה ביותר, ובפרט שאליבא דאמת אין
שייך בזה לומר ביותר כי איזה השתדלות שתה"י אינ"ה מספיקה בערך גדולת
הדבר, ובפרט בהביא בחשבון מאמר רבנו הזקן שתורת החסידות הוא בשביל
כל עם ישראל שבמילא כל העושה בכיוון זה ממלא הוא משאלות לבב רבינו
הזקן ע"י שנתוסף עוד בקהלתו אלו שנתקרבו לחסידות תורתה הדרכותי
ומנהגי.

נכון במאד מאד מה שהטילו על כל אנ"ש לחזור דא"ח לפי התור, ומה
טוב שגם בשאר הסניפים יתקנאו בזה וינחילו הענין גם במקומם.

בטח למותר לעוררם אשר בהשיעורים שלומדים צ"ל גם כן שיעור
בהלכות הצריכות מאורח חיים, ובפרט שהוזנח לימוד זה בכו"כ חוגים עד
כדי כך שכשבא מעשה ליד אין יודעים איך יעשו ואת אשר יעשו ואשר לא
יעשו, וכפי שמעיד החוש. וכבר ידוע עד כמה רבותינו הק' הזהירו על לימוד
זה וכנראה ג"כ בהקדמת שו"ע דרבנו הזקן.

ב'תתקמא

שיעור בהלכות הצריכות: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ביתנו, ובהנמנן בהערות שם.

כבקשתו אזכירו ואת ב"ב שיחיו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני
בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות.
בברכה.

ב'תתקמב

ב"ה, כ"ב אלול, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

קבוצת הנערות ב . . . ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

זה מכבר קבלתי מכתבן ומפני כמה סיבות נתעכב המענה שלי.

ועל סף השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, באתי
בזה במענה, על כל פנים בקצור, כי השאלות שהן נוגעות בהן במכתבן קשה
במאד לענות עליהן בכתב, ותקותי אשר מרת . . . תחיי תבאר את הנקודות
שבמענה שלי הדורשות ביאור נוסף:

כל ישראל מאמינים בני מאמינים שהבורא ית' מנהיג את העולם
בהשגחה פרטית, ומוכן שאין כל ענין ודבר ופרט שהוא לבטלה. ועל אחת
כמה וכמה במין האנושי, ולמעלה מזה וכמה פעמים ככה בעם הנבחר, אשר
לכל אחד ואחת מבני ובנות ישראל יש תפקיד מיוחד, והוא לא רק בשביל
עצמו אלא בשביל הכלל כולו ג"כ.

ודעת לבון נקל, וגם רואים במוחש, שתכלית החיים הוא לא השגת
הנאה מתענוגי העולם הנפסדים, אלא אדם לעמל יולד, שעל ידי עמלו ויגיעתו
— בתורה ומצוות הנצחיים — משיג הוא סיפוק רוחני, ובפרט כאשר עושים
ופועלים גם לטובת הזולת. וזהו פירוש של "תורת-חיים" כפשוטו — חיים
גם בעולם הזה.

ב'תתקמב

נדפסה בלקריש חכ"ג ע' 337, והוגהה ע"פ העתק המוכירות.

מובן מאליו שאין הכוונה שמחוייב אדם למאוס בתענוגי העולם עד כדי כך שיעסוק בסגופים ויסבול יסורים כל ימיו, כי כידוע, ובפרט בתורת החסידות, דרך הסגופים לא זו הכוונה ותכליתה, אבל צריך לדעת מהו עיקר ומהו טפל, והתענוגים שמדגישות במכתבן ואשר כה קשה עליהן פרידתן מהם, הנה לא זהו התכלית, ואין לעשות "עגל" מזהב או קולנוע וכיוצא בזה, אשר בטח גם הן מכירות שטפלים הם או גם ריקים מכל תוכן לגמרי.

וכל זה אפילו בשנים כתיקון, ועל אחת כמה וכמה בדורנו זה בהגלות נגלות לפני כל הריקניות וחוסר התוכן והטעם שבכמה "אידעאלים" ודיעות שוא, אשר לא הכסף ולא הכח עמדו לו לאדם בשעת דחקו, הנה בדורנו זה נקל יותר לראות את האמת הפשוטה והעבודה התמה, מאחר שסרו כמה העלמות והסתרים של דיעות נכזבות והבלי העולם המבלבלים את השכל הישר.

ואלה מבני עמנו שנשארו כאודים מוצלים מאש, אחר החורבן הנורא, הנה על כל אחד ואחת מאתנו לראות את עצמו כשליח שעליו למלא לא רק תפקידו הוא אלא גם תפקיד כל אלו שנספו בלא זמנם.

וכמו שבנוגע לעם ישראל בכללותו הרי החלקים שבו ששמרו התורה והמצוה קיימים עד היום הזה וכל אלו הכתות שסרו מן הדרך הנה או שלא נשאר מהם כל שריד ופליט או שהם רק מתי מספר והולכים ומתנוונים כאברים מדולדלים, כן הוא בנוגע להפרט והיחיד שעל ידי אחיזתו בחייו היום-יומיים ובפרט בהנוגע לדבור ומעשה בפועל בדרך התורה, קונה עולמה, גם עולם הזה, באשר כל ימיו מלאים תוכן ומשביעים רצונו.

הנקודה היסודית כתוצאה מכהנ"ל, שהתהומ"צ שמרו את עם ישראל בכללותו מכליון ח"ו, למרות שהיו המעט מכל העמים שבכל דו"ד עמדו עליו לכלותו, והתורה והמצוה הוא החוט השני המאחד את כל דורות ישראל מזמן מתן תורה ועד עתה.

תפילתי ובטחוני, אשר כל אחת ואחת מכן תלך בדרך זו אשר סלולה בשבילינו אבותינו, ותלכנה לבטח בדרכן בחיים מאושרים בגשמיות, כי יהיו חיים מאושרים ברוחניות.

בברכה לנצל את כוחותיהן וכשרונותיהן וירושת אבות שבכל אחת מהן במלחמה להשאר נאמנות לנצח ישראל ולתורתו ולהשפיע גם על סביבתן בכיוון זה,

ובברכת כתיבה וחתימה טובה.

ב'תקמג

בי"ה, כ"ב אלול, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש!

זה מזמן שנתקבל מכתבה בו מתארת מצב הנפשי וכן ע"ד עבודתו בשדה החנוך, ובפרט עם קבוצת נערות ב... , כן קבלתי מכתב מקבוצת הנערות אשר גם בו משתקף מצב רוחה, וכידוע אשר תכונת הרב ניכרת בתלמיד במדה גדולה.

ובמענה על מכתבה, הנה בטח למותר לבאר לפני בת ישראל כמותה, ובפרט שהיא מיוצאי רוסי וזוכרת הסבות והנסיונות שעברו עלי בדרכה, אשר העולם אינו הפקר וכי השי"ת הוא המנהל אותו לכל פרטיו בהשגחה פרטית, שזהו מיסודות אמונתו, אשר כל בני ובנות ישראל מאמינים בני מאמינים הם, ואפילו אם אין האמונה הזאת נראית בגלוי.

מובן מהנ"ל, אשר אין דבר אחד בעולם לבטלה, וכל ענין ודבר יש לו תכלית מיוחדת. נמצא אשר אם התכלית הרצויה אינה יוצאת לפועל, ועל אחת כמה וכמה אם נעשה ההיפך מזה, מובן ההיזק מזה לעצמו ולכל העולם כולו.

ודבר זה ברור עוד יותר לכל אלה, אשר ההשגחה העליונה הצילה אותם מרדת שחת בימי הגזירות שניתכו על עמנו, שאפילו בהתבוננות קלה אפשר להבין, כי לא בצדקתם ובזכות עצמם נצולו בדרך נס, אלא לשם תכלית מסויימת, ולכה"פ מכאן ולחבא עליהם למלא תפקידם וחלקם בעולם, ולא ח"ו להרוס.

וכל מי שחונן בתכונות מיוחדות שיש לו השפעה, הנה צריך להשתמש בתכונות אלו לטובת הסביבה, כי אין זה ענין פרטי, ועל אחת כו"כ שצריך להכיר את האחריות לדור הצעיר, המתחיל למצוא דרכו בחיים.

לאחר הקדמה זו, הגם שלמותר להאריך בהיוצא מהדברים, אבל ליתר ביאור ושלא להשאיר מקום לכל ספק, אאריך אפילו במקום שהי ראוי לקצר, והוא:

ב'תקמג

נדפסה בלקו"ש ח"כ"ב ע' 362, והוגהה ע"פ העתק המזכירות.

מאחר שהשי"ת הוציא ממסגר והציל . . . באותות ובמופתים היוצאים מדרך הטבע, והביאם למקום שיכולים לפעול שם גדולות, ואפילו לא במסירות נפש, אלא במסירת הרצון לבד, הרי אין כל ספק שעליהם לוותר על "מציאות" עצמם ועל האנוכיות שלהם למען האמת. כי מובן אשר כל הקושי שבזה הוא רק להקדים את הנעשה לנשמע (נשמע שפירושו הבנה), היינו הקבלת עול שבזה.

ואחרי אשר גם אותה הציל השי"ת . . . וחנן אותה בכח השפעה על הסביבה בכלל ועל הנוער בפרט, הנה פשוט הוא שעלי להכיר את הזכות והאחריות שבזה, וחלילה לה להרוס ח"ו.

החובה עלי להשתמש בכשרונותי במילואם ולא רק בחלקם כדי להשריש אמונה פשוטה בין בני ובנות ישראל ובפרט בין הנוער, ושלא להשאיר מקום לכל ספקות באמונה. ושלא לשכוח האמת הפשוטה, אשר מה שנדמה לה שיש לה איזה ספיקות בענינים עיקריים, אין זה אלא דמיון הבא מצד הרע שבעולם, שחלק ממנו נמצא בכל אדם (יצה"ר) המעלים על האור והאמת. ומובן שהוא גם כן המסית לומר, שאי אפשר לה להשפיע בכיוון מיוחד כיון וכל זמן שהיא עצמה בספק.

אבל אין היא הראשונה במצב כזה ואף לא האחרונה. וכבר הראה הנסיון שכל אלו שאחזו בדרך אבותיהם, היא דרך תורתנו תורת חיים, חיים גם בעולם הזה, הנה, כמו שבנוגע לעם ישראל בכללותו הרי החלקים שבו ששמרו התורה והמצוה קיימים עד היום הזה וכל אלו הכתות שסרו מן הדרך הרי או שלא נשאר מהם כל שריד ופליט או שהם רק מתי מספר שהולכים ומתנוונים, כן הוא גם בהנוגע להפרט והיחיד, שעל ידי אחיזתו, בחייו היום-יומיים, ובפרט בהנוגע לדבור ומעשה בפועל, בדרך התורה, הרי כל ימיו תוכניים הם ומשביעים רצונו (כשעושה חשבון אמת בנפשו) ונהנה עונג אמיתי כשרואה תוצאות השפעתו על הזולת. מה שאין כן בכל אלו שנטו מן הדרך, שזרעו ספיקות ובמילא קצרו אכזבות וכו'. ומכאוב להאריך בדבר המצער.

המורם מכל הנ"ל — כיון שחננה השי"ת בכשרונות השפעה, וכן זכתה להיות כמה שנים בסביבה ספוגה יראת שמים וקיום המצות מעשיות, וזכות מיוחדת נתוספה לה שנמצא בסביבתה חוג של נוער שיכולים לעודדו ולאמצו שלא יתרשם כלל וכלל מהשפעות בלתי רצויות שעלולות להביא היזק וכו' בחייהם ח"ו — הנה חובתה וזכותה לנצל את כשרונותי וזכויותי הנ"ל במילואם.

ואפילו אם שיטתה שאין הדבר מתיישב עדיין במאה אחוז בשכלה, הרי

אין המושפעות שלה יכולות לחכות עד שתבוא להשלימות או עד שתגרש את כל המחשבות המבלבלות אותה, כי כל יום ויום העובר הרי זה אבידה שאינה חוזרת.

וכנ"ל בלי ספק אצלי שזהו תפקידה בעולם אשר בשבילו הצילה השי"ת מכל מה שעבר עליי והביאה למקומה עתה. און מיט דעם אויבערשטען – דינגט מען זיך ניט.

בברכת הצלחה מופלגה בכל הנ"ל, ואשר גם בפרטיות יצליחה השי"ת שיבוא לה כל זה בלי העלמות והסתרים יתירים על המדה, ובברכת כתיבה וחתימה טובה, המחכה לבשורות טובות.

ב'תתקמד

בי"ה, כ"ג אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

באקומענדיג בריף פון אייער זון מר . . . שיי האט ער מיר אויך געשריבען וועגען צופאל וואס עס האט געהאט אייער עלטערער זון מר . . . שיי, און איך וועל אים מזכיר זיין אויף דעם ציון הקי' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע אז ער זאל האבען א רפואה קרובה,

און איך האף אז ווען איר וועט האבען גוטע בשורות אין דעם וועט איר מיר אנזאגען. און איר קענט מיר שרייבען אויף וועלכער שפראך אייך איז באקוועמער וויילע זייענדיג עטליכע יאר אין פאריז, לייען איך אויך פראנצויז.

איך וויל אייך דערמיט אויפמערקזאם מאכען אז מען דארף געדיינקען השם יתברך ניט נאר ווען עס פאסירט חס ושלום א ניט גוטע פאסירונג, נאר אין א פיל גרעסערע מאס ווען השם יתברך פארהיט אז עס זאל ניט פאסירען, [אדער] ווען די פאסירונג גייט אדורך בשלום,

און בפרט יעצט גייענדיק צו א נייעם יאר וואס יעדערער בעט און האפט

ב'תתקמד

נדפסה בלקריש ח"ט ע' 526, והוגהה ע"פ העתק המזכירות.

שיא

אדמו"ר שליט"א

אז השם יתברך זאל עס געבען נייע כחות און נייע קוועלען פאר פרנסה, דארפמען זיך ניט שרעקען און אויך אנהויבן פירען א נייעם סדר פון לעבען לויט די אנווייזונגען פון תורתנו הק' וואס דורך דעם בריינגט מען פאר זיך און פאר דער גאנצער פאמיליע א בעסערונג אין פרנסה און געזונט און אמת'ן גליק און נחת פון קינדער,

און השם יתברך זאל אייך העלפען צו קענען אנזאגען גוטע בשורות אין דעם וואס פריער.

מיט א וואונש פאר א גוט יאר.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א.

ב'תתקמה

ב"ה, כ"ג אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

... קראתי בעיון מה שכותב אודות הקייטנא בכפר חב"ד, ונהניתי ממה שסוף כל סוף לקח חלק פעיל בארגונה, וכבר ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע טובה פעולה אחת מאלף אנחות, ובפרט כשהמדובר הוא בעניני חנוך שהם מביאים פירות ופירי פירות עד סוף העולם.

ובטח ימלא הקב"ה הבטחתו לשלם מדה כנגד מדה – להוסיף לו הצלחה מרובה בלימודו ובחינוכו הוא, כי הרי תקופת החינוך של האדם הוא הנמשך כל ימי חייו, וכמ"ש רוב שנים יודיעו חכמה.

אבל נתעכבתי על מה שניכר מבין השורות שלו שהיחס של המדריכים והמורים להנהלת הרשת הוא – כאילו הענינים הם של ההנהלה, והמורים והמדריכים יש להם משרה בענין פלוני או פלוני. וכבר כתבתי בכמה ממכתבי להמשתתפים בהרשת, אשר הענינים הם על אחריות כל המשתתפים, ובמילא לזכות כל המשתתפים. ומזה מובן, אשר אלו שהם המתעסקים בפועל בתפקיד הראשי של הרשת, היינו המחנכים בפועל, זכותם גדול הרבה יותר, ובמילא גם יחסם חשקם ומרצם בהפעולות צ"ל גדולים הרבה יותר מאשר אלו של חברי-הנהלה, שאינם אלא תמכין דאורייתא.

ופשוט, לאחר התבוננות ואפילו קלה, שבכלל בכל ענין של בני אדם

אגרות קודש (ב'תקמה)

שיב

חסרה השלימות, ולכן אפילו אם נדמה שהחסרון הוא גדול יותר על הרגיל — היז צריך לשמש עוד גורם נוסף לתוספת מרץ והתענינות איך לתקן הדברים. וידועה הבטחת הקב"ה — הבא לטהר מסייעין אותו.

והשי"ת יכתבהו ויחתמהו לשנה טובה ומתוקה שנת הצלחה בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות ושנת הצלחה בהשפעה על סביבתו ובפרט בשדה החינוך על טהרת הקדש.

הפ"נ נתקבל.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ב'תקמה*

ב"ה, כ"ג אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר מיכאל שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מגי' תבוא והקודם, הרי תקותי שלעת קבלת מכתבי זה כבר הוטב ובמילא בלי בלבולים יוסיף אומץ בעבודתו בקדש למרות מנהג המדינה שהוא היפך שכל הבריא ואפי' שכל דנפש השכלית ולא רק שכל דקדושה אשר דוקא בשילהי אלול ובחדש תשרי ממעטים בעבודת חינוך על טהרת הקדש, ואף שמצד חושי התל' הרי כפי מכתביהם שלו ושל הרה"ח הרש"מ שי' אין לעשות הדבר הרי ידוע דאף דאונס רחמנא פטרי' אבל כמאן דעביד לא אמרינן וסו"ס הרי אין מנצלים את הזמן בהנוגע להמושפעים. מובן שאין כוונתי לאמר מוסר אלא לעורר התבוננות עוה"פ אפשר כבר באה העת לשפר הענין עכ"פ במקצת.

ב'תקמה*

מוה"ר מיכאל: ליפסקר. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תקעט, ובהנסמן בהערות שם.
דוקא . . חשרי: ראה גם לעיל שם.
הרש"מ: ה"ר שלמה מטוסוב.

תקותי אף שלא העירותי אותם עד"ז אשר אלו מתלמידיהם העולים
לאה"ק ת"ו מעוררים אותם וכופלים ומשלשים אשר יתקשרו שם עם אני"ש
ומוסדי חב"ד והעיקר ישיבת תומכי תמימים בלוד אשר שם ישנם הרבה
תלמידים מהספרדים ומה טוב אשר נוסף על המכתבים שבודאי נותנים
להתלמידים הנה הם מצדם יכתבו להנהלת הישיבה בלוד ע"ד מהות
התלמידים שעלו לאה"ק ת"ו כפי שיודעים אותם מכבר.

מ"ש אודות הבנין והבית רבקה, הרי בטח לאחר ימים אחדים יבוא
לכאן הרבא"ג שי' ובמילא אשאלו לטעמי השליה כיון שכת"ר איננו כותבם.

בהנוגע לביקורו בארצוה"ב אשר כותב שאפשר למצוא ממלא מקומו
למשך הזמן שיהי' כאן. וכנראה ממכתבו שגם ההוצאות אינם מונעים אותו,
ואם כן הוא יש להתחיל בהשתדלות, אבער אן התפעלות, כי בכלל יש
להתבונן איזה זמן מוכשר יותר אם י"ט כסלו או יו"ד שבט ואפשר שאופן
הצלחת ההשתדלות ישמש הוראה בזה . . .

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני
בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

ב'תתקמו

בי"ה, כ"ג אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מא' נצבים, מ"ש אודות הנחיצות דבדיקת הסכין ע"י
שני שובי"ם בודאי נכון הוא במאד, אלא שהדבר תלוי בהרבנים והעיקר
בהשובי"ם, ולצערנו רק לאט לאט הולך המצב ומשתפר, אף שאין לך דבר
העומד בפני הרצון ואם היו הרבנים והשובי"ם רוצים באמת ובתוקף
המתאים היו מצליחים בזה.

ומה שמזכיר במכתבו שאמרו לו שגם בהשחיטה שלי אין בדיקת שני

הרבא"ג: הר' בנימין אלי' גורדזקי.

שיד

אגרות קודש (ב'תקמו)

שובי"ם, הנה אין כאן בית שחיטה בהשגחת ליובאוויטש ובמילא אינו מובן מהו הפירוש שחיטה שלי, ועאכו"כ שאין להביא רא"י מזה לאיזה הכשרים וקולות.

כבקשתו אזכירו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לכתיבה וחתימה טובה ויכתב ויחתם הוא וכל ב"ב לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה.

ב'תקמו

ב"ה, כ"ג אלול, תשי"ד
ברוקלין.

ברכה ושלוש:

במענה על מכתבך מכ"ב אלול. נהניתי מזה שממשיכה בעבודתה בקדש לחנך ילדי ישראל על טהרת הקדש המקרב את לבם לאבינו שבשמים, וגודל הענין בזה מובן מפתגם הבעש"ט אשר אהבת הקב"ה לכל אחד ואחת מישראל היא גדולה שלא בערך מאהבת הורים לבנם יחידם שנולד אצלם לימי זקנותם ובמילא מובן מזה גם שכר אלו שזיכם השי"ת לפעול בזה.

במה שכותבת אודות הפרשותי לצדקה, הנה כיון ששואלת אם להפריש יותר ממה שנהגה עד עתה, הרי תוסיף על המעשר שהפרישה עד עתה באופן שיהי מעשר וחצי והחצי השני להשלים לחומש תניח הצדה ויהי להוצאות לבושים ותכשיטים השייכים לחתונה,

ויתן השי"ת אשר השנה הבע"ל תהי אצלה שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד בתוך כלל ישראל, ותבשר טובות בעניני.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

ב'תקמו

מפתגם הבעש"ט: ראה גם לעיל ח"ז אגרת איתתקסד, ובהנסמן בהערות שם.

ב'תתקמח

ב"ה, כ"ג אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מי"ד אלול והקודם לו, וכבקשתו אזכירו על
הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לכוח"ט לשנה טובה
בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ומה שכותב אודות מצבו עתה ועד עתה, הנה ידוע פתגם כ"ק מו"ח
אדמו"ר, טובה פעולה אחת מאלף אנחות, והוראת רבנו הזקן בעל התניא –
פוסק בנסתר דתורה – והשולחן ערוך – פוסק בנגלה דתורה – אשר
בדורנו אלה אין להתענות הרבה, וכלשונו באגרת התשובה פ"ג אסור להרבות
בתעניות, ובפרט כשנוסף על חלישות הכללית של הדור הנה נמצא הוא בטפול
רופאים, וגם אפילו את"ל שסו"ס יש מקום גם לתעניות, הרי יש לעשות
בתחלה שאר העניינים ולא בדבר המחליש את הגוף (התענית) שבמילא מחליש
ג"כ ההבנה בלימוד וההתבוננות בעבודת התפלה שחלישות הגוף מבלבל זה.

ובמילא לדעתי הנה ירבה באותיות התורה ובאותיות התפלה וימצא
אופן לפעול בשדה החינוך של ילדי ישראל על טהרת הקדש, אם בעצמו או על
ידי שיעשה וימשיך אחרים לזה, ויקבע שיעור מיוחד קבוע – בזמן וכן
קביעות בנפש – בלימוד פנימיות התורה שבדורנו זה נתגלתה בתורת
החסידות שבלשון הזהר נקרא אילנא דחיי שאין שם אחיזה ללעומת זה,
ובפרט הוא אחד התקונים לעון הידוע וכמבואר בכמה ספרים, וכל המוסיף
הרי פסקו רז"ל שמוסיפין לו ולכל לראש בהצלחה בעבודה זו גופא.

בברכה להטבת בריאותו בגשמיות ולהטבת בריאותו ברוחניות, אשר
אצל איש ואשה הישראלית שהם גוי אחד בארץ היינו שממשיכים האחדות
בכל ענייניהם הרי יחדיו ילכו.

ובברכת כוח"ט.

ב'תתקמט

ב"ה, כ"ד אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג הו"ח אי"א נוי"נ צנמ"ס בקי וסדרן כו'
מוה"ר ראובן שי

שלום וברכה!

בנועם מאשר הנני קבלת החוברת הרמב"ם והזהר שכבדני בה, אשר
כמעשהו בראשונים כן מעשהו בחוברת זו לעשות אזנים לתורה ע"י קישור
חבל בחבל ומרז"ל במרז"ל להאיר עיני הלומדים ע"י מראה מקומות, ובפרט
שלקח לו ספר הזהר שהי' מוזנח בעינינו אלו ביותר, ובודאי גם על להבא
ימשיך בזה. ויה"ר שחפץ ה' בידו יצליח להגדיל תורה ולהאדירה.

ובהזדמנות זו הנה אדגיש ג"כ במה שהוסיף תושי' בניצוציו בזהר חדש
שהגיעני מכבר שניכר בהם שיפור לגבי ניצוציו על הזהר, ובטח יכבדני ג"כ
בשאר ספריו שהו"ל בשנה האחרונה לבד ספר הבהיר וזהר חדש שהגיעוני
וכנ"ל.

כדרכי הנני בזה באיזה הערות בשולי הגליון.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה, אביע ברכתי
לכתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה ולהצלחה בענייני.

בכבוד ובברכה.

ב'תתקמט

מוה"ר ראובן: מרגליות. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ד א"מט.
הנני בזה באיזה הערות: לא הגיעו לידינו.

ב'תתקנ

ב"ה, כ"ד אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר חיים דוב שי

שלום וברכה!

מסיבה נתאחר אישור קבלת ספרו החינוך שהו"ל בצירוף מבוא הערות
וכו' ואתו הסליחה.

ויה"ר מהשי"ת לזכותו להגדיל תורה ולהאדירה ע"י פעולות מעין הנ"ל,
נוסף על פעולתו בקהלתו בתור מנהיג ומשפיע רוחני שתה"י מתאימה לשם
הניתן לקהלת ישראל מימי קדם "קהלה קדישא" שזהו תלוי בקדושה בחיי
היום יומים במעשה בפועל, וכיון שכמרז"ל ה' אינו מבקש אלא לפי כחן בטח
ניתנו לו הכחות למלאות שליחות זו.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה הנני
בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

נ.ב.

לחביבותא דמילתא עברתי בין שורות הערות וביאורים וצינתי איזה
הערות שהנני מעתיקם לקמן.

בהזדמנות זו הנני להעיר ג"כ אודות מאמרו ע"ד רבנו הזקן בעל התניא
והשו"ע בהספר האנגלי ע"ד מנהיגי ישראל שישנם כמה אי דיוקים וכו',
ולפלא אשר לא פנה להמשרד כאן שבטח נודע לו אשר הדפיסו כו"כ ספרים
בהנוגע לחב"ד תורתה ומייסדה וממלא מקומו.

ב'תתקנ

מוה"ר חיים דוב: שפועל.
וצינתי איזה הערות: לא הגיעו לידינו.

ב'תתקנא

בי"ה, כ"ד אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר אהרן שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מיום הבהיר ח"י אלול בו כותב אשר לא לבד שהחזיקו הישיבה והת"ת בספריא במצבה אלא עוד הכניסו בהם שיפורים. ויה"ר שיגדילו המוסד הקי' באיכות וגם בכמות, אשר זוהי הדרך גם לרבות ההכנסה הגשמית, וכמבואר בחסידות החילוק בין אבר לכלי אשר כלי רק מקבל הניתן לתוכו והאבר ג"כ ממשיכו ובמילא ככל אשר יגדל האבר תגדל גם המשכה שאז מועלת ההשתדלות גם בדרכי הטבע כיון שישנם הענינים כבר למעלה מן המוכן ואינו חסר אלא לבוש הטבע.

במ"ש אודות שלשת התלמידים שמצד גילם אינם מתאימים כו' ויש סברא להעבירם לתו"ת בלוד, הרי בענינים כמו אלו עליהם להתייץ יחד ולהחליט בהתאם להפרטים של כל תלמיד ותלמיד ביחוד.

ולקראת השנה החדשה הנה יה"ר מהשי"ת להמשיך בפעולותיהם הצלחה מופלגה שיהי' המוסד שלהם מתאים לכוונת רבוה"ק זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

נ.ב.

הפ"נ שלו נתקבל.

ב'תתקנא

מוה"ר אהרן: גופיו, מנהל הת"ת בכפר חב"ד.

שיט

אדמו"ר שליט"א

ב'תתקנב

בי"ה, כ"ד אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מייט אלול עם הפ"נ המוסגר בו.

ומה שכותב שאין יכול לפעול השמחה בעצמו, הנה כיון שהתורה מצוה על זה לכל אחד ואחד דבר ברור אשר יש להם היכולת ואין הדבר תלוי אלא ברצון. ומ"ש שאין ממה להיות בשמחה, הנה מבואר הענין בכ"מ בתניא ובכתבים התבוננות המביאה לידי שמחה אמיתית, וכשילמדם כדבעי בודאי ימצא בהם טעם וגם השייכים אליו,

וכבר כתבתי לו אשר חלישות הבריאות והעצבות מקלקלים גם בהענין אודותיו כותב. והשי"ת יצליחו לעשות את כל הנ"ל ובמילא יוטב המצב ואף כי לא בפעם אחת מן הקצה אל הקצה.

בברכה לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה ולתלמוד תורה ביראת שמים.

ב'תתקנב

בי"ה, כ"ד אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יוסף שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מאי דסליחות עם הפ"נ המוסגר בו, ויה"ר שיגשם בפועל פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אשר טובה פעולה אחת מאלף אנחות, וכיון שאין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו וההשגחה פרטית הביאתו דוקא במקומו עתה הרי בודאי שניתנו לו הכחות

ב'תתקנב

מוה"ר יוסף: גולדשטיין, סינסינטי.

אשר דוקא שם ימלא חלקו בעשיית דירה לו ית' בתחתונים, וכמבואר בדא"ח הנקודה בזה שהוא עד"מ שהאדם בדירתו נמצא הוא וכל עצמותו בגלוי, שמוזה מובן שאי אפשר בלי הידיעה באלקות אשר אף דלית מח' תפיסא ב"י כ"א כאשר תפיסא ומתלבשת בתומ"צ אבל מובן שלאח"ז צ"ל גם כח החב"ד ממולא מזה ע"י השכלה והבנה והתעמקות בידיעת השם.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

נ.ב.

בודאי נודע לו שבסינסינעטי דר בנו של אחד החסידים הישנים – המוזכר בכמה מקומות בשיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר – ושמו הוא מיכאל המכונה ד"ר ווילענסקי, ואדריסתו רשום למטה, ואצלו נמצאים כתבים שברצונו לשלחם לכאן, ואולם מפני מצב בריאותו קשה עליו הטרחה, וייטיב לבקרו – כמובן לאחר שיתדבר עמנו אודות הזמן – ולקחת על עצמו או ע"י עושי רצונו כל הטרחה שבזה, ומובן שההוצאות הכספיות הם על חשבוננו. ותי"ח מראש על הטרחה בזה.

ב'תתקנ"ד

ב"ה, כ"ה אלול, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש:

נתקבל מכתבה מיום ב' נצבים,

והנה אם אפילו מוצאים שיחם האם אינו כדבעי, אבל יש להתבונן בצער גידול בנים שיש להורים ובפרט להאם, מימי ההריון ולידה וטיפול וחונך וכ"ו, ואז נקל ביותר לבנים לעבור על מדותיהם ולהבליג על רגשותיהם לגבי החסרונות שמוצאים בהוריהם אם אפילו חסרונות הם, ועל אחת כמה וכמה אם הם מדומים או מוגזמים.

שכא

אדמו"ר שליט"א

אבל בשים לב שלא תמיד יכול המוח להיות שליט על הלב, הנה העצה היעוצה היא שרוב הזמן שמבלים יחד עם ההורים יהיו שם גם זרים, אשר על פי רוב הנה בחברת זרים נמנעים מלהכנס בסכסוכים וממילא מתרגלים ביחסים של שלום אהבה ורעות.

ומה שכותבת שמצב היראת שמים של אמה לקוי קצת, הנה אין זה שייך להענין, כי הגם שצריך להשתדל עד כמה שאפשר להשפיע בזה לטוב, אבל לא זו הדרך, אלא רק בדרכי נועם.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה לה ולב"ב שי'.

ב'תתקנה

ב"ה, כ"ה אלול, תשי"ד
ברוקלין.

האברך הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה מכלוף שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיי"ט אלול בצירוף רשימות התלמידים וכן הפ"נ שלו, מיום הני"ל. ותי"ח על הכתיבה אודות סדרי הלימודים חלוקי הכתות וכו'.

ובודאי למותר לעוררו על פסק תוה"ק תורת חיים ותורת עולם שמעלין בקדש ובודאי לא יסתפקו עם המצב כמו שהוא עתה אלא יוסיפו בזה הן בכמות והן באיכות היינו במספר התלמידים ותלמידות וכן ברמת הלימודים. ומוכן מעצמו שבכדי שיתוסף בהתלמידים והתלמידות צריכה להיות הוספה בהמורים והמורות, וג"כ הן בכמות והן באיכות היינו בכמות הידיעה בתורה ובקיום מצותי' ובאיכות הידיעות היינו בהבנה לעומקן ובקיום המצות בהידור. וכיון שהקב"ה דורש זה מאתנו בטח ניתנו הכחות על זה ולפום גמלא שיחנא.

ב'תתקנה

מו"ה מכלוף: קריסטין.
התלמידים: בקסבלנקה.

והשי"ת יחוננו ביראת שמים טהורה אליבא דנפשיי שעייז נתוסף
במצות בכלל ובעניי חינוך בפרט הצלחת השי"ת.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל ישראל לטובה הנה יכתב
ויחתם לשנה טובה ומתוקה, והשי"ת יזמין לו זיווגו הטוב לפניו בגשמיות
וברוחניות גם יחד.

בברכה.

ב'תתקנו

ב"ה, כ"ה אלול, תשי"ד
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יהושע
שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מייט אלול עם שלשת הפיי המוסגרים בו
אשר יקראו בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע.

ומי"ש אשר מצב הישיבה אי מבורר עדיין כו' וכו', הנה לדעתי אינו כן,
כי ברור הוא מכמה זמן, אשר תורת הבעש"ט ועניי צריך להתקיים בהם
שיפוצו חוצה, ובמילא אי אפשר שתהי' פנה בכדור הארץ בה נמצאים מבני
ישראל — שלא תבא לשם תורה זו, ודוקא כפי רצון הבעש"ט וממלאי מקומו
נשיאי חב"ד, שתהי' התורה והחיים חד, היינו בחיי היום יומיים.

וכיון שכמה פעמים שמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר נמצאים אנו
בעקבתא דמשיחא, שהוא עומד אחר כתלנו ומחכה רק לבירור הפכים קטנים
הנשארים, הרי מוכרח שגם באוסטראליא יהי' לימוד החסידות, ולא רק בין
אנ"ש דרוסיא אשר הם נשלחו לשם, אלא שיחדור זה בתושבי הארץ, היינו בני

ב'תתקנו

מוה"ר יהושע שניאור זלמן שי: סריברנסקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תרפ"א, ובהנסמן בהערות שם.
הישיבה: במלבורן. ראה בזה לעיל ב'תרנ"ג, ובהנסמן בהערות שם.

שכג

אדמו"ר שליט"א

ישראל תושבי אוסטרליא. וכיון שהדבר מוכרח בודאי ימצאו כל הדרוש לזה.

ובודאי למותר להעיר, אשר כיון שהבנין של הישיבה עושה רושם טוב, צריך הי' להשתדל שיעשה בכלל מרכז לעניני חב"ד, היינו מקום תורה מקום תפלה מקום התועדות אסיפות וכו'. מובן שכל הנ"ל אמור – באופן שלא תהי' סתירה להלימודים, אבל בודאי יש מקום וזמן לכל הענינים בבנין זה. וכבר הראה החוש שזה שיהי' שם גם הענינים האחרים הנ"ל, בודאי ישמש סיוע לעניני הישיבה.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ב'תתקנז

ב"ה, כ"ה אלול, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

ועד המתעסקים בחתלמוד תורה במקסיקו יצ"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתבי הקודם, הנה ביקר אצלי הרב . . . ולאחר שדברתי עמו וכן עם ב"ב שיי' נראה שאין אפשריות שיחזור עתה למקסיקו, וכפי המצב עתה בהת"ת מוכרח שיחפשו אופנים על אתר איך לסדר את הדברים שהמוסד יחזיק מעמד גם להבא ועוד יתפתח וכדרישת השעה, אשר חינוך הכשר של בני ובנות ישראל הוא יסוד קיומו של עם ישראל.

ויהי רצון שחפץ ה' בידם יצליח להעמיד החינוך במחנם הטי' על טהרת הקדש, לגדל דור ישרים יבורך.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה

אגרות-קודש (ב'תתקנז)

שכד

להביע ברכתי, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכת הצלחה בעבודתם בקדש.

ב'תתקנח

ב"ה, כ"ח לחדש אב הרחמים, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

שלום רב וברכת כל טוב!

אגרתו היקרה מיום ו' מנחם אב קבלתי אל נכון, ונצטערתי לקרות בה שהיתה דאגה בלבן, ומובטחני אשר השם יתברך ויתעלה שומר ישראל שלא ינוס ולא יישן ישמרהו ואת כל ב"ב שיחיו בכל מקום שהם מכל ענין של עגמת נפש ח"ו.

וגדול זכותו שעומד בכל תוקף לשמור את בני ובנות ישראל מצרות ועג"נ ברוחניות שבמדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה תבוא עליהם ברכת השי"ת כמה פעמים ככה מתוך מנוחת המח והלב, ויוסיף אומץ בעבודתו בקדש להחזקת והרחבת החנוך על טהרת הקדש.

בכבוד וברכה למנוחת הנפש ומנוחת הגוף לו ולב"ב שיחיו.

ב'תתקנט

ב"ה, כ"ח אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק והפ"נ. נהניתי לקרות בו מפעולותיו בהפצת תורת חב"ד.

ומ"ש שאינו מוצא בעצמו אומץ לפעול גם בעוד חוגים . . . וכו', יעויין בלקוטי תורה ריש פי ויקרא אשר בעניני תורה ומצות אדם התחתון הוא שלוחו של אדם העליון עיי"ש, ובמילא אין מובן איך שיחסר האומץ בכגון דא.

שכה

אדמו"ר שליט"א

ובהתאם לזה הרי כיון שנתמנה למרצה ימשיך בזה ואדרבה ישתדל לדבר לא רק לפני הדתיים אלא גם לאלו שאינם יודעים לעת עתה שדתיים הם, וכנייל יש לו כחות ואומץ לפעול עליהם באופן המתאים.

לפלא שאינו מזכיר דבר ע"ד פעולות זוגתו תחי' בהחזקת היהדות ובהפצתה, ובטח ימלאו במכתבם הבא.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

ב'תתקס

ב"ה, כ"ח אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"א אלול, הנה כבקשתו אזכירו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לכתיבה וחתימה טובה.

ומה ששואל חוות-דעתי אודות ענין דכיסוי הראש, פליאה לי על השאלה בזה, ובפרט בצורתה כמו שכותב שתלבש פארוק שכל הראש יהי מכוסה רק שתי אצבעות מלפנים מגולים, שאינו מובן את מי רוצים לרמות בזה, דפשיטא שלא את הכל יכול ואפילו לא את העולם, כי אם את עצמו. ומה תועלת בכגון דא.

ומובן שזהו רק בתור סניף דסניף כי הרי הדין מפורש בשו"ע ובמילא אין מקום לשאלה וספק, ומובטחני שבדרכי נועם בפעם אחר פעם הדבור בזה תסכים המדוברת לדעתו הרצוי' בזה.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה הרי יכתב ויחתם לשנה טובה ומתוקה וינצל השפעתו בסביבתו בתוככי אנשי חיל לעשותם חילים בצבאות ה'.

בברכה.

ב'תתקסא

בי"ה, כ"ח אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

נהניתי בקבלת מכתבו מכ"א אלול בו כותב אודות מצבו הגשמי, וכבר כתבתי לו שגלגל החוזר הוא ובמילא אין להתפעל כלל וכלל ואדרבה גודל הבטחון והשמחה ימהרו השינוי לטוב כמובן ג"כ ממ"ש בזהר הק' חלק ב' דף קפ"ד ע"ב ד"ה תא חזי.

ומ"ש אודות השתתפותו בעבודת הכלל שלי כו', הנה זהו עבודת הכלל שלו ושל כל המשתתפים שהם העושים וגומרים הדברים בפועל וזכות הרבים תלוי בהם. ומה שנדמה לו שעושה את זה רק בדרך קבלת עול ואין לו עדיין בזה תענוג, הנה יעויין ברמב"ם הלכות גרושין סוף פרק ב'. והשי"ת יצליחו בכל הני"ל.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

ב'תתקסב

בי"ה, כ"ח אלול, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מד' אלול, בו כותב אודות מצב בריאות זוגתו ת"י ואשר הרופאים הביעו דעתם שתמנע מהריון, ואף שהתירו לו לעשות בזה אופנים למנוע הני"ל בחר לו להתנהג בפרישות, ובפרט שזוגתו מחלה לו, ושואל חוות דעתי בזה.

ב'תתקסא

וכבר כתבתי: ראה לעיל אגרת ב'תתקכ.

והנה בכלל אין דעתי נוחה מחומרות כמו אלו היינו להתנהג בפרישות, כי בדורנו זה רק יחידי סגולה יש בידם להשמר מהרהורים ואפי' לא מיותר מזה, ומי יאמר שיהי' לימוד התורה בטהרה והתפלה, ובמילא ברובא דרובא יצא שכרו בהפסדו, ובפרט שכ"ק אדמו"ר הצמח צדק התיר בכגון דא לשמש במוך (עיין בשו"ת שלו אבה"ע סי' פ"ט). ונוסף על כל הנ"ל הנה גם מחילת האשה בענינים כמו אלה הרי שקו"ט בזה אם מחילה היא, ועוד זאת שבכמה מקרים הנה העדר העונה עושה רושם על בריאות האשה.

כבקשתו אזכירו ואת ב"ב שיחיו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ל להטבת הבריאות בגשמיות ולחטבת הבריאות ברוחניות, ובדאי יש לו שיעורים גם בתורת החסידות הנקראת בזהר הק' בשם אילנא דחיי ונשמתא דאורייתא. והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל הנ"ל.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

ב'תתקסג

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשי"ד
ברוקלין, נ.י.

אל אחינו ואחיותינו, בני ובנות ישראל, אשר בכל מקום
ומקום, ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

אין לעבן, און ספעציעל אין גייסטיגען לעבן, פאדערט דער אריבערגאנג
פון איין יאהר צום צווייטן א חשבון און סך-הכל פון דעם אלטן יאהר, כדי
צו וויסן ווי דער נייער יאהר דארף איינגעשטעלט ווערן.

איינער פון די חשוב'סטע מאמענטען פון דעם יאהר ה'תשי"ד פון
אידישען חשבון הנפש שטאנדפונקט, איז — וואס אין דעם יאהר איז נאך

ב'תתקסב

הצמח צדק התיר: ראה גם לעיל חיו אגרת אחרעג, ובהנסמן בהערות שם.

ב'תתקסג

נדפסה בלקרש היט ע' 414.

מעהר בולט געווארען די איבערצייגונג אין דער פאלשקייט פון געוויסע "אידעאלן" און האפנונגען, און אז אידן קענען זיך ניט פארלאזען אויף זיי. די אידעאלן און "איזמען" און די יעניגע גרופן וועלכע פארטרעטן זיי, האבן געבראכט ווידער אמאל א ביטערע אנטוישונג פאר די וועלכע האבן אויף זיי געלייגט זייערע האפנונגען.

דאס יאר תשי"ד האט פארשטארקט די איבערצייגונג אפילו אין אפגעפרעמדעטע קרייזן, אז דער קיום פון אידישען פאלק קען געזיכערט ווערן נאר און איינציג דורך אנהאלטן זיך פעסט אין דער תורה און דעם לעבנס שטייגער וואס זי ווייזט אן.

אויך די פשרה-שיטה, אז אידן דארפן זיך האלטן אויף צוויי אדער דריי גלייך וויכטיגע יסודות, וואס איינע פון זיי איז תורה, האט דער אוועקגייענדער יאהר ווידער אמאל באוויזן אז די פשרה דינט אלץ בריק צו פארפירן אידן פון רעכטס אויף לינקס און ווייטער מאכן זיי פון עכטער און אמתיער אידישקייט, אידישקייט פון מצות מעשיות בפועל אין טאג טעגליכן לעבן,

וואס נאר דאס האט אויפגעהאלטן אידן זינט זיי זיינען געווארען א פאלק ביים בארג סיני אנגעמענדיג די תורה.

עס איז א נארישער און נאכמער געפערליכער טעות, אז מען קאן יוצא זיין מיט שיינע רייד און "ספיטשעס" און דערביי פירן זיך ככל הגוים, אדער אז עס איז גענוג באקומען אידישקייט-"איינשפריצונגען" אין געוויסע טעג פון יאהר אדער געוויסע מאמענטען פון לעבן,

ווארום תורה און מצות-אידישקייט איז א לעבנס-ארט וואס מוז ארומנעמען און דורכדרינגען דעם טאג טעגליכן לעבן. פונקט ווי א געזונטער מענטש איז א מענטש וואס איז שטענדיג געזונט, און נישט בלויז געזונט פון צייט צו צייט דער עטליכע טעג אין יאהר, אזוי איז דער גייסטיג געזונטער איד — דער איד וואס לעבט מיט תורה און מצוות יעדן טאג און אלע טאג, דעם גאנצן יאהרן, די גאנצע צייט.

פונקט ווי א מענטש וויל נישט איינגיין אויף פשרות אין זיין פיזישן צושטאנד — אויף א "פיזי-פיזי-געזונטהייט", האלב געזונט און האלב נישט, ח"ו — אזוי אויך אין רוחניות'דיגן לעבן קאן א איד נישט איינגיין אויף א פיזי-פיזי-אידישקייט.

און פונקט ווי א געזונטער מענטש דארף זעהן צו געפינען זיך אין א

שכט

אדמו"ר שליט"א

געזונטער אומגעבונג און טאן אלעס מעגליכעס, אז די אומגעבונג זאל זיין געזינטער, אזוי אויך אין רוחניותדיגן לעבן האט יעדער איד א פליכט צו זיך און זיין פאמיליע, און צו דער סביבה ארום — צו פארשפרייטן די ליכטיגקייט און ווארימקייט פון תורה און מצוות און געזונטער מאכן ארום זיך.

דער אויבערשטער זאל געבן, אז דער חשבון וואס מען מאכט אין דער דאזיגער צייט זאל פירן צו דעם פעסטן באשלוס, און דערזען דעם אמת, אז אונזער תורת-חיים אין טאג-טעגליכן פראקטישן לעבן, איז דער איינציגער דרך-החיים פאר אידן אלס יחידים און פאר אידן אלס כלל, און נישט נאר פאר'ן לעבן בעולם הבא, נאר פשוט אויך פאר א גליקליכן לעבן בעולם הזה, און דער באשלוס און זיין דורכפירונג אין לעבן זאל בריינגען און וועט בריינגען יעדערן און יעדערער — א כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה,

מנחם שניאורסאהן

ב'תתקסד

ב"ה, ערב ר"ה, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"כ כו' מוה"ר אהרן אלי' שי'

שלום וברכה!

זה מזמן קבלתי מכתביו באופן ישר וגם ע"י אחרים במ כתב אודות הסברא שיעלה על ספר פרשת הרדיפות נגד היהדות במדינתנו לפנינו, ושואל חו"ד בזה.

והנה קשה להביע דעת בענין כזה מבלי ידיעות מוקדמות פרטיות אודות תוכן הספר, ואם הכוונה בזה להוסיף פרק בדברי ימי ישראל מתקופה איומה זו או שיש בזה עוד טעם להדגשה מענייני קידוש השם בהנוגע ליהדות החרדית בפרט.

ב'תתקסד

מוה"ר אהרן אלי' שי': גרשוני, מח"ס "יהדות ברוסיה הסובייטית".

בכל אופן אם באופן הא' או באופן הב' או גם באופנים אחרים צריך הספר לכלול בתוכו גם ידיעות מדויקות היינו השמות וגם המקומות והזמנים וכו', וצריך עיון אם אין בזה חשש של סכנה בשביל קרובי הנ"ל הנמצאים אחורי הפרגוד, ובפרט שאין משם כל ידיעות ברורות מהנעשה אתם ומהיחס לעניינים כאלו בכלל, ולאידך גיסא לכתוב בכללות מבלי להזכיר שמות, צריך עיון אם תביא כתיבה כזו התועלת הרצויה.

בשאלתו אם נמצא אצלי חומר בזה, הרי חומר מסודר בודאי אינו, ובפרט שעדיין לא סידרו כדבעי הכתבים והרשימות מעזבונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע, וקרוב לודאי שבכתב אין חומר כזה, וצריך עדיין לקבצו מא"ש שבאו ממדינתנו מהשמור בזכרון, ועבודה זו עדיין לא מצאתי מי שיתעסק בזה.

בודאי ידוע לו שמכספי השלומים דאשכנז הוקצב סכום גדול לפ"ע לחקר דברי ימי ישראל בתקופה האחרונה, אבל עיקר עסקם הוא בהנוגע למדינת פולין וכיו"ב שבזה אין החששות הנ"ל, ובודאי גם באה"ק ת"ו אפשר לברר הפרטים אודות תמיכה זו במשרדים ואישים המתאימים.

נשען על התחלת מכתבו שלמד ביש[ב]ת תומכי תמימים וכו', והרי דברי צדיקים ופעולותיהם קיימים לעד וזהו ג"כ בהכחות שהשקיעו בתלמידיהם, הרי פלא שאין מזכיר ע"ד פעולותיו הטובות בכרם חב"ד, והרי ידוע התביעה וההתאוננות, שמוני נוטרה את הכרמים (היינו שגם הם כרמים הם וצריך לשמרם, ובכ"ז כיון ש)כרמי שלי לא נטרתי, הרי זה חסרון ונותן מקום לתביעה, והעיקר לא תביעה מבחוץ אלא תביעה מנקודת הנפש פנימה. ויה"ר שיבשר טוב בזה בקרוב.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

נ.ב.

בהנוגע להחוברת פולמוס נגד . . . הנה מובן שאופן הפולמ[וס] תלוי בהתנאים על אתר והתגובה של קהל הקוראים. אבל בכ"ז הנקודה היא:

(א) כשמדברים ע"ד דת קיימת ולא ע"ד יצירת דת חדשה מובן שצריכים להתחשב עם יסודי הדת.

שלא

אדמו"ר שליט"א

(ב) מובן ג"כ שמבקר והוגה דיעות יכול להיות רק איש שאין הדת שוללת אותו בתור מאמין.

(ג) פסק הדין מי הוא מאמין ומי הוא כופר, אינו ענין שניתן לרשותו של כל אחד אלא תלוי בעיקרי הדת הקיימת ויסודותיה.

וכתוצאה מכל הני"ל הרי עצם הגישה של . . . הנה נגד דת משה וישראל ובמילא כל השקו"ט שלו אם יש לה אחיזה בשכל או לא בכל אופן איננה שייכת לדתנו, ומובן ג"כ שבאם בדעת הני"ל לחדש דת, הרי אין להטעות את הקוראים באמרו ההיפך מזה. וע"י ביאור הנקודות אלו באופן המותאים הרי חו[ס]כים כמה דיו ונייר.

מפתחות

מפתח ענינים

- אבר:**
שיח (א. וכלי).
- אהבה:**
מו (א. ישראל כלי לא. ה'). נג (כנ"ל).
- אהבה ויראה:**
טז (א. שורש למ"ע — גם למצות ה'). מז (כנ"ל).
- אורון:**
רצג (בעל ארבעה מנועים).
- אוא"ס:**
רכו (והמשכת הקו).
- אז נדברו גוי' ולחושבי שמו:**
נ (כלולים בזה מחדר"מ).
- אין מעבירין על המצוה:**
רה (מעבירין כדי לקיימה מן המוכחר).
- אין דן יחידי אלא אחד:**
נה (קאי על הקב"ה).
- אין קישוי אלא לדעת:**
כה (התחברות האבר עם המוח ע"י גידים עד שנתאחדו).
- אלול:**
רמה"ו (חודש החשבון והרחמים. ד"ת — בין אדם לחבירו ולמקום).
- אמונה:**
כג (מי שמאמין במשה מאמין במי שאמר והי' העולם. מיכלא דמהימ"נ ותא). לד (כשמחעלה האדם — תופס בשכל מה שהי' בא, ומה שאינו מבין נשאר בא.).
- אנכי:**
צד (אנא נפשי כתבית יהבית).
- אפיקורוס:**
ה"ו (מי שאינו לומד קבלה. כופר, מין רא.).
- באימה ביראה ברתת ובזיע:**
מ"מא (נגד ד' אותיות הוי'. הרמב"ן הוסיף במורא — נגד קצ"י).
- בחירה:**
קנא (ב. חפשיה — כיון שבנ"י בדוגמא שלמעלה). ריד"טו (אם בעל ב. יכול להרוג מי שלא נתחייב מיתה בידי שמים).
- בטחון:**
קיד (מביא הצלחה בעבודה). רכד. רלה"ו. רפא. רצט.
- בכל דרכיך דעהו:**
רצט (גם זה צ"ל בשמחה).
- בר מצוה:**
קסו. קצ (חזרת דא"ח בכ"מ). רכא.
- בריאות:**
טו (כשמוסיפים בב. רוח' של מושפעי נוסף בב. הגש'). כז (שמירת ב. מצוה שצ"ל בשמחה). נו (שמירת הב.). פו (במ"ת נעשו כולם ב. — ככל שנה חוזר וניעור). קה (ב. הגוף תלוי בב. הנשמה — תומ"צ). קט (מדרכי ה'. מצוה). קמט (גם בזה צ"ל מעלין בקודש). קנט. ריג (גשמית ורוחנית). רעו. רפג.
- ברית, שמירת:**
כד"ה (לא הורגל באנ"ש ביאור סיבת העון. הפחד מהחטא יכול לפעול הקרי. גודל העון והפגם). רמט (ממעטת השכחה). רנ (ממעטת מח"ז).
- ברכה:**
יד (צ"ל כלים). ריט (על עבודה — דברי הבל). שג (בשם האם).
- ברכות:**
לו (כשמוציאים ס"ת באמצע הקריאה). צב (שהחיינו כו' לזמן — הלמ"ד בחיריק).
- ברכת כהנים:**
צד"ח (זמן החזרת פנים של כהנים).
- ברכת המזון:**
רנא.

שלה

מפתח ענינים

שלו

בחר רישא גומא אזיל: קמ (בחר גאולת נשיא ישראל ב"ב תמוז כו'). קנז (כנ"ל). קעא (כנ"ל). קעז (כנ"ל). קעט-פג (כנ"ל). קפה. קצה. גיור: קלב (לחקור אם הי' כהלכה). גלגולים: כה. גלגל החוזר בעולם: ערב (כשנמצא בנקודה התחתונה בטוח שסמוך לה העלי'). שכו. גם זו לטובה: עב (וכל מה דעבד כו'). דברים שבכתב א"א רשאי כו': עט (בקה"ת). דירה: רכח (כניסה לד. חדשה — אחר ט"ו באב. לפני הכניסה — להכניס סידור, חומש, תהלים ותניא). רסה (להכניס כנ"ל). שכ (ד. לוי ית' בתחוננים — בכל עצמותו בגילוי). הבדלה: סג. הוצאת ז"ל: כר"ה. קיד (בריקת הזרע). שכו (שימוש במוך). היטב: ריט (במס' הקדמי — גי' ע). הימורים: רכט (לא לשחק בה). הפטרות: סג (בשבת ר"ח). הרהור: קכג (תפלה ולימוד ע"י ה.). השגחה פרטית: קז. קכט. רטו. רלה. רסד. שו. שח. שיט. השתטחות: פט. התבוננות: רצה. התועדות: סו (עם התל'). עא. פ (כאד"ש). פא"ב	(פועלת בעצמו ובסביבה). פה (טוב לשמים וטוב לבריות). צו. קיד. קמו. קסז. רא. ריא. רלט. התיישבות: רפט (ואבודם מהרה — החפזון). התקשרות: כ (ע"י לימוד תורתו). כג (קניית מצות ע"י מוסד שלו). קנד (כנ"ל). קפז. קצור ז. רלא. רפג. רצ. זכרון: קנח. רמט (הסיכות להגברת השכחה). רנז. זכרון ימי קדם: רעא. זקן: קסא. רלה. רמז. רסה. זריזות: יו (מעלת נסיון העקרה). רח"ט (כנ"ל). חת"ת (חומש תהלים תניא): כח. סא. קד. קכח. קלט. קמג. קנח. רכא. רכח (להכניס לדירה לפני שנכנסים אלי'). רלו. רמד (חומש עם פרש"י — באונס אפשר להשלים בלילה שלאחריו, או במשך השבוע). רסה (כנ"ל — רכח). חופש: כב. סז (ניצול ימי הח. לקרב הילדים). קכה. קמו. קפ. קצז. רא. רלד (בחודש תשרי). רנד (כנ"ל). עדר. שיב (כנ"ל). ח"נ: קד. קנט. רסח. רפג. שא. שטו. עיי"ע ברית. הוצאת ז"ל. ח"י אלול: רחצ (חיות באלול). חלוקת הש"ס: סא. חמץ: סד. חנוך: ח (התחלת לימוד בחדר. בשנה הרביעית גוי קדש הילולים). יא (כדאי שבהנהלה יכנס בא כח המורים). טו"ז (מ"ש בתיא
---	---

במ"ח). רג (ט. עזרא וחוספות טהרה.
במקום אונס — לימוד משניות
טהרות). רנט (התפלה מקובלת יותר עם
הט.). רפכ"ג (ט. עזרא). שא (כנ"ל).

טהרת המשפחה:

צא. קא (מקרכת הגאולה). קד"ה (תיקון
העבר). רכז. רפד. שב (תלוי בה שלום
בית).

ט"ו בשבט:

סו.

טובי' חטא וזיגוד מנגוד:

רמג.

טלית:

ריד (לכחור היורד לפני התיבה).

יארצייט:

קצג (כשא"י יום הי.).

י"ב תמוז:

קכ"ז (יומא דפגרא השייך ביחוד
לחב"ד). קמא. קסט. קעג. קצד. קצו. ר.
רב. ריא.

עיי"ע בחר רישא.

יגדיל תורה ויאדיר:

עח (נאמר בלימוד חשב"ר ובדרגה
העליונה שבלימוד).

ה' ח' — קודם שיחטא ולאחר שיחטא:

קלא (ביאור דברי הרא"ש בזה).

יום חולדת:

נו. צ. קכח. קמג. קמו. קעה. קצו. רלח.

יום טוב:

סד (מלאכות האסורות והמותרות. יו"ט
שני ש"ג).

יוסף ה' לי בן אחר:

קמא (מהאחר נעשה בן).

י"ט כסלו:

קכו (גם חסידי פולין חוגגים אותו).

יס:

מא"ב (גדר ים ונהר). קסה (כנ"ל).

יצר הרע:

רצו (מלך זקן וכסיל אבל ערום
במלאכתו).

ומצות הח. היא ג"כ במ"ע). עג (מס"ג
על ח. הכנים). קלג (ער רידך על צאוורי
דברין כו). קמו (חשש היזק דרכים
מבטל תועלת היחיד). קסב (ח. הבנות).
קעג"ד. רטז (ליקוט עניני ח. מהשיחות).
ערה (פעם הספיק החינוך של הבית
והסביבה — אך לא בזמנינו). רפז
(ההורים אינם רואים מצב הכנים
לאשורו). שיא. שטו. שכד (גודל זכות
המתעסק בח. — לשמרו כו).

חנוכה:

סה.

חסידות:

פכ (לימודי חובת הלבבות — מוסר
וח.). צח"ט (מביא חיות גם בנגלה). קב
(מצוה לגלות זאת החכ'. לימוד
ואמירה). קטו. קכא (עוסקת בהגברת
צד הטוב). קכט (הכרח לימודה
בדורותינו). קלא (כנ"ל). קמג"ה. קמז.
קנג. קפד (נשמחא דאורייתא). רל
(כנ"ל). רלג. רנכ"ג. רנט (כנ"ל —
קפד). רס (הכרח לימודה — אף דלית
מח' תפיסא ב'). רעו. רפ (לא יעברו ג"י
בלי חסידות). רפא"ג. רצו. דש (שיעורי
דא"ח). שה (בשביל כל ישראל). שטו
(אילנא דחיי). שכ (כנ"ל — רס). שכז
(כנ"ל — שטו; קפד).

חסידים:

ד"ז (אופן הלימוד של ח. ומתנגד). לא
(השתדלו לחכות את רבם כסגנון
ובכתיבה). עכ"ג (ע"י לימוד חסידות.
הקדמת נעשה לנשמע). קמד (כנ"ל —
ד).

חפץ:

רל (פנימיות הרצון).

חתונה:

א"ב (מחיצה). רעח"ט (באור לי"ד
כסלו). רפה (לא לדחות ולהמשיך זמן
הח.).

עיי"ע נשואים.

טבילה:

קנח (ט. עזרא). קסד (לגדה ולזכה

שלח

מפתח ענינים

כבוד אב:

קי (כ"א ולימוד תורה).

כוכבים:

סג (גדולים וקטנים).

כינוס:

ט (צא"ח אה"ק). כט. עו (כנ"ל).

כינים:

מא (ביצת הכ. בע"ח קטן שבעולם).

כיסוי הראש:

כו (באשה). קיב (כנ"ל). קפא (בילדים

— מעת התספורת). שכה (באשה).

עיי"ע פאה נכרית.

כל מה דעביד רחמנא לטב עביד:

עב (וגם זו לטובה).

כל נדרי:

סה.

כפרות:

סה.

כשיפוצו מעיינותיך חוצה:

נא. קיח. קצ.

כשרות:

רעח.

כתבי יד:

נו (מעזבון הרד"צ). קב. קכו (דא"ח

ונגלה של נשיאינו — לקנותם בזול).

קנו. רכב. רלא (מעזבון הרא"ח נאה.

כת"י ספריו). רנד (מאדמו"ר הצ"צ).

כתבי עת:

ד"ה (בטאון חב"ד). עז (הנ"ל). קמד.

קסא (דזויש לייף). קע (מחניים). ריז

(שמועסן). רו (סיני. תרכין). רטז

(שמועסן). דש (בטאון חב"ד).

לא תענה ברעך גוי:

קפג"ד (אפי" כשלא מחייבים. בעד א'.

בקב"ה).

ל"ג בעומר:

נא (הוד שבהוד. רשב"י פתח צנור

ההשפעה דועלי תשוקתו). סד. סו. עז.

פא.

לולב:

כו (הסרת הטבעת מהל. בהר"ר).

לימודי חול:

קפח (בביה"ס למלאכה, ובשאר מוסדות

חב"ד). ריב (לבנות). רסה. עדר (כנ"ל).

לשון הקודש:

לו.

מאמרים:

ו (בלשון אידיש). עה (להבין מ"ש

בחניא פכ"ג). קעב (בע"פ).

אדה"ז: ה (להבין כו' המבואר בפרדס).

קד (והדרת). קנ (הנ"ל). קנט (הנ"ל).

רג. רסט (הנ"ל). רפג (הנ"ל).

אדמו"ר האמצעי: פט (להבין ענין

ההשתטחות). רג.

אדמו"ר הצ"צ: עה (להבין מ"ש בחניא

פכ"ג).

אדמו"ר מוהרי"צ: פ (חה"ש תש"ד).

פו (הנ"ל). רב"ג (ר"ה חש"ג).

נאן מנכון די חשוכא מחפכן כו':

קפכ"ג.

מאסר וגאולה:

אדה"ז: קנד.

אדמו"ר מוהרי"צ: קמד (רשימת

התקופה שלפני המ. ורשימת המ.). קעב

(רשימת המ.). קעט (כנ"ל).

מולד:

סג (האמיחי והאמצעי).

מוסר:

פב. קכא.

מורים:

קכד (יום עיון למ.). קסח (קורסים).

מזוזות:

יט. מה. צא. רנח. רעג.

מחיצה:

א"ג (בחתונה). קסא (בביהכ"נ).

מחלוקת:

קצח (באה"ק).

מחצית השקל:

סו.

מחשבות זרות:

רנ (עצות).

מטות:

ריא (כפולות). רצא (כנ"ל).

מי רגלים:

קכג (כשבאים ישר מכיס השתן). קפב
(בענין הנ"ל). רכג.

מילה:

עט (כיומא דעיבא. האידנא דדשו בה
רבים — בזמן הגזירה, בזמן ששרף
אמון את התורה). קנה (כניסת נפש
הקדושה). קפד (בענין הנ"ל — עט).
קפו (בר"מ של אדמו"ר ב"ט תמוז).

מכתבים:

לא-ד (מ. הגניזה החרסונית). קעב
(בע"פ).
אדמו"ר מוהרי"צ: ד"ז (על אופן
הלימוד של חסיד ומתנגד). לב (ע"ד
מכתבי הגניזה).

מלון:

קסב (הטבת הגשמיות והרוחניות. שיהיו
ס' פס"ד חסידות ומוסר).

מנהגים:

סב (מ. מבטל הלכה ומ. אותיות גהנם).

מנחה:

סה.

מסיבות שבת:

מז"ח. רמח.

מסיון:

רנב.

מסירות נפש:

ע. עג. קמו. קנט. רלא.

מפלגותיות:

סב. קנב.

מפני שיבה תקום:

לח (מפני היצה"ר שמזדקן תקום —
שצריך להקדימו).

מצבות:

לד (שמצאו בקרים). קעט (לא כמדבר
בעדו אלא כשלישי המדבר).

מצות, מנין:

כה (הוצאת ז"ל).

מצות:

כג (מיכלא דמהימנותא. לקנות דוקא
במוסד הקשור לאדמו"ר). כח
(מאה"ק). לה (חלוקת מ. שמורה).

מיכלא דמהימנותא. סט (כנ"ל — כג).

קנג-ד (כנ"ל).

מקוה:

כז (לא ממים העוברים דרך כלי
המודד). ס (כנ"ל). קא. קה. רכז (כנ"ל
— כז).

מרה שחורה:

קח (צריך לגרשה).

מרירות:

רחצ (יש בו חיות אך אינו דומה
לשמחה).

משניות:

קד. קמח. קנ. קנט. קסו. רמה (טהרת
האור). רסט. רפב-ג.

מתן תורה:

פד (הקדמת נשים לאנשים במ"ת). צד
(אם הי' חסר א' לא ניתנה תורה). קג.
קמה (ככ"ו). רצב (כנ"ל).
עיי"ע נעשה ונשמע.

מתנגדים:

ז (מ. ועולמ'שע).

עיי"ע חסידים.

נהר:

עיי"ע ים.

הנוטל פרוטה מאיוב מתברך:

שא (הלואה מקופת אדמו"ר).

נמלה:

מא (ביצת ג).

נסים:

יח (צריך לעורר הוספה בתומ"צ). נו
(לא עבד קוב"ה ג. למגנא). ע (אין
מקמצים בנ.). קח. רלו.

נעשה ונשמע:

ז"ח. עג. רלג. רס. רפב. רצב. שט.

נפשות אר"ה:

נג (בחסידי אר"ה. בגרים).

נשואים:

יח (יסוד כל החיים). מו (להשתדל
שחיה' החופה טהורה. לקבעה אפי'
באדר"ח). קו (נ. בת אצ"ל כחנם). רה
(אין נושאים בעשי"ת. אין כזה דין ראין
מעבירין על המצוה). רי (יחסי חו"כ

לפני הן). רכה (בחדש מנ"א ובחדש הרחמים). רכו (עם גרושה. זור"ש לפי מעשיו). רצה.

נשים:

פר (הקדמת נ. לאנשים במ"ת). צו (כה תאמר — אמירה רכה). עיי"ע כיסוי הראש. צניעות. ראה מפתח מוסדות ערך אגודת נשי וכנות חכ"ד.

נתוח:

יג (ג. שקדים. חילוקי דיעות בין הרופאים). רלה.

סדר:

נב (העבודה בלי ווילדקייט).

סוכה:

סה (ישיבה בס. בשמע"צ).

סיגופים:

עיי"ע תעניות.

סירוס:

רה (בניחוח פרוטטאט). רכג (כנ"ל). רנא (כנ"ל).

סמבטיון:

סג.

ספירת העומר:

סד. עה"ו (לימוד מס' סוטה ושבועות).

ס"ת:

לו (כשמוציאים ס"ת אחרת באמצע הקריאה). עד. קב (הכנסת ס"ת). קעח"ט (שינויים בס"ת באותיות דברבן והפוכות). רסז.

סת"ם:

קצט (כתב חכ"ד). שלג (כנ"ל).

ספרדים:

רא.

ספרות:

רסח (ס. חרדית לנוער).

ספרים*:

ה (זהר ותקו"ז). כא (ס' וויטבסק). כט (משלוח ס. קה"ח לאה"ק). לג (זהר). לד

(* לא נסמנו ספרים שצוין אליהם. אלא ספרים שמדובר אודותם, הרפסותם וכיו"ב.

(בשמים ראש. ירושלמי קדשים). מ (זמן כתיבת ס' הי"ד להרמב"ם). נא (נעים זמירות ישראל). נו (פלה הרמון שמות). נט (הפצת ס' חב"ד באה"ק). סה (כמה ענינים בשלשלת הקבלה מפופקים). צד. צו (ס. חיצונים). קב (לספריה). קלז (בכורי יחזקאל). קמג"ד (תולדות רבותינו). קנו (כנ"ל — כט). קסו (תניא). קעו (המועדים בהלכה). אנצ' תלמודית). קצד (מגילה. מבחר כתבי י. ד. פרומקין). רגיה (אבן יעקב ומקל יעקב). רו (כנ"ל — נט). רז (לספריה). רלא (קצות השלחן). רנינא (בית יעקב). רנד (מהמכון בסינסינטי). רנו (אנצ' תלמודית). רסב (לספריה). רסז (הרמב"ם והזהר). שיז (החנוך). שכט (יהדות ברוסיה הסובייטית).

אדה"ז: טר"ז (מ"ש כתניא ומצות החנוך היא ג"כ במ"ע. לוח התיקון. תניא כת"י). כ (תניא). לו (תניא). עג (תניא). פג (תניא — לימוד השי"ך לכ"א. יחד עם הוצאת החתונה — הרפסת ס' אדה"ז). פט (תניא קרישא). קד (תניא). קז (תניא לקו"ת). קמח (תניא). קנ. קנט (תניא). קסג"ד (הערה בלקו"ת). קעב (תניא בע"פ). קפב (הערה בתניא). רכא (תניא). רמה (תניא בע"פ). רסג (תור"א — הוצ' תרצ"ט). רסט (תניא). רפ (תניא). רפב"ג (תניא). רפז (תניא).

עבודה:

ריט (כרכה על ע. — דכרי הכל).

עבודת הכלל:

שכו (שלי — שלו).

עונשים:

קצד (בע. התורה אין בית האסורים).

עיבור שנים:

סד (גוחאדו"ט).

עירובין:

מא"ג (קוני הצעה לחיקון עירובין). סג.

סד (ע. תבשילין). קסד"ה (תיקון ע.

במנהטן). ש (בענין הנ"ל).

רטו (השגח"פ על כל פרט). שיד (אהבת הקב"ה לכ"א מישראל כו').
 אדה"ז: מד (ע"י הצדקה — מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה). מו (אהבת ישראל כלי לאהבת ה'). נג (כנ"ל). קה (השי"ת נותן גשמיות — לעשות מזה רוחניות). ריז (אחר מדה"ד מתעוררות מדה"ר). רמח (כנ"ל — מד). רפא (כנ"ל). רפט (ואכדתם מהרה — החפזון). שה (חסידות — עבור כל ישראל).
 אדמו"ר האמצעי: כה (משפט לעשוקים — ניצוצות קדושה).
 אדמו"ר הצ"צ: קס (מאך דא"י). ריט (ברכה על עבודה — אל ישעו בדברי הבל). רכה (א"ב — אהבה ברכה).
 אדמו"ר מוהר"ש: קפח (ריוח והצלה גו' תאבדו — את הזכות). רצד (השי"ת הביאו לפנה נדחת בשכיל פרנסה רוחנית).
 אדמו"ר מוהרי"צ: יג (קלייבן גשמיות זייען רוחניות). כג (אונזערע זיבורית טוב מעידית שלהם). מה (צרות חסידים). נו (כ"א צריך לדונו לכף זכות אבל יש להזהר לא להחריב עי"ז עניני קדושה). עו (קבלת התורה בשמחה ובפנימיות). פח (כנ"ל). צ (כנ"ל). צגו (כנ"ל). קיד (על דבר כזה — בדיקת הזרע — צ"ל מס"ג). קלו (בנתינת שמות אינו מתערב). קמג (הנה זה עומד אחר כתליו כו'). קנה (כשעושים תומ"צ בעשי' — נפעל גם באצי' כו' יחידה כו'). קנו (ימים שאין בהם חפץ כו'). קעג (סיפוק רוחני צריך לעורר תוספת מרץ). רטו (השגח"פ על כל פרט משלים הכוונה העליונה. חסידים זיינען קלוגע כו'). ריח (עוסק בתורה — כמו עסק כו'). רסא (יצה"ר כו' בלבוש משי). רסב (אם אין מקבלים ההוצאות סוכ"ס זה מונע בעבודה). רסג (הגם אתה מקשה מדוע דרך רשעים צלחה). רעב (גלגל החזור — כשנמצא בנקודה

עקדה:

יז (עיקר מעלתה — הזריזות).

מאה נכרית:

יח"ט. קיב. שכה.

עיי"ע כיסוי הראש.

מורים:

סו (שושן פ.).

מזיזא:

קמה (הי' מעלה רק לפני מ"ח).

פנסייה:

קז.

פרוסטט:

עיי"ע סירוס.

פרישות:

שכרז.

פרנסה:

יג (להשתדל שתהי' בכרם חב"ד). ס (כל המוסף בחומ"צ מוסיפים לו כפ.). קלב (וברכך ה"א בכל אשר תעשה דוקא). קלד (כנ"ל). קצא (תלוי רק בהקב"ה — אם בחקותי תלכו גו'). ריג (גשמית ורוחנית). רצד (כנ"ל).

פשרה:

קעז (הרגשת הניגוד בין הפ. והאמת). שכח (שיטת הפ. מובילה מימין לשמאל).

פתגמים:

יד (אמריקה אינה שונה). מה (מפני מה החכ' הולכים אל העשירים כו'). קיג (הרז"א: א ליטוואק גלויבט ניט ביז ער ציילט איבער). קעג (פאטשעוואט נא לאווראח). רלד (האמת אהוב מהכל). רסג (הרמב"ן: כל המקודש מחבירו חרוב מחבירו). רפא (נשיאינו: טראכט גוט וועט זיין גוט). רפו (דידן נצח). רעב (אזוי ווי מ'שטעלט זיך כו'). שג (כנ"ל — יד).

בעש"ט: כב (הנשמה יורדת לע' פ' שנה לעשות טובה). מג (כנ"ל). מד (השגח"פ על כל פרט). נג (בכ"ד שרואה — הוראה). ריג (פועלים במקומות שהולכים — טהרת הארץ).

- קפידה:** התחתונה בטוח שסמוך לה העליי). רחצ (ח"י אלול — חיות באלול). שג (אמריקה אינה שונה). שיא (טובה פעולה א' מאלף אנחות). שטו (כנ"ל). שיט (כנ"ל). שכב (כנ"ל — קמג).
- פתחו לי כחודה של מחט כו':** עו (בערך של מטה — של מעלה). רמא (פ). של אולם — פתוח תמיד). רצט (כנ"ל).
- צבא:** נג. קעא. רמ.
- צדיק באמונתו יחי' — יחי':** ו.
- צדקה:** יד. יט"כ (מגינה). כח. סא. סז. צא. צב (רגל). צט (ע"י הצ. נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה). קז. קלט. קנת. קפה (קופות צ.). רח"ט (זריזות בצ.). רכו. רלה"ו. רמה. רפב. רצה"ו. שא. שיד.
- צניעות:** קפד. רטז (תלבושת המורדת).
- צרפתי:** קלה. רו. שי.
- קאלאשן:** רטז (שו"כ שלכש ק.).
- קבלה:** ה"ו (מי שאינו לומד ק. — אפיקורוס). כו (הטעם שכדורות אלו מצוה לגלות זאת החכ').
- קבר אבות:** שא (תוך יב"ח. לשחות אבל לא לאכול לפני ההליכה).
- קברי צדיקים:** רמח.
- קולנוע:** שז.
- קידוש:** סג (על חלב).
- קידוש לבנה:** סג (לכמה מפרשים אינו קשור לכרכת לבנה).
- קפידה:** סט (א"ז מעניני).
- קריאת שמע:** רד (אחר חצות כשלא התפלל ערבית).
- קריאת התורה:** עט (חובת הצבור. חלק מהתפלה. קריאת הקרבנות — ונשלמה פרים שפתינו). רד (תקנת נביאים).
- רבי:** ו (נשמת החסיד ניצוץ מנשמת האדמו"ר). יג (כל ההשפעות לחסיד על ידו). כג (כנ"ל). עי"ע חסידים; התקשרות.
- רבנות:** עג (חובת הר. להשפיע על קהלם). קסה"ו (פי' המאורע שלא הצליח בבחינה לר. — יר"ש). קצו (חובת הר. להחדיר בקהלם מצות מעשיות). רפד.
- רגל:** צב (צדקה).
- רופא:** קה. רפח (כגרזן ביד הרופא כל בשר). עי"ע רפואה.
- רכוז המחשבה:** צ.
- רמואות:** צא. ערב (רק הרופא צריך להעמיק בה).
- שבת:** מא (במרה נצטוו. עדיין דין כ"נ להם, לכן גם א"י בכלל ס"ר). סג (עכ"ס ששבת. תכלים יש לנו וש. שמר). קכו (נסיעה באני' ישראלית בשבת). קלז (כנ"ל). קמה (כנ"ל — מא). רה (רחויה או הותרה). רנח. ש (כנ"ל — מא). עי"ע עירובין.
- שופר:** קסד (של יעל פשוט). עי"ע חק"ש.
- שו"ב:** קעא (צ"ל יר"ש ביותר). רכט. רסט (צ"ל יר"ש וילמוד חסידות). שיג (בדיקת הסכין ע"י ב' שו"ב). שיד (ש).

בעבודה). רכד. רלח. רמב"ג. רסד. רחצ.
רצט (גם בככל דרכיך דעהו). שיט.

שמירת הברית:

עיי"ע בריח.

שמירת הלשון:

רעג.

שקדים:

יג (חילוקי דיעות בין הרופאים
בהסרתם).

תהלים:

יד. מט. נד. סז"ח. עא. עג. צא. קמח
(בע"פ). קנה. קסו (בע"פ). רכח (לפחות
פרק ליום). רסט. רפב. רצה"ו.
עיי"ע חת"ת.

תורה:

סא (לא ללמוד משך שעות בענין א'
שזה יגרה החשק ללמוד). סח (שיעורי
לימוד ברכים). עח (שייכת לכ"א. יגדיל
תורה ויאדיר נאמר בלימוד תשב"ר
ובדרגה העליונה שכלימוד). פד"ה
(שיעורים בדינים ומנהגי ישראל). פט
(ת. חיים — קשורה עם החיים
כפשוטו). קכא (ת. חיים — מכניסה
חיים גם בעניני העולם). קמח"ט (כנ"ל
— עח). קנג (הלימוד ברכים. באופן
של חקיקה). קעג (כנ"ל — קכא). רחצ
(קב"ע בכי"ר). שה (לימוד הלי'
הצריכות). שו (ת. חיים — גם בעוה"ז).

תמונות:

עדר. רפ.

תנחומים:

רלא.

תספורת:

ד (בחוה"מ, בימי הספירה, כל"ג
בעומר). נח (כנ"ל).

תעניות וסיגופים:

קנט (מניעתם. ת. של חסיד — העכבה
מדבר שרועה). רפג. שז. שטו.

תפילין:

יט (בדיקתן. דר"ת). מה. סד (בחוה"מ).
פח (השפעה על נער שיתחיל להניח ת.
— שעבוד הלב והמוח). קו (על הראש

ליובאוויטש). רטז (שלבש קאלאשן).

שטרות:

רד (ש. שכ' זמנו למלכים דלא מניסן
ושט"ח המוקדמים, אם נפסלו בתור
ראי").

שידוכים:

ב (נתחי הסכמתי לש. — רק באופן
שיוכל להיות מקסימום ברכות השי"ת).
קיא"ב (כנ"ל). קכ (הוכרז מלמעלה).
קעה. שכז (שלא יהי' נגיעה בכבוד כו'.
ההשתדלות בש. ע"פ התורה).

שיחות:

צו.

אדמו"ר מוהריי"צ: קלז"ח. קמד. קנו
(י"ט כסלו תרצ"ג). רטז (בעניני חנוך).
אדמו"ר שליט"א: עז (ש"מ סיון
תשי"ג). קמ (ש"מ תמוז תשי"ד). קנו
(הנ"ל). קעא (הנ"ל). קפו (י"ב תמוז
תשי"ד). רנח (ש"מ אלול תשי"א). רסא
(כנ"ל). רעט (כנ"ל).

שכר מצוה מצוה:

טו (עצם היכולת לעשיית מצוה זהו
שכר). מז.

שלוחא דרבנן (שד"ר):

יג (קלייבן גשמיות זייען רוחניות).

שלום:

רכד"ה (כלי לברכה).

שלום בית:

ק. קיט (תלוי יותר באשה). שכ (תלוי
בשמירת טהמש"פ).

שליחות:

קצט (המל"ח). רטו (בבית הרפואה).
שכר (אדם התחתון ש. של אדה"ע).

שמות:

סב (לכתוב ג"ט — ולא בשלימות). קלו
(קריאת ש. שייך להורים). רסב (ש.
יהודה ושמואל — ע"פ צוואת הרי"ח).
שג (הזכרה עה"צ — בשם האם).

שמחה:

כו (פורץ גדר החומר ומקרב הגשמיות
לרוחניות). כח (תחת אשר לא עבדת
כו). מד. קג"ד. קיד (מביאה הצלחה

שדמ

מפתח ענינים

ונגד הלב). קצג (התחלת זמן הנחת ת.
ליחוס). רכו. רמ (בצבא). רנב (קשר של
חב"ד. שעבוד הלב והמוח). רנח. רעג.
רצה. שב.

תפלה:

כח (צדקה לפנייה — סגולה שהת.
תחקבל). קיח. קכג (כשמ"ר שותתין
אצלו ע"י כלי). קמב (להתחיל בזמן —
אף אם מאריכים בת.). קמז (עבודה
הת.). קנב (בבנין הישיבה צ"ל רק גוסס
חב"ד). קעה (עבודה שבלב. שייכת
לכ"א). רלט (כשניעור כל הלילה אם
לישון קצת קודם הת.). רנו. רנט
(מקובלת יותר עם הטבילה). רסח"ט

(כלי לדלג). רסט. רעו. רצה (התכוונות
בת. ופעולתה על המדות). שג (ת.
בצבור. דבור באמצע הת.).

תקופות:

סד.

תקיעת שופר:

רכ"ג (תק"ש בר"ה שחל בשבת). רכג
(כנ"ל). רנא (כנ"ל).
עיי"ע שופר.

תרומות ומעשרות:

כח (לחטים שנמרחו בארץ). רה (לדעת
הרמב"ם אכילת ת. — עבודה).

תשרי:

קסו (חודש היראה).

מפתח מוסדות וארגונים

בית רבקה:	אגודת חסידי חב"ד באה"ק:
כפר חב"ד: עדר.	נט. קכו. קנו. רז.
מרקו: שיג.	אגודת ישראל:
צרפת: ג. עד. עדר.	קערו (כנסיה הגדולה).
דזוינט:	אגודת נשי ובנות חב"ד:
קטו.	צו. קל. קסב. קפה. רמה. רסא.
יאנג איזרעאל:	אגודת הרבנים:
קסא.	קסא.
כולל חב"ד:	אהלי יוסף יצחק:
יז.	קפה"ו.
לשכה לעזרת הפליטים:	אוסטרליה: לו. ע. קיג. קמרו. קנא.
כג. סט.	רפו. שכב.
מוסד הרב קוק:	ארה"ק: יב. עז (רישום). קיט (רשת).
רז.	קכד. קנו. קסח"ע. קפו. קפת. רמח.
מועצת גדולי התורה:	רעט. רפו. שיא.
קעו.	מרקו: מג. קפו. ריא (ספרו). רטז.
ממלכתי דתי:	שכא.
קסט.	אוניברסיטה:
מרכז לענייני חנוך:	רז (בירושלים).
קצט (שליחות המל"ח). רטז. רסח.	אחי תמימים:
ערה.	בופולו: רפו.
משרד החנוך:	פיטסבורג: ר.
רלא.	איגוד הרבנים:
נח"ל (נוער חלוצי לוחם):	קסא. קצ.
עא.	בית הכנסת:
ספריה:	צג (חב"ד בפתח תקוה). קכרו (חב"ד
קיג (בישיבה באוסטרליה). רז (הס.	באה"ק). קמא"ב (בית יוסף ירושלים).
שבכאן הו"ע של רבים). רנר.	קסא (מחיצה). קסז (נוסח אר"י בחיפה).
עליית הנוער:	בית הספר:
קיח.	קסח (חב"ד ביפו). קע (הג"ל). ריב
פועלי אגודת ישראל:	(תיכון לבנות). רעג (כנ"ל).
עא.	ביה"ס למלאכה בכפ"ח:
צעירי אגודת חב"ד:	מט. סז. פא. קטרו. קפח"ט. ריז. רעט"פ.
ארה"ק: כט. נט. קמד. רז.	

שמה

מפתח מוסדות וארגונים

שמו

ווילנא : רנא.	ירושלים : ט. נא.
לוד : סז. עא. קטז. קיח. קנו. קפט. רעט.	לוד : רל.
שיג. שיח.	חל אביב : עו. דש.
ליובאוויטש : קכט.	קייטנה :
מונטריאל : פ. קצט. רצ.	קסח. קע. שיא.
נ.י. : סא. קיז. קצט. רלא. רנו. רפז	קראים :
(מרכז). רצ.	סג.
פריז (צרפת; ברינוא; ברונא) : כב.	קה"ת (קרני הוד תורה) :
עד. קיח. קכה. רב. רפו. רצ. רצג.	כט. קיג. רו. רלא. רסג. רעא.
תורה ומסורה :	תומכי תמימים :
קצ.	מה. מח. קנח"ט. קסא. קעט. קצא. רלז.
תלמוד תורה בכפ"ח :	רנה (רשימת הח'). רנו. רסה. רעז. רפח.
שיח.	רצג. רצז. של.
תלמוד תורה במקסיקו :	ארה"ק : סא. קיט. קצז. רו. רפו. רצ.
שכג.	ווארשא : רנא.

מפתח אנשים

- אבלסקי, זלמן טובי: יב.
אברהם אבינו:
יז (מעלת נסיון העקדה — הזריזות).
אוחנה, יצחק: קלח.
אזימוב, חיים הלל: סו.
אחי' השלוני: נא.
איידלקופ, יונה: רנח.
אייזנשטאט, צבי הירש: לט. קסה.
אלטהויז, פנחס טודרוס: רטז.
אליהו, הגר"א: רס.
אלפסי, יצחק (רי"ף): רכג.
אמנון: סה.
אפלבוים, שלמה: קב.
ארי' ליב, הרה"צ משפאליע: רלב.
אשי, רב: נה.
בידרמן, דוד (הארמו"ר מלעלוב): סה.
בליזנסקי, מאיר שלום: רפה.
בליניצקי, ישראל נח: רלב.
בנגרדן, דן: מו. קא.
בעזפאלאור, שניאור זלמן: רעא.
בר כוכבא: סד.
ברוך בן נרי: קס.
ברוק, חיים שאול: קמח.
גדלי' בן אחיקם: סה.
גוטמן, מתת' יחזקאל: קלז.
גולד, הרב: רנז.
גולדברג, יוסף: נח.
גולדברג, יצחק: נח.
גולדשטיין, יוסף: שיט.
גופין, אהרן: שיח.
גורביץ, ישכר דובער: קפ. עדר.
גורביץ, שניאור זלמן אליעזר: טו.
גורדון, שלום דובער: רט.
גורדוצקי, בנימין אליהו: רו. שיג.
גליצנשטיין, אברהם חנוך: קמג.
גנזבורג, יעקב: רסב.
גרונר, יצחק דובער: רפז.
גרינגלס, מנחם זאב: פ. קעב. קצט. רלג.
גרינוואלד, שלמה: פא.
גרשוני, אהרן אלי': שכת.
גרשטנקורן, יצחק: מט.
דובאור, יצחק: קפב.
דובער, הרב המגיד: לב. לח.
דובער, אדמו"ר האמצעי:
לא. קכז. קמד. רכב.
ראה מפתח ענינים ערך מאמרים.
פתגמים.
דוד המלך: סה.
דווארקי, זלמן שמעון: קא.
דייטש, חנני' יו"ט ליפא: כד.
דיליאון, משה: לב.
ד.י.: לא.
דרייזין, אברהם: קטו.
דרייזין, משה: רנה.
הוברמן, יצחק: יא.
הלל, מפאריטש:
נו. פט. קכז. קס. רנד. רעא.
הלמן, דוד: לה.
הערמאן, חיים: צד.
הרצוג, יעקב אליעזר: קמו. רפו.
וואלף, אפרים: קטו.
וובר, חיים משה: ויג. רלב.
ווייס, שמשון רפאל: קסא.
ווילנסקי, חיים דובער: רנא.
ווילנסקי, מיכאל: רנד. שכ.
ווילשנסקי, בצלאל: לו. רסא.
זוין, שלמה יוסף: קעו. רנו.
זילברברג, עקיבא: ר.
זילברמן, יעקב: קצט. ר.
זילברשטרום, אהרן מדרכי: רטז.

שמח

מפתח אנשים

- זלמנוב, יהודה ליב: מח. עז.
 חרקוב, חיים מרדכי אייזיק:
 לו. לח. רכח.
 חן, אברהם יהודה: נו.
 חן, גרשון: עה. קסז (ווגתו גיסיא).
 חן, דוד צבי הירש (הרד"צ): נו.
 חנון, מנחם נחום יצחק אייזיק: קלו.
 חנוין, דוד: קסח.
 חסקינד, שלום: רו. רטז.
 טלושקין, ניסן: קסג.
 טננהויז, דוד: כ.
 יאלאו, שמואל: קנה (ובתו ונכדו).
 יאלעס, אפרים אליעזר: צז. קמ. רכה.
 יום טוב, ריטב"א: לד.
 יונג, אלי: קטו. קפט.
 יוסף: קפט.
 יוסף יצחק: ד. ח.
 יעקב משולם: רלט.
 ירמיהו הנביא: קס.
 ישראל, הבעש"ט:
 לב"ג. לח. נא. קח. קיח. קכט. קנד. קצ.
 רא. שכב.
 ראה מפתח ענינים ערך פתגמים.
 כהן, רפאל נחמן: רלט.
 כץ, אהרן: נד.
 כץ, יעקב: נד.
 כשר, מנחם מענדל: רנו.
 לוי יצחק, הרה"ק מברדיטשוב: סה.
 לוין, ישראל יהודה: נכ.
 לויןזון, אברהם חיים: קל.
 לוויא, יצחק (האריז"ל): נח.
 ליברוב, סעדיה: ריא. רצא.
 ליברוב, שמואל מנחם מענדל: צה.
 ליפסקר, מיכאל: קלח. רו. רנג. שיב.
 ליפשיץ, ד"ר: רלא.
 מאסקאוויטש, יוסף דוד: קסד. ש.
 מטוסוב, שלמה: כא. עד. קב. רנג. שיב.
 מינדל, ניסן: פח. רו. רנד. ער.
 מגדלשטם, ארי' ליב: רלד.
 מנחם מענדל, הרה"ק מוויטבסק: לב.
 מעסקין, יעקב: רב. רכב. רנ.
 מרגליות, ראובן: שטז.
 משה רבנו:
 יג (מאין לי בשר. מ"מ כל ההשפעות על
 ידו). כב (כנ"ל). ריד (מ. ומשיח).
 משה, רמב"ם: רנט.
 משה, רמב"ן: לד.
 משיח: ריד (מעלחו על משה).
 ראה מפתח ענינים ערך כשיפורצו.
 נאה, אברהם חיים: צב. ולא.
 נחום, הרה"צ מטשערנאביל: רצז.
 נחמיה מדובראוונא: רכב.
 ניימארק, אברהם יעקב: עז. קפג.
 נמנוב, ניסן:
 כב. פה. קיח. קכה. רא. רלה. רלח. רצג.
 נמצוב, אברהם סענדער: ריח. ער.
 סגל, יהודה זאב: קכג.
 סולובייציק, חיים (מבריסק): סה.
 סלונים, עזריאל זעליג: ולא.
 סניעג, שמואל אבא: קעח.
 סרברנסקי, יהושע שניאור זלמן:
 ע. קיג. קנא. רפו. שכב.
 עמרם, רבי: רח.
 עפשטיין, יצחק אייזיק (מהאמיל): קכז.
 פייגלין, משפחת: ע.
 פינסון, ניסן: רכט.
 פלייער, יוסף: יז.
 פנחס, הרה"צ מקאריץ: רסז.
 פעוונזער, הלל: רצג.
 פרומקין, גד: קצד.
 פרידמן, יעקב: קנד.
 פרידריך, יעקב אליעזר: פד.
 פריז, אברהם: כח. קנו. רכב.
 צאלער, צבי הירש: קלה.
 קאווען (כהן), אלחנן (אלכסנדר): פח.
 קול, משה: רכב.
 קסלמן, שלמה חיים: קמז. רלד. רצ.
 קצנלנבוין, שלמה שניאור זלמן: קפה.
 קריספין, מכלוף: שכא.
 קרסל, ג.: קצד.

שניאורסאהן, מנחם מענדל (אדמו"ר הצ"צ):	רבא — רבה: קסז.
לא. קכז. קמד. רטז. רכב. רלד.	רובין, חיים שמעון זאב:
ראה מפתח ענינים ערך מאמרים. פתגמים.	פט (וכתו סימא לאה).
שניאורסאהן, ראובן שלמה: ט.	ריבלין, אלי' יוסף: רכב.
שניאורסאהן, אדמו"ר מוהרש"ב:	רייטשיק, מנחם שמואל דוד: קה.
י. לב"ג. קיז. קח"ט. רב. רלט.	שאייעוויטש, משה: קנג.
ראה מפתח ענינים ערך מאמרים. פתגמים.	שולמן, דוד מאיר: שיט.
שניאורסאהן, אדמו"ר מוהר"ש: קמר.	שזר, שניאור זלמן:
ראה מפתח ענינים ערך פתגמים.	לו. קסט. קעב. קעז. רו.
שניאורסאהן, אדמו"ר מוהרש"נ מבברויסק: קכז. קמז.	שלמה, רשב"א: לד.
שניאורסאהן, שמואל מנחם מענדל: ט.	שמאי: סג (ש. וב"ש).
שניאורסאהן, שניאור זלמן (שזכנ"י): קמז.	שמוטקין, יהודה: רו. רכב. רסב.
שעוועל, חיים דובער: שיז.	שמוטוב, בנציון: צח.
שפירא, חיים אלעזר (בעל המנחת אלעזר): לד.	שמעון, רשב"י:
שפירא, שמואל אבא: רסז.	נא (שייכותו לאח"י השלוני, הכעש"ט ואדה"ז).
שקלובסקי, א.: צג.	שניאור זלמן (אדה"ז):
ששון, סלימאן: צח.	לז. לח. נא. קכז. קמד. רא. רט. רלב. שיז.
ששונקין, נחום שמרי': קמב.	ראה מפתח ענינים ערך מאמרים. מאסר וגאולה. ספרים. פתגמים.
	שניאורסאהן, ז.: רלב.
	שניאורסאהן, אדמו"ר מוהרי"צ:
	לא נסמן לרוב המצאו.
	ראה מפתח ענינים ערך מאמרים. מאסר וגאולה. מכתבים. פתגמים. שיחות.

מפתח מקומות

כפר חב"ד:	אוסטרליה: קיג. קנב. רפו. שכב"ג.
מח. עו. קסח. קע. קצח. רו (שני). רכד.	אטוואצק: ריד.
רעג. רפ. שיא.	אטיאפי: סג.
ראה מפתח מוסדות ערך ביה"ס	א"י; ארה"ק:
למלאכה. בית רבקה. ת"ת.	כח (תור"מ לחטים שנמרחו בארץ). לט.
לוד:	מג. נט. צ (הלי' החלויות בארץ). קכו.
ראה מפתח מוסדות ערך צא"ח. תור"ת.	קלג. קס (פתגם הצ"צ: מאך דא א"י. ארץ
לונדון: קכו.	— שרצחה כו' ישראל — כי שרית גר.
ליובאוויטש:	לי ראש). קסכ. קע. קעז"ח (הכנה לעלי'
ראה מפתח מוסדות ערך תור"ת.	לא. — תוספת בתומ"צ). קצו. רו. ריג.
מונטריאל:	רלב. רלו. רסח. דש. שיג (החל' העולים
ראה מפתח מוסדות ערך תור"ת.	ממרוקו לא"י). של.
מידלעט: ריא.	ראה מפתח מוסדות ערך אגו"ח. אהלי"י.
מירון: נח.	צא"ח. תור"ת.
מכנס: רח.	ארה"ב; אמריקה:
מלבורן: לו. ע. קיג. שכב.	יד. קעד. קפח. רנה. שיג.
מנהטן: קסד. ש.	אשכנז: של (כספי השילומים).
מקסיקו: שכג.	בופולו:
מרוקו: קיז. רא"ב. רצג.	ראה מפתח מוסדות ערך אחי תמימים.
ראה מפתח מוסדות ערך אהלי"י. בית	ברינוא:
רבקה.	ראה מפתח מוסדות ערך תור"ת.
נגב: קסט.	ג'רבה: מז. רט.
ניו הייווען: רית.	גרוזיה: רא.
ניו יארק:	ווארשא:
לא נסמנה לרוב המצאה.	ראה מפתח מוסדות ערך תור"ת.
ראה מפתח מוסדות ערך תור"ת.	וויטבסק: כא.
ניקוליוב: קמד.	ווילנא:
סידני: ע.	ראה מפתח מוסדות ערך תור"ת.
סינסינטי: רנד. שכ.	חולון: קסח.
ספרו: ריא.	חיפה: קסז.
פאס: רח.	טוניס: רא. רו.
פולין: של.	יפו: קסח. קע.
פיטסבורג:	יקטרינוסלב: קמד.
ראה מפתח מוסדות ערך אחי תמימים.	ירושלים:
	ראה מפתח מוסדות ערך צא"ח.

שנא

מפתח מקומות

פריז: צה. שי.	קסבלוקה: רכט. שכא.
ראה מפתח מוסדות ערך תר"ת.	קרים: לד.
פתח תקוה: צג.	רוסטוב: ריד.
צרפת: כג. צה. קלה.	רוסיה: שכט"ל.
ראה מפתח מוסדות ערך בית רבקה.	שווייץ: קלה.
תר"ת.	הל אביב:
	ראה מפתח מוסדות ערך צא"ח.